

קונטרס

הבינוני

ירח האיתנים
ראש השנה

תשפ"ד

שנה ו'
חוברת א'
גליון 273

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת השיעורים או החוברות באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור ר"ח

יום שלישי פרשת נצו"י י"ט אלול תשפ"ג

ז לקראת ראש השנה מתרגלים לחיים של ניסים נסתרים

וכי תאמרו מה נאכל | זהירות מנס נגלה | חוטא אינו נשכר | קושיא מעיקרא ליתא | האדם אוהב להיוושע בחשבון | שפע שאין בו שאלה ותשובה | האדם ניכר בשנה השביעית | אלא בדבר הסמוי מן העין | נס נגלה למה לי? | זכייה בלוטו למה לי? | הנס הנסתר יונק מהמחשבה הפשוטה | החלק השני של סיפורי הצדיקים | על חיינו המסורים בידך | סגנון מקרב כנגד סגנון מרחיק | הרגשה שחיים על זמן שאול | מדת ההשתוות של הצדיק | גם את הטוב ה' עושה | שלוש דרגות בבעלי ניסים | שינויים קיצוניים במצב הרוח | דבר אלי ואשמעה | בין נס נסתר לנס נסתר | במקום גילה שם תהא רעדה | הכנה לקראת מתנה

יום רביעי פרשת נצו"י כ' אלול תשפ"ג

ב המלכת הקב"ה ע"י גילוי מהותו של יהודי

אין מלך בלא עם | וידע כל פעול כי אתה פעלתו | נכספה וגם כלתה נפשי | כח המשיכה אל השורש | בעלי החיים משתוקקים אף הם | מבשרי אחזה א-לוה | ה' אלוקיו עמו גם כשמצליפים בו | משיכה לכיוון ההפוך - מפלאי הבריאה | אמרו לפני מלכיות | שלח לחמך על פני המים | שליחותו של בעל עבירה | עוצם עיניו כנגד הרגלו | שישים רבוא אותיות לתורה | בראתי לו תורה תבלין | המלכות מתגלית ע"י הזכרונות והשופרות | האב ניכר בבנו | יהודי של מסירות נפש | אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה

יום חמישי פרשת נצו"י כ"א אלול תשפ"ג

כט בראש השנה מבקשים להיוולד מחדש

זה היום תחילת מעשיך | ותן חלקינו בתורתך | זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים | המסע לא היה לחינם | כברת הדרך האחרונה | יתרונו של היהודי על המלאך | תכלית השכחה | אליך נשאתי נפשי | יתגדל ויתקדש שמיה רבה בשמיא | ציצים ופרחים לתורה | צמצום מלמטה כנגד צמצום מלמעלה | וקראת אליה לשלום | מגיד שיעור טוב יודע לצמצם | כל המונוע הלכה מפי תלמיד | הנשמה מלמדת את הגוף | כאן בונים יסודות הבי"ת | רגל אחת משאירה את הדלת פתוחה | כל הדרכים סלולות כבר

יום ראשון כ"ד אלול תשפ"ג

מ אשרי בכוונה כתנאי ופתח לאמירת הסליחות

שמה הרהר תשובה בדעתו | ולגדולתו אין חקר | נקודת הגדלות - סומך ה' לכל הנופלים | כי רוצה ה' בעמו | פרי הארץ - החטא והתשובה לגאון ולתפארת | נחת

רוח שאין למעלה ממנה | אשריך ישראל מי כמוך | סיבת סבלנותו של המלמד | האדם נברא מן התשובה | התשובה חזקה מן ההרגלים | התשובה יותר פיזית מההרגלים | כי לא ידח ממנו נידח

יום רביעי פרשת נצבים כ"ה אלול תשפ"ב

מח בראש השנה האדם מתפלל להתרומם מתוך מצוקה

מצוקה - סיכוי מול סיכון | עצת ה' היא תקים ותרום | נשקו בר פן יאנף | הקב"ה מוציא אותנו מחיי 'מלומדה' | בר"ה הקב"ה מחשב מסלול מחדש | צור חבלי בעת צרה | ר"ה הוא זמן שינון וחזרה | בלי יסודות הבנין מתמוטט | שובה ישראל עד ה' אלוקיך | תשובה על חוסר ההתבוננות | והיה אם שמוע תשמעו - מעשה בשדכן | טענה בעלת הגיון | תורה היא ולתלמוד היא צריכה | גדול תלמוד המביא לידי מעשה | בלי התנסות לא מגיעים | צא מקטנות המוחין | יישב בישיבה ויבקש רחמים | תשובה ואח"כ בקשה

יום ראשון פרשת נצבים כ"ב אלול תשפ"ב

נט אמירת הסליחות ליצירת קירבה המיוסדת על שיח פתוח

הכנה להמלכת ה' | בקשת סליחה על ההתעלמות | דביקות - תכלית התורה והמצוות | ולבם לא נכון עמו | אשת חיל מי ימצא | ידע שור קונוה וחמור אבוס בעליו | אהבה של נתינה | ושמחת בכל הטוב | בורא נפשות רבות וחסרונן | אהבה ויראה משלימות זו את זו | לימוד התורה כנתינתה מסיני | כדלים וכרשים דפקנו דלתיך | אני לדודי ודודי לי | זכר רב טובך יביעו

יום שני פרשת נצבים כ"ג אלול תשפ"ב

ס אופן השארת הרושם מהמלכת ה' לכל השנה

כדי שתמליכוני עליכם | אם רישומו ניכר | השלמת הבנין | עוברין לפניו כבני מרון | אם כבנים אם כעבדים | ושמן על ראשך אל יחסר | אין אהבה בלי יראה | יחוד הנעשה בשכל | המוח חוזר אל עיסוקו | בקטן החל וממנו יתקדם | הבא ליטהר מסייעין אותו | תורת הקבלה | קבלה בדבר הרגיל | קומה על גבי קומה | עבד ה' אנכי | בטל רצונך מפני רצונו | לשמיע קול תודה | וידע כל פעול כי אתה פעלתו

יום שלישי פרשת נצבים כ"ד אלול תשפ"ב

פ עבודת ראש השנה על חיינו המסורים בידי יתברך

אוכלים ושותים ושמחים | ואני בחסדך בטחתי | בלבול הדעת | כי חדות ה' היא מעוזכם | איזהו עשיר? מי שאין לו רחוב בווארשא | והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך | התענוג על אדמת אושוויץ | כגולם מוטל לפניך | יצר מחשבות לבו | על כל נשימה ונשימה | היסורים הנוראיים ביותר | כבר שביא דמתחנן לשבוייה | מן המצר קראתי י-ה | עיני עמך לך מייחלות | לא ארפך ולא אעזבך | ממך אליך אברח | היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים | לחזות בנועם ה' | הבא לטהר מסייעין אותו | ושבת עד ה' אלוקיך | חוסר נוחות בראש השנה

ירח האיתנים תשפ"ד

יום רביעי פרשת נצבים תשפ"ב

עבודת ראש השנה מתוך יישוב הדעת ולא מתוך לחץ צב

הלחץ רק מזיק | מוכרח שתהא חרדת קודש | לא להיתפס רק לדברים חיצוניים |
מהלך המחשבה שמביא שמחה | תקיעת שופר מתוך יישוב הדעת | התעוררות
הקטרוגים למנוע התשובה | לשנות את מהלך המחשבה | לפעול בדרך שיר ושבח

יום חמישי פרשת נצוי תשפ"ב

התעוררות השופר דמתן תורה והשופר דלעתיד קא

השופר בר"ה מחזק את שהיה ומזמין את שעתיד להיות | להכיר במציאות העולם
ולדעת שהכל טוב | המהלך המרומם שהחל ממתן תורה | לחזק כל שנה את המצב
של מתן תורה בעולם | הכרת האמת מביאה שלום | האהבה שבזכרונות

- עשרת ימי תשובה -

יום חמישי פרשת וילך ד' תשרי תשפ"ג

דרכו של בעל תשובה לבקש ולחפש קט

דרשו ה' בהמצאו | הזמן קצר והמלאכה מרובה | ונתתי לך מהלכים | שמחת העוסק
בהמצאת רפואות | הטוב ומטיב לרעים ולטובים | תשובה מתוך שמחה | הדודאים
נתנו ריח | דמיפרע לא דייק | הכרת תמונת המצב - תחילת הפתרון | היה רגיל
לקרות דף אחד יקרא שנים | גדולה שימושה יותר מלימודה | מהליכותיו של חסיד
| הפליא עצה הגדיל תושיה | המהמורות הן חלק מהדרך | ומל ה' את לבבך ואת
לבב זרעך | היכי דמי בעל תשובה | איש את רעהו יעזור

מדור אמונה ובטחון

שיעור ר"ח

לזכות

אליעזר בן פייגא ומשפחתו

לזכות

החתן **יקותיאל** בן **חנה רבקה**
והכלה **חיה לאה** בת **בלימא חנה**

יום שלישי פרשת נצו"י י"ט אלול תשפ"ג

לקראת ראש השנה מתרגלים לחיים של ניסים נסתרים

בשנה השישית ועשת את התבואה לשלוש השנים". שואל הגר"ש קלוגר: "לכאורה אינו מובן איך יהיה חוטא נשכר?". כלומר, כיון ששאלו מה נאכל, הלא העידו בעצמם שנמצאים במדרגה נמוכה של אמונה, ואם כן מה צריכים להרוויח לעשות להם נס מיוחד? לשונו שם: "אם לא יהרהר אחר מדותיו - לא יזכה לברכה, ואם יהרהר אחר מדותיו - אז יזכה לברכה?! אתמהה!".

זהירות מנס נגלה

כתב מהרש"ק ליישב: אך שני מיני ניסים יש, נס נגלה ונס נסתר. **לנס נסתר אין האדם זקוק לזכויות מרובות, כי הקב"ה עושה ניסים נסתרים בכל עת לכל אחד ואחד, ועל זה אנו מודים שלוש פעמים ביום "ועל נסיך שבכל יום ויום עמנו". פעמים הרבה מתבונן האדם בעבר ורואה שאירעו**

וכי תאמרו מה נאכל

לקראת ראש השנה צריך היהודי להרגיל את עצמו במחשבות של אמונה ובטחון, כי זה מה שנקרא המלכת ה', שהאדם מוסר את עצמו לגמרי. לא רק את מעשיו ודיבורו, אלא גם את מחשבתו שתהיה כפי שהיהודי צריך לחשוב. ונדרשת לזה עבודה רבה, לסלול מהלך מחשבה נכון, בתקוה שכך יחיה האדם כל השנה.

הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל ב'חכמת התורה' (פרשת בהר) נותן לנו מבט על הסוגיא וכפי שנראה בס"ד זה מתחבר עם הסוגיא שאנו עוסקים בה בשבועות האחרונים, סוגיית מנכין לו מזכויותיו. בפסוק נאמר (בהר כה, כ-כא): "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, וצוית את ברכתי לכם

צריך לאכול הרבה, כי המזון מתברך במעיו ונעשה שבע מאכילה מועטת.

חוטא אינו נשכר

מבאר הגר"ש קלוגר ליישב הקושיא על הפסוק וכי תאמרו מה נאכל: כשהאדם נמצא במדרגה גבוהה ואינו שואל קושיות - הקב"ה צוה לשמור שמיטה? אני שומר שמיטה. איך יהיה לי מה לאכול? הקב"ה בוודאי יתן, מה השאלה? - הוא זוכה לנס נסתר, אוכל קמעא ומתברך במעיו. הוא אינו זקוק ל"יצויותי את ברכתי לשלוש השנים". שואלים אותו אח"כ: "איך חייית?". והוא משיב: "איני יודע, אבל הכל היה בסדר". אבל אם האדם אינו נמצא במדרגה זו, אלא שואל קושיא. כיון שהוא שואל קושיא, צריך לתרץ לו תירוץ, ותירוץ פירושו לעשות עסק גדול - וצויתי את ברכתי לשלוש השנים. הנה עכשיו זכה האדם לנס גדול הניכר לעין כל, ואם כן, הוא משלם על זה מחיר. זה לא כל-כך טוב בשבילו.

ונמצא הקושיא מיושבת, כי מעתה אין חוטא נשכר, כי אדרבה, **אם לא היה שואל מה נאכל, היה זוכה לנס נסתר, ולא היה מתנכה לו מזכויותיו, ועכשיו שואל, הוא זקוק לנס נגלה שמנכה לו מזכויותיו ואינו מטיב עמו.**

והרי זה כעין התשובה שהביא בנועם אלימלך בשם אחיו הרבי ר' זושא זיע"א, שהקב"ה שולח שפע בכל עת, וכיון שהאדם נופל ממדרגת בטחונו ושואל: "איך יהיה לי מה לאכול?", הוא פוגם בעולמות העליונים, ואז נפסק השפע חלילה, וצריך הקב"ה לצוות מחדש השפע שילך. וזהו וכי תאמרו מה נאכל, **שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם שיהיה שלם בבטחונו על אלוקיו ולא ישאל כלל מה יאכל, כי כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל, הוא עושה פגם**

לו ניסים גדולים, אך בזמנו לא שם לבו, כי הם נעשו באופן של הסתרה. לעומת כן, **לנס נגלה זקוק האדם לזכויות מרובות, כי כדי שהקב"ה יתנהג עמו באופן של שידוד מערכות, הוא צריך להיות ראוי לכך.**

ואיתא ב**זוה"ק** (בלק) שזהו הפירוש "לעושה נפלאות גדולות לבדו". הקב"ה עושה נפלאות גדולות, אבל משאירן לבדו, היינו ידועות רק לו ומוסתרות מעיני בני אדם. וסיבת הדבר, **כי בדרך כלל אין האדם ראוי לניסים גלויים, ולכן עושה לו הקב"ה ניסים נסתרים.**

מפרש הגר"ש קלוגר שזהו שאמרו **חז"ל** (שבת לב, א): "לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס, שמא אין עושין לו נס, ואם עושין לו נס, מנכין לו מזכויותיו". כי אם יצטרך שיעשו לו נס נגלה ואינו ראוי לכך, הוא ישלם על זה מחיר. וכפי שביארנו בשיעורים הקודמים, שהוא יקבל זאת משכרו המוכן לו לעולם הבא, כי **ראיית הניסים הגלויים היא דרגה השמורה לעולם הבא, וכשהאדם גורם במעשיו שיצטרכו להתנהג עמו כאן באופן זה, הוא מפסיד בזה משכרו המוכן לו לעולם הבא.**

אכן דיברנו בשיעורים הקודמים שיש שהאדם כבר זיכך את עצמו, ונעשה ראוי לניסים נגלים, וכשיעשו לו ניסים נגלים, לא יתנכה לו מזכויותיו. אך הגר"ש קלוגר מלמדנו עוד דרך בזה. הוא אומר שבאמת **המהלך של נס נסתר טוב יותר מנס נגלה, ובמדה מסוימת הוא יותר גבוה במדרגה מנס נגלה.** דוגמא לנס נסתר היא מה שאמרו **חז"ל** על הפסוק (בחוקתי כו, ה) "ואכלתם לחמכם לשובע" - "אוכל קמעא ומתברך במעיו". מבחוץ לא רואים שום שינוי. הוא לא מרוויח יותר כסף ולא נעשה שום דבר שמעורר תמיהה, אבל הוא לא

ואז הוא פוגש איזה עילוי ורוצה לפלפל אתו בסוגיא זו ולהראות לו את גליונותיו כדי לקבל ממנו הסכמה, וכיון שהוא רק מתחיל לומר לו את הגמרא, עוד בטרם הספיק לשטוח בפניו את הקושיא, העילוי מיד שולף - "אה, לגבי גמרא פלונית, הלא שם הענין שונה..." הוא אמר לו את התירוץ במילה אחת והכל נגמר. אין לו יותר מה לדבר אתו. והנה הוא מרגיש רע מאוד - "כל-כך עבדתי ויגעתי. חשבתי שיש לי מאמר נפלא, והנה בא זה ואומר הכל כלאחר יד. האמת שהדבר היה מצוי הרבה בקרב גדולי ישראל במשך הדורות. הגדול האחד עשה רעש גדול עם איזה חידוש שיצא לו מתוך פלפול שלם בסוגיא מסוימת, ובאותו זמן היה גדול אחד שבשורה אחת שרשם בספרו, אמר את הכל. הקשה ויישב והוציא מה שצריך להוציא. והדבר באמת הביא חלישות דעת גדולה.

ומה באמת הנקודה? הנקודה פשוטה, שמי שנמצא במדרגה יותר נמוכה, היינו שמוחו פחות מחודד, לוקח לו יותר זמן עד שהוא מגלה את הקושיא ולאחר מכן את התירוץ. יתכן שבשמים יקבל יותר שכר, אבל המציאות היא שאצל העילוי הכל מיושב ממילא ואינו צריך לעשות רעש מכל דבר.

כששואלים את האדם: "איך יהיה לך כסף ואיך עובד בשמיטה? איך יהיה לך כסף ואיך עובד בשבת ויו"ט?", והוא משיב: "הקב"ה נתן לי עד כה וימשיך לתת לי גם הלאה. הדבר פשוט אצלי", אזי אין צורך לעשות רעש גדול. קושיא מעיקרא ליתא ואין צורך לעשות תירוץ שלם. הכל זורם על מי מנוחות. אבל אם האדם נעמד על הספסל ומכריז: "רבתי! יש כאן קושיא גדולה על היהדות, ובאמת צריך להתפלל

חלילה בשפע ומטריח כלפי שמיא לצוות מחדש. אכן הגר"ש קלוגר הוסיף נקודה זו שהשפע שבא על-ידי ציווי מיוחד לאחר שהאדם שאל מה נאכל, הוא שפע שאינו מטיב עם האדם כי מנכין לו מזכויותיו בעבורו, ולכן טוב לו לאדם שלא ישאל ויקבל את השפע המוכן לו מתחילת הבריאה.

קושיא מעיקרא ליתא

וכעת נרחיב בס"ד לפי השגתנו. היסוד שראינו הוא שכאשר האדם זוכה לנס שאינו מרעיש, בסגנון של אוכל מעט ומתברך במעיו, עדיף הוא לו, ולא ינכו לו מזכויותיו בעבורו. והדרך לזכות לזה היא כאשר האדם חי במחשבה נכונה ואינו שואל שאלות, כי אז הוא מקבל את השפע היורד מאז תחילת הבריאה, והכל זורם אצלו על מי מנוחות, בלי סיפורים גדולים של צרות וישועות.

וכדי להסביר מדוע נס כזה הוא במדרגה יותר גדולה, נפתח במשל: האדם לומד סוגיא בגמרא ומתייגע ומתעמק ורואה שאינו מבין, עד שאומר: "נדמה לי שיש כאן סתירה גדולה מסוגיא זו לסוגיא לפלונית". הוא משתעשע עם קושייתו ומסבירה לחבירו: "הן למדנו כאן כך וכך, ויוצא מזה כך וכך, ואילו שם כתוב..." ואז הוא קם ממקומו והולך ל'משיב' ולמגיד שיעור, ושניהם מסכימים עמו שמדובר בקושיא עצומה שלא נשאלה כמותה זה זמן רב. הוא ממשיך להתייגע ולבדוק בספרים, והנה הוא מוצא לה תשובה וראיה והרחבה. יומיים שלימים הוא מונח בכל העסק הזה, כשבמהלכן הוא רושם בגליונותיו את כל המשא ומתן, ומוטר על זה חבורה. רעש גדול הוא עושה, כשהוא מראה שבקושיא נעשה חושך גדול וימש חושך, וכשמגיעים אל התירוץ, נעשה אור בכל הארץ.

תפוחים?! מי אומר שזה מוכרח להיות עם מספרים?! מי אומר שזה מוכרח להיות בכמות?!

שפע שאין בו שאלה ותשובה

'זה' נקרא נס נסתר, שהשפע בא באופן המקורי, כפי שהוא בא מאז בריאת העולם. הנה יתכן שבנך הבחור בהגיעו לגיל ההתבגרות ישאלך קושיות ביהדות ותצטרך לחפש בשבילו מומחה ולשלם לו הון תועפות, ולספר לכולם שהיה לך נס שמצאת את המומחה המתאים - "היו לו לבני קושיות וכבר הפסיק ללמוד ולקיים מצוות והסתבך לגמרי והקב"ה עזר לי למצוא את האדם הנכון שיצילו. הוא אמנם גר מעבר לים ועולה לי כרטיסי טיסה והוצאות אירוח וכו' אבל הוא ממש קלע אל המטרה והציל את נפשו", וכשישאלו אותך מי גילה לך שמומחה זה יוכל לעזור לך? תענה: "פלוגי הנותן קמיעות ורואה בחכמת היד והפרצוף ובחכמת המולות". זו אפשרות אחת. אך **תתכן עוד אפשרות, שלא תהייה לו לבנך שום שאלות.** ואולי תהייה לו שאלות, והקב"ה יזמין לו איזה ספר או איזה דרשן שיאמר לו בדיוק מה שהוא צריך לשמוע והכל יתיישב לו על נכון.

כך הוא לענין חכמה, וכך הוא לענין פרנסה ולענין רפואה, ולענין כל דבר. **השפע אינו מוכרח לבוא כל-כך מצומצם שיתגלה לעינים** בדרך שאלה ותשובה, **הוא יכול לבוא יותר מובשט באופן שאין רואים לא שאלה ולא תשובה, והכל מיושב.** זהו אחד מהאופנים לבאר משמעותו של נס נסתר. הן אנו מודים על הניסים הנסתרים כמו שאנו מודים על הניסים הנגלים, כמו שכתב הרמב"ן בפרשת בא שמהניסים הנגלים אנו יודעים שיש ניסים נסתרים.

לה' שיאיר את עינינו, כי איני רואה איך נתפרנס עכשיו", הרי הוא זקוק לתירוץ מיוחד וממילא השפע מגיע אליו במדרגה נמוכה יותר.

האדם אוהב להיוושע בחשבון

וכעת נבאר את מהות הדבר. הקב"ה שולח שפע ממקורו שהוא מקור הברכה, והשפע מצטמצם מדרגא לדרגא, עד שמגיע אל האדם. ובכן, אם האדם נמצא במדרגה קטנה והכל צריך להתאים לו לפי החשבון, ולמשל, אם הוא זקוק לתבואה לשלוש שנים, הוא קם ואומר: "איני מבין מה שאתה אומר שיהיה לי מזון לאכול. אתה יודע מה זה שלוש שנים?!". הוא מצמצם את מוחו ואינו מצליח להבין שהוא מסודר. "זה טוב... בעזרת ה'... אין לך מה לדאוג". הוא מתרגז למשמע הדברים. "מה פירוש? אני יכול להראות לך שחור על גבי לבן. יש לי עדיין את הרשימות של כל הפסחים כמה ק"ג מצות קניתי, וכמה עלה לי כל החג, והשנה קשה לי שבעתיים כי חיתנתי את בני. איך תאמר לי שיהיה בסדר? זה הרי לא מתאים עם החשבון הפשוט!".

אומר לו הקב"ה: "אתה יודע מה? בא התיישב. אמור לי! כמה תפוחים גדלו באילנך בשנה שעברה? עשרה ק"ג? בסדר! אתה לא תבין אחרת, על כן אומר לך - בשנה הזאת יגדלו באילנך שלושים ק"ג תפוחים, שיהיה לך לשלוש השנים". לו היה אומר לו "יהיה בסדר", לא היה מבין. "מה יהיה בסדר? אני צריך שלושים ק"ג תפוחים!". ולמען האמת, הוא לא צריך שלושים. **הוא יכול להישאר עם עשרה ועדיין יהיה לו כל מה שהוא צריך. איך? מה זה משנה? אולי אכילתו תתברך במעיו, אולי הוא יזמין לשבת שבע ברכות. איני יודע. אבל מי אומר שזה מוכרח להיות**

אלא בדבר הסמוי מן העין

הנה חז"ל אמרו (תענית ה, ב): "אין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין", והבאנו כבר כמה פעמים מדברי ה'מאור עינים' (פרשת ואתחנן), שאם האדם רוצה להכניס את השפע במספרים וליתן לו צורה גשמית הניכרת לעיני בשר ולראות שהוא תואם עם חשבונותיו, הוא לא נותן לו להיות בבחינת נס נסתר, וממילא השפע חייב להצטמצם ולבוא עד למטה ממש, ואז אין הברכה יכולה לשרות בו, כי **אי אפשר לעשות בו נס כזה של אוכל קמעא ומתברך במעיו, מאחר שאינו בדרגא זו.**

אמנם הקב"ה עוזר תמיד, וכמו שהוא מבטיח "וצויתני את ברכתי לשלוש השנים", אבל הוא מפסיד את הברכה המקורית שפירושה שאין האדם קולט כלל איך הוא מתפרנס. הכל נראה אותו דבר, ומשום מה, הכל מסתדר. הוא אינו צריך לעבור את הצער של מנכין לו מזכויותיו, לשלם ולקבל בחזרה. לכתחילה הכל הולך למישרין.

נס נגלה למה לי?

כבר הבאתי בעבר שיהודי אחד סיפר לי שחיתן את בתו והיה חסר לו חמישים אלף דולר להוצאות הנישואין. בצר לו, עלה על קברו של הרה"ק מריבניץ זע"א ושפך את צקון שיחו בפני בוראו שישלים לו את הוצאות הנישואין. והנה בטרם הספיק לנגב את דמעותיו, הרגיש דפיקה על כתפו. הוא סובב את ראשו לאחור וראה אחד עומד מעליו ושואל לשלומו. הוא סיפר לו על סכום הכסף הדרוש לו ועל אתר הוציא הלה המחאה מארנקו ורשם לו 50.000 דולר.

כשהיהודי סיים את סיפורו, עצר מעט והמשיך: עכשיו רצוני לתקן מעט את

והרי אנו רואים ויודעים ומדברים על כך בברכת אשר יצר כמה ניסים נסתרים הקב"ה עושה עמנו בלי לעורר ענין. זה מה שנקרא שהשפע מגיע ממקום יותר גבוה, ממקום שאין נדרש שיתאים עם המספרים.

האדם ניכר בשנה השביעית

אומרת לנו התורה (כפיש ביאר הגר"ש קלוגר, וכפי שמצאנו אור זה בנועם אלימלך): **מתי האדם זוכה לשבע כזה? - כשהוא חי באופן זה.** והנה בשש השנים שהוא חורש וזורע, אי אפשר לדעת עליו אם הוא באמת חי באופן כזה, כי הגם שהוא אומר: "ה' יעזור", אין בזה כדי להעיד עליו שהוא סומך באמת על ה' שיפרנסו בלי חשבון, ואע"פ שאינו חי לגמרי באופן של כוחי ועוצם ידי, עדיין אפשר שהוא מחשב מהלכים במוחו ואינו סומך על ה' באמת ובתמים. אך כשמגיעה שנת השביעית והקב"ה אומר לו לשבות שנה שלימה, בעוד זהו מקור פרנסתו היחיד ויש לו משפחה ברוכה ובקושי הוא גומר את החודש, **אם הוא יכול לקיים דבר ה' בלי לשאול מה נאכל בשנה השביעית, הרי זה מעיד עליו שהרגיל את עצמו שלא בעת נסיון. בשש השנים הרגיל את עצמו לחשוב נכונה ובאופן מסודר, ולא נתן לקושיא להתנפח ולהתהפך לקושיא עצומה. כל פעם שהקושיא התנוצצה במוחו, מיד ענה לה: "הקב"ה בוודאי יעזור, ואינני צריך לדעת איך וכיצד". וכיון שכן, הוא זוכה שגם בשנת השמיטה יקבל את שפעו באופן זה.**

אמנם עבודה גדולה היא, אבל הקב"ה חפץ בה. הוא אומר לאדם: זוהי תכליתך בעולם, ולכן אני נותן לך את מצות השמיטה, כדי שתרגיל את מחשבתך לחשוב כך עוד לפני שתבוא שנת השמיטה.

נאמר "מנכין לו מזכויותיו". אך לדברי הגר"ש קלוגר החסרון של נס נגלה, קיים לא רק בנס של שידוד מערכות הטבע. הבה אשאלכם: אם האדם זוכה בלוטו, האם זה נס? - זה לא נס. **מישהו הרי תמיד צריך לזכות. אך הוא רואה שתפילותיו התקבלו.** וכעין זה יש הרבה שהאדם רואה באיזושהי צורה שתפילותיו התקבלו. אכן האדם חפץ בדרך כלל שהקב"ה יתגלה לו לפי דרגתו. **מתוך דרגתו שלו הוא מתחנן לריבוננו של עולם שיוכל לראות ישועה ברורה ומסודרת** שאפשר למששה בידיים.

הנה אף בזה **יתכן שיתקיים באדם מעין מנכין לו** מזכויותיו. אולי לא באופן הכתוב בגמרא שמורידין לו מחלקו בעולם הבא, אך כוונתינו לומר שאין זה מטיב עמו. הקב"ה שואל את האדם: "כשאתה מבקש ממני ישועה גלויה, למה אתה קורא ישועה גלויה?". אומר האדם: "אני רוצה שהיא תהיה לא סתם גלויה, אלא שאוכל לראות אותה כולה תיכף ומיד ולא אצטרך לדאוג יותר". אומר לו הקב"ה: "אין זה טוב בשבילך. **הרבה יותר טוב בשבילך שאינך רואה שמשנתנה משהו, אך כשאתה מסתכל לאחר זמן לאחורייך, אתה רואה שהדברים הסתדרו** אחד אחרי השני. **אם תסתכל היטב, תבחין בזה**".

אכן האופן הזה הרבה יותר טוב. זה **עוזר לאדם לחפש את השי"ת. זה עוזר לו לחיות הרבה יותר נכון ואמיתי.** זה עוזר לו להבין שאין מדובר במשחק של תן וקח - "אתן כך וכך צדקה כדי שדבר פלוני יקרה". מי אומר שדבר פלוני צריך לקרות!! הקב"ה צריך לתת לך שפע ויתן לך. אינך צריך לשים לב בכל רגע כיצד זה קורה. ואדרבה, כך האדם מרוויח הרבה יותר ישוב הדעת, הרבה יותר תורה, הרבה יותר קרבת

הסיפור. החלק הראשון באמת התרחש. עליתי להתפלל על קברו של הרה"ק מריבניץ זיע"א. אבל החלק השני לא היה ולא נברא. אף אחד לא רשם לי המחאה של חמישים אלף דולר. אך דבר אחד אגלה לך: כבר עברו שנתיים ימים מאז חיתנתי את בתי ואין לי שום חוב. וכי חילוק יש בין זה לזה?!

מה הפשט? הפשט הוא כזה. כשהאדם נמצא בדרגה הנמוכה, הוא רוצה בדווקא את הנס הנגלה. "נס נגלה הוא סיפור. אותו אוכל לכתוב ולפרסם ולהודיע שפגשתי את הקב"ה". הוא רוצה לפגוש את הקב"ה באופן זה דווקא. הרי אומר: הוא רוצה שהקב"ה יגלה לו את כוחו לפי דרגתו הנמוכה. במקום לעלות אל ה', הוא רוצה למשוך אותו אליו. והקב"ה אומר לו: "זה אפשרי. אין שום מעצור שמישהו יתן לך דפיקה על כתפך וירשום לך המחאה של חמישים אלף דולר. אבל ככה תישאר תמיד שם".

כשהאדם רוצה בדווקא נס נגלה, הרי הוא אומר: "אני רוצה להישאר למטה ושכל השפע יגיע אלי שם". הוא כאילו אומר: "רבונו של עולם!! שמעתי את כל ההסברים. למעשה, אני רוצה כסף. שאוכל לראות מספרים גבוהים בחשבון הבנק שלי". והדבר הזה אינו מטיב עם האדם ונכלל בסוגיית מנכין לו מזכויותיו. **הקב"ה רוצה ליתן לאדם, ופעמים הרבה זה באמת מגיע לו מצד תפילותיו. אבל האדם מקלקל זאת על-ידי שמבקש למשש אותו בידייו** הוא אומר: "לא אהיה מאושר עד שלא אראה במו עיני את השפע שמגיע".

זכייה בלוטו למה לי?

נרחיב עוד: עד כה דיברנו בענין נס נסתר ונס נגלה, וביארנו שנס נגלה הוא נס דוגמת קריעת ים סוף, ועל נס כמו זה

אותי, וימשיך לעזור לי גם הלאה. איני יודע איך, איני יכול למששו. אבל זה לא משנה לי. ברור לי שהקב"ה יעזור לי". הנס הנסתר יונק מהפשטות הזאת. לעומת כן, הנס הנגלה יונק מזה שיש לו לאדם צרה גדולה ושואל: "מה יהיה?" או: "מה נאכל?". גם שם יש ישועות, אך מאוד חבל.

החלק השני של סיפורי הצדיקים

אף כשהצדיק פועל ישועה לאדם כפי שהיה בכל הדורות. פעמים הרבה יתכן שהצדיק הוא במדרגה גדולה, אך לא החסיד. אצל החסיד זה הגיע ממשא ומתן הלוח ושוב, ובסוף נפעלה לו ישועה. לכן לא רצו הצדיקים לפעול ישועות גלויות. הם העדיפו להסתיר. זה לא טוב בשבילך. יהיה לך מה שאתה צריך, אך לא מה שאתה מבקש ולא כפי שאתה מבקש, כי אם זה מגיע באופן של נס נגלה ואינך ראוי לכך, מנכין לך מזכויותיך. והרי פעמים הרבה באמת אין האדם ראוי. אמנם אי אפשר לדמות מילתא למילתא, אבל אפשר לראות על האדם אם הוא ראוי או לא, וכאותם סיפורים שמספרים על מי שנכנס אל הצדיק, נעל את הדלת ואמר: "איני יוצא מכאן עד שהרבי מבטיח לי ישועה". אכן בדרך כלל מספרים זאת על האיש הכפרי. ואין בכוננתנו ח"ו להפריך את הסיפורים או לזלזל באמונת הצדיקים של האנשים הכפריים. אבל צריך להדגיש גם את החצי השני, שהצדיקים לא רצו לשדד מערכות. מספרים רק שהישועה באה, ואין מספרים שניכו לו מזכויותיו.

וידוע מה שאמר הרה"ק מלעכוויטש זיע"א: "אתם חושבים שאני פועל ישועות לבני אדם?! כשיהודי בא אלי בבקשת ישועה, אני אומר לו להישאר אצלי בשבת, ואז אני עובד אתו ומחזיר בו אמונה ועוד

אלוקים. נדמה לו שתהיה לו קרבת אלוהים אם יראה נס נגלה דווקא, אבל זה אינו נכון. זאת גישה ילדותית שהכל צריך להיות גלוי. קרבת אלוהים מרגיש האדם כשהוא קשור, היינו כשהוא מבין ומרגיש שהוא זקוק לעזרתו יתברך בכל עת ובכל רגע, וכאמור, מתוך התבוננות ועבודה האדם יכול לראות איך הקב"ה מנהל לו את חייו על הצד היותר טוב, ועדיין זה נשאר בגדר לעושה נפלאות גדולות לבדו.

הנס הנסתר יונק מהמחשבה הפשוטה

כעת נחזור אל יסוד הדברים ונראה איך זה מתחבר לראש השנה. בנועם אלימלך פרשת בהר כתב לענין סדר הבריאה: "השי"ת כשברא את העולם, השפיע מטובו צינורות מושכין שפע לצרכי בני אדם, ודרך השפע שלא להפסיק כלל", והיינו כמו שאמר בפרשת בשלח על "ויצא העם ולקטו", שכאשר האדם נופל ממדרגתו, הוא יוצא מתחת צינור השפע, וממילא הוא צריך ללכת ללקוט את מזונו. אבל אם אינו יוצא מתחת הצינור, אזי מתקיים בו "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". הכל מגיע אליו לפתחו.

אכן מהלך זה עובד כל עוד האדם משתף פעולה אתו, היינו שהוא קשור. הוא חושב על זה בכל עת ודוחה את המחשבות המערורות בו קושיות של 'מה נאכל'. כיש לו קושיא, מיד הוא מיישבה. "יש לי שפע מוכן. הקב"ה נותן לי את כל צרכי. אין לי מה לדאוג". כשהוא מתפלל, הוא מתפלל מתוך רוגע וביטול לה', ועיקר תפילתו שיוכה לחזור בתשובה.

הנס הנסתר הנעשה לאדם, יונק מהמחשבה הפשוטה שיש לו. הוא חושב בשיא הפשטות: "הקב"ה ברא אותי ומחייה

סגנון מקרב כנגד סגנון מרחיק

הקב"ה רוצה שהאדם יוותר על הסגנון הזה שבו האדם אומר: "בעצם נוח לי ככה. רבוננו של עולם! אני מבקש ממך, אל תטלטל את חיי. אלמד, אתפלל, אתן צדקה. באמת אשתדל לעשות מה שצריך, אבל אל תטלטל לי את החיים, אל תהפוך את חיי לכאלה שבעליהם אומרים בבוקר מי יתן ערב ובערב מי יתן בוקר. אינני חפץ בחיים כאלה. אני רוצה להרגיש שהכל זורם. אני מוכן לומר בראש השנה את כל ספר התהלים שלוש פעמים, העיקר שלא אצטרך להרגיש שחיי מסורים בידיך. אני מרגיש מאוד לא בנוח. אני ירא שמה אמות..."

כשהאדם חי בסגנון זה, הוא הולך ומתרחק מהקב"ה. הקב"ה אומר לו: מדוע אתה ירא לחשוב מיום המיתה? מדוע אתה ירא להתבונן במילים של 'ונתנה תוקף' - מי יחיה ומי ימות? מדוע אתה ירא מכל אלה? התיישב. אני רוצה לדבר אתך. מדוע אתה ירא? "מה פירוש למה?". הוא לא יכול להסביר את עצמו. והתשובה האמיתית היא שהאדם הזה עדיין לא פיתח את האומנות לחיות עם הידיעה הבאה: "בכל רגע עלול לקרות לי דבר בלתי צפוי, אבל הקב"ה הרי מנהל את חיי ואין רחמן יותר ממנו, ואני עבדו ואני ממליכו עלי".

הנה, זהו מלכיות. **המלכת ה'** המלכה פירושה שהאדם אומר: "אני כאן כדי לעבדו. לא כדי שהוא יעבוד אותי ויתן לי שנה טובה. לא, לא. לא בשביל זה נבראתי. נבראתי כדי שמלכותו של הקב"ה תעלה יפה, שיתקיים והיה ה' למלך על כל הארץ. והריני מסור לגמרי בידי יתברך, ואדרבה, אני חי מאוד רגוע. אני יודע היכן אני, אני יודע מה אני צריך לעשות, ואני יודע שהקב"ה הוא אב הרחמן ואין רחמן יותר

אמונה, עד שהוא ממשיך בעצמו את הישועה". אומר היה עם היהודי 'אני מאמין' באידיש ובודק: "אתה מאמין כבר? - לא! עדיין אינך מאמין. עוד הפעם". הוא עבד אתו לעקור את קושיית מה נאכל שקנתה שביתה במוחו, כדי שיוכל לחזור ולינוק מהצינורות שהקב"ה נתן לעולם בעת בריאתו.

על חיינו המסורים בידיך

בראש השנה, זה שהקב"ה מביא את העולם למשבט, נובע מהאהבה כה גדולה. הקב"ה מלמד את האדם להתרגל שכל מה שקורה בחייו, עוד לפני שקרה משהו, תלוי בו. על חיינו המסורים בידיך. האדם יודע שמצבו אינו בטוח - יתכן שאחיה, יתכן שלא; יתכן שאהיה בקו הבריאות, יתכן שלא. הכל תלוי בידי הקב"ה, ובכל רגע הכל יכול להשתנות. וידיעה זו אינה אמורה להביאו לידי לחץ או עצבות. האומנות היא לאסוף את כל המחשבות וההרגשים שבמקום שיביאוהו לידי לחץ, יביאוהו לידי רוגע וישוב הדעת, מתוך ידיעה והרגשה שהוא נמצא בזרועותיו של הקב"ה אשר הוא טוב ומטיב - השלך על ה' יהבך והוא יכללך.

עבודת חיים היא שבה האדם מתרגל למהלכי מחשבה שמביאים לו ניסים נסתרים בלי הפסק. הקב"ה אינו רוצה שצינורות השפע המקוריים של האדם ישתברו ויצטרכו לבנות לו צינורות חדשים. חבל! כשהצינורות המקוריים נשברים, יש לכך צער השכינה, ואף האדם עצמו מצטער, ואח"כ כשבאה ישועתו, הוא צריך גם אז לשלם לזה מחיר. ולדאבון לב רואים את המחיר שהוא משלם בעולם הזה. הוא פעל הרבה לקבל את הישועה, והנה היא באה כרוכה בקשיים וחסרונות.

להחזירו לארון, ולצאת לרכבו או למשרדו ושם לעשות מה שמחכה לו בלי שום לחץ. הוא אינו טובל את הצורך לזכור גם שם שהוא זקוק לעזרת ה' על כל צעד ושעל. זה מלחיץ אותו יותר מדי. אך מה קורה בגלל זה? - שהוא נזקק למהלך השני. והנה פתאום קורה לו משהו והוא מתחיל לבכות אל ה' ומתפלל תפילת נעילה באמצע חודש טבת.

מדת ההשתוות של הצדיק

מסופר שפעם נשאל אחד מהצדיקים מה החילוק בין הצדיק לאדם הפשוט, והשיב: "אחד מהחילוקים הוא שאצל הצדיק אין חילוק בין תפילת נעילה לתפילת ערבית פשוטה באמצע החורף". ההבנה בזה נפלאה. הצדיק חי עם ענוה ויראה כי הוא מקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, ומדבר עם הקב"ה בפשטות. הוא אינו צריך לבוא ממרחקים ולהתנדנד בחזקה כדי לפגוש לראשונה את השי"ת. לא! הוא חי אתו. ראינו זאת אצל הרבה צדיקים. ובזה הקב"ה חפץ, וכשהאדם חי באופן זה, הוא יכול וצריך לשים לב לניסים הנסתרים שהקב"ה עושה עמו. אמנם הקב"ה בוודאי יעביר אותו במצבים שונים, אבל אם יתבונן בהעבר, יראה שכל מיני דברים הסתדרו כאילו באופן טבעי, ואז יבין שאין הקב"ה צריך להזכיר לו להיות בהכנעה, כי הוא כבר ממילא בהכנעה.

גם את הטוב ה' עושה

וכאמור, בפרט בראש השנה רוצה הקב"ה שהאדם יזכור שכל מה שיש לו, כולל ברוחניות, הוא מהקב"ה, ולכן נתן לנו את סדר המלכיות. ונמצא שהאדם צריך סך הכל להזהר שלא לקלקל זאת. בדרך כלל, אם האדם התעלה במשך השנה ועשה דברים טובים, הוא מרגיש שיש לו עם מה להגיע.

ממנו ואין מטיב יותר ממנו. יש לי שלוות הנפש שאין כמותה".

הרגשה שחיים על זמן שאול

הקב"ה רוצה שהאדם יגיע למדרגה זו
 (אבל האדם צריך להשקיע בזה הרבה עבודה ולהתפלל לטייעתא דשמיא שזה יבוא ממקום אמיתי), ובפרט בראש השנה שהוא ראש לכל השנה ובו האדם נידון, כי כך הוא חי בהכנעה וביראה נכונה וכמעט שאין לו נסיון לחטוא, שהרי הוא מרגיש כמי שלקחו ממנו בדיקות והודיעו לו שהתשובה תתקבל בעוד שבוע מהיום, והסיכויים הם חמישים כנגד חמישים. **הדבר בוודאי אינו פורח לו ממוחו, ובמשך כל אותו שבוע הוא חי בענוה ויראה, ואם בר דעת הוא, הוא גם חי בשמחה ובשלוות הנפש מתוך ידיעה שהוא תלוי לגמרו בזרועותיו של הקב"ה.**

במדרגה זו הקב"ה חפץ, ואז הוא יכול לעשות לו לאדם ניסים נסתרים בלי להרעיד אותו. וכבר הזכרנו בשיעור הקודם את תשובת הגה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל: דבר עם הקב"ה פן יצטרך לדבר אתך, והרי דרכים הרבה יש לדבר עם האדם, בתי חולים ובתי כלא ועוד. פירושו של דבר שהקב"ה אומר: "בא תחיה עם הדרך של לכתחילה, היינו בלי לשאול מה נאכל, מפני שאתה מתרגל לחיות עם ההרגשה שיש לך קו פתוח עמי ותמיד אתה מדבר ואני שומע".

האדם אינו רוצה להיות עבד כנוע. הוא אומר: "אם כבנים אם כעבדים... ואם כעבדים עינינו לך תלויות", אבל באמת אינו רוצה. הוא אינו רוצה שגם אחרי שסיים את תפילתו, עדיין יצטרך לדבר עם הקב"ה בכל עת. הוא מעדיף שבסיום תפילתו, לאחר אמירת פרשת המן והתשובה והיראה וכל מה שיש, יוכל לתת נשיקה חזקה לסידור,

הוא מאוד מרוצה, אבל, הקב"ה יצטרך להזכיר לו. זהו הענין. **אם אין האדם זוכר לבד את המחשבות הפשוטות של הבטחון, הקב"ה יצטרך לעורר בו מצב שלם בבחינת 'וכי תאמרו מה נאכל' כדי לנער, ואז יתחיל לומר: "הקב"ה רוצה להזכיר לי שעלי להיכנע".** מה שאין כן **אם האדם דוחה את המחשבות האומרות לו שהוא עצמו הצליח, ומזכיר לעצמו שהקב"ה נתן לו את הצלחתו** בכף של זהב, הוא שוב ממשיך **בזה על עצמו הנהגה של ניסים נסתרים. הקב"ה עוזר לו ודברים מסתדרים ומתיישבים במקומם,** כך שיש לו את מלוא ישוב הדעת להמשיך להתעלות.

שלוש דרגות בבעלי ניסים

לסיכום, **יש שלוש דרגות בענין השפע שהאדם מקבל.** יש נס נסתר בדרגה נמוכה, מעליו יש נס נגלה, ומעליו יש נס נסתר בדרגה הגבוהה. ונסביר: יש מי שחייו כבויים. אין לו לא תפילה ולא בטחון. מצבו די גרוע. אדם כזה כשמתכיל לאחוריו על השנה שחלפה, הוא אומר: "ברוך ה', לא היה לי השנה סיבוך כלכלי. הענינים זרמו על מי מנוחות". דרגה זו היא כעין דרגת הנחש. רחוק היה מה' וקיבל את עפרו. ולא נחשבה לו השנה לשנה טובה. מצד אחד הקב"ה האריך לו אף וניסה לשלוח לו סימנים, ומצד שני הוא לא התקרב אל תכליתו השנה. הרי הוא כמי שעשה הסכם עם הקב"ה בתחילת השנה - "אתה לא מטריד אותי ואני לא מטריד אותך". וכך חי לו בנפרד. אין אנו מדברים עכשיו על עבירות שעשה. אנו מדברים על כך שהאדם במצב כזה אינו מתקדם, וכיון שאינו מתקדם, הוא רחוק מאוד מהעולם הבא שלו ועוד יצטרך לעבוד קשה או לסבול יסורים.

אכן **הצדיקים** כבר אמרו בענין זה שאת הטוב הקב"ה עושה. וכדי שלא להתבלבל בענין סוגיית הבחירה, נאמר בדרך פשוט. **על האדם להתרגל לחשוב כיהודי שכל הנסיבות שנתנו לו את האפשרות לבחור בטוב, הקב"ה הוא זה שנתנם לו.** ולדבר הזה אין צריך להתבונן הרבה. רואים אותו בחוש. אם האדם נתחנך בדרך משל בבית חם ואוהב בדרך ישראל סבא וזה עזר לו לבחור בטוב, אף אם נניח שהבחירה היתה שלו, מיהו זה ששתל אותו בבית כזה? שואלים את האדם: "למה 'אתה' זכית להתגדל בבית כזה ופלוני לא? מה אתה עשית בשביל זה?". אין לו תשובה. פשוט **שהדבר לא היה תלוי בו אלא יצא מאת ה'.**

וכן הוא בענין הכשרון וכן הוא בענין תכונת הנפש. יש לו לאדם תכונת נפש יותר שלווה, וזה עזר לו מאוד. בת"ת הוא הצליח, בישיבה הוא הצליח. הוא היה ילד טוב ועדין שנכנע לרבותיו ואינו מתמרד, והמלמדים אהבוהו. מה הוא עשה בשביל שתהיה לו תכונת נפש כזו? - הוא לא עשה כלום. ואם כן **כל הצלחתו הרוחנית הבנויה על כל הנסיבות האלה, מאת ה' היא. כשהיה לו נסיון, הקב"ה הוא זה שהביאו לו והוא זה שהמציא לו את הפתרון.** והוא זה שזימן לו משהו שיאמר לו את הדבר הנכון שיעזור לו וסיבב שתהיה לו קהילה קדושה ורב לשאול אותו, **הכל כדי שיצליח לבחור בטוב.**

אכן כשאין האדם זוכר זאת, אלא אומר בהגיעו לראש השנה: "ברוך ה', בראש השנה הקודם קיבלתי על עצמי שמונה קבלות ואני יכול לומר שאני מחזיק בהן מעמד עד עכשיו. כולם מדברים על הקבלות שכתן יפה עד חשון בלבד, והנה אני כבר עומד באלול ועדיין מקיים אותן".

שינויים קיצוניים במצב הרוח

הדרגה השניה היא של מי שהקב"ה דיבר אתו, אבל דיבר אתו באופן של נס נגלה. היתה לו פרשה והבין ושיפר את מעשיו וזכה לנס. אמנם **אי אפשר להשוות את כל המצבים, כי כל אחד מתמודד עם מצבים שונים בחייו ואין אנו יודעים חשבונות שמים.** אך אנו מדברים על מה שמתרחש במוח האדם, לא על התנהגותו של הקב"ה עמו. אדם זה במוחו יש לו עליות אדירות, וכנגדן ירידות נוראיות. וכפי שאנו יודעים בענין מצבי הרוח, שהאדם מן השורה רגוע פחות או יותר. פעמים שהוא קצת יותר שמח ופעמים שהוא קצת יותר כבוי, אך אין אצלו שינויים קיצוניים. לעומת כן, יש מי שמצבי הרוח שלו משתנים באופן קיצוני. כשהוא שמח - כל הרחוב יודע מזה, וכשהוא עצוב - אינו למי שעומד בד' אמותיו.

אף בענין האמונה, יש מי שמצבו משתנה באופן קיצוני. הוא אמנם במצב יותר טוב ממני שרדום לגמרי, אבל עדיין הוא צריך ישועה גדולה. בתחילה נדמה היה שיש לו אמונה, ולמעשה היה זה כוחי ועוצם ידי. וכשכוחו ועוצם ידו הכזיב אותו, שקע בעצבות. וכשהקב"ה טלטל אותו, הוא התחיל להשתולל. הוא התרוצץ ועורר מהומות, ואף הצליח להשיג ישועה, ותרם קידוש גדול. הנה זהו מי שחי חיים של נס נגלה. הוא אמנם מדבר עם השי"ת, אבל השי"ת אומר לו: **"אני יכול לדבר אתך בישוב הדעת כמה רגעים! הירגע קצת!"**

דבר אלי ואשמעה

אכן הגר"ש קלוגר מדבר בענין הדרגה השלישית. הקב"ה אומר לאדם: "אני רוצה לדבר אתך. איני רוצה שתהיה בדרגה השניה. החי בדרגה השניה, חי חיי בחרות,

חיים של עליות וירידות. אני רוצה שתתיישב. בא נחליט שאתה מדבר אתי. אתה זוכר אותי, אתה זוכר אותי גם באותם דברים שלא חלמת שתזכור אותי בהם". הלא תראו שאם אין האדם סובל מכאב שינים, אינו זוכר להודות עליהם להקב"ה. חוץ אם האדם עוצר להתבונן כפי שהגה"צ רבי אביגדור מילר זצ"ל היה עושה.

עכ"פ האדם צריך לדבר עם הקב"ה. וכאותו מעשה עם ה'חזון איש' זצ"ל ששאל את מקורבו מדוע אנו רואים אנשים שבבחרותם נראו כתלמידי חכמים, ואף גם כיראי שמים, ולאחר נישואיהם נהפכו לאנשים אחרים עד שאין רואים בהם לא התמדה ולא עבודת התפילה, אך נעשו כפשוטי העם? הוא שאל והוא השיב שלא למדו בבחרותם להיות באמת יראי ה'. והסביר לו שירא ה' הוא מי שכאשר הולך לקנות נעליים, מתפלל קודם יציאתו לה' שיעזור לו למצוא את החנות המתאימה ואת הנעליים המתאימות ושלא יהיו יקרות מדי ורק אחר כך הוא יוצא.

נקודת הסיפור היא ששום דבר לא קרה. הוא סך הכל הולך לקנות נעליים, הוא סך הכל הולך לרופא, הוא סך הכל הולך לקנות לכבוד שבת. אבל הוא מרגיל את עצמו לחשוב כיהודי. שום דבר אינו פשוט. אין שום חלק בחייו שהוא יכול להסיח בו את דעתו. זה אמנם קבלת עול גדולה, אבל זוהי העבודה של המלכת ה' בראש השנה. לקבל על עצמו את העול הזה. העול המחייב אותי לזכור שהקב"ה צריך לתת לי עכשיו סיוע, ולא מפני שאתמול נתן לי, הדבר כבר מובן מאליו. עכשיו זה מקרה חדש ואני צריך לדבר אתו מתוך הכנעה שיעזור לי. וכך יתפלל אליו ויבקש ממנו רשות בכל ענין וענין.

במקום גילה שם תהא רעדה

הפסגה שהאדם צריך להגיע אליה (בוודאי היא מדרגה גדולה, אבל תחילה צריך לדעת את המציאות) היא שהשמחה של מוצאי יו"כ עם היראה של לפני התקיעות יהיו שווים. מדת ההשתוות. הן תראה שבראש השנה הקב"ה רוצה שנבטח בו שיזכנו בדין ונשמח מחמת כן, כלשון הפסוק (נחמיה ח, י): "לכו אכלו משמנים ושתו מממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו, כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם". וכן איתא **בהלכה** שנוהגים להסתפר לכבוד החג להראות שאנו בטוחים שיזכנו בדין. ובכן, **הבטחון בראש השנה אינו מתחיל לאחר התקיעות** כשהולכים לאכול סעודת היום. **אלא הכל צריך להיות בשווה. החלק של מי יחיה ומי ימות וחלק השמחה הנובעת מכך שאנו בוטחים בה' שזיכנו בדין**, צריכים להשתלב יחדיו לידי מדת ההשתוות. כלומר, כפי שחינו תלויים בהקב"ה בעת אמירת ונתנה תוקף, כך חיינו תלויים בו בשמחת בית השואבה ובשמחת תורה.

אנשים חושבים שהיות שיש עת לכל דבר, עת לבכות ועת לשחוק, עת ספוד ועת רקוד, צריך ללכת עד הקצה. כשיראים מן המיתה - נכנסים למיטה עצבים ומפוחדים, וכשרוקדים - שום דבר לא מעניין. ואין זה נכון. הלא תראו שבחופה שוברים כוס זכוכית, וכדאיתא **במסכת ברכות** (ל, ב) במר בריה דרבנא שהשיא את בנו, וכשראה שהחכמים שמחים יותר מדי, הביא כוס יקרה ושבר בפניהם. וכן נהג רב אשי. ואמרו שם: וגילו ברעדה (תהלים ב, יא) כתיב - במקום גילה שם תהא רעדה. והפירוש הוא **שכאשר יש גילה, צריך לצרף עמה גם גילה, וכשיש גילה, צריך לשתף עמה גם רעדה**. ומה האמת? האמת היא שכאשר האדם חי עם נקודת הבטחון, שני הדברים

הנה לפעמים העובד מקבל רשות ממעבידו לעשות משהו, וכששואל אותו האם יוכל לעשותו מתי שיתחשק לו, הוא אומר לו: "לא! כל פעם שתמצא לעשותו, תבקש רשות". אף הקב"ה אומר: "בכל דבר שאתה עושה, תבקש רשות". זה נקרא עבד. וזהו הדבר הטוב ביותר לאדם, כי כשהוא מרגיל לעצמו לחיות עם העול הזה, הוא יונק מצינורות השפע שקיימות מאז בריאת העולם וזוכה שנעשים לו ניסים נסתרים.

בין נס נסתר לנס נסתר

ונחدد עוד: מהו החילוק בין מי שנעשה לו נס נסתר של הדרגה הגבוהה למי שנעשה לו נס נסתר של הדרגה הנמוכה? שניהם הרי באים לראש השנה ואומרים: "ברוך ה', לא אירע לנו דברים מפחידים במשך השנה, ולוואי שימשיך כך גם לשנה הבאה". אכן החילוק ביניהם הוא כחילוק שמים וארץ. כי מי שנעשה לו נס נסתר בדרגה הנמוכה, הגם שהקב"ה החייהו ועשה לו ניסים בכל עת ובכל שעה, הוא עצמו היה מרוחק ממנו ובמקום להתקרב אל העולם הבא שלו, הוא רק התרחק ממנו מיום ליום. לעומתו מי שהיה בדרגה הגבוהה, כי הוא זכה ונתקיים בו 'עולמן תראה בחיין'.

הוי אומר: מי שמתפלל באמת שימצא את הנעליים המתאימות, או שיוכל להתרכז בתפילתו, והקב"ה עוזר לו והוא מצליח, הלא הוא רואה את הקב"ה פנים בפנים הגם שלא נעשה לו איזה שידוד מערכות, והרי הוא חי בקרבת אלוקים עצומה - עולם הבא אמיתי. זוהי הרי הדרך האמיתית של לחיות בעולם הבא. לא כמי שצריך להזמין בשבילו מדי פעם 'הצלה'. ואף בעולם האמת חיים כך: צדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה.

הבטחון. כשהאדם עושה כן, הוא מכין את עצמו לראש השנה שלכל הפחות אז יוכל להרגיש כך. זוהי המלכה אמיתית.

המתנה הגדולה ביותר שהאדם יכול לקבל בראש השנה היא להצליח לחשוב מחשבה זו בפשטותה, כי ממנה יונק הנס נסתר של הדרגה הגבוהה. הוא אינו שואל מה נאכל הגם שאינו יודע מה יאכל. אין לו לאדם פרנסה. מגיע ראש השנה והוא רוצה לבקש ישועה, והוא באמת מבקש, אבל הוא מבקש מתוך הבנה זו - "אני מבקש מהקב"ה רק דבר אחד - שפע. איני יודע איך, איני יודע מה, איני יודע מה אני צריך לעבור. אך אני יודע בבירור שאני נמצא בזרועותיו של הקב"ה, ואני מבקש ממנו: עזור לי. עזור לי לחיות נכון, עזור לי לחשוב נכון".

הקב"ה קבע את היום הזה ליום משפט, הכל כדי להביא את האדם לידי הבנה זו שהכל נמצא בידיו יתברך. הגשמיות שלו, הרוחניות שלו, המשפחה שלו, הכל ממש בלי שום יוצא מן הכלל. כי מזה כל העולם כולו יונק. העולם יונק מ'שויות' זה שקיים אצל האדם. זה מה שנותן כח לצינורות להמשיך להביא את השפע. וככל שהאדם מכניס עוד ועוד חלקים מחייו למהלך מחשבה זו, הוא יזכה לשנה טובה ומאירה.

קיימים אצלו תמיד. הוא חי עם יראה נפלאה. לא יראת העונש, אלא יראה הבאה מזכירתו שהוא עומד לפני המלך וזוכה לשמשו.

הכנה לקראת מתנה

עבודה גדולה היא עד מאוד, אבל לכל הפחות בראש השנה, ולו לשעה קטנה, חייבים לקיימה, כי זהו המלכת ה'. וכדי שבאמת נוכל לקיימה בראש השנה, אנו צריכים כבר מעתה להתרגל במהלכי מחשבה כאלה. המלכת ה' היא בעיקר במחשבה. אמירה בעלמא בלי להבין ובלי לחשוב, אין לה נשמה. כדי שנוכל להרגיש הרגשים כאלה ולו לרגעים אחדים, חייבים להטמיע אותם במערכת המחשבות וההרגשים. מחשבות האדם הרי חוזרות ונשנות בכל עת, ואם הן מחשבות של שטות, מתרוצצות במוחו שטותים והבלים.

יתרגל האדם להבין שאינו יודע מה יהיה ברגע הבא והוא צריך לסמוך על הקב"ה, וכן יתפלל על כל דבר לסייעתא דשמיא מתוך הבנה שהוא צריך לכל דבר סייעתא דשמיא. כך יעשה שוב ושוב, כאן לגבי דבר טכני, כאן לגבי טרדה כלשהי, כאן לגבי ספק שאין פתרונו ידוע לו. הקב"ה עוזר לי שאצליח. וכן הלאה, ככל מחשבות

יום רביעי פרשת נצו"י כ' אלול תשפ"ג

המלכת הקב"ה ע"י גילוי מהותו של יהודי

אחד כמו במעמד הר סיני, והיינו צועקים כולנו פה אחד "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", האם היה מעניין אותנו אם אנשי התקשורת הגיעו לראות והאם התרגשו מהמעמד?! והאם היה אכפת לנו אם הדבר להגיע לשמע אזנם של אומה מסוימת בקצה העולם?! מדוע זה צריך לעניין אותנו? זה מה שקובע את הקידוש ה'?! האם מלכותו של הקב"ה נמדדת בזה שכל האומות הסתכלו וראו שבני ישראל צעקו המלך?! הלא זה בוודאי הרבה יותר גבוה מזה!

ידיע כל פעול כי אתה פעלתו

אכן **הצדיקים** מסבירים לנו **שתכלית המלכתו של הקב"ה היא להרגיש כאן בעולם התחתון והחשוך שהקב"ה ברא את הכל**. שנוכל להריח באוויר ולהרגיש בכל החושים שהקב"ה ברא את הדומם, את הצומח, את החי ואת המדבר. הן זוהי תכלית הבריאה, שיהא ניכר אצל הנברא שהקב"ה ברא את הכל. אנו מבקשים: "ידיע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו". ידיעה באה מבפנים, לא מבחוץ. עבודה מוטלת על בני ישראל, לא שאנשים יסתכלו מבחוץ ויאמרו: "יש מיליון בני אדם שמאמינים ואומרים שיש אלוהים", אלא **שהנברא, מהיהודי ועד האבן, ירגיש מי בראו**. זה מה שהקב"ה רוצה שיקרה בראש השנה. הוא רוצה שזה יקרה בכל השנה כולה, אבל **בראש השנה שהוא יום של משפט, מביעים זאת באופן מיוחד**,

אין מלך בלא עם

ידוע מה שאמרו **חז"ל** שאין מלך בלא עם^א. ובכן, **איך ניכרת מלכותו של הקב"ה? רק על-ידי שיש לו עם שעובד אותו וממליכו**. ולכן יש ענין להתאסף יחד, כי ברוב עם הדרת מלך (משלי יד, כח). והנה בדרך כלל מפרשים הענין שצריך 'מצב'. תארו לכם שבאים להכתיר מלך בשר ודם. כל אנשי התקשורת באים לראות ולשדר את המראות המרהיבות לכל העולם, ומה הם מוצאים? - אנשים ספורים עומדים ומכתירים את המלך. הלא זה בזיון נורא למלך. מה שאין כן כשרואים עשרות אלפים ואף מאות אלפים, כי אז המלכות מתבטאת כמו שצריך. אולם הדבר פשוט **שזה תלוי לא רק בכמות אלא גם באיכות**, כלומר, עד כמה המשתתפים חמים (משתתפים רגשית) לזה. אם היו מכריחים אנשים או משלמים להם כסף כדי שיעמדו וישירו וימחאו כף אל כף, שוב לא היתה המלכות מתבטאת כיאות, כי אין זה פנימי אלא חיצוני. רק כשהאנשים שעומדים כאן באו מחמת הערכתם ואהבתם למלך, רק אז המלכות מקבלת ביטוי הגון.

וכשאנו עוסקים בענין המלכת הקב"ה, צריך לחשוב קצת יותר עמוק. את מי אנו באים לשכנע? האם אנו באים לשכנע את אומות העולם על-ידי שיראו שיש כאן כך וכך אנשים?! הרי חשיבות אמיתית אינה נמדדת לפי מה שאנשים אומרים. תארו לכם שהיינו מתאספים כל בית ישראל למקום

א. מובא בספרי קודש רבים. ראה פרקי דר' אליעזר פי"א.

כח המשיכה אל השורש

זוהי המציאות. כפי שיש כח משיכה לכדור הארץ, וכשזורים חפץ לאוויר הוא נופל ארצה, כי כך עשה ה' שהדברים המגושמים יימשכו לארץ, כך עשה ה' שכל דבר יימשך באותו חוזק ובאותה פשטות אל שורשו. כך ידועים דברי האור החיים 'הק' בפרשת בראשית בפירוש תולה ארץ על בלימה (איוב כו, ז), שהעולם עומד על השתוקקות לבורא. ובזה הוא מסביר הפסוק (בראשית ב, א) ויכולו השמים והארץ וכל צבאם. ויכולו מלשון כלות הנפש. כיסופים. העולם מבקש לחזור אל השי"ת. בעצם גם האבן משתוקקת לכך, אלא שאצל האבן זה כל-כך מוסתר שלעולם לא נוכל להבחין בו. אכן הנברא שאצלו קל לשים לב לכך יותר מכולם והוא מגלה על כל שאר הנבראים, הוא היהודי. אצל היהודי אפשר לראות זאת בעיני הבשר. אפשר לראות אדם שעומד ומשתוקק לה'. מה הפשט? הרי גם הוא בשר ודם! גם לו יש עינים ואזנים ומוח! מדוע הוא הוא אוהב לעמוד ולהתפלל תפילת שמונה עשרה ארוכה? מי אומר לו לעשות את זה? מה יש לו מזה? רואים אותו אחרי התפילה מאיר וזורח. למה? מדוע כשהשבת נכנסת הוא כל-כך מרומם? הוא נמס מרוב תשוקה. מה הפשט בזה?

הנה הדבר מגלה לנו שבתוך הגוף יש נשמה והיא זו שמשתוקקת לגבוה, וכשהאדם מזכך את עצמו, השליטה עוברת אליה, ואז האדם קולט - הקב"ה ברא אותי וברא גם את פלוני, ואף את אומות העולם ברא, ואת בעלי החיים והצומח והדומם, ואף הם יכולים להשתוקק לריבונו של עולם. כשהעולם מתעלה, אף הם יכולים להשתוקק.

שהאבן הדוממת תרגיש מי בראה, וכל שכן האדם, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר היהודי.

נכספה וגם כלתה נפשי

האדם יש לו רצונות והרגשים ומשיכות שונות. הגוף מושך לדברים מגושמים. ורוב העולם שאינם עושים כלום לעצור את משיכותיהם, משיכותיהם ורצונותיהם נשארים כאלה. הן תראה שהבעל חי מבקש רק לאכול ולעשות את שאר הדברים הגשמיים, כי יש לו רק גוף ולכן הוא יכול לשאוב את תענוגו וחיותו רק מהדברים הגשמיים. והאדם, גופו אינו שונה מגוף הבהמה. במדה מסוימת הוא יותר גרוע. כי משיכותיו חזקות יותר ומשתובב בלי מעצור כדי להגיע אל סיפוק רצונותיו. אך הקב"ה הכניס בתוך הגוף נשמה רוחנית, והיא משתוקקת אליו יתברך. וזהו חידוש נורא. יש כאן מציאות והקב"ה רוצה שנרגישה ונחזקה מיום ליום. המציאות היא שהאדם יכול להרגיש כפשוטו ממש את נשמתו משתוקקת ומושכת לגבוה. והאדם צריך לשאול: "מה זאת? למה אני מחפש זאת?".

והתשובה היא: וידע כל פעול כי אתה פעלתו. עכשיו אני מבין שאני מגיע מגבוה ולכן אני שואף לשם. ואע"פ שהנשמה עטופה בגוף וכשאינן נותנים לה את מזונה, היא נחלשת והגוף תופס את השליטה ומבלבל את האדם, כשנותנים לה את מזונה ומשקיטים קצת את הגוף, האדם מרגיש שהוא שואף לגבוה. לא מעניין אותו תאוות, לא מעניין אותו הבלים. הוא מחפש עכשיו קדושה. הוא רעב עכשיו לדבר ה'. לא רעב לחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה'. אכן ההסבר היחיד לתשוקה כזו הוא שהנשמה חצובה מתחת כסא הכבוד ומבקשת לחזור אל השורש.

בעלי החיים משתוקקים אף הם

מספרים על הרה"ק מרוז'ין זיע"א שכאשר סיפרו לו על גוי זקן שבצעירותו היה רועה צאן בסביבה של הבעל שם טוב הק' זיע"א ועדיין חי בכפר נידח, טלטל את עצמו אליו כדי לשמוע ממנו תיאור על הבעל שם טוב. אמר לו הגוי שהוא זוכר שכאשר הבעל שם טוב הק' יצא אל השדה לקבל את השבת, נעמדו הכבשים והעיזים על שתי רגליהן כמשתוקקים כלפי מעלה. וכן איתא בבית אהרן (פרשת בא) שכאשר הבעל שם טוב הק' קיבל את השבת, נעמדו בעלי החיים על רגליהם כבני אדם והשתוקקו לבוראם. הנה כי כן, ככה זה נראה כשמתקיים וידע כל פעול כי אתה פעלתו. אכן מדרגה גדולה היא שהבהמה תשתף פעולה. ורק אצל הצדיקים הגדולים התקיים דבר זה, כגון אצל רבי פנחס בן יאיר שחמורו לא רצה לאכול שאינו מעושר. **השתוקקותם של הצדיקים השפיעה על כל סביבתם ורואים היו בחוש איך הצומח, החי והמדבר שמסביבם, משתוקקים לריבונו של עולם.**

אף זה שמספרים שאצל הרבי ר' אלימלך זיע"א היו המשרתות מתפייסות בכל ערב שבת... ההתלהבות דקדושה של ההשתוקקות לשבת, הורגשה באויר, עד שאפילו השפחות הרגישו מרוממות, וכל אחת אמרה: "איני רוצה שום טינה, שום קנאה ושנאה. אני רוצה שתהיה לי היכולת לעבוד את ה' ולשיר לו שירה".

מבשרי אחזה א-לוה

גילוי האלוקות הגדול ביותר אינו מה שהגוי העומד מן הצד אומר: הסתכל! יש מיליון בני אדם שעובדים את ה', או יש עשרה מיליון בני אדם שעובדים את ה'.

דבר מאוד חיצוני הוא ואין בו כדי להוכיח שום דבר. אף כשאומרים בפסוקים הרבה שאומות העולם יכירו וישירו, כגון: ישמחו וירננו לאומים כי תשפוט עמים מישור וגו' יודוך עמים כולם וגו', השאלה היא כיצד הם מכירים. לא על-ידי שרואים יהודים הרבה שמאמינים בזה. ראשית, כי חיצוניות אינה מוכיחה שום דבר. ויותר מזה, כי אם תלך עם מספרים, הרי רובא דעלמא אינו מאמין במה שבני ישראל מאמינים. **מה שמשפיע על אומות העולם הוא ראיית המציאות שיש נברא בזה העולם שאינו רודף אחר הגשמיות ובווערת בו התשוקה לרוחניות. מציאות זו היא אור שמאיר כל חושך.**

וכבר דיבר מזה ה'בני יששכר' (סיון מאמר ה, ב) ואמר שמי שמתמודד עם בבלולים, ספיקות וכל מיני מחשבות של הבל, ההוכחה החזקה ביותר שהוא יכול להשיג על קיום הבורא היא שיראה בעצמו מה קורה לו כשהוא לומד דף גמרא תורה לשמה, מה קורה לו כשהוא חוזר בתשובה, מה קרה לתאוותיו? לאן הן נעלמו? **כשהאדם שם לב אצל עצמו שהוא נמשך למעלה במקום למשוך כלפי מטה, מתגלה כבוד מלכותו.** זה נעשה לו ברור כשמש. הוא רואה בעיניו - יש אלוקים בעולם! הוא אינו זקוק למופת מבחוץ. "אתה מביא לי מופת! אני יודע לבד. מבשרי אחזה א-לוה". האדם הרי מכיר את עצמו היטב ויודע למה הוא השתוקק עד היום. פעם הוא הסתכל על העולם - "כולם כאלה... מה לעשות? יש יצר הרע. זהו זה. אני בשר ודם". כשהוא עצמו יודע מה קרה לו, והוא יודע גם איך. הוא יודע שזה לא נעשה מבחוץ. אלא מפנימיותו, כי עשה מה שצריך. הוא למד תורה עם גישה נכונה, הוא חזר בתשובה, הוא התפלל נכון, והנה נהפך לאיש אחר...

משיכה לכיוון ההפוך - מפלאי הבריאה

גילוי האלוקות הגדול ביותר הוא כשרואים מישהו שיש לו את כל הסיבות שבעולם להימשך כלפי מטה, אם על-ידי עצבות מחמת הפרשיות שיש לו בחיים, אם על-ידי תאוות ואם על-ידי כבוד, ומצד השכל לא היה צריך להיות לו שום רצון לעבוד את ה', ואעפ"כ ה' אלוקיו עמו. הוא שר שירה לריבונו של עולם. לא אדם מזוכך אתה רואה כאן. אם אתה אומר שאתה רואה אדם מזוכך, אינך מגדיר טוב את מה שאתה רואה. עליך לתת הגדרה הרבה יותר נכונה. אתה רואה כאן מציאות חדשה. הדבר דומה למי שתמיד אמרו לו שהגם שהמים מושכים כלפי מטה, אפשר לערב בהם דבר מסוים שיגרום להם להימשך כלפי מעלה. תמיד אמרו לו והאמין, עד שיום אחד נזדמן לו לראות את הפלא הזה בעיניו, ומאז אינו צריך להאמין. הוא כבר יודע. כשאתה רואה יהודי שמשתוקק אל ה' שעה שכל הסיבות מצד הגוף מחייבות אותו להימשך כלפי מטה, אתה רואה את המציאות של הנשמה. מעתה אינך צריך להאמין שיש נשמה. אתה יודע כבר, כי ראית בעיניך.

אמרו לפני מלכיות

הקב"ה אמר לנו: "אמרו לפני מלכיות". פירושם של פסוקי המלכיות הוא שאנו מתאספים יחד שבטי ישראל לחזור בתשובה. האדם מתבונן: "מה יש לי לרדוף אחרי עניני העולם הזה? אמנם צריך לעשות מה שצריך כי רצון ה' הוא שהאדם יפרנס את משפחתו ושישמור על בריאותו. צריך אני לאכול ולישון. אבל אחרי מה אני רודף?". הוא מתבונן ומהרהר בתשובה, ונוצר במצבים שבהם היתה לו התנוצצות של השתוקקות לה', ורוצה לחזור לזה.

ה' אלוקיו עמו גם כשמצליפים בו

אחד מפסוקי המלכיות הוא "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו" (בלק כג, כא). בני ישראל הגם שיש משהו שאינו הגון אצלם, זה רק מבחוץ. הקב"ה אינו מסתכל על זה. הוא מתעלם. ולכאורה יפלא, כי הדבר יותר מבטא את האהבה שהקב"ה אוהב את בניו, ואולי היה מתאים לומר אותו בין פסוקי הזכרונות. כאן הרי מדברים על מלכות. ובכן, התשובה הפשוטה היא שפסוק נזכרת המילה 'מלך' ודי בזה. אבל עדיין אין זה מתיישב על הלב, האם באמת די בכך לומר פסוק שהמילה 'מלך' מזוכרת בו כדי להמליך את הקב"ה?!

אכן יש לנו את דבריו המאירים והמוזהרים של ה'אור החיים' הק' על הפסוק בפרשת בלק. הוא מבאר שם בפירושו האחרון שזה עולה על רבי עקיבא שאמרו עליו חז"ל (ברכות סא, ב) שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל והיה מאריך באחד. אומר הקב"ה (המדבר מתוך גרונו של בלעם): אתה יודע מי הוא איש ישראל? בא ואומר לך - איש ישראל (מכאן לשון ה'אור החיים' הק') מדבק נפשו בה' אלוקיו בתכלית החיבה הגם שתרועת מלך בו בשבט ברזל שסורקין בשרו, ואפילו בזמן עצמו שהשבט בו שהיו סורקים וכו' אף על פי כן ה' אלוקיו עמו (עכ"ל). היהודי כל-כך להוט אחרי השי"ת, הוא כל-כך נאמן לו שגם כאשר הוא סובל יסורים קשים ומרים, הוא משתוקק ושואף אליו ולומד ומתפלל ומודה. זהו יהודי. תרועה היא לשון שבירה, מלשון תרועם בשבט ברזל. לומר שגם כשהוא מתייסר, הוא ממשיך להתדבק בבוראו - ה' אלוקיו עמו.

קירבתי לפני חמש עשרה שנה, קירבני עכשיו והחדיר בי טעם בלימוד התורה". היהודי מספר שהתחיל אז לראשונה בחייו להרגיש תענוג בלימודו, ומאז כבר עברו כמה שנים שבהן הם יושבים ולומדים כל יום כמה שעות בחברותא.

הנה כי כן, נתקיים בו ביהודי זה מה שאמר **קהלת** (יא, א) "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו". אכן ידוע מה שאמר הרה"ק **רבי יהושע מבעלז** זיע"א, שאם בבעלז משנה אחד את כפתור מעילו להידמות ולו במעט למתחדשים, משתמד יהודי כנגדו בפריז. אך לא ענין סגולי שאין לו פשר הוא, אלא טעם גדול יש לו. הנה מדוע כשאנו אומרים וידע כל פעול כי אתה פעולתו, זה גורם שהדומם ישתוקק לבורא? התשובה היא כי גם בדומם יש ניצוץ אלוקי שגורם לו להשתוקק לבורא. הניצוץ קיים שם כפי שהוא קיים באדם. **וככל שהאדם שהוא נזר הבריאה מגלה את השתוקקותו לגבוה, הוא גורם בכך לעורר את האלוקות הקיימת בכל חלקי הבריאה** וכולם מתחילים להשתוקק לריבונו של עולם. **עבודת האדם היא להתחיל לשים לב למצבים שהיה משתוקק בהם לגבוה, ויעיין בהם וידבר מהם ויחזור אליהם, וכשיעשה כן, יתעוררו עוד ברואים להשתוקק לריבונו של עולם, ותתקיים התפילה וידע כל פעול כי אתה פעלתו.**

שליחותו של בעל עבירה

והנה הקב"ה נתן לנו תורה ובה מבוארים המהלכים איך לעורר את הנשמה להשתוקק לבורא. מחשבה בלבד אינה מספיקה. רק כשהאדם מקיים את התורה, התורה מגלה בו את התשוקה. האדם יושב ולומד כדבעי בכוונה שזה מה שיגרום לו

הקב"ה רוצה שבהגיע ראש השנה יהיה האדם במצב כזה. ולא רק בראש השנה, אלא מאז תחילת ר"ח אלול ילך לאט עד שיגיע לזה. **וכשהאדם נמצא במצב כזה, הוא מגלה את השי"ת, ומתקיים והאלילים כרות יכרתון לתקן עולם במלכות ש-די. ככל שהאדם מוסיף לעשות כן, וככל שיותר בני אדם עושים כן, זה יותר משפיע על הבריאה.** וכמו שככתב במסילת ישרים (פ"א) שכל הבריאה תלויה באדם, וכשהאדם מתקן את עצמו ומתחיל להרגיש את ההשתוקקות לה', כל הבריאה כולה מתחילה להשתוקק אליו. כשיהודי אחד חוזר בתשובה, יהודי אחר ג"כ חוזר בתשובה. האחד משפיע על השני, כי כך עשה ה'. הוא קשרם ואחזם זה בזה.

שלח לחמך על פני המים

לאחרונה סיפר לי יהודי שכאברך היתה לו גישה בקירוב בחורים, והיה אז בחור שנפל הרבה והתרחק מן היהדות, והוא קירבו, דיבר אתו ועודדו, ולאט לאט הצליח להחזירו אל חיק אבותיו, שיהיה עכ"פ יהודי פשוט ששומר שבת, וחלפו עברו מאז חמש עשרה שנים מבלי שיידע מה עלה בגורלו. שח לי היהודי: "אני בעצמי, הגם שהייתי יהודי שומר תו"מ, לא היתה לי בכל אותן שנים שום שייכות ללימוד התורה. התפללתי, שמרתי שבת, אבל לא הייתי מקושר לריבונו של עולם. לא הרגשתי שאני מכיר את בוראי. מה עשה הקב"ה? אותו בחור שאני קירבתי, הלך ללמוד בשיבה וקיבל טעם נפלא בלימוד התורה. הוא למד בעיון ועשה חיל בלימודו. והנה יום אחד הוא פוגש אותי ושואל: "במה אתה עוסק היום?", וסיפרתי לו מה אני עושה לפרנסתי, וכך התגלגלה השיחה, עד שהוחלט בינינו לקבוע לימוד בחברותא, ואותו בחור שאנכי

פלאפונים, אין שום דבר... בא נלך למקוה. אח"כ נלמד, או נאמר תהלים בכוונה". הלה אומר: "איני מסכים. נראה לי שאתם רוצים להעיר בי הרגשים. אינני מעוניין". ואומרים לו: "לא. חס ושלום! הולכים רק לעשות מה שכתוב בתורה". פותחים שולחן ערוך, ומה שכתוב - עושים. אך עושים כפי שהבעל שם טוב הק' ותלמידיו לימדו לעשות, בדרך שבאמת מעירה את הנשמה. והנה רואים את האדם פורץ פתאום בבכייה באמצע שמונה עשרה. **רואים שהוא מרגיש שיש אלוקים בעולם והנה מתקיים וידע כל פעול כי אתה פעלתו.**

עוצם עיניו כנגד הרגלו

לפני כמה שבועות סיפר לי יהודי שהיה אברך אחד שנפל הרבה רח"ל ושקע בתהומות החושך, ומאוד מאוד רצה לעלות משם ולא ידע איך. בא הוא לעזרתו ואמר לו: "בא נקבע שאתה לומד כל יום חצי שעה ברציפות. מעבר לזה איני מבקש ממך כלום. לא תפילה ולא שום דבר". האברך שמע וקיבל. אך עברו שבועות אחדים והיהודי מקבל שיחה מרגשת מאותו אברך: "אין לך מושג מה קרה לי היום!" אומר האברך. "נסעתי לצורך מסחרי למנהטן שהיא עיר מלאה פריצות. ישבתי ברכבי אשר לו חלונות פתוחים לרחוב, ופתאום עצמתי את עיניי - איני רוצה להסתכל. אין לי מושג מה קרה לי? מאין זה בא לי? הן לא קיבלתי עלי שום קבלה, ולא החלטתי שום החלטה. אבל אני לא רוצה לראות. אני עוצם את עיניי. אני, עם כל העבר שלי, לא רוצה לראות מראות אסורות".

הנה כי כן, כמה זה מבטא את המציאות הזאת - וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו! תראה מה התורה עושה מהאדם. כשהאדם לומד תורה כדי

להשתוקק לבורא. **הוא לומד שעה שעתיים ברציפות, הכל כדי שיוכל להרגיש את נשמתו.**

מי שמתכוון לתפילתו כי הוא מבין שצריך לקרות לו איזה דבר בשעת התפילה, זה יקרה לו. ברם, **הקב"ה רוצה שהאדם יבין שאין זה הרגש בעלמא, אלא מציאות אמיתית.** ומה ההוכחה לכך? מי אומר שבאמת הוא כך? אולי זה דווקא ענין של הרגש? הנה הבעל תפילה התפלל עם רגש חזק והתפלל בהשתפכות הנפש ואף פרץ בבכייה באמצע התפילה, וכמה מהמתפללים פרצו בבכייה אחריו. מי אומר שזה נובע מענין וידע כל פעול כי אתה פעלתו? אולי זה נובע מכוחו של אותו בעל תפילה לעורר התרגשות אצל אחרים?

אכן אמת נכון הדבר שכאשר רואים אנשים פורצים בבכי באמצע התפילה, עדיין אין בזה כדי להוכיח שיש ניצוץ אלוקי בכל נברא ורק צריך להעירו כדי שיתחיל להשתוקק לבוראו. אבל **כשרואים מי שכבר התיימש בינו לבין עצמו** וגמר אומר בלבו שהוא בעל מזג קר ואין לו סיכוי להגיע אי פעם לידי השתוקקות, או מי שנהפך ח"ו לבעל עבירה וירד והסתבך בפרשיות מפרשיות שונות, **ממנו ושכמותו אפשר לראות שיש אלוקים בעולם.**

לוקחים את בעל העבירה ואומרים לו: "הפלא ופלא! בא הנה. אנו מחפשים אדם כזה". או כענין זה מחפשים אדם קר כאבן - "מי שחושב שהוא האדם הקר ביותר, נא ירים את אצבעו". לוקחים אותו ואומרים לו: "עשה מה שהתורה אומרת לעשות. איננו אומרים לך מה להרגיש. בא רק נעבוד ביחד. בא נקום יחד מוקדם, נאמר ברכות השחר כיהודי... אין כלום. אין טרדות, אין

הבשר, ולא להיפך. אך הפירוש הוא שכאשר האדם רואה איזה יצר יש לו, אלו משיכות יש לו, כגון משיכה לתאוה, משיכה לדבר לשון הרע ורכילות, משיכה לגאווה, משיכה לממון, משיכה לגדלות, משיכה לעצבות, וכן הלאה, עליו לשאול את עצמו: "מה יש בי שאני נמשך לדברים האלה?". ואז יאמר: "כפי הנראה משהו חי אצלי ונמשך ומשתוקק, אך מפני שהוא נמצא בגוף, הוא מתבטא באופן זה". **וכשרק יתנקה מעט על-ידי תשובה ויבקש מהקב"ה שיעזור לו להתקרב, אותה משיכה ממש תיפנה אליו יתברך ואליו ישתוקק.**

התורה היא תבלין. היא מוציאה מן האדם את הטעם האמיתי, את הסיכה האמיתית למה הוא משתוקק. הוא משתוקק לגבוה. הוא משתוקק לתענוג כי הוא מגיע מעולם התענוג. וכשהוא לומד תורה והתורה מצליחה להוציא ממנו גדלות אמיתית, הרי הוא מכתיר את הקב"ה. הוא מכיר את המציאות מי הוא.

המלכות מתגלית ע"י הזכרונות והשופרות

הקב"ה מצוה אותנו לומר בראש השנה פסוקי מלכיות כדי שנכיר מי הוא זה שבראנו, ופסוקי זכרונות כדי שניזכר שהיינו במצב זה. פסוקי הזכרונות אומרים לאדם: הסתכל על עצמך. לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. תראה מי אתה. בוודאי אתה יותר גבוה מגופך. הן היית במצבים קשים כאלה ונשאת נאמן לריבונו של עולם. אני מראה לך. מה אתה אומר, הרי היו כמה פעמים שלא התנהגת כראוי! זה לא היה מצד מהותך, אלא מצד הגוף שלך. אבל ההוכחה נשאת בעינה. איך הצלחת להישאר נאמן בארץ לא זרועה.

לחזור בתשובה... לדאבון לב, הרבה פעמים אין האדם מבין שהוא צריך להיעשות בעל תשובה, ואינו לומד מתוך כוונה זו, ולכן אינו מועיל לו. אבל כשהאדם לומד מפני שרוצה לחזור בתשובה, ומתפלל מפני שרוצה להתקרב אל ה', דברים שלא חלם שיקרו - קורים. איך הם קורים? כי הוא מסיר קצת מהלבוש, ומוכך קצת את הגוף, וממילא הוא מרגיש את מי שבראו. איך הוא מרגיש את מי שבראו? כשהוא רואה לאן הוא שואף ונמשך. וזהו הגילוי האלוקות הגדול ביותר ומתקן את העולם כולו במלכות ש-די.

שישים רבוא אותיות לתורה

ידוע שיש שישים רבוא אותיות בתורה וכנגדן שישים רבוא נשמות ישראל, וכל יהודי יש לו תפקיד לזכך את האות שלו. הוא צריך לפעול שהאות שלו יאיר ויזרח ולא יהיה עטוי בלבוש. וכשכל אחד עושה כן, כל האותיות מאירות, וכשכל אותיות מאירות, כל העולם נעשה מזוכך ומגיע אל התיקון השלם.

אבל הדרך לזה אינה קלה. כפי שעשה הקב"ה שהיהלומים היקרים טמונים באדמה וצריך לחפור בה הרבה עד שמוצאים אותה, ואז צריך לנקותה וללטשה, עד שתתגלה במלוא יופיה, כך עשה הקב"ה שכל נשמה וכל אות שבתורה תהיה תמונה ונצטרך לחפור ולהוציאה ולנקותה שוב ושוב עם בורית ובפרט בדמעות, וכך הוא מתחילה להאיר.

בראתי לו תורה תבלין

וכן הביאו תלמידי המגיד ממעזריטש זיע"א בשם רבם: חז"ל אמרו שהקב"ה אומר: "בראתי יצר בראתי לו תורה תבלין" (קידושין ל, ב), ולכאורה אינו מובן, כי התורה הרי באה להתגבר על היצר ולנצחו, ולכאורה זה הפוך מתבלין שמחזק את טעם

יהודי, תבין מי אביו. תבין שאני בראתיו, כי תראה שיש לו תכונות נפש אלוניות.

יהודי של מסירות נפש

ובכן, צריך לזכור שהקב"ה יביא את האדם למצבים רבים בחייו כדי שירגיש מי הוא. אי אפשר לחיות חיים של מצות אנשים מלומדה. אי אפשר. חיים כאלה הם סתירה למלכותו של הקב"ה. מפחיד לומר, אבל האמת היא שמי שאין לו אף פעם השתוקקות לקדושה, אין רואים עליו 'כי אתה פעלתו'. אמנם הוא לומד ומתפלל וגומל חסד, אבל את הכל הוא עושה רק מפני שצריך, בלי התלהבות והשתוקקות. רואים עליו רק שהוא יודע לקיים חוקים ומשפטים. היינו מציעים אותו למי שמחפש עבודה. אתה מחפש עבודה? קח אותו בשתי ידיים. הוא צייתן. כל מה שאתה אומר לו... כמו מכונה... אחד, שתיים, שלוש... לא משנה מה תאמר לו. אמור לו לרקוד, אמור לו לשיר, אמור לו לשבת. את הכל הוא עושה. האם רואים עליו 'כי אתה פעלתו'? האם רואים בו יהודי של מסירות נפש?!

ותרועת מלך בו! אומרים ככה: אין לזה שום הגיון שסורקים לאדם את בשרו במסרקות של ברזל ועדיין הוא מאמין בה'. אין זה סוג מסוים של תכונת הנפש. הרי אין שום אדם בעולם שרוצה למות. הדבר היחיד שיכול להסביר זאת הוא שהיהודי בא ממקום שהוא יותר גבוה מן העולם, והוא מחפש איזה דבר שהוא יותר גבוה מן העולם. הוא מחפש חיים שהם יותר אמיתיים מחיי העולם הזה.

והדבר הזה מתגלה אצל בני ישראל פעמים הרבה כשהם נמצאים במדבר. האדם עובר איזה נסיון ואינו יודע למה. אך רגע זה שהוא תופס את עצמו ומבין שהקב"ה

"אני שואל אותך", אומר השי"ת: "איך יתכן שכאשר היו לך נסיונות, שלוש פעמים או עשר פעמים, כן התגברת?". הזכרון מגלה את מהותם של בני ישראל ומראה להם מי הם. זהו האמת. וכשאתה רואה אמת זו, שוב אתה רואה מלכיות. אמרו לפני מלכיות, הולך ביחד עם זכרונות ועם שופרות.

מתארים מעמד הר סיני לומר ליהודי: בא וראה לך היכן היית. עמדת למרגלות הר סיני, וכשהקב"ה אמר את שתי הדברות הראשונות, נפשך יצאה מגודל התשוקה, וצריך היה להחזירה אל הגוף. תוקעים בשופר וזוכרים בקול השופר בעת מתן תורה. אתה בעצמך ראית בעיניך כל-כך הרבה פעמים מה זה להיות יהודי, ובכל אותם פעמים ראית מי אתה ומי ברא אותך ומי מחייה אותך בכל רגע ורגע וממה אתה חי. ואם כן הלא ראית את השי"ת. עין בעין ראיתו.

כשהאדם נזכר בדברים האלה, כמה תשוקה זה מעורר בו ללמוד תורה, לחזור למעמד קבלת התורה, ולחזור אל התנהגותם של בני ישראל בכל אותם מצבים. ובמה מבטא זאת היהודי? במה? - בשופר. אי אפשר לבטא זאת באותיות. הוא צריך לצעוק אל ה', צעקה הבאה מתשוקה פנימית. 'זה' נקרא להמליך את הקב"ה. הוא מביע מי הוא הבורא שבראו.

האב ניכר בבנו

פעמים הרבה אפשר לראות זאת מהדד השני. אתה רואה בחור שיש לו תכונות נפש משונות ומתפלל. בא אחד ואומר לך: "אתה מתפלל עליו מדוע הוא מתנהג כך ומדבר כך?! אמור נא! אתה מכיר את אביו? אם תכיר את אביו, הכל יתיישב לך"...

אלוקי אבי וארוממנהו. הקב"ה אומר כך: אם תשים לב לתכונות הנפש של מהות

וכן יתבונן בפסוקים של מלכיות זכרונות ושפורות. הלא הם פסוקים כל-כך מלהיבים. **הם מעוררים את היהודי ומחזירים אותו לתחייה. הם מראים לו שהוא 'כן' יהודי,** והנה הוא מרגיש קרבת אלוקים. ובוזה מקיימים וידע כל פעול כי אתה פעלתו.

בל נשכח. אנו נמצאים בדור עקבתא דמשיחא ורואים את החושך על כל צורתיו. ובכן, כמה נפלא הוא כשאין מתפעלים מן החושך! אדרבה! מתפשטים מן החושך ומתבוננים בנשמה המאירה, ומתכוננים לימים הקדושים. מתפללים ואומרים תהלים שנוכח להתפלל, חושבים ומעוררים את ההשתוקקות לתפילות של ראש השנה, ונכנסים למצב זה שבו מרגישים את המציאות האמיתית וממליכים את הקב"ה. **תפקידנו להמליך את הקב"ה ולהכיר את האלוקות דווקא מתוך חושך כזה.** עד כמה שהעולם מוצף בתאוות ובדברים מגושמים, עדיין יכול האדם להיות יהודי צח ונקי המשתוקק לריבונו של עולם בלבד. "איני רוצה דברים אחרים". הוא נלחם עם גופו. "אני רוצה את הש"ת". הוא עוצם את עיניו.

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. **צדיקים** אמרו: אמור את הפסוק בפיך. אתה יותר גבוה מהמלאך, יותר גבוה מהמלאך. זה מה שנקרא שאתה מכניס את הקב"ה בעולם. אתה משלים את הבריאה. אתה עושה כאן עבודה אמיתית של 'אם כעבדים', וכיון שכן, הקב"ה אומר: "בנים אתם לה' אלוקיכם. אני אוהב אותך, ואעזור לך שתרגיש את האהבה". **מי יתן שנוכח לחזור בתשובה באמת, להתקרב אל ה', להמליכו בזה העולם, ולקרב את העולם אל תיקונו השלם.**

נתן לו הודמנות לוותר עכשיו על רצונו, ואומר: "רבונו של עולם! איני זקוק לכלום. אני נמצא בידך. עשה אתי כרצונך. אני אוהב אותך. אתה יכול לקחת אותי, אתה יכול לקחת ממני כל דבר. אני שלך". **כשהיהודי מדבר כך, מתגלה בו האלוקות שבו.**

פעמים הרבה האדם צריך לעבור מצבים קשים בחייו, מצבים שבהם נטושה מלחמה בין גופו ורצונותיו לרצונו האמיתי שחבוי אצלו עמוק בפנים, רק כדי שיתגלה ממנו אלקותו יתברך. אך הקב"ה אומר: "למה זה צריך להתגלות דווקא אז? זה צריך להגיע דווקא על-ידי יסורים?! למה?". **אכן היהודי צריך לעבוד שזה יתגלה אצלו בלי יסורים.** הרי מתפללים 'ולא על-ידי יסורים וחלאים רעים'. **עליו להסיר דברים מפריעים ממוחו ומסביב לו, כדי שיוכל להרגיש כך אף על-ידי אמירת תהלים באשמורת הבוקר.** יקום בעלות השחר כשהאוויר עדיין בטהרתו וילך למקוה וישיר שירה להקב"ה - צמאה לך נפשי כמה לך בשרי... וכן יעשה כל המצוות והמעשים טובים שלו, במהלך כזה המעורר את ההשתוקקות. וכמו שפירשו ה**צדיקים** הפסוק **בתהלים** (סג, ד): "כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך" - "יותר משאני משתוקק לחיים, אני משתוקק לשבחך"³.

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה

והנה כעת עתה הקב"ה מכניס אותנו לימים שבהם האדם באמת יכול להרגיש חיים שהם גבוהים מהחיים הפשוטים. הוא צריך סך הכל להתבונן במצבים כאלה שהיו לו, ושהיו לבני ישראל בכל הדורות, והתנהגו באופן כזה. יאמר תהלים ברציפות, ילמד תורה, ובעיקר ייזהר שלא להיכבות.

ג. ראה 'בית אהרן' (פסח) ד"ה חסל בשם הרה"צ מנעשח"ז זצ"ל.

לזכות

משה בן הינדא פעטיל

יום חמישי פרשת נצו"י כ"א אלול תשפ"ג

בראש השנה מבקשים להיוולד מחדש

זה היום תחילת מעשיך

בתפילת ראש השנה אומרים "זה היום תחילת מעשיך", ופירושו שהאדם נברא בראש חודש תשרי. כידוע, העולם נברא בכ"ה אלול והיום השישי הוא בא' תשרי, אז נברא האדם, וכל זה למאן דאמר בתשרי נברא העולם. ואיתא בדרשות חתם סופר שכאשר האדם מקבל הבנה חדשה בעבודת ה', זהו יום ההולדת שלו. פירושו של דבר שזה שהאדם קיבל הבנה חדשה בהתקרבות אל ה', תופס מקום הרבה יותר גדול מהיום שבו יצא מבטן אמו. הולדת גופו היא דבר אחד, התחלה טובה. אך כשמוחו, שהוא כלי לנשמתו, זכה להשיג תורה באופן שיעזור לו להתקרב אל בוראו, הוא הרבה יותר ראוי להיחשב כתחילה מעשיו של הקב"ה. יום ההולדת.

בתפילת מוסף של ראש השנה, כשמדברים על בריאת האדם, אומרים פסוקים רבים של מתן תורה. אכן כן, בראש השנה מקדישים חלק גדול מהתפילה למתן תורה. הן בזכרונות מדברים על מתן תורה - אתה נגלית בענן כבודך. והן בשופרות, שם אומרים וקול שופר חזק מאוד. מדברים הרבה על מתן תורה, כי מתן תורה, גרם ליהודי להיוולד מחדש. מעתה אינו כבעל חי. במתן תורה הוא נחשב כנוול מחדש, כי אז הוא התחיל להתלמד איך לחיות ולקבל חיים. האדם נברא כדי לחיות, לא סתם חיים

טכניים, אלא לחיות חיים מהותיים. ועל זה אנו מבקשים זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים. ואיך מקבלים חיים? חיים מקבלים כאשר הקב"ה מוריד לעולם מהלך שכל בחור, שכל אברך, שכל אדם, יוכל למצוא דרך להתקרב אליו, שכל אדם יוכל למצוא דרך להבין מה יש לו לעשות, ואיך להתמודד במצבים קשים. זהו החיים שהקב"ה הוריד לזה העולם. ולכן כשאנו אומרים בראש השנה שהקב"ה בראנו, אנו אומרים שבראנו על-ידי שנתן לנו את היכולת להתקשר אל התורה באופן שנבין מה יש לנו לעשות.

ותן חלקינו בתורתך

ידוע הכלל שיש שישים רבוא אותיות לתורה וכנגדן שישים רבוא נשמות ישראל, היינו שכל יהודי יש לו את המהלך המיוחד לו להגיע על ידו אל ה', ודרכו כלולה ממ"ב מסעות המיוחדות רק לו. ובכן, הקב"ה רוצה שהאדם יקבל שייכות לתורה על-ידי שיראה את הקב"ה מלמדו איך להתמודד עם פרשיותיו. לכל אחד יש פרשיות מיוחדות לפי התקופות השונות בחייו, והאדם צריך שהתורה תדריכנו ותתן לו את הדרך האחת והיחידה שעל ידה יוכל לעבור את קשייו, נסיונותיו, ואת החלקים החשוכים בחייו. התורה יכולה ללמד את האדם בדיוק רב מה הוא צריך לחשוב במצבו, מה הוא צריך לעשות ומה הוא צריך לדבר. אבל האדם צריך לזכות שהתורה תתגלה לו.

אלוקים, ומתחיל להרגיש את התענוג של הקירבה האמיתית ושל היות האדם מרכבה לשכינה, **אזי הוא מתחיל לחיות**, ואז הוא יכול לומר בראש השנה: אתה בורא אותי מחדש.

זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים

על זה אנו מבקשים. **הבקשה האמיתית שהיהודי מבקש בימים קדושים אלה היא שהקב"ה יאיר לו שיוכל למצוא מהלכים כדת מה לעשות כדי להתקרב.** כל אחד, עיקר התפילה ועיקר העצה שיכול לעזור לו, זה: ראשית, שיידע מהו הדבר החשוב ביותר שהוא צריך לתקן, שנית, איך עושים זאת. הוא מתפלל: עזור לי. מהי הדרך? מהיכן מתחילים?

והקב"ה רוצה ליתן זאת לאדם. הוא רוצה לברוא אותך מחדש. **הקב"ה נתן לך שנים של פרשיות ונסיונות וכלים, ועכשיו הוא רוצה להשפיע בתוכם את אור חכמת התורה**, כדי שתדע מה יש לך לעשות. אבל **הקב"ה רוצה שנבקש על זה, שנבין שאנו עומדים למשפט.** אנו מבקשים זכרנו לחיים. תכניס בי חיים. **תחדיר במוחי מהלך להבין איך לעבוד באמת.**

רק הקב"ה יכול לחדש לאדם את ההבנה שלא יהיה בעל גאווה. אלמלא הקב"ה בעזרו, אין יכול לו. ידוע שכאשר שאלו את **הבעל שם טוב הק' זיע"א** מי ימלא את מקומו לאחר הסתלקותו, אמר: תלכו לשאול מגדולים וצדיקים למי יש עצה לגאווה. מי שיתן עצה, לא הוא ימלא את מקומו. רק מי שיענה ויאמר אין עצה ואין תבונה, ואין אלא להרבות על זה בתפילה, אותו תכתירו לאלוף לראשכם. אין לנו מהלך להצליח בעבודת ה', רק אם הקב"ה בכבודו ובעצמו יאיר אותו בליבנו. והקב"ה רוצה לעשות זאת. הוא רוצה

על כן אנו אומרים שפעם אחת, במתן תורה, התגלה הקב"ה לכל ישראל בבת אחת והולידם מחדש. הוא הפך אותם לכלים להשגת התורה. והמעמד הזה צריך להתקיים שוב. הפעם הראשונה היתה לעשותם כלים ראויים ללימוד התורה. הוא עשה אותם ממלכת כהנים וגוי קדוש כדי שיוכלו להשיג את התורה. והפעם השניה היא אצל כל אדם לבדו. הוא מבקש מהקב"ה כשהוא מתמודד עם נסיונותיו: "עזור לי! אין לי מושג מה אני צריך לעשות כאן". המקרה שלי אינו מופיע בשולחן ערוך. בשולחן ערוך מופיעים כללים והלכות לרוב, אבל במצבי המורכב והמפותל, לא כתוב בדיוק מה לעשות. אכן כן, בשולחן ערוך כתובים היסודות שניתנו בפעם הראשונה, ביום מתן תורתנו, **ועכשיו כשהאדם מבקש מהקב"ה שיגלה לו באמצעות התורה מהלך נכון שיאיר לו במצבו הפרטי, אזי מתקיים כתבם על לוח לבך.** על לוח לבו נכתבת התורה המיוחדת לו. **ואת החלק הזה צריך האדם לעבד. הוא צריך לבקש מהקב"ה:** "ברא אותי מחדש. שלח לי את האור במוחי ובלבי שאדע כדת מה לעשות במצבי שלי - מה העצה שתעזור לי להתקרב ולגלות את האור מתוך החושך".

והדבר הזה חוזר על עצמו בכל שנה ושנה. כפי שהמלוכה מתחדשת בכל שנה, כך **מתחדשת בכל שנה היכולת לאדם לדעת מה יש לו לעשות**, ורק אז הוא נולד מחדש ומתחיל לחיות. כל עוד האדם מממש בחושך ואין לו מושג אם לעשות כך או כך ועושה מחמת כן טעויות והולך בדרך עקש ופתלתול, אינו חי. הוא חצי מת. הוא תועה כשה אובד. אבל **אם הקב"ה עוזר לו והוא מתחיל להבין איך לעבוד אותו באופן שמביאו לידי קרבת**

גופי שלא ארצה?". שם בחלק האחרון, זה עדיין לא עובד. אני יכול לומר לך כל מה שכתוב, אבל **מה אני עושה כדי שאור התורה יתיישב בלבי ותיכנס בי דרגא כוז של דעת שתכבוש את לבי ותשנה את דרכיי?** כך הוא בכל מצות עשה ומצות לא תעשה. האדם כבר יודע שהקב"ה נתן את השבת לישראל, הוא יודע מה זו שבת, אבל מה אני עושה שאקיים את השבת? מה אני עושה שלא ארדם? מה אני עושה שאצליח ללמוד ולומר תהלים באשמורת הבוקר? אני כבר כמעט שם, אך כשמגיע למעשה, משהו לא מסתדר. גופי שר איזה ניגון אחר, לא ניגון של שבת. **אכן החלק האחרון, להחזיר את התורה בלב, זהו החלק הקשה ביותר.**

אך הבה ונתבונן, אם הקב"ה הוריד את התורה עד לכאן, היתכן שכאשר נבוא לחלק האחרון לא יתן לנו?! היתכן שישאיר אותנו לחשוב שהיו פעם צדיקים שהיו להם תענוגים גדולים של שעשועים, ואילו אנו אין לנו עצה?! האדם מתקשה לקום מוקדם. הוא יודע מה שכתוב בספרים בענין לימוד קודם התפילה. הוא יודע מה הפירוש להתכונן לתפילה. את הכל הוא שמע כבר, אך הוא טוען: "כשמגיע למעשה, לא יודע, אני נמשך בלילה ועד שאני עולה על יצועי. כל לילה אותו דבר, ובבוקר אני מוצא את עצמי מתפלל במנין האחרון". ברם, הגע עצמך! היתכן שהקב"ה יקח את התורה ויסביר אותה ויעבירה מדור לדור עם כאלה הסברים נפלאים, ובחלק האחרון יעזוב ויאמר תסתדר לבד?! היתכן כדבר הזה?!

כברת הדרך האחרונה

אך מה? הקב"ה רוצה שאת החלק האחרון האדם יביא אליו לבד על-ידי תפילה וביטול ובקשות שוב ושוב. האדם צריך להתפלל לה': "תביא את התורה אלי.

להחזיר באדם אור של תורה המדבר אליו לפי תכונותיו וכישרונותיו ולפי עברו.

המסע לא היה לחינם

הקב"ה מחכה לאדם ללמדו תורה. הוא מחכה לו, ממש כמו אחד שיושב במקומו עם הגמרא הפתוחה ומחכה לחבירו הלומד אתו בחברותא שיבוא. משל למי שבא ממרחקים להשתתף בחתונה ומתאכסן ברחוב שבו נמצא האולם שתקיים בו החתונה. ביום החופה, בעל השמחה מתקשר אליו ופותח בדברים מהוססים: "קשה לי להטריח אותך. אני יודע שקשה לך ללכת. אך אמור לי נא, מה אני יכול לעשות כדי שתסכים לבוא אל החתונה?". האורח שומע ונדהם. הוא עונה לבעל השמחה: "איני מבין אותך. הן עשיתי את הדרך הארוכה ממקום מגורי הנה, החשבת שאמנע מללכת עוד כמה פסיעות אל האולם?! בוודאי אבוא. מה השאלה בכלל?!".

רבותי! הבה ונתבונן. הקב"ה הוריד לנו את התורה ממקום עליון ביותר. המלאכים התפלאו ושאלו: "להיכן אתה שולח את התורה? אתה מוריד אותה ממקום עליון כזה למקום שפל כל-כך? מה אנוש כי תזכרנו? מסתובבים שם אנשים מגושמים שחושבים כל היום על כסף, על כבוד ועל תאוה. להם אתה נותן את התורה". והקב"ה השיב להם: "כן, כן, כן. אני רוצה שבני האדם יזדככו ולכן אתן להם את התורה".

אבל הקב"ה הביא את התורה באופן שעדיין לא חדרה אצל כל אחד בלבד. הוא כבר למד את העניינים, הוא כבר יודע בערך מה כתוב, ועכשיו צריך את החלק האחרון - החזירה ללב. האדם אומר: "אני יודע כבר שאסור לעשות עוולה פלונית, אבל איך אדע מה יעבוד אצלי לשכנע את

זה)? **ומדוע למעשה הקב"ה מחדש שוב את הבריאה?** התשובה היא: בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית, **כי אנו בני ישראל יכולים לקיים את התורה באופן יותר נעלה מהמלאכים.** באיזה פרט אנו נעלים מהמלאכים? באיזו טענה אנו מנצחים את הוויכוח? התשובה היא: **כשמגיע לחלק זה האחרון שבו האדם נלחם עם עצמו.** הוא אינו מבין. הוא מתמודד עכשיו עם יסורי איוב, ומנסה להתחזק באמונה, ואומר: "כבר שמעתי את כל הדברים. כבר שמעתי את דברי החיזוק האלה עשר פעמים, ואני יכול לומר לך אותם מתוך שנת. אבל מה אעשה אינם מנחמים אותי. הם נמצאים במוחי ואינך מצליחים לחלחל ללבי ולשמח אותי עד שאוכל להודות על הרעה כשם שמברכים על הטובה". והוא מבקש מהקב"ה בתחנונים: "רבונו של עולם! **עזור לי שהתורה תחלחל ותחדור ללבי. שהתורה לא תישאר מבחוץ, אלא תיכנס פנימה ואחיה ממנה.**"

תכלית השכחה

עם בקשה זו, עם ויכוח זה שאתה מנהל - אתה מנצח את המלאך. כאן יש ויכוח בין אור לחושך, ואתה מגביר את האור ומחדירו במקום החושך, במקום זה שאינך מצליח, במקום זה שכל-כך צר לך. הדבר הזה לא קיים למעלה בשמים. זוהי התשובה למלאכים.

ואילו היה הקב"ה מלמד לכל יהודי תורה, היו ידיעות התורה מתיישבות אצל היהודי תיכף ומיד באופן ממילא. אבל אילו היה כך, היתה השאלה עומדת בתוקפה: איזו מעלה יש לך על פני המלאך? אתה יכול ללמוד תורה והוא יכול ללמוד תורה! כשהמלאך לומד תורה, הוא קונה אותה, תיכף ומיד, ואף אתה כשאתה לומד תורה, כל מה שאתה לומד נחרט בזכרונוך לנצח

תחדיר אותה בלבי. אני יודע שכן צריך להיות ואני יודע שעדיין איני שם, אבל יהודי אנכי ובשבילי הורדת את התורה לעולם. עזור לי. חדש אותי, ברוא אותי מחדש. תן לי חיים". אכן כן, על זה אנו מבקשים. זכרנו לחיים. אם אני רדום וטרוד מבלי יכולת להתבונן ולחדש בתורה ותפילה, האם זה נקרא חי?! כולם יודעים שאין זה נקרא חי. ומדוע אין האדם חי? כי הוא מיואש. ובכן, **בקש מהקב"ה שיעזור לך לחיות.** הוא רוצה שתחיה. הוא עשה כבר את כל הדרך הארוכה, ומחכה לעשות את הפסיעה האחרונה. הוא רק רוצה את ההכנעה שלך.

יתרונו של היהודי על המלאך

ובהגיענו לימים האלה, אנו מתחננים על נפשותינו, והקב"ה עוזר. **הקב"ה עוזר לכל יהודי בכל מצב.** ולא זו בלבד, אלא שמחה עצומה יש לו להביא לאדם את החלק האחרון, החלק שאינו קיים אצל המלאכים. מדוע הוריד הקב"ה את התורה לעולם הזה? **כי בחלק האחרון, בו נמצא חידושו של האדם על פני המלאך.**

בספרי החסידות מביאים מספרי **הקבלה** שבכל שנה חוזר ונשנה הוויכוח עם המלאכים. המלאכים שואלים מהקב"ה: "ישראל הרי עתידים לחטוא, מדוע אתה מחדש שוב את הבריאה?". הקטרוג, הדינא קשיא, הצורך להמתיק את הדינים כל שנה מחדש, הוא מפני שהקב"ה הולך לחדש שוב את הבריאה, ושוב מתקיים הדין ודברים - "האם זה כדאי?".

ומה האמת? מדוע למעשה הקב"ה מביא את התורה לבני ישראל הגם שהם נמצאים עמוק בתוך הגלות, בעולם מגושם שהולך ומתגשם מיום ליום (הכל על פי ה', כי מתחילת הבריאה ידע שכן יהיה וסידר את הבריאה על פי

על השעון. זה לא החמימות שדימה לעצמו. אך הוא חורר וניעור. הוא מתחיל להתנדנד שוב ולכוון בתפילה בהניחו את אצבעו על המילים, **הנה ברגע זה הוא מחדש את הבריאה. אתה רואה שהיה כאן חושך, והוא מגיע ומתחיל להחדיר אור עם כל הכוח.** הוא עושה החייה.

אין יותר מאיר מאדם זה שנלחם עם עצמו ומבקש מה' כי הוא יודע שבכוחות עצמו אין לו תקוה להצליח. אין יותר מאיר מזה. וצריך לדעת, כשאומרים שבראש השנה כולם עומדים למשפט, זקנים עם נערים, רשעים עם צדיקים, **אחד מהיסודות שצריך להבין היטב, הוא רחמנותו של הקב"ה.** כל אחד עומד למשפט, כל אחד בלי יוצא מן הכלל. למה הוא עומד למשפט? כי הקב"ה רוצה לתת חיים לכל אחד. **הוא רוצה שתהיה לו האפשרות לצמצם את התורה וללמדו גם במקום שהוא חידוש, כי כך התכלית מתקיימת יותר.**

יתגדל ויתקדש שמייה רבה בשמיא

אם יש מי שלדאבון לב נפל ביצרים חשוכים. זה בינו לבין קונו. אף אחד אינו יודע, אבל הוא עצמו יודע היטב היכן הוא. הוא יודע היטב באיזה 'הרי חושך' הוא חי. ואינו מכיר את הדרך החוצה. בוודאי היה רוצה. לבו נקרע. בפרט עכשיו שהימים הקדושים מגיעים. איך יוצאים מזה? הוא כבר החליט מאה פעמים וכבר התפלל מאה פעמים. את הדרך החוצה עדיין לא מצא.

כמה נחת רוח יש לו להקב"ה שהוא יכול להראות למלאכים: "ראו! לתורה יש מהלך לעזור לאנשים כאלה ששקעו בתוך הקליפה!" איזה קידוש ה' נעשה בזה בקרב המלאכים. הוא אומר להם: "אתם בעצמכם לא הבנתם מספיק את כח התורה. לא

וחודר את לבך מצד לצד. במה אתה שונה מהמלאך? ואם אינך שונה, מדוע באמת צריך לגרום כזה צער וכזו ירידה לתורה הקדושה ולהביאה עד למטה?

אכן **דווקא מפני שלא הולך בפעם הראשונה, דווקא מפני ששוכחים את התלמוד, הוריד הקב"ה את התורה לזה העולם.** כשאתה רואה אברך נרדם באמצע לימודו, וקם לשטוף את פניו ונשאר ללמוד בעמידה, אתה רואה אדם שמנסה להחדיר אור במקום חשוך. והאדם עם ניסיונותיו... **הוא מנסה להחדיר אמונה בלבו ואין עולה בידו. הוא מנסה עוד פעם.** הוא אומר לעצמו שוב ושוב: "לא זהו מהלך המחשבה הנכון, אלא זה". הוא נלחם עם עצמו - "אסור לחשוב כך, כי זה מביא לידי עצבות... לא נכון! הקב"ה הוא 'כן' טוב ומטיב, אע"פ שאיני רואה. זה טוב, והטוב יהיה טוב הנגלה. איני יודע איך, אבל בטוח שאזכה לאור". **כשהוא נלחם עם עצמו, הוא מקיים את תכלית הבריאה.**

אליך נשאתי נפשי

והדבר הזה יכול לבוא רק על-ידי תפילה, כי אם אין הקב"ה עוזר, אי אפשר לעשות חידוש כזה, כי נס בתוך נס הוא להחדיר את אורו של הקב"ה בלב. **כשעומדים ומבקשים מהקב"ה שיביא את החלק האחרון, בזה גופא מחדשים את הבריאה.** וכשתופס לו לאדם לפעמים איזה רגע קשה בתוך הימים הקדושים עצמם. ולאו דווקא מחמת איזה נסיון מפחיד, אלא כל נסיון הבא ממשיכת החומר. כגון בימי הסליחות, הוא מוצא שהוא עייף מדי או שאין זה מסתדר לו עם סדר יומו, ורוצה לוותר. או בראש השנה, הוא ציפה וקיווה שיהיה כל-כך נלהב, והנה באחד מימי ראש השנה, הוא מרגיש עייף ורגליו כואבות, ומוצא את עצמו מסתכל ללא הרף

תפילה, תמיד אנו מבקשים: הורני ה' דרכך אהלך באמיתך, יחד לבבי ליראה את שמך. **על זה הנשמה מתחננת. ואז כשהאדם זוכה שהתורה מתגלית אצלו, הוא זוכה לחיים ולכל טוב שבעולם.**

והלא זה קיים כבר. וכמו שכתב **בנועם אלימלך** כמה פעמים שמפני כך המלאך לומד את כל התורה כולה עם העובר במעי אמו הגם שבסוף הוא שוכחו, כי יצטרך ללמוד אותה שוב, ואם יהיה זה הפעם הראשונה, יהיה לו מדי קשה. לכן לומד את המלאך פעם אחת, כדי שבבוא העת, התורה תתעורר אצלו מבפנים. עם כל יהודי למד המלאך את התורה שלו, את מה ש'הוא' צריך לדעת. **זה קיים כבר אצלך. אתה צריך רק לנקות קצת את הגוף,** להסיר קצת כוחי ועוצם ידי. אמור שאינך יכול להצליח בכוחות עצמך, **האמן בזה, ובקש מהקב"ה שיגלה לך את התורה שנשמתך כבר יודעת. והיא בודאי תתגלה,** ואז יוכל להראות באצבעו זה א-לי ואנוהו. מי הוא זה שיכול היה לעשות נס כזה שאחלץ מקשיים כאלה, אם לא הקב"ה בכבודו ובעצמו? הנה כי כן, גילוי נפלא הוא של כבוד שמים.

צמצום מלמטה כנגד צמצום מלמעלה

ידוע הכלל הנקרא בשם ה' צלך (הובא **בקדושת לוי** פרשת בשלח בשם **הבעש"ט הק'** וכבר נמצא כן **במדרש**), האומר שכפי שהאדם מתנהג, כך מתנהגים עמו מלמעלה. כלל גדול הוא. המתנהג במדת החסד, אף מן השמים מתנהגים עמו במדת החסד, כמאמר **חז"ל** (שבת קנא, ב) כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מן השמים. מדה כנגד מדה. כשהאדם מתנהג במהלך מסוים, הוא מעורר בשמים הנהגה זו.

והנה הדבר מצוי מאוד שהאדם מנסה

האמנתם שהתורה יכולה להגיע ולעזור לאדם שכל-כך הסתבך". **יהודי זה בתוך מצבו, כשרק יידע שהקב"ה מחכה שיבקש ממנו שוב מתוך כזה ביטול...** שיאמר תהלים, פרק אחר פרק, ספר אחר ספר, עד הסוף, ויבקש: "רבונו של עולם!! תן לי חיים. עכשיו אינני חי. אני מאמין, רבונו של עולם, שיש דרך בשבילי. אתה יכול להתור חתירה מתחת כסא כבודך גם בשבילי, ולא רק מפני שאני מבקש ככזו חמימות ולא רק מפני שאני כה שבור, אלא מפני שזוהי מהות התורה, כי התורה היא ללא גבול ויכולה להגיע לכל מצב".

ציצים ופרחים לתורה

אכן כן, גדלותה של התורה הוא שהיא אלוקות. היא הקב"ה בעצמו, והקב"ה מגיע לכל מקום. אבל הקב"ה מחכה לאדם שיגלה זאת בתפילתו ובביטולו, שיגלה שהקב"ה יכול להאיר בתורתו את המקומות החשוכים ביותר. **כשהאדם עושה כן, ומאמין בזה, ומתפלל וזוכה להקב"ה, איזה קידוש ה' זה עושה.** הקב"ה אומר למלאכים: "אתם שואלים למה נתתי את התורה לישראל?! לא הבנתם! לעולם לא היתה התורה מקבלת כאלה ציצים ופרחים אילו היתה נשארת למעלה בשמים. לעולם לא הייתם משיגים איזה אור יש בתורה".

וכך היה בכל הדורות, דור דור וניסיונותיו, כאן נאסר עליהם לשמור שבת, כאן נאסר עליהם ללכת עם כיסוי ראש. תמיד ידעו בני ישראל לעמוד איתנים בניסיונותיהם ולהאיר את החושך באור התורה. ובאמצעות הניסיונות שבכל דור, אנו עדים לנצחיותה של התורה. התורה מאירה לאדם בתוך לבו, ועל זה אנו מבקשים. אסור להפסיק לבקש. בכל אשרי, בכל סליחה, בכל

וקראת אליה לשלום

ה'אור החיים' הק' אומר: **תבין שלא מדובר כאן במשחק. אתה בא להלחם עם הסטרא אחרא.** עד עכשיו הוא היה כאן בעל הבית ועכשיו אתה בא לבקוע לתוך שטחו. אתה חושב שהפחדת אותו עם השעון המעורר החדש שלך?! הוא אינו רוצה שתקום מוקדם. אתה רוצה - הוא אינו רוצה. לקחת לך חבר ללמוד אתו בחברותא מקצוע בתורה. זה מה שאתה אומר. יש כאן מישהו אחר שאינו מוכן למסור לך את העולם הזה. הוא רוצה שהעולם הזה יהיה מקום שעושים בו עבירות, מקום שמבלים בו את הזמן, ואתה רוצה לחדור לתוך שטחו וללמוד שם בחברותא ובקול?! פשוט שיתקע לך רגליים מכל הצדדים. מדובר במלחמה רצינית.

אכן כדי להצליח, מוכרח האדם לקחת את שאיבותיו ולבחון את הקבלות שהוא עושה. הוא הולך לחדש כאן את הבריאה. הוא לעשות כאן דבר נפלא ביותר. כשהאדם מצדו מחשב שקבלתו לא יתנגד יותר מדי עם הרגלו הקודם ושיוכל לקיימה גם בערב שבת ושבת וגם כשיהיה עייף קצת, ולכן הוא מקבל קבלה שאינה לקוחה מעולם הדמיון, אלא היא במדרגה אחת מעל זו שהוא עומד עליה עכשיו, הוא מעורר בזה משהו. **הוא נחשב עכשיו בא ליטור בעצם זה שהוא מתבונן לראות מה יוכל להחזיק עכשיו,** כי הוא מגלה דעתו שהוא לא סתם הולך אחר ההרגש שלו, אלא הוא מחשב הלכה למעשה לראות במה יוכל לעמוד.

מגיד שיעור טוב יודע לצמצם

הבה ונתבונן: מגיד שיעור בישיבה קטנה, אם הוא רוצה, הוא יכול להחליט שלא מעניין אותו היכן הם אווזים ומה הם

לעשות איזה שינוי בחייו, הוא מקבל קבלה ומחליט החלטה, ואין עולה בידו. וחבירו אומר לו: "אתה יודע מדוע אינך מצליח? כי אתה מקבל קבלות גדולות מדי. החלטת לקום לפנות בוקר, והכנת לך שמונה עשרה שעונים מעוררים לארבע לפנות בוקר. לא רצית לשמוע ממהו אחר. ארבע זה ארבע. כמו בשנים קדמוניות. יום אחד זה עבד לך. ביום השני כבר היתה לך איזו פרשה עם חתונה, והנה מצאת את עצמך נלחם עם הזמן השני של ק"ש. זוהי טעותך. תעשה לך קבלה לקום בשש וחצי, או בשבע, ותראה שתוכל לעמוד בזה". והאדם חושב לעצמו שחבירו בעל העצה מן הסתם שמע את העצה או מהמשיגח שלו בישיבה קטנה או מהמלמד בכיתה ח', כי אין צריך להיות חכם גדול כדי להבין שאם רוצים שהקבלה תחזיק זמן, היא צריכה להיות מדודה. הוא אינו מבין שיש בעצה זו דבר עמוק בהרבה.

הקב"ה רוצה שתהיה לו היכולת לצמצם את התורה לך, ולהראות שהתורה יכולה להיות מובנת ונלמדת ומתקיימת על-ידי כל סוג של יהודי בכל דרגה שהיא, וכדי שתתעורר דרגה זו בתורה שיוכלו להסבירה גם לך, צריך אתה מצדך לעשות צמצומים לתורה. משהו הרי מתחולל כאן. זה לא דבר של מה בכך. כשהאדם נלחם עם הרגל שיש לו, אין זה מצב חיצוני. נערכת כאן מלחמה בין הקדושה להיפך הקדושה, ובמלחמה כמו במלחמה, צריך לבוא בתחבולות ולהתנהל בשום שכל. **ה'אור החיים' הק' כתב על הפסוק (סוף שופטים) וקראת אליה לשלום שכאשר האדם רוצה לערוך מלחמה, עליו לעשות איזה דבר שהגוף לא יתנגד לו.** התיישב לאסיפת שלום עם הגוף ואמור לו: "בא נעשה משא ומתן. אני אתן קצת ואתה תתן קצת".

שהתורה אינה מיועדת לו. זהו החילול ה' הגדול ביותר. ושקר גמור הוא. התורה יכולה להגיע לכל יהודי. זוהי מהותה של התורה.

כל המונע הלכה מפי תלמיד

חז"ל אמרו במסכת סנהדרין (צא, ב): "כל המונע הלכה מפי תלמיד..." לא היתה לו סבלנות, או לא היתה לו סבלנות לחשוב איך לאומרה... "כאילו גוזלו מנחלת אבותיו". למה אמרת לו שקר? אמנם לא השתמשת במילים של שקר, אבל עשית עכשיו דבר שגרם לו להבין שקר. גרמת לו להבין שהתורה אינו בשבילו. איך גרמת לו? על-ידי שאמרת את ההלכה בלי לצמצמה. אמרת אותה בלי לחשוב איך לומר אותה בשפת תלמידיך כדי שתחדור לנשמתו, וכיון שלא היתה לך הסבלנות, אתה נחשב כגוזלו מנחלת אבותיו.

המהרש"א שם על אתר מזכיר את המעשה עם ר' פרידא שלימד את תלמידו ארבע מאות פעם. הכרזת שהתורה אינה בשביל כל אחד. בבחינה מסוימת הרי זה כאילו הכרזת ח"ו שהתורה אינה מן השמים, כי אם היא מן השמים, **אם היא אלוקות, היא יכולה להגיע לכל נשמה, היא יכולה להיות מובנת לכל אחד, שכל אחד ירגיש טעם באמירת תהלים, טעם בשבת, עריבות בתפילה, עריבות בקיום מצוה.** אין זה אמת שיש יהודי בעולם שאליו אין התורה יכולה להגיע. שקר וכזב הוא. כי אם יש מישהו שאליו אין התורה יכולה להגיע, הרי שהתורה מוגבלת. התורה הרי באה מהקב"ה ועל ידה ברא את העולם. אין כזה דבר שאינה פועלת בשביל אדם מסוים. סתירה מוחלטת היא עם מהותה של התורה.

הנשמה מלמדת את הגוף

ובכן, אם האדם מבין זאת כלפי תלמידו,

מבינים. "הם צריכים להתאים את עצמם אלי". הוא נכנס ביום הראשון ומתחיל להרצות ריטב"א, רשב"א, ר' חיים. הוא נוסע. למה? כי הוא טוען שהבחורים חייבים להתרגל שהתורה איננה משחק ילדים. הוא אומר ואומר, ואינו עוצר משטף דיבורו.

אנו שואלים אותו: מה אתה רוצה? אתה סתם רוצה לומר מה שיש לך לומר או שאתה רוצה שדברייך יחדרו? לו היה עוצר מעט וחושב: "רגע אחד! עם איזה ענין אוכל להתחיל את השיעור וכל אחד יהנה. כל אחד. גם החזקים, גם החלשים וגם הבינונים, וגם אלה שצריכים עזרה?". הוא היה חושב על זה ורושם לעצמו. ועוד היה חושב: "באיזה נוסח אוכל למסור אותו? איך אוכל לפשט אותו שיהיה מובן לכל? אולי אשתמש במשל מהעולם שלהם, משל שהם עצמם חיים אתם", וכך היה לומד אתם באופן זה, ומתקדם לפי הילוכם. "ומה אתם חושבים יהיה הדין במקרה כזה?". והיה מכניס אותם לתוך הלימוד וכולם חיים ושמוחים. כמה שזכר נראה לכם היה מקבל? כמה תועלת היתה יוצאת מדרך לימוד כזו? כמה אור ויראת שמים וקיום התורה היו יוצאים מזה? **מה הוא היה עושה סך הכל? - הוא היה מצמצם את התורה.**

"לצמצם את התורה, זהו התכלית! אדרבה! הרי ארוכה מארץ מדה. בזיון הוא!". את הבזיון אתה עושה, כי היות שאינך רוצה לצמצם, לאחר שבוע שבועיים הבחורים מגיעים למסקנא - "התורה אינה בשבילי. אני אין לי תקוה להבין את התורה". איזה בזיון! איזה חילול ה'! לפעמים אנו חושבים שעיקר האסון היוצא מזה הוא שאותם בחורים לא ילמדו תורה כל ימי חייהם, והכל ייוקף לחובתו של אותו מגיד שיעור, אך האמת שהאסון הוא הרבה יותר עמוק. **האסון הוא שנכשיו יש אנשים שחושבים שיש מי**

שינוי קטן? תבין שכך אתה בא ליטור ומון השמיים יסייעו לך שהתורה תחדור בלבך.

כאן בונים יסודות הבי"ת

יותר מזה, כשהמלמד לומד עם הילדים הקטנים את אותיות הא"ב, לאן הוא כבר מגיע אתם? כל השבוע הוא מבזבז על זה. כאן לומדים את הבי"ת בצבע אדום וכאן בצבע ירוק. באותו זמן יושב לו אברך רכון על השולחן-ערוך שלו וגומע סימן אחר סימן. חוזר ומשנן ומחדש חידושים ומעלה אותם על הכתב. ויהי בליל שבת קודש, האברך יושב בראש השולחן ומדבר אל בנו הלומד אצל אותו מלמד: "מה למדתם השבוע? אה, למדתם בי"ת. בי"ת דגושה ובי"ת רפה. כמה נפלא! כזה גדול אתה! אתה יודע כבר את שני הסוגים, עם הנקודה בתוך הבי"ת ובלעדיה". הוא בוחן אותו ומשתעשע אתו. לרגע השאלה מתחילה לנקר במוחו: "מה? על אות אחת הוא בזבז שבוע שלם? אני הרי הספקתי באותו זמן ללמוד כמה וכמה סימנים בשולחן ערוך!". אך מיד הוא דוחה אותה כמובן, כי הוא יודע שאם אין האדם יודע להבדיל בין בי"ת דגושה לבי"ת רפה, אין שולחן ערוך, אין תפילה.

מי שכליד לא למד את קריאת האותיות כמו שצריך, התמודדות קשה יש לו בבגרותו. הוא יודע כבר לקרוא, אבל זה לוקח לו שלוש פעמים. הוא לא קורא בטבעיות. הוא צריך כל הזמן להתאמץ ולבדוק אם קרא נכון. ה' ירחם! ההרגשים שלו לדברים שבקדושה נמצאים בסכנה גדולה, כי בתפילה הוא עסוק איך לקרוא את התיבות, ובוודאי אינו יכול לגשת לעמוד התפילה, כי הוא פוחד לטעות, והבושה נעשית מנת חלקו. על מה בנויה הבנתו בתורה, קרבת האלוקים שלו, השגתו בשבת?

הוא יכול להבין זאת גם כלפי עצמו. אתה בעצמך משמש גם כרבה וגם כתלמידך. הקב"ה הוא רבה, אבל אתה השואל ומשיב כאן. אתה הוא זה שצריך להביא את התורה היוצאת מפי ה' - אליך בעצמך, עד שגופך ישרים אתך. עליך להבין שאם עד כה זה לא עבד בשבילך, אם עד כה גופך לא השתכנע... גופך אומר: "איני מבין מה אתה אומר לי. אתה אומר לי כאן ספרי חסידות. אני מחפש דברים אחרים. אמנם אני לומד (בוודאי אתה מתכוון לומר שאתה לומד שלא לשמה, כי אם אתה אומר שאתה לומד לשמה, התנא כבר מעיד עליך שאתה משקר) ומתפלל, אך כיון שאני יוצא לרחוב, מיד אני נמשך לדברים אחרים". רגע אחד! יש כאן תלמיד. גופך הוא תלמידך. ומה הוא אומר? הוא אומר: "התורה אינה בשבילי". ונשמתך עומדת בצד השני ויש לה תפקיד גדול. "רגע אחד! אני חייבת להראות לו שהתורה היא בשבילו. אני מפחדת שהגוף הולך לסגור את הגמרא. אני חייבת לשכנע אותו".

אם כן הבה נחשוב איך משכנעים את התלמיד. הדבר הראשון הוא בוודאי 'דמעות'. האדם צריך לברר את שם אמו ולהתחיל להתפלל עליו. התפלל על עצמך ועל גופך. התפלל שגופך יוכל להבין תורה. ואז תתחיל לצמצם את התורה באופן שגם גופך יוכל להבין. תתחיל לחשוב איזה שינוי תוכל לעשות עכשיו וגופך יוכל לשתף פעולה. הן תראה שאמרו חז"ל על יום מתן תורה: "הכל מודים בעצרת דבעיני נמי לכם" (פסחים סה, ב). בשבועות חייבים לאכול סעודה, כי צריך שהגוף ירגיש ג"כ שהיום הוא יו"ט. אכן כן, יש דברים רבים בתורה ועבודה וגמילות חסדים שאפשר לעשותם והגוף ישתף פעולה. וקראת אליה לשלום. תצמצם. תחשוב: איך אני יכול לעשות

כשאין האדם מקבל קבלה שיוצרת שינוי, הדלת סגורה עליו. הוא חושב על זה, יש לו הרגשים, יש לו דמיונות, אך את הדלת לא פתח. לעומת כן, **כשהאדם עשה החלטה שאת החלק הזה בחייו הוא הולך לשנות,** לא משנה כמה השינוי קטן, לא משנה כמה רגלו צרה, סוף סוף הוא נעץ את רגלו, והדלת פתוחה. הרבה גנבים פועלים באופן זה. הם באים כאילו להביא משהו, ואז הם מחזירים איזה דבר קטן במנעול מבלי שאף אחד ישים לב, והדלת אינה נסגרת. **על האדם להבין שאם יעשה שינוי בדבר אחד, ויחזיק בקבלתו חוק ולא יעבור, בימים קשים כבימים קלים, הוא פתח את הפתח.**

זהו מה שהקב"ה אומר: "פתחו לי פתח כחודו של מחט". אתם יודעים למה? כי אני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם. אתה מסתכל רק על החלק שאינך עושה. אינך מבין שזה אלוקות. הינך מבין שהתורה היא דבר גבוה וצריך רק לעורר אותה מלמטה. וכשמעוררים אותה, מעיינותיה נפתחים. **האדם מתקדם עוד קצת ועוד קצת, פעם פעם עושה את הדבר הנכון ועוד פעם עושה את הדבר הנכון,** ופתאום הוא מוצא את עצמו מדבר אחרת ומתנהג אחרת. **כשהאדם מבין זאת, לבו מתחזק לעבודת ה'.** כן, אנו יכולים. הקב"ה מחכה לנו ללמד אותנו את חלקנו בתורה, אך הוא רוצה שנעשה קבלה מצדנו, קבלה שתחולל בנו איזה שינוי ויקרבנו אליו.

כל הדרכים סלולות כבר

ידוע שמהר"ח ויטאל זיע"א אמר בשם רבו האר"י הק"ז **ל שבדורות האחרונים יוכלו להגיע למדרגות גדולות אשר בדורות הראשונים היה צריך למסור את הנפש כדי להגיע אליהן.** והסיבה לכך, כי הצדיקים כבר פתחו את הצינורות, וכמו שהביא באוהב

הנחת היסוד היא בלימוד הבי"ת והחילוק בין הרפה והדגושה. שם הכל מתחיל.

ואם כן מדוע אינך יודע להחשיב את השינוי הקטן שאתה עושה בסדר יומך? הלא הוא מספיק חשוב כמו הנקודה שבאות הבי"ת! **תעשה שינוי קטן ותחליט שאתה שומר עליו מכל משמר, ומקיימו חוק ולא יעבור.** תחזור עליו מכל הצדדים - ירוק, אדום, צהוב. תבנה לו יסודות איתנים שלא יתמוטט. מדוע לא תשכיל לראות מה ייבנה על השינוי הקטן הזה? אתה מסתכל ואומר: "לא... זה לא אברך חסידי... או שאני נשאר לישון עד הצהריים או שאני משכים קום בעלות השחר. סתם לקבל על עצמי לקום בשעה שמונה?! אתה עושה צחוק. אין לזה שום ערך". חס ושלום לומר כן. ערכה של קבלה כזו לא יסולא בפז. אדרבה! כך התורה נבנית. **הרהור תשובה אחד הוא חרישה בלב. עוד הרהור תשובה, זה עוד חרישה.** ואח"כ מכניסים זרעים, ואז באים הגשמים, ופתאום רואים אילנות יוצאים מן האדמה והולכים וגדלים, והנה האדם מתחדש לגמרי.

רגל אחת משאירה את הדלת פתוחה

השינויים הגדולים באים על-ידי שהאדם יודע לאן הוא מחפש ללכת, וכל פעם הוא עושה שינוי קטן בלבד, ואומר: "כמה זמן שזה יקח, עכשיו אני מתקדם בס"מ אחד. אני מניח כאן רגל וזהו זה". אפשר לדמותו למי שעומד ליד הפתח הפתוח מבחוץ ורואה שהעומד בפנים סוגר עליו את הדלת, וברגע האחרון לפני שהיא נסגרת לגמרי, הוא נועץ את רגלו בינה ובין המשקוף, ומונע ממנה להסגר. הנה בכמה ס"מ היא נשארה פתוחה? לא הרבה. אבל זה לא משנה. העיקר הוא שהדלת לא סגורה.

לתפילה. אל תשוח שיחה של חולין קודם התפילה. למד דף גמרא, אמור כמה מזמורי תהלים, כוון בתפילתך, התפלל בחמימות. תודה לה' על הנשמה שנתן בך ועל היכולת לשיר לו שירה. תנסה זאת. תראה מה קורה למי ששומע למה שהצדיקים אומרים. כבר הביאו זאת אליך. **אינך צריך ללכת להלחם עכשיו עם הסטרא אחרא כדי שזה יקרה. הצדיקים כבר מסרו את נפשם על זה. החלק שלך הוא רק ללמוד את דבריהם ולקיימם.**

הקב"ה נתן לנו מהלכים מכל הצדדים. והם מתוקים. מתוקים מדבש ונופת צופים. אבל תאמין שזה נמצא בהישג יד. כך הוא **בפרשת נציבים**. הקב"ה אומר: תאמין שזה לא מעבר לים. לא בשמים היא ולא מעבר לים היא. על מה מדברים? **על החמימות של האברך בדור הזה. על החיות בתורה ומצוות של בעל הבית בתוך מצבו**. התורה אומרת לו: אל תגיד שזה בשמים, כי אם אתה אומר שזה בשמים או מעבר לים, סימן הוא שאינך מבין שהתורה היא אלוקות שחודרת לכל נשמה. אינך קולט זאת. **בפיך ובלבבך לעשותו. זה בתוכך. זה כבר נמצא בנשמתך.**

כשהאדם מבקש מהקב"ה ואינו מרפה. עוד פעם הוא מבקש ועוד פעם, בכל עת ובכל זמן - הקב"ה לא ישיב את פניו ריקם. והאדם יראה שלבו נפתח והנה הוא זוכה להבנה חדשה בתורה, למהלך חדש איך להנצל מיצרו. הוא ירגיש שהוא נברא מחדש, כדברי ה'חתם סופר'. אתה קדוש יושב תהלות ישראל. הזוך, הטוהר והעדינות של תפילת היהודי מתוך ביטול והכנעה להינצל מהיצר הרע, מביאה נחת רוח גדולה ועצומה לשכינה הקדושה. יעזור השי"ת שבאמת נוכל להתפלל נכונה ולפעול למען נפשותנו לעבדו עבודה תמה ולזכות לחיים אמיתיים ממלך חפץ בחיים.

ישראל ובקדושת לוי לגבי ניסים שכיון שכבר נפתח הצינור להנהגה ניסית ביום מסוים, כגון בט"ו בניסן, נעשה יום זה מסוגל לניסים. אז רוב ניסים הפלאות בלילה. כי מאחר שנפתח הצינור, יותר קל למשוך בעדו ניסים.

אנו נמצאים היום בדור שכל-כך הרבה צדיקים כבר קדמו לו וכבר סללו דרכים ומהלכים להביא חיות... חמימות... התלהבות בתפילה, רתיחה של תורה לשמה, חמימות בשבת קודש... הם התייגעו. עם קרדומות היכו על הסטרא אחרא. עם מסירות נפש הביאו לכך שתהיה היכולת בזה העולם להרגיש את נוכחותו של הקב"ה, להרגיש חיות בדברים שבקדושה. הקב"ה נתן לנו מתנות על גבי מתנות. הבעל שם טוב הק' ותלמידיו. מתנות שלא לפי ערך הדורות. כזה חוזה מלובלין! צדיקים מאירים ומזהירים כזוהר הרקיע. ההיה זה לדורם בלבד?! ההיה זה רק כדי לפתוח צוהר לכמה שנים ואח"כ יחזור העולם לחשכותו?! הלא בוודאי היה זה כדי להביא אורו של משיח בזה העולם, כדי שמי שיחזיק בידית הדלת של הספרים הקדושים, וילמד את דבריהם ויתייגע לקיימם, יוכל להגיע לאותן מדרגות הגם שהוא רואה את עצמו כאברך פשוט.

תנסה לקיים את מה שאומרים בענין לימוד תורה לשמה, תחזור בתשובה באמת. תחשוב: "הרי אני מלא בגאווה, מלא בדמיונות ובדברים שאינם ראויים. רבונו של עולם!! עזור לי. אני מתבייש מזה. רק אתה יכול לעזור לי". הוא רוצה לתת מזון לנשמתו כשהוא לומד. הוא חושב ומכוון: "שתיכנס אשו של אביי בתוך נשמת, לבער ולכלות את תאוותי". בשביל זה הוא מתיישב ללמוד. והוא אומר: "לשם יחוד קב"ה ושכינתיה", ומתיישב ללמוד בקול עם התכלית שזה יקרב אותו אל הקב"ה. תעשה זאת למעשה. אל תתבייש. אמץ לך את ההנהגות של הכנה

יום ראשון כ"ד אלול תשפ"ג

אשרי בכוונה כתנאי ופתח לאמירת הסליחות

שהזיק. תחשבו על מי שעשק את פלוני במיליונים. יום אחד הוא מגיע אליו ואומר: "אני מבקש את סליחתך. בסדר? אתה סולח?". הנה כי כן, הרהר תשובה בלבו. זה לא עובד ככה. זה מהלך שלוקח זמן. מה אם כן הפירוש שמא הרהר תשובה בדעתו?

הוא ממשיך שם בפרי הארץ שבנוסף לזה **יש לו לאדם הרגלים ולעקור הרגלים הוא עבודה גדולה**, מהלך שלם, ואיך יוכל לבוא לבקש מחילה סליחה וכפרה בטרם עשה עבודה זו? שאלתו היא שאפילו נניח שאנו מבינים את ענין הסליחה והכפרה, הלא מדובר בעבודה גדולה ולא בדבר שנעשה בין רגע. והאמת שאנו יכולים לשאול אף יותר, איך יכול האדם להשיג בכלל כפרה על מה שעשה לאחר שהזיק הרס והחריב בלי חמלה, היתכן שדי לו בהרהור תשובה בלב כדי לבנות ולהקים הכל מחדש?!

ולגדולתו אין חקר

אכן התשובה הראשונה לשאלה זו היא 'אשרי'. כשהאדם נכנס ל'אשרי', כשהוא מקיים 'אשרי יושבי ביתך' ומתיישב בתוך עולם המושגים החדש של 'תהלה לדוד', הוא יכול להבין הרבה יותר בקלות את ענין התשובה. זקוקים להקדמה, מוכרחים לומר 'אשרי'. כי אם לאו, אפילו ילמד האדם בספרי חסידות הבנת עומק התשובה, לא יועיל לו. אם האדם רוצה שההבנה באמת תחדור בלבו ובמוחו באופן שיתחבר אליה וישתכנע ממנה באמת, הוא חייב להתיישב קודם ב'תהילה לדוד' ולפתוח עולם אחר של מושגים, עולם שונה מכל מה שהיה רגיל.

שמא הרהר תשובה בדעתו

הנה הסליחות שאנו אומרים בימים האלה פותחות ב'אשרי', וכדאיתא בהלכה שלפני קדיש צריך לומר אשרי. והנה כמה טעמים יש באמירת אשרי, ואנו נעסוק בנקודה אחת שיש ב'אשרי' אשר מכניסה את האדם לכל סוגיית הסליחה והכפרה. ובאמת צריך להתבונן בזה מה צריך האדם ללמוד לפני שהוא מתחיל לבקש מהקב"ה שיכפר לו על עוונותיו. **האדם זקוק להקדמה לפני שהוא נכנס לבקש כפרה**, ופעמים הרבה הקדמה היא זו שמכניסה את האדם למצב הנכון לבקש. כשהאדם סתם בא לבקש מהקב"ה שימחול לו, זה לא עובד, מפני שהאדם איננו במצב הנכון ואינו באמת מתכוון למה שהוא אומר. לכן ניתנה העבודה של אמירת אשרי, **והיא זו שמסייעת לאדם להסתכל נכונה על סוגיא זו שהקב"ה מוחל וסולח**.

הנה בפרי הארץ (פרשת משפטים) כתב שכאשר נתבונן, נראה שלבקש מחילה מהקב"ה, לכאורה אין לו הבנה. הוא בונה זאת על מה שאמרו במסכת קידושין (מט, ב): "המקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור - מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו". כי הנה לכאורה יש להבין היתכן שמדובר במשחק ילדים?! הוא נותן לזה משל במי שעושה עוול גדול לחבירו ואח"כ בא לבקש ממנו מחילה, שהדבר פשוט שלוקח זמן עד שיוכל למחול לו, שהרי גרם צער והרחיק ופגם, ופעמים הרבה גם גרם לו נזק חמור, ואיך יוכל למחול לו לפני שיוכיח לו שהוא יכול לתקן את מה

כמה פסוקים שמדברים מזה שאנו עוסקים בגדלותו של הקב"ה, כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו, להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו. הולכים להודיע, הולכים לומר, הולכים לפרסם, הולכים להכריז בשווקים וברחובות, כל נברא הולך לדבר בענין הגדלות, שְׁמָה?

נקודת הגדלות - סומך ה' לכל הנופלים

כאן מגיעים אל הנקודה - **סומך ה' לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים. הקב"ה לוקח אנשים נופלים ופחותים וסומכם ומסייעם.** הוא מסייעם בזה שאם הם נושאים את עיניהם לשמים, אם הם מקיימים בעצמם עיני כל אליך ישרו, אם הם מייחלים ומשתוקקים לה', מיד ואתה נותן להם את אכלם בעתו. הקב"ה מאיר להם. פותח את ידיך. הקב"ה פותח את היד של שם הוי"ה, את מקור הברכה. הוא מאיר להם אור שמשיב את נשמתם. ומשיב את כל חי רצון. הוא מחדיר להם רצון, הוא מחדיר להם אור. והאדם ממשיך ואומר: אתה יודע על איזו גדלות דיברתי שאין לה חקר? אתה יודע אל איזו גדלות אמרתי שאין לה סוף וגבול? זו שקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת.

פלאי פלאים! עושים כל-כך הרבה הקדמות באשרי. מדברים כל-כך הרבה על גדלותו יתברך. מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור. מכבירים בענין גדלותו שוב ושוב, ומה כבר הולכים לומר לאחר כל ההקדמה? ממה ניכרת גדלותו? היינו סבורים לומר שביותר היא ניכרת מפלאי הבריאה. יש מספיק פלאי הבריאה שהם כאלה חידושים וניסים בהנהגת הבריאה, שאפשר פשוט לצאת מהכלים. קח למשל את דברי החובת הלבבות' בשער

ובכן, מה אנו אומרים ב'אשרי'? ראשית אנו אומרים מה הולכים לעשות "תהלה לדוד ארוממך אלוקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד". **הולכים לשבח ולברך לשמו.** ומיד ממשיכים ואומרים באיזו צורה מדברים על הקב"ה. "גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר". ההקדמה ל'אשרי' היא שעל האדם להבין שגדלותו ורחמנותו של הקב"ה אינה ניתנת להשגה. תחילה לכל צריך האדם לקלוט שאם הוא חושב שהוא יודע מה זו רחמנות או מה זו גדלות, הרי שלגדלותו ורחמנותו של הקב"ה אין חקר. אין להן סוף וגבול. וכאשר יבוא להקשות קושיא על גדלותו ורחמנותו של הקב"ה, יידע שהוא מקשה אותה לפי המושגים שלו, אבל אותם צריך היה להשאיר בחוץ, לפני שהוא נכנס לתהלה לדוד. כיון שהוא נכנס לתהלה לדוד, ארוממך אלוקי המלך ואברכה שמך לעולם, הוא צריך לדעת שגדלותו של הקב"ה ורחמנותו הן ללא גבול ממש.

ואז הוא ממשיך אל הפסוקים: דור לדור ישבח מעשיך וגבורתך יגידו, הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך אשיחה, ועוזו נוראותיך יאמרו וגדולתך אספרנה, זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו. כל הפסוקים האלה מדברים על שבחו של הקב"ה, אבל מהו השבח? האדם מדבר ואומר: ועוזו נוראותיך יאמרו וגדולתך אספרנה, זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו. מה? מה אתה אומר? מה אתה שר? באיזה ענין הוא השבח? מה זה ועוזו נוראותיך? מה זה? התשובה היא כי: **חנון ורחום ה' ארך אפים וגדל חסד, טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו.** ואז יש עוד כמה פסוקים שמדברים שוב: יודוך ה' כל מעשיך וחסידך יברוך. חוזרים שוב ואומרים שכל נברא משבח ומברך ומתבונן, במה? בזה שאמרנו שחנון ורחום ה' ארך אפים וגדל חסד, בענין של טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו. ואח"כ יש עוד

עליך לדעת כי שירו לה' שיר חדש, זהו תהלתו בקהל חסידים. רוצה ה' בעמו יפאר ענוים בישועה. **יש לו עם והם בעונה והוא אוהב אותם ומטפל בהם ועוזר את הכושלים.** הוא כזה שסומך בכל הנופלים, הוא כזה שקרוב לכל קוראיו. הגדלות הזאת אינה מובנת לפי המושגים שלנו. אנו חיים בעולם של גבול. לכל מדה מהמדות שלנו יש גבול. לרחמנותנו יש גבול, לחסדנו יש גבול, ליכולת השפלת עצמנו לאחרים יש גבול. לכל דבר יש גבול. ולכן **כשמדברים על גדלותו של הקב"ה ואומרים שאין לה חקר, וקרוב ה' לכל' קוראיו וסומך ה' לכל' הנופלים וזוקף לכל' הכפופים, זהו הביטוי הגדול ביותר של גדלותו.**

פרי הארץ - החטא והתשובה לגאון ולתפארת

וכאן טמון העומק שלריבוננו של עולם יש הנאה גדולה כשהוא יכול לעזור ליהודי לחזור בתשובה. דבר עדין הוא, אבל יסוד הוא לימים הקדושים. בפרי הארץ שם הוא מזכיר זאת. כשהקב"ה הלך לברוא את האדם, שאלו המלאכים: מדוע? האדם הרי עתיד לחטוא ולצער את השכינה! והשיב להם הקב"ה: נעשה אדם. אני 'כן' הולך לברוא את האדם. ומה התשובה? מהי הסיבה? למה? למה אתה הולך לברוא את האדם? התשובה היא כי הוא עתיד לחזור בתשובה. נו, לכאורה אע"פ שיחזור בתשובה, הלא זה רק יסתום את החור. החור יישאר. הרי זה כחור שנעשה בקיר, שהגם שאפשר לתקנו, הרושם נשאר. ובכלל, למה צריך לעבור את כל הפרשה? הרי זה כאילו באים להכניס איזה בחור בכוח בישיבה והדבר ידוע שאינו שייך לכאן. הקרירות שיחדיר, החוצפה שיביא אתו... לעמוד בכללים ברור שאין סיכוי,

הבחינה. כל דבר אם מתבוננים איך הוא עובד, והפלא שבו והגדלות שבו, כגון הימים, וכפי שדוד המלך מתאר בתהלותיו שהקב"ה שם גבול למים ואם הם עולים ושוצפים, הם יכולים לבלוע את הכל, והלא רואים זאת בעולם שכאשר הים עולה על-ידי רוח סערה עושה דברו, הוא שוטף את הכל. וכן ניכרת גדלותו של הקב"ה בעוד דברים הרבה אין מספר. אך באשרי אנו אומרים: **היכן גדלותו משתקפת ביותר? היכן רואים את גבורותיו, גבורותיו יגידו? היכן רואים את נפלאותיו, נפלאותיו אשיחה? - אתה רוצה להגיע אל הנקודה? - קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת.**

כי רוצה ה' בעמו

אפשר לצאת מהכלים רק מההתבוננות בזה. הסליחות נאמרות באופן אחר לגמרי לאחר שמבינים מה שאומרים באשרי עד כמה הקב"ה סומך את הנופלים וזוקף את הכפופים. וזהו העומק במה שאמר רבי יוחנן במקום שאתה מוצא גדלותו של הקב"ה, שם אתה מוצא ענוותנותו. הוי אומר: זה שהקב"ה מתעסק עם הנופלים, זהו גדלות שאין עוד דבר שמבטא את גדלותו כמותו. אם נדבר בענין הביניים הגבוהים גורדי השחקים שנבנו על-ידי חכמה שהקב"ה נתן בבני אדם, אם נראה מה שקורה בכל העולמות, השמש והירח והכוכבים, שום דבר לא יתקרב לגדלות זו. וזהו שאנו מונים שם את השמש ואת הירח וכל כוכבי אור, אש וברד שלג וקיסור, רוח סערה עושה דברו, ההרים וכל גבעות וכו' ומסיימים **וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו, לומר שזה מורה על גדלות יותר מכל. זהו הנקודה אשר אליה מגיעים.**

ואז ממשיכים ואומרים: אחרי ששיבחת את הקב"ה לפי גדלותו הנראית לעיניך,

נחת רוח שאין למעלה ממנה

וזהי ההתעוררות שיש לנו כשאנו באים לומר סליחות. האדם עומד ואומר: "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך. חטאתי עויתי פשעתי, פגמתי וציערתך, אבל קבל אותי. אני חוזר אליך ואני באמת רוצה להשתנות. אני באמת רוצה לחזור". השמחה שקיימת אצל הקב"ה... זה אכניס. אם תבוא במלוא הרצינות ותדבר מתוך הכנעה נפלאה ותבקש מהקב"ה: "אותי אתה גם מקבל? הן יודע אני מה שהיה!", אתה גורם לו נחת רוח שאין למעלה ממנה.

נמצא שיש לנו כאן הבנה נפלאה. בוודיו ובפיוטי הסליחות אנו אומרים הרבה דיבורים השוברים לבו של אדם. אנו אומרים שאיננו ראויים ואין לנו כלל עם מה לבוא. מה נאמר ומה נדבר ומה נצטדק. ופעמים הרבה האדם מסתכל על זה כאין לו מה לומר, אך כמו כן אינו יודע מה התכנית לעתיד, איך הוא הולך לתקן את מה שעוות. מה גם שהוא זוכר שגם בשנה הקודמת הוא אומר אותו דבר, ואינו יודע כבר אם הוא מתכוון ברצינות אם לאו. הוא אינו מבין שכפי שהוא מעצים בלבו את החורבן שנוצר על ידו, כך מתחזק הרצון העליון לעזור לו, כי הוא מכיר בזה ועכשיו יתגלה על ידו מה שהקב"ה יכול לעזור לנופלים.

אשריך ישראל מי כמוך

בסוף הסליחות אומרים שהקב"ה 'מחי ומסי' [מכה ומרפא]. הקב"ה עושה את שני החלקים. הוא נותן אפשרות שדבר כזה יוכל לקרות. רואים גם בפרשת וילך. משה רבינו מודיע לישראל שהוא הולך להיפטר מן העולם וזה יומו האחרון, ולאחר דרשתו הארוכה שנשא לפניו, פרשיות דברים ואתחנן עקב, בהן דיבר בגדלותו של ישראל ושל הקב"ה, הוא אומר להם: אתם תכנסו

אבל חוץ מזה יגרום נזקים גדולים. זה יפריע לכולם. זה יגרום עגמת נפש למגידי השיעורים, למשגיחים ולחברים. הדברים פשוטים וברורים. אך מה? אומרים שאם זה יקרה - ובוודאי זה יקרה - יסלקוהו, ואחרי תחנונים יחזירוהו, וידברו עם הבחורים שנתקרו ממנו לתקן את אשר עיוות. וכי אין יותר טוב שלא להכניסו כלל?! מה אתה צריך להכניסו ואח"כ להניח טלאי על גבי טלאי?!

אך הקב"ה ברא את האדם על אף כל זה, וסיבת הדבר, כי הקב"ה ברא את הבריאה כדי שהנברא יוכל להכיר את גדלותו, וזה מה שיביאו ל'ודבקה בו'. הדיבקות והתענוג שיש לו לאדם כשהוא משיג הכרה בגדלותו יתברך על-ידי הנהגותיו בעולם ועל-ידי תורתו, אינם ניתנים לתיאור, וזהי תכלית עצומה. ובזה דווקא ניכרת גדלותו של הקב"ה. אפשר לראות את גדלותו בדברים אחרים ג"כ, אבל כזה לגדולתו אין חקר שניכר מהסומך ה' לכל הנופלים, לא קיים עוד. אמר הקב"ה לברוא את העולם ואנשים ינסו, וכשיפלו, יהיה מאוד לא נעים. הנפילה תהיה לא נעימה בין לאדם עצמו ובין להקב"ה. שניהם יסבלו מזה. ולא עוד, אלא מי שיחטא, יצטרך לעבור איזה מהלך עד שיחזור. החטא נשאר במלוא חומרתו. וצערו של השי"ת... השכינה, יש לה אותו צער. שום דבר לא השתנה. אבל אדרבה, עד כמה שאתה מבין כמה נורא החטא וכמה החורבן היוצא ממנו גדול, אתה יכול להבין שאותו אדם שגרם לאותו חורבן, הקב"ה מקבלו ומסייעו. הוא מסייע בעצה, בחיבה ובקרבה כדי שיוכל לחזור ולבנות. אומר הקב"ה למלאכים: אני הולך לברוא את העולם עם האדם ועם הרע. זהו התוכנית, כי את התכלית הזאת אי אפשר להשיג על ידיכם. אפשר להשיגה רק כשיש עולם של חטא.

למחול למי שעשה דבר כזה, אבל השגותיו של שונים לחלוטין.

אגב אורחא, כל זה נותן לנו רגש חדש לא רק לאשרי אלא גם להמשך. כל מה שאומרים בלך ה' הצדקה, הכל מדבר על גדלות ה'. אתה מושל בגאות היום ובשוא גליו אתה תשבחם, אתה פוררת בעזך ים שברת ראשי תנינים על המים. מדברים שם בענין לך יום אף לך לילה, שמש וירח... מה זה קשור עכשיו? הבה נדבר תכלית! התשובה היא שזוהי התכלית. זה קשור ואחוז. **אי אפשר להבין את ענין הסליחה והכפרה מבלי שתבין קודם לכן את גדלותו של הקב"ה.**

סיבת סבלנותו של המלמד

עכשיו לאחר שהקב"ה ברא את הכל ומתעסק עם הכל, הוא פונה אל האדם ולומד אתו כפי שרבי פרידא למד עם תלמידו. ארבע מאות פעמים. כבר הזכרנו כמה פעמים מה שכתב המהרש"א בסנהדרין שכל אחד מישאל יכול למצוא את חלקו בתורה. כל יהודי ויהודי נברא מששת ימי בראשית באופן שיש לו שייכות לתורה. ומביא שם המהרש"א את המעשה של רבי פרידא. כשחז"ל מספרים לנו שלמד ארבע מאות פעמים עם תלמידו, אינם מתכוונים להראות לנו רק כמה צריך המלמד להיות סבלן לתלמידו, אלא יש בזה עומק. **מהי סבלנותו של הקב"ה.** זה מה שטמון במעשה זה.

הנה למה צריך המלמד שתהיה לו סבלנות? למה? הרי יש גבול. פעמים הרבה שומעים את המלמד או האב אומר: "אין לי את הכלים בשבילי. ניסיתי. מה שיכולתי ניסיתי". אכן האדם עם סבלנותו המוגבלות, באמת מרגיש כך - "עשיתי ככל שיכולתי". אך המלמד האמיתי של האדם, זה הקב"ה. הוא אמנם קבע סדר

לארץ ישראל בלעדי, וללא ספק תיכשלו שם בחטא, והמצב לא יהיה פשוט. יהיו שם עונשים, ומצאוהו רעות רבות וצרות. הוי אומר: עם כל זה שהקב"ה מרחם, החטא עדיין מחולל חורבן גדול וממיט אסון נורא. אכן התורה אינה מסתיימת בפרשת וילך. אפילו פרשת האזינו מדברת על דברים חריפים מאוד. אך משה רבינו אומר להם: זה ממשיך ככה, ואח"כ מגיע וזאת הברכה.

ובפרשת וזאת הברכה הוא שוב מדבר בגדלות היהודי: אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה'. יש לזה הבנה כה נפלאה. קוראים זאת בשמחת תורה. רק צריך לקלוט מה מונח במילים האלה. הפירוש הוא כך: כסבור אתה שהוא עוזר ומחלץ רק מדברים קטנים?! לא! **הוא עוזר ומחלץ משאל תחתית. היינו כל-כך ירודים,** והגענו לאלול מלוכלכים בטיט וצואה. מצבנו לפני סליחות לא היה כפי שצריך. **אבל נכנסנו למכונת כביסה. הגענו אל השי"ת ודיברנו.** עשרת ימי תשובה, ערב יו"כ ויום כיפור. **הלכנו והתקדמנו מכביסה לכביסה, והנה הגענו לשמחת תורה. הגענו נקיים וזכים** וזה הזמן לומר: **אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מן עורך.** ושוב אומרים: ואתה על במותימו תדרוך. **על אף כל מה שהיה, היהודי נשאר לעמוד על הכל והרי הוא עומד גבוה וקרוב אל ה'.**

והנקודה הזאת היא תכלית הבריאה, זה שהקב"ה מקיים את הבטחתו כי לא ידח ממנו נידח, ומתעסק עם כל אחד בנפרד ובכל שנה מחדש. זה כשלעצמו מסייע לאדם להבין קצת יותר את כל ענין הסליחה והכפרה. נמצא שהחלק הראשון של התשובה לשאלה איך הקב"ה יכול למחול למי שעשה חורבן נורא כזה, ואיך זה קורה בין רגע על-ידי הרהור תשובה עד שייחשב בעבור כך לצדיק - היא שבאמת זה גבוה מהשגתינו. לפי השגתינו לא שייך

האדם נברא מן התשובה

ולמעשה, יש בזה עוד עומק. באמת הכל חוזר ליסוד הראשון, אבל צריך לציין זאת, ובפרי הארץ שם הוא מדבר בענין זה. הוא מבאר שם שמה שאמרו תשובה קדמה לעולם, הכוונה שכפי שאמרו באורייתא ברא קב"ה עלמא, ולכן **בכל דבר הקיים בעולם, אם נחזור לשורש מהותו, נגיע אל התורה,** כמו כן כשאמרו תשובה קדמה לעולם פירושו **שאם נסיר את הלבנושים של כל דבר הקיים בעולם** (ובפרט של האדם שבגללו נברא העולם), **נגיע אל אור התשובה.** כך הוא אומר שם. התשובה בראה את האדם. לא רק שהאדם יכול לחזור בתשובה ויש מקום שהקב"ה יקבל את הרהורי התשובה שלו, אלא **הסיבה האמיתית שהוא יכול לחזור בתשובה היא משום שנברא על-ידי התשובה.**

הוא מבאר שם שזו היתה תשובתו של הקב"ה למלאכים שטענו הרי הוא עתיד לחטוא. הקב"ה אמר להם: הפלא ופלא! אברא אותו באופן שהתשובה היא בסיסו ועליה הוא יושב, ואז **כמה שיחטא ויתרחק, ברגע שיתבונן במהותו ויחזור אל נקודתו הפנימית, יקבל חיות חדשה.**

נבטא זאת באופן כזה: הקב"ה האציל נשמה לאדם ומאן דנפח מדיליה נפח, אך הדרך שברא אותו... עם איזו מדה? הן סוף כל סוף שורשו בחסד וברחמים, אבל יש מדה שבאה לפניהן, כי חסד ורחמים הם כבר בדרגת הבריאה. לפני הבריאה. קדמה לעולם. קדם למידות. ובכן מה שקדם למידת זו התשובה. האדם נברא ממדה זו. ובגלל כן, **בו ברגע שהאדם מתבונן כי האלוקים עשה את האדם ישר אך ביקש חשבונות רבים, ושעליו לחזור לישרותו, הרי זה מועיל לו שיוכל לינוק חיים ממקורו, שהרי הוא בא משם.** אומרים

בבריאה שאם אחד רוצה לעמוד בתוון ולשמש כמלמד, הוא נעשה כשליח בין הקב"ה לתלמיד, אבל **המלמד האמיתי זה הקב"ה. הוא זה שלומד עם כל אחד.** זוהי הסיבה שצריך ללמוד באימה וביראה ברתת **ובזיע, כי האדם צריך לזכור שהוא לומד מפי הקב"ה,** והרי הוא כעומד במעמד הר סיני, והאריך בזה ה'אזהב ישראל' בפרשת כי תצא, ותוכן דבריו שמצות הזכירה של מתן תורה היא שכל פעם שהאדם מתיישב ללמוד, יזכור שהקב"ה יושב ושונה כנגדו ושהוא לומד מפי הגבורה, ואם כן הדבר פשוט מדוע הוא לומד באימה ביראה ברתת ובזיע. כך מסופר על הבעש"ט הק' שאף כשהיה לומד עם הילדים, היה אצלו קולות וברקים כבמעמד הר סיני. הקולות והברקים וקול השופר, הכל הם כדי להודיע מה קורה כשהקב"ה לומד אתך. אם הקב"ה לומד אתך, וכי חידוש הוא שיש קולות וברקים? כל הבריאה נעצרת אם האדם מסכים ללמוד באופן זה.

כשהאדם מבין נקודה זו, הרי הוא מבין שהסיבה שהקב"ה תובע מן המלמד להתאזר בסבלנות זו היא, כי הקב"ה אומר: רגע אחד! אני נשארתי כאן ללמוד אתו ואתה כבר הולך?! אני עדיין מטפל בו. סומך ה' לכל הנופלים. זוהי המציאות שלי. בלי זה, למה אני זקוק לבריאת האדם.

ובחזרה אל המלאכים. **דווקא מתוך נקודה זו שבה האדם אינו מבין תורה ותכונותיו קשות והרגליו הישנים אינם נותנים לו ללמוד, והקב"ה עדיין מתמסר לו ותומך בו ומסייע בידו, דווקא מתוכה ניכרת גדלותו של הקב"ה.** זהו השלב הראשון בהבנת המהלך של סליחות. ובכל יום כשאומרים סליחות, צריך שוב להיכנס בזה. ולאחר אמירת כל זה, אומרים ה' ה' א-ל רחום וחנון, לומר שהגדלות הזאת נחתמת בזה שהקב"ה מקבל אותנו לאחר החטא כמו לפני החטא.

יותר פיזי מהדבר הזה. האדם מוכרח להבין את היסוד הזה, את הפלא איך הקב"ה ברא את האדם כדי שיוכל לחזור אליו. הבה ונוסיף על דברי הוזה"ק, כי הוא בוודאי כלול בדבריו: כשהמלאכים טענו הרי הוא עתיד לחטוא והקב"ה השיב להם שיוכל לחזור בתשובה, חזרו המלאכים ושאלו: ומה תעשה אם יתרגל ויתמכר באופן שיהיה לו חור במוח ולא יוכל להתנתק מהרגלו בשום פנים ואופן? אכן הוזה"ק נתן תשובה גם לזה, וה'פרי הארץ' מסביר זאת. ה'פרי הארץ' מסביר כך: **כשאומרים הרגל נעשה טבע, פירושו שזה נעשה חלק מהמהות הטבעית של האדם. אך מה עם חלק התשובה שקדמה לעולם?**

כשהאדם בא לומר סליחות, הוא בא לדבר שוב על הבריאה. האדם חושב שהסוגיא מתחילה בחטאו ומסתיימת בבקשת סליחה. אבל כך לא תצליח לתקן את הבעיה. אם אתה רוצה לתקן את הבעיה, עליך לחזור. הקב"ה ברא את העולם... ורואים גם הרבה מאוד, ואף בפיוטים שאומרים בתחילת חזרת הש"ץ. חוזרים לדבר על בריאת העולם. מה אתה חוזר עכשיו? אתה רוצה לדבר אתי על הבעיה או סתם להעביר נושא? - אכן זוהי הדרך היחידה. אף זה שחוזרים אל האבות הקדושים, חלק הוא מראש השנה, חלק מהסליחות. כל פעם מזכירים שוב עקידת יצחק. עוד פעם ועוד פעם. זה לא רק כדי לעורר רחמים, אלא גם מפני שהאדם רוצה לחזור למקור ממנו הגיע. הוא בונה זאת על-ידי שהוא אומר בכל תפילה וזוכר חסדי אבות. צריך לדעת שעל פי סוד הזכירה מביאה שפע חדש לאדם. וזוכר חסדי אבות. הקב"ה ממשיך חיים חדשים מהאבות. זה נתעורר שוב והקב"ה מביא אור חדש

לאדם, או האדם אומר לעצמו: כך וכך עשית, תראה איזה שפל אתה. ולמען האמת, כל מה שעשה הוא חלק מאוחר יותר. אין זה מהותו. מה מהותו? מהיכן הוא מגיע? הוא מגיע מתשובה.

התשובה חזקה מן ההרגלים

ולא חיזוק בעלמא הוא, אלא זה נועד לעזור לאדם להבין איזה כוחות יש לו. אולי נאמר כך: האדם חושב - "אני יודע שיש לי הרגלים, אך מה יותר קל לי, להמשיך לחיות אתם, או להלחם אותם?". והוא מגיע למסקנא לבדו: "ברור שלהמשיך לחיות עם ההרגלים יותר קל, אבל אם הקב"ה קִצְּנִי לעוקרם, אלחם אתם ואפעל כנגד טבעי". אומר ה'פרי הארץ' (הוא אומר זאת בפירוש, עיי"ש): אין הדבר כן. אמנם עכשיו אתה נתפס בסגנון התנהגות מסוים, אבל דע לך שבאמת יותר קל לך להתנהג כפי המהלך של תשובה, כי זהו היסוד הראשון שלך ויותר חזק הוא מן ההרגל.

ובזה הוא מסביר מדוע התשובה חזקה מן ההרגל, והרי זה נוגע בדבר גדול שאנו מתמודדים בו. בדרך כלל כשהאדם נתפס בהרגל ובשפה של ימינו - הוא מכור*... ואיך אמר פעם אברך? - כן, אבל הרופא אמר לי שאפשר לראות זאת במוח. יש שם כמו חור. הוי אומר: כשהאדם מכור, זה לא משהו חיצוני, אלא מאחר שהוא כל-כך שקוע בדבר, יש לו כבר חולי פיזי. והרי הוא יכול לבוא בטענה: "האוכל ללכת עכשיו לומר סליחות?! איזה פנים יש לאמירת הסליחות שלי? האוכל להשתנות בכלל?".

התשובה יותר פיזית מההרגלים

אכן על האדם להבין שהתשובה היא דבר

ויתכן שזוהי הסיבה מדוע זה מתגלה רק בסוף. מוכרח להיות מצבים של חושך כדי ששלימות הבריאה תוכל להתגלות. אתה זקוק לפרשת כי תבוא. פסוקים כאלה מחרידים. גפריית ומלח שריפה כל ארצה. ומצאוהו רעות רבות וצרות. תוכחה, תוכחה, תוכחה, עונשים, עונשים, עונשים. ואחר כל זה - וזאת הברכה. עם נושע בה'. הרי שבהגיע הסוף, אז נתגלה כי לא ידח ממנו נידח, באופן השלימות, באופן הגילוי. שאף היחיד ירגיש ויחיה עם האור הזה.

האדם יכול להתעלות כל-כך, להתעורר כל-כך, להתלהט כל-כך מעצם ההבנה מה מתרחש באמירת הסליחות. כמה הדבר יכול לרומם אותו בהבינו שהקב"ה אוהב לסמוך את הנופלים. זה דבר מעניין, אבל הקב"ה אוהב את הסליחות יותר מהרבה דברים אחרים. כאילו היינו אומרים שיש לו למלך מקום מיוחד בלב לאלמנות ויתומים, וכמו שכתוב בפסוק אבי יתומים ודיין אלמנות, וכן אמרו חז"ל האלוקים יבקש את הנרדף והקב"ה נמצא למעלה מראשותיו של חולה, כך יש לו מקום מיוחד לנופלים ונכשלים, כי מזה דווקא מתגלית גדלותו בארץ ובשמים.

כשהאדם משבח את הקב"ה סתם, זה דבר אחד, אבל כשהוא בא לומר סליחות, כשהוא בא באמת להתפייס, כשהוא בא באמת לבקש - "רבנו של עולם! עזור לי. איך אני יוצא מההרגלים שלי? עזור לי להגיע אל נקודת התשובה שבי שהיא חזקה מן ההרגל. רק אתה יכול להביא אותי לשם", יש לו להקב"ה נחת רוח גדולה ממנו. וכשהאדם ניגש כך אל הענין, מוחו נפתח והרי הוא נכנס לעולם הבא, וכמו שאמרו חז"ל על האומר תהלה לדוד בכל יום שהוא בן עולם הבא.

מהאבות וזה מה שמביא גואל לבני בניהם. הוא התרחק... הנה מה עושים למי שנפל בבור? משלשלים לו חבל כדי שיוכל להיאחז בו ויוציאוהו. יעקב חבל נחלתו. אתה רוצה להעיר את האדם? אי אפשר להעירו אם הוא ממשיך להסתכל על העולם כפי שהסתכל עד כה, כי אם הוא ממשיך בהסתכלותו הנושנה, אין שום הגיון שיוכל לבקש מחילה. אך חוצפה היא. לא זהו המהלך. המהלך הוא - צא עכשיו מכל הסיפור וחזור לאחוריך להבין את מהותך. מהותך היא ישר. מצד מהותך כל כמה שתתרחק, היא תישאר כפי שהיתה בעת בריאתה.

כי לא ידח ממנו נידח

הנה בענין לא ידח ממנו נידח, ככל שמדובר על הכלל, הלא פסוקים ברורים הם. ולענין הפרט, שאף אחד לא ילך לאבדון, דבר זה נתגלה יותר על-ידי הבעש"ט הק'. הקב"ה רצה שבעקבתא דמשיחא נבין זאת על כל נשמה ונשמה. כך אמר הרה"ק מסקווירא זיע"א לגבי ה'אור החיים' הק' בפסוקי התוכחה פרשת כי תבוא. ה'אור החיים' הק' מבאר שם שיש תוכחה לכלל ותוכחה לפרט. לגבי הכלל נאמר כי לא ידח ממנו נדח, ולגבי הפרט אין לנו הבטחה זו. כך יש לשון באור החיים הק'. אמר על זה הרה"ק מסקווירא שהדברים נכתבו לפני שהקב"ה גילה אור זה שבתורה, אך בו ברגע שירד אורו של הבעש"ט הק' לעזור לבני ישראל בחלק האחרון של הגלות, נתגלה שלא ידח ממנו נידח נאמר על כל נשמה. אפשר לראות זאת באמרות טהורות פרשת כי תבוא. וכבר כתב כן בשולחן ערוך הרב הלכות ת"ת שההבטחה עולה על כל נשמה ונשמה. אכן כך נשלמת הבריאה. בזה רואים את שלימות הבריאה.

יום רביעי פרשת נצבים כ"ה אלול תשפ"ב

בראש השנה האדם מתפלל להתרומם מתוך מצוקה

מצוקה - סיכוי מול סיכון

דבר פלא אנו רואים בעולם, שכאשר האדם שרוי במצוקה, יתכן אחד מהשנים: או שהוא ייבנה מתוך מצוקתו ויעלה מעלה מעלה, או שיתבלבל מחמתה ויימשך כלפי מטה. לדאבון לב, יש דוגמאות הרבה לזה, והנה דוגמא אחת: ילד שנגזר עליו מן השמים להתייתם מהוריו או מאחד מהם. יש שאינו מסתדר עם המציאות החדשה שנוצרה ונפשו מתפוררת רח"ל והכאב גדול, ויש שנפשו נבנית דווקא מתוך היתמות, כי כך הוא חייב להתמודד לבדו ומקבל חוסן נפשי, ובשלבם היותר מאוחרים בחייו, כשהוא צריך להתמודד עם קשיים אחרים, אין הוא נבהל כל-כך. הוא כבר ראה דברים קשים בחייו ויודע מה צריך לעשות ואין צריך להתחזק.

ומה בדרך כלל יוצר את ההבדל? מה משפיע על הילד או על המבוגר להיבנות מחמת מצוקתו או ח"ו להתפורר? ובכן, **כלל הדבר הוא שאם האדם יודע מה הוא צריך לחשוב ולעשות במצבו, לא רק שאינו נופל, אלא אף מתחזק.** אין אפשרות שלא יתחזק. אין לו בכלל בחירה בזה. **המצוקה בוודאי תדחוף אותו להיבנות הן ברוחניות והן בגשמיות.** כיון שהוא יודע מה הוא צריך לחשוב, אינו נשבר ברוחו. **שברון הרוח באה מכך שהאדם מבלבל. האדם הולך לאיבוד כי יש לו מחשבות עקומות** שאין להן כל קשר למציאות, **ואין לו את התשובה האמיתית למצבו.**

ניקח דוגמא מהילדים הגדולים יותר: האדם איבד הון תועפות. הוא בהלם. הוא

כלל לא היה מוכן לדבר כזה. בין רגע הוא נהפך לבעל חוב גדול ואינו יודע איך יפרע את חובותיו. הדבר הזה יכול להוציא את האדם מן הכלים. הנה עכשיו השאלה היא האם הוא יודע מה הוא צריך לחשוב. **אם הוא יודע מה הוא צריך לחשוב... דבר ראשון הוא מודה לה'** כי הוא יודע שהקב"ה עשהו, **ואז הוא מתפלל לה' שיאיר לו את הדרך.** הוא לא מצמצם את מוחו למצוא מהלכים. לא, הוא לא עושה את הטעות הזאת. הוא יודע שהפתרון למצבו אינו יכול לבוא מהעולם הזה, כי בעולם הזה לא קיים לו פתרון. זה צריך לבוא מן השמים. **הוא יודע מה הוא צריך לחשוב, הוא יודע מה הוא צריך לעשות, והוא יודע מה אינו צריך לעשות.** הוא אינו עושה שטויות, **וממילא אינו מוסיף להעמיק את הבור שנפער תחתיו.**

אך לצערנו, האופן השני יותר מצוי. האופן שבו המצוקה דוחפת את האדם לפעול. האדם רואה שנקלע למצוקה ומיד מתחיל להשתולל - "מה עושים כאן? המצב גרוע. אי אפשר להמשיך לחיות כך". שואלים אותו: "נו, מה אתה הולך לעשות?". אין לו תשובה. הוא עצמו אינו יודע. ולמעשה, הוא מתחיל לעשות דברים שאינם נכונים, ולחשוב מחשבות שאינן נכונות - "פלוני אשם ופלוני אשם", ומתכנן מהלכים שלמים איך להפוך את העולם כדי לקבל בחזרה את כספו. והדבר הזה עשוי למשוך אותו כלפי מטה. המציאות היא שאין לו לאדם כזה את האפשרות להישאר כמו שהיה. **הוא בוודאי יימשך - או כלפי מעלה או כלפי מטה. כך הוא בכל קושי שיש לו**

כל חוסי בו. פירוש: האדם צריך לצבור לעצמו בר. כמו שהיה אצל יוסף הצדיק, הוא יודע שמגיעים מצבים מתוחים, מצבים שלא יהיה לו קל להתמודד אתם, ולכן הוא צובר לעצמו תבואה מראש. הוא עושה זאת כי הוא חושש פן יאנף, כלומר פן יהיה חרון אף, והרי אין האדם יודע מתי יהיה יום המיתה שלו ומתי יבואו לו מצבים קשים. הן תראה שברוב הפעמים אין האדם יודע מראש מה ילד יום. לכן הוא צריך להכין את עצמו כדת מה לחשוב ומה לעשות, ואז כשיזדמן לו המצב הקשה, לא יאבד את הדרך. אשרי כל חוסי בו, טוב ומאושר הם אלו שחוסים בה. החוסה בה' לומד ומרגיל את עצמו מה לחשוב במצבים כאלה, ואז כשפוקדו דבר קצת יותר קשה, אינו מאבד עשתונותיו. הוא נשאר שמח ומאושר ועם מלוא החיות, כי הוא יודע מה מוטל עליו לעשות.

סוף דבר, העצה למי שרוצה שתהיה לו שמחת חיים ושיחיה חיים נעימים ונוחים בעוה"ז ובעוה"ב היא להכין את עצמו וללמוד מה צריך לחשוב ולעשות בכל המצבים האלה, כי אין הדבר תלוי בסוג המצוקה שהיתה לו לאדם, אם קשה או קלה, ואף לא באיזה גיל פקדה אותו, אם בילדותו או בבגרותו, הדבר תלוי אך ורק בהכנה שהוא מכין את עצמו בטרם בא עליו המצב. ובל נרמה את עצמנו. זה לא שפעם בעשר שנים האדם נקלע למצב קשה ומגלה שאינו יודע מה לעשות, אלא כל יום הוא נקלע למצבים כאלה. ולמשל, מי שעובד להתעלות ברוחניות, כל יום פוחד הוא פחד מות מיצרו, כי בכל יום יצרו מתגבר עליו להמיתו. בכל יום הוא מגיע אליו עם חידושים עצומים ומפחידים. והאדם אינו רוצה לחזור לאחור ואף לא להישאר במקומו. הוא רוצה להתעלות.

לאדם בחיים. תמיד יש לזה רק שתי אפשרויות. הקושי יכול להטיב עמו ויכול להרע לו. להישאר באותו מקום לא יוכל. סיכוי כנגד סיכון.

עצת ה' היא תקים ותרומם

ומה העצה היעוצה לאדם שבאמת יוכל לנצל קושי ומצוקה להתרוממות והתעלות? **העצה היחידה היא שיהיו לו מהלכי מחשבה שיעזרו לו לעשות את הדבר הנכון ולא לעשות את הדבר שאינו נכון. וכיון שיהיו לו אותם מהלכי מחשבה, יהיה בן ישועה אף במצבים הקשים ביותר, כי כל מצוקה, כל קושי וכל מצב, יש לו תשובה ופתרון על פי תורה.** לתורה יש מהלך מדויק לכל מצב מה לחשוב, מה לעשות, איך לעשות, ומה לא לעשות. **ותמיד זה עובד באופן המושלם ביותר.** כך אמרה לנו התורה. והיה אם שמוע תשמעו היא פרשה שבה התורה מלמדת אותנו מה התוכנית של הקב"ה - לך עם מהלכי התורה, לך עם ה'חובת הלבבות', לך עם המהלכים של דוד המלך בתהלים.

הנה מה דוד המלך עשה? דוד המלך הרי עבר את כל המצבים האפשריים. צרות צרורות היו לו. אנשים רדפוהו וביישהו, ואף בנו רדפו ונהרגו. כל הצרות שרק ניתן להעלות על הדעת. ומכל הצרות האלה חיבר את מזמוריו. הוא עשה מהם ספר תהלים. הוא ביטא את ההרגשים שהיו לו, שהם ההרגשים הנכונים שהאדם צריך שיהיו לו בעת מצוקה. הוא רשם אותם והם נהפכו לחלק מהתורה. כשהאדם לומד תהלים, הוא לומד איך להרגיש בברחו מהרודפים אחריו ובשאר צרותיו ומצוקותיו.

נשקו בר פן יאנף

הנה בסוף המזמור השני דוד המלך אומר: נשקו בר פן יאנף ותאבדו דרך אשרי

כדאיתא ב**זוה"ק** שבכל שנה הקב"ה כביכול נושא ונותן עם המלאכים האם לחדש שוב את הבריאה או לא. וכפי שהיה בתחילת הבריאה, כדכתיב נעשה אדם, כך הדבר חוזר בכל שנה ושנה. כדאי לחדש את הבריאה או אינו כדאי? המצב מתוח. יש דינים. דינא קשיא ודינא רפיא. וכן אומרים במוסף של ראש השנה, שהאדם לא יהיה כל-כך עסוק רק בעצמו, אלא יסתכל על התמונה הכוללת - ועל המדינות בו ייאמר. תבין את המציאות כולה. המציאות היא שמתחילים שוב וכל דבר עומד למשפט. אין זה שונה ממי שעושה חשבון בעסקיו, ואינו מתכוון להעניש אף אחד, אבל הוא מחשב לראות איזה עובד נחוץ לו ואיזה עובד אינו נחוץ לו, והאם יוכל למצוא מהלכים אחרים שיקדמו את עסקיו.

בכל שנה הקב"ה בורא שוב את הבריאה. יש בריאה חדשה. ממליכים את הקב"ה. יש תקיעת שופר. מעמידים את הכל מחדש. והנה האדם נמצא אז במצוקה גדולה, הגם שהקב"ה אינו מתכוון להענישו. וכאמור, הרי זה כבעל מפעל שמחפש להפוך את מפעלו ליותר תכליתי, ומגיע למסקנא לאחר יעוץ עם מומחה, שאינו זקוק לחמש מאות עבדים. די לו בארבע מאות ועשרים. הוא אינו מבקש להעניש אף אחד, אבל הוא מעמיד שוב את הסדר על מכונו. אין לו טענה על אף אחד, אלא שיוצא לו שיש כאן עובדים מיותרים ולחינם הוא משלם להם משכורת מדי חודש בחדשו. מבלי לגשם ח"ו, ולא באנו בזה אלא לבטא את הנקודה, שבראש השנה הקב"ה מסדר שוב את הבריאה. הן כך כתוב **בספרים** שבמגיפה הקב"ה עושה סדר בעולם, כידוע שבמגיפות שהשתוללו בעולם בשנים קדמוניות נספו מספרים גדולים של בני אדם. ואיתא בענין זה **במדרש**, שהקב"ה אינו רוצה שיאמרו על

והרי הוא יודע שזה לא יקרה לבד, ואם כן הוא ממילא שרוי במצב של מצוקה. ונמצא שהוא מתלמד מיום ליום מה צריך לעשות בעת מצוקה, איך צריך לדבר עם ה' ואיך צריך לבטוח בו. וכיון שהוא מתלמד איך להתנהג במצבים כאלה, זה מועיל לו ממילא גם למצוקות הגשמיות.

הקב"ה מוציא אותנו מחיי 'מלומדה'

כלפי מה הדברים אמורים? הנה הקב"ה מזמין לאדם מצבים שמוציאים אותו מחיי ה'מלומדה'. הקב"ה מכריח את האדם שלא לחיות את כל חייו מצות אנשים מלומדה. כמה שינסה האדם להעמיד את עצמו במסלול שבו הכל זורם על מי מנוחות - לא יצליח. ביקש לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו... זה לא יעבוד, זה לא יכול לעבוד. האדם לעמל יולד. אי אפשר להיות בשלוה. וכמה שינסה האדם לסלק קשיים מחייו, תמיד ייפגש עם עוד איזה קושי שלא חשב עליו כלל. אין זה אומר שאסור לו לאדם לסדר ולהקל לעצמו, אלא שהאדם צריך לקלוט את הכלל - כל עוד אתה נמצא בעולם, הקב"ה יזמן לך מצבים שיכריחו ליעבוד ולזכך את עצמך, כי הקב"ה אוהב את בניו ורוצה שיזדככו ויתקרבו אליו. שולח הוא לאדם קשיים כדי להעירו, ואז קורה אחד מהשנים, או שהוא מתחיל לשאול קושיות ולהתרגז על השי"ת ולצעוק על בני אדם ולהאשימם, וזאת כאשר אין לו מושג מה לחשוב ומה לעשות, והוא מבולבל לגמרי. או שקורה ההיפך הגמור. מצבו הקשה גורם לו לשאול שאלות באופן של לימוד ולברר וללבן דברים שמעולם לא הבין... במשך כל החיים, נמצא האדם במציאות זו.

בר"ה הקב"ה מחשב מסלול מחדש

בראש השנה הקב"ה מעמיד את כל הבריאה למשפט ובורא אותה מחדש,

צור חבלי בעת צרה

כך אנו אומרים בבוקר: "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא". הקב"ה מלך עוד לפני שנברא כל יציר, ואח"כ כשנברא העולם - "לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא". "ואחרי ככלות הכל", שוב "לבדו ימלוך נורא". אנו מדברים במציאות זו. כך ממליכים את הקב"ה. ולכן מקפידים לומר 'אדון עולם' או לפני התפילה או לאחריה, כי אנו ממליכים את הקב"ה. זו תפילה בנוסח של ראש השנה. אומרים: **"דע לך שיש אלוקים, הוא היה והוא הוא והוא יהיה. אין עוד אחד"**. כל זה הוא עד 'ולו העוז והמשרה'. החלק הראשון הוא ההקדמה שבה ממליכים את הקב"ה. ואז אנו באים ומסבירים למה אנו אומרים זאת. **מדוע גילה לנו הקב"ה את כל זה? מה התכלית? על זה אומרים: "והוא א-לי וחי גואלי וצור חבלי בעת צרה - זה הא-ל שלי, ואליו אני בורח. והוא נסי ומנוס לי. מתי? כשאני במצוקה. אני משתמש עם הידיעה הזו שאני בידי של הקב"ה ושיש לו להקב"ה תכנית לכל דבר ושהוא מנהל הכל ומשגיח על הכל בהשגחה פרטית מדוקדקת, לזכור אותה כשאני נקלע למצוקה ולחיות אתה מבוקר ועד ערב באופן שתשנה לגמרי את מהלכי המחשבה שלי.**

ראש השנה מיועד לדבר הזה. התבונן שוב ביסוד איך הבריאה פועלת, ואז תוכל להתבונן בחלק השני, מה עליך לעשות בגין כך. ובכן, מה עליך לעשות? **עליך לרוץ אל השי"ת ולהזכר מה עליך לעשות בעת מצוקה.**

ר"ה הוא זמן שינון וחזרה

כאמור, ההזדמנות של ראש השנה היא להיזכר ביסודות הבריאה, וזהו עיקר

כל מי שנספה במגיפה שאינו ראוי ואין העולם צריך לו, ולכן הקב"ה לוקח מן העולם גם אנשים כשרים כדי שלא יוכלו לשים לב לכך.

עכ"פ הענין הוא שהקב"ה אינו רוצה שהבריאה תמשיך להתקיים סתם בלי שום חשבון, ולכן הוא דן בענין המשך קיומה מדי שנה בשנה ופוסק כל פעם את עניינה מחדש, וכך הדבר מתקיים מאז תחילת בריאת העולם. דומה הדבר למי שמקבל עובד חדש במפעלו וכיון שאינו מכיר לא אותו ולא את מעשה ידיו, אומר הוא לו: "אני לוקח אותך לחצי שנה בלבד. אני אומר לך מפורש, אני צריך אותך לחצי שנה בלבד. בתום חצי שנה נראה לאן פנינו מועדות". באופן כזה ברא הקב"ה את הבריאה. בכל ראש השנה הוא מחשב את המסלול מחדש. הדינים הם תוצאה של חשבון פשוט ולא שהקב"ה מחפש להעניש.

אולם תכלית כל זה היא אותה תכלית שהקב"ה מביא את האדם לידי מצוקה. **התכלית היא שהאדם יוכל מתוך זה להתרומם. שיוכל לנצל את המציאות הזאת כתזכורת שאינו יכול לחיות חיי מלומדה.** זוהי התכלית. התכלית איננה לקיים עכשיו מצא בעל דין לגבות את חובו, כאומר: "עכשיו הולכים לחטוף..." המלמד מגיע ואומר: "היום כוחי במותני... מי שהתחצף בחודש האחרון, הולך היום לעשות בו שפטים". לא ולא! התכלית שונה לגמרי. **כל המציאות הזאת נבראה כדי לתת הזדמנות לנבראים אם נרדמו קצת במהלך השנה שיוכלו עכשיו להתעורר ולצאת מחיי המלומדה'. המצוקה שהאדם מרגיש בידעו שהולכים לשפוט אותו ולפסוק את גזר דינו לחיים או למוות, היא הזדמנות גדולה בעבורו, ואם ינצלה, יוכל להיפטר מחבילותיו ולהתקרב אל ה'.**

ישאלוהו שאלות מהצד השני - יידע לענות. הוא ניחן בבגרות המוח ומבין שכדי לדעת באמת, צריך לדעת את היסודות. לעומתו, השני, עדיין לא התבגר מספיק, ומה הוא עושה? הוא גונב איזו בחינה משנה שעברה ומשנן את התשובות בתקוה שזה מה שיעזור לו במבחן.

אכן יש הרבה בני אדם שבראש השנה נראים כמו השני. הולכים לשפוט אותי? אוי, מה צריך לעשות? אה, צריך לומר תהלים? - אומר תהלים. צריך לתת צדקה? - בסדר גמור. לא כך יודעים. לא כך נזכרים ביסודות. איך זה יעזור לך בצום גדליה? אח"כ הוא מתאכזב קשות. מה קרה? הוא חשב שיהפך למלאך אלוקים. ולמעשה? למעשה הוא קם באיחור ועוד הוצרך לצום... הוא אינו רוצה לדבר בכלל על הצום גדליה שלו. כל ההתעוררות שהיתה לו בראש השנה נמחקה בבת אחת ונעלמה כלא היתה. מעשים שבכל שנה הוא. התעוררת עצומה בראש השנה, ו... נפילה. ופעמים הרבה האדם מוצא את עצמו במצב עוד יותר גרוע מבתחילה. והרי הוא מתהלך מבויש ופניו נפולות. מקווה הוא שבד' תשרי ירגיש יותר טוב.

ככה זה כשהאדם עובד שטחי. הוא אינו לומד את היסודות ולכן אינו משתנה במהותו. לא כך התפילה בנויה. **התפילה בנויה באופן שהמתפלל יתבונן בכל היסודות, וכל-כך תהיה התבוננותו, עד שיקבל מבט חדש על העולם.** אם נחזור למשל מהמלמד, ראו נא כמה מלמדים יש שהביאו להם בבין הזמנים איזה מומחה שנתן להם דרשה אחת וקיבלו ממנו הבנה נפלאה ששימש אותם כמה שנים. הם קלטו משהו, הם תפסו משהו. **כשהאדם תופס משהו יותר נכון, זה משנה את תפיסתו.**

התשובה. **עיקר התשובה הוא שהאדם יזכיר לעצמו שוב את יסודות הבריאה.** הקב"ה צונו לקרוא ק"ש כל יום. בק"ש יש את החלק של והיה אם שמוע, **שהאדם יבין שכאשר מקיימים את המצוות, רואים הצלחה בעוה"ז ובעוה"ב,** ואם לאו - לאו.

הנה בראש השנה במוסף מדברים בענין הבריאה, בשופרות מדברים בענין מתן תורה, ובזכרונות בענין המבול. עוברים על כל ההיסטוריה כדי שנבין את המציאות ונקבל את התמונה הנכונה על המצב. כשמלמד נמצא במלאכתו שנים עשרה או שלוש עשרה שנים, ותמיד לומד אותה מסכתא עם תלמידיו, לפעמים הוא נעשה שחוק ומאבד את רעגנותו ושוכח מחמת כן את התכלית למענה הוא נתמנה למלמד. אין לו את הכוח הנפשי לחשוב כל יום על כל תלמיד איך לרוממו ולטפחו. ובכן, מה עושים? אוספים את כל המלמדים ואומרים להם: "רבותי! הבה ניזכר מה עיקר תכליתנו כאן", וחוזרים אתם על יסודות החינוך. "אנו רוצים להפיח רוח תחיה בנפשו של התלמיד הצעיר, אנו רוצים לעודדו ולהראות לו שיש לו כוחות כבירים, אנו רוצים להחדיר בו את יסודות האמונה והבטחון". כך **צריך מדי פעם לעצור את שטף החיים כדי להיזכר כשביל מה הגענו הנה.**

בלי יסודות הבנין מתמוטט

ראש השנה נועד לחזרה, לחזור על היסודות. מי שאינו חוזר בו על היסודות ורק מסתכל על הסוף - "תכלית! מה אני צריך לשנות". אין שום דבר משתנה אצלו מן היסוד, וחבל. הרי זה דומה לשנים שמתכוננים למבחן שיתקיים בעוד שבוע. האחד מחליט לנצל את הזמן בשינון וחזרה על טור בית יוסף, עד שהוא רוכש בקיאות נפלאה בכל היסודות, ומעתה אפילו

את מחשבת התכלית. עליך להיזכר איזה דברים פועלים בעולם ואיזה דברים אינם אלא ביטול זמן. מופרכים הם מעיקרם ואין להם שום שייכות להשתדלות."

מהלך החזרה אל השורש, הוא מהלך של התבוננות. האדם צריך להתבונן איך העולם עובד והאם הוא באמת מתאים את עצמו לכך. זה מה שיכול להותיר רושם באדם ולחולל בו שינוי אמיתי עד שיראה את עצמו כאיש אחר לאחר ראש השנה.

תשובה על חוסר ההתבוננות

בנוסף לזה, הנה כל אחד עוסק בימים האלה בתשובה, וכל אחד חושב על דברים אחרים שעליו לתקן. ברם, דבר אחד יש שכולם בלי יוצא מן הכלל צריכים לחזור עליו בתשובה, כי דרגות רבות יש לדבר הזה ואין לו סוף. האדם צריך לחזור בתשובה, על שלא למד טוב יותר את מהלכי הבריאה. שוב: **האדם צריך לחזור בתשובה על שלא למד יותר טוב איך הבריאה פועלת. מה הם המהלכים שבהם הקב"ה מנהיג את העולם. מה עובד ומה לא עובד.**

העולם אומרים שטיפש הוא מי שחוזר כל פעם על אותה טעות בתקוה שהיא תביא לו תוצאות אחרות. הוא לא לומד מטעותו שהמהלך הזה לא עובד וצריך לנקוט במהלך אחר. **הקב"ה קבע סדר בבריאה. אם יש לו לאדם אמונה ובטחון - מגיע אליו כל צרכו, ואם לאו - יראה לו שהוא טועה.**

והיה אם שמוע תשמעו - מעשה

בשדכן

אנשים חושבים שזה עובד רק אצל אנשים מסוימים. הנה כעת סיפר שדכן אחד שפעמים הרבה קרה לו שלאחר שהשקיע

אי אפשר, בדרך משל, לשנות התנהגות נלוזה בבין אדם לחבירו שקיימת אצל האדם על-ידי שנאמר לו: מהיום תתנהג כך וכך. רק כשתצליח לחזור במוחו ולהבין מדוע הוא מדבר כפי שהוא מדבר, אולי הוא חושב שישגי בזה משהו, אולי הוא חושב שזה מה שיראה עליו שהוא חזק, אולי הוא חושב שכך אחרים יפחדו ממנו, ואחרי שתבין היטב מה באמת גורם לדבר כך, או אז תחפש שעת הכושר, וכשתמצא, תסביר לו כמסיח לפי תומך: "אף אחד לא חושב שאתה חכם בגלל שאתה מדבר בסגנון כזה. חבל! בוא ואראה לך שכאשר אתה מדבר קצת אחרת... הנה אתן לך כמה דוגמאות... אתה יודע כמה מכבדים אותך אז?! מכבדים אותך פי אלף". רק אז תראה שזה באמת משפיע עליו והוא מתחיל לשנות את התנהגותו ומפסיק להשתלח באנשים ולזרוק מרה בכל העובר לידו.

שובה ישראל עד ה' אלוקיך

בתפילות ראש השנה **אנו ממליכים את הקב"ה שוב ושוב, וזהו התשובה.** תשובה פירושה **שוב אל השורש.** וכפי שהספרים מפרשים "שובה ישראל עד ה' אלוקיך". **חוזרים עד לנקודת האדם.** האדם מוצא את עצמו שוב. האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, וכעת הוא מנסה לחזור לישרותו. היתה לו לאדם התחלה נכונה. הוא החליט שהוא צריך לצאת לעבוד כדי לפרנס את משפחתו, והיה זה הדבר הישר בשבילו, אך תוך כדי כך סטה מן הדרך, כי הוא ראה שאפשר לעשות יותר כסף והחליט ללכת בדרך זה, ומצא את עצמו טועה לגמרי. ובכן, בראש השנה לוקחים אותו ואומרים לו: "לאן הלכת? בא ותחזור אל הדרך הישרה. **אתה יכול להישאר בעבודתך, אבל אינך יכול לעשות כך וכך, ואתה צריך להחזיר למוחק**

והנה בשבוע זה שוויתרתי על המחלוקת, הגיעו עלי שבע מעטפות מכל קצווי ארץ עבור הצעות שהגשתי ולא יצא מהן מאומה". הנה כי כן, הקב"ה שלח לו את שלוחיו לבל יפסיד מאומה, ויחד עם כן שלח לו חיוך מן השמים להראות לו שהוא הולך נכונה.

טענה בעלת הגיון

אכן **האדם יש לו את הבחירה להמשיך לתעות**. הוא יכול להמשיך ללכת במהלך זה. אתה הרי רואה שזה לא עובד. **מדוע אינך מתבונן במה שהתורה מלמדת אותנו איזה מהלך עובד ואיזה מהלך אינו עובד?** טענה גדולה היא על האדם, והטענה נשארת תמיד בתוקפה, כי היא מחלחלת עד למדרגות הגבוהות ביותר. אין שום אדם שיכול להתחמק ממנה.

זה נוגע, בדרך משל, בענייני ממון. כל אימת שהאדם מרגיש שנעשה לו דחוק, מיד הוא מתחיל לעשות מעשי שטות. אבל המהלך הזה לא עובד. ואם נעשית דחוק, המפני כך אתה סבור שיעבוד בשבילך מה שאינו עובד?! **אנו צריכים להשריש בעצמינו שיש רק דרך אחת שעובדת - לדבר עם הקב"ה ולחזור בתשובה. רק זה מועיל**. כל השאר אינו מועיל מאומה. התבונן בזה, הטמיע זאת בחיך, עד שיגיע למצב שירגיש שאין לו בכלל נסיון. "מה, שאעשה דבר שאין לו תקוה להועיל!?"

מצוי מאוד שלפני שהאדם מכיר את שכנו, בטוח הוא שיוכל להיעזר בו בעניינים שונים, אך לאחר שהוא פונה אליו שש פעמים בבקשת טובה ורואה שכל פעם הוא דוחה אותו בתואנה אחרת, כאן הוא עייף, כאן אין לו זמן, וכן הלאה, בפעם הבאה שהוא זקוק לעזרה, הוא אומר לעצמו:

זמן ויגיעה באיזה שידוך, הגיע יהודי אחר ושלח ידו במלאכת רעהו וגרף לעצמו את הרווחים. מה עשה? קבע סדר לעצמו שכל פעם שמישהו בא ומתערב, הוא מסביר לו שהוא כבר נבחר לשדכן ואין לו מה לחפש כאן. והשתמש עם כל דרכי ההסבר. מה שרק נדרש. אם פלוני לא הבין, הוא גרם לו כבר להבין. ההיתה לו ברירה אחרת?! כך הוא התנהג שנים הרבה. אנו יכולים לתאר לעצמנו כמה זה עלה לו, איזה מחיר הוא שילם על זה ברוחניות ובגשמיות.

המשיך האיש לספר שיום אחד עצר להתבונן וראה שלפי הסדר שהקב"ה קבע בבריאה, אי אפשר להתנהג כך. מותר לו לומר לפלוני שהוא הגיע כאן קודם, אבל להתקוטט?! היוכל להרויח יותר כסף ממה שנגזר עליו בראש השנה?! הוא התבונן בזה והחליט לשנות את גישתו. סיפר האיש שעכשיו נקלע לידו שידוך חשוב אשר אם הוא מצליח להביאו לידי גמר, יש לו לכל הוצאות החגים. הוא התחיל להשקיע את כל מרצו ודמו, ופתאום בא אחר ונעמד בתווך ולקח את המושכות בידו. רוגזו עלה לו בראשו - "עד כאן! זה כבר חוצפה אמיתית". הוא רצה להתנהג כפי שהתנהג עד כה ולהראות לו את הדרך החוצה, אבל הוא התחזק והזכיר לעצמו - "דרך זו אינה עובדת". התקשר לפלוני ואמר לו: "אני רק רוצה להודיע לך שהייתי כאן קודם", וכיון שאמר מה שאמר, ניתק את השיחה והסיח את דעתו מן הנושא. לא היה לו קל, אבל הוא עשה זאת. הוא הסיח את דעתו לגמרי ונזחר בזהירות יתירה שלא להימשך למחלוקת.

המשיך האיש לספר את מה שאירע לו עכשיו: "זה שנים הרבה שאני עוסק בשדכנות, ובדרך כלל יוצא שרק פעם בחודש חדשיים שולח לי איזה 'צדיק' תשלום צנוע על הצעה שלא באה לידי גמר.

אינך יוצא לחפש? אין אתה יכול להתחמק ולומר: "לא יודע. אצלי זה לא עובד". אתה מאמין בתורה או לא? זאת התורה לא תהא מוחלפת. לתורה יש עצה ומהלך. עצה עמוקה היא. וכמו שכתוב **בזוה"ק** שכל תרי"ג מצוות התורה עצות הן להתקרב אל ה' ולהצליח בזה ובבא. מדוע אינך מחפש ללמוד את העצות יותר טוב? הרי אין לזה גבול. תמיד אפשר להוסיף. זה לא חכמת חיים. זה לא שהאדם יכול לומר: "אני כבר מכיר את שלושת הכללים". לא! זה לא עובד כך. תמיד אפשר להוסיף משהו, כי הקב"ה שולח מצבים חדשים, והללו טומנים בחובם חידושי תורה.

חידושי תורה נפלאים ממתינים לו והוא אינו קולט. כיון שאינו עוצר להתבונן במהלכי הבריאה, אין הוא לומד את החידושים. הוא אינו קולט, למשל, שברוחניות צריך ג"כ לבטוח בה'. אין הוא לומד איך הוא צריך לעבוד - "האם אני צריך להיות בשברון לב? האם אני צריך לבטוח ולהיות בשמחה?". **אתה חייב ללמוד את כל החידושים האלה, היש לך ברירה אחרת?! איך אתה מתכנן לעבור את השנה בלעדיהם!?**

גדול תלמוד המביא לידי מעשה

כשהקב"ה מעמיד את הבריאה למשפט בראש השנה כדי לנער את האדם, כאמור לעיל, האם זה סתם כדי להכריחו ללכת ישר מבלי לסטות ימין ושמאל?! האם הוא רוצה שהאדם יפחד ויעשה את מה שמצוהו בלי להבין?! לא! **הקב"ה רוצה שהאדם ילמד את התורה ויבין מה התוכנית, איך הבריאה פועלת, ואז ממילא יעשה את מה שצריך.**

כך אמרו **חז"ל** "גדול תלמוד המביא לידי מעשה". לתורה יש בהירות כה נפלאה,

"למה אני צריך לבקש ממנו ולקבל תשובה שלילית? אינני מבקש וזהו זה". וכך הוסף לו האדם לעצמו רשימה של אנשים - מפלוני אסור לבקש הלוואה, מפלוני אסור לבקש טרמפ, וכן הלאה. הוא אינו זקוק בשביל כך לרוח הקודש או לאמונה. הוא מבין בשכלו - "מהלך זה, אינו עובד".

לו היה האדם מתבונן בזה, היה זוכה לחיים טובים. מה זה? זה חכמת חיים! לא!!! זה לימוד התורה! אף מה שאמרו **חז"ל** "הרואה יסורים באים עליו - יפשפש במעשיו, יפשפש ולא מצא - יתלה בביטול תורה" יש לו הבנה זו. חבל שלא למדת את מהלכי הבריאה. דומה הוא למי שהתלונן בפני הרופא שכל פעם כשהוא שותה קפה, דוקר לו במצחו. פשפש הרופא ומצא שאינו מוציא את הכפית מן הכוס. **הוא אינו מתבונן לראות מה מביא לו את צרותיו, אך הוא נוסע מתוך התעלמות מוחלטת מן האמת.**

תורה היא ולתלמוד היא צריכה

הקב"ה נתן לנו את התורה כדי שנלמד אותה. **ללמוד פירושו להתבונן כל היום.** הבט סביבך, הסתכל על הענינים שאתה טרוד בהם - עניני משפחה, עניני כספים, עניני בין אדם לחבירו, עניני רוחניות. אכן כן, לאדם יש איזה ששה או שבעה דברים שהוא טרוד בהם, כגון: הצלחה בתורה, כיסוי חשבון הבנק, ובין ארבעים לשישים גם נישואי הילדים. אמנם לכל אחד מהדברים יש פרטים לרוב, אבל בסופו של דבר מדובר בששה שבעה דברים כלליים שהוא טרוד בהם. עכשיו עליך להתבונן מה התכנית כאן בבריאה, מה עובד ומה לא עובד. אתה הולך במהלך פלוני חמש שנים כבר ואתה רואה שהוא לא עובד, מדוע אינך עוצר לחשוב מה הקב"ה רוצה ממך שתעשה? מדוע אינך הולך לשאול? מדוע

לפי מה שהוא לכמה שעות מנוחה הוא צריך. מדוע לא יתבונן האדם לראות מה עובד בשבילו ומה אינו עובד?! ואם יעשה טעות על הדרך... הוא חושב שהוא יכול לעשות תענית דיבור לכל החיים... בסדר! תנסה ותראה שזה לא עובד, ותהיה כבר בשלב אחד יותר מתקדם.

צא מקטנות המוחין

הקב"ה מצוה אותנו להמליכו, לומר פסוקי זכרונות, לזכור את מעמד קבלת התורה. היכנס לסוגיא. הסתכל מה קורה כאן. לפעמים האדם חושב שראש השנה ניתן לו רק כדי לגזור עליו אם לתת לו העלאה במשכורתו או לא. הוא מצמצם את עצמו לחור כזה קטן ומושך את כל היום לשם. וגם כשרים את הניגונים הוא חושב שלזה מתכוונים. כשמגיעים לבית השמח של הניגון, בטוח הוא שעכשיו מתכוונים להראות סימן שיזכה להעלאה ומתחיל להתלהב.

צא מהחור הקטן הזה. תבין שיש עולם, ויש תורה ללא גבול. תבין שמתכוונים אליך. כן, 'אתה' יכול הצליח בתורה בלי שיעור וגבול. אל תבקש את בקשתך המצומצמת בענין חברותא פלונית ובענין זמן פלוני. חבל! אם כבר מדברים על בריאת העולם מחדש, מה אתה צריך לדבר על מה שהיו משלמים לך? האדם בא לדבר עם בעל הבית בענין התשלום. אומר לו חבירו: "עצה טובה יש לי בשבילך. תתחיל מחדש כאילו אינך יודע מכלום. אני רוצה עשרים אלף דולר. זה מה שאני רוצה. דבר על מספרים גדולים."

תבין שבראש השנה יש בריאת העולם ויש מתן תורה, ואתה עומד ומתפלל והקב"ה מקשיב. תבקש ממנו שיפתח לך את לבך, שיפתח לך את מוחך. תתפלל עם גדלות המוחין. תדבר ממספרים גדולים.

התורה מדברת על כל מצב ככזו בהירות, שאם האדם לומד שלא להתגאות אלא כדי לדעת מה התכנית של הקב"ה ולקיימה, התורה תגרום לו לעשות את הדברים הנכונים ותמנע ממנו לעשות את הדברים הבלתי נכונים. **לימוד כזה מביא את האדם לידי תשובה אמיתית, תשובה שנבנית נדבך על גבי נדבך.** בוודאי יתכן שיעשה טעויות בדרך, אבל על טעויות כאלה הקב"ה אומר: "בסדר! זה קורה לך תוך כדי מלאכה. אדרבה, רק ככה לומדים, רק על-ידי שמנסים וטועים ומתקנים את הטעויות."

בלי התנסות לא מגיעים

האדם חושב שהוא צריך לקום כל יום בשתיים לפנות בוקר. הוא מנסה ורואה שזה מביאו לידי מכשולות גדולים. רק חורבן יוצא לו מזה. אין לו אח"כ לא תפילה ולא תורה ולא בין אדם לחבירו. מעתה הוא יודע ששתיים לפנות בוקר זה מוקדם מדי בשבילו. שומע! אבל היית צריך לנסות זאת כדי לגלות שאינו בשבילך, שהרי בני אדם יש שעושים זאת, ואיך תדע שאינך אחד מהם? מותר לך לנסות, צריך אתה לנסות, וכיון שאתה רואה שאינו בשבילך, תנקוט במהלך אחר.

עובדא הוה באדמו"ר מתולדות אהרן זיע"א שבהיותו בישיבת 'סאטמאר' ביקש לדעת כמה שעות הוא צריך למנוחה. ניסה שלוש וחצי, אך היה מדי עייף במשך היום. ניסה ארבע והיה לו יותר מדי. וכך הוא הגיע לשיעור המדויק - שלוש שעות ו-45 דקות.

כזה חשבון פשוט הוא. אינך חייב לעשות אותו בין שלוש לארבע. אתה רוצה לעשותו בין שש לשבע? בבקשה. אבל בדקת פעם?! ניסית פעם?! אולי אתה זקוק לחמש שעות ועשרים דקות! אולי לחמש שעות וארבעים דקות! הדברים האלה בוודאי יוצרים הבדל, וכל אחד יכול לחשב

כך הוא הדבר **כשהאדם חוזר בתשובה על חוסר התבוננותו במהלכי הבריאה**. הוא מתחיל לחשוב מעתה: "רגע אחד! במה הקב"ה רוצה שאשקיע יותר, בחסד או בתורה? כל בני האדם שווים או שמא אני שונה? האם עלי לעשות זאת על חשבון חברי הלומד אתי בחברותא כי נוות ביתי נפגעת או לא?".

תחשוב על השאלות. רשום אותן על הדף. לא מפני שתקבל את התשובות על אתר, אלא מפני שאתה רוצה ללמוד ולהשכיל. הנה יתכן מי שכבר נמצא אחרי שלושים שנות נישואין, במהלכן צצו לו מדי פעם שאלות בהלכות שבת, וכל פעם הלך לשאול שאלת רב וחזר עם תשובה בידו, אך עתה אינו זוכר כלום. כה חבל! אולי לא יצא לך ללמוד ההלכות שבת על הסדר. אני יכול להבין אותך. אבל למה לא תבין שכל שאלה שמתעוררת בביתך היא הזדמנות להחכים? הן תוכל לנצל כל הזדמנות כזאת להבין היטב את השאלה ולברר מילתא בטעמא. הלא כי אז לא תוכרח להישאר עם הארץ!

תשובה ואח"כ בקשה

אותו דבר לגבי סדר העולם של האדם, מצוי מאוד שהאדם הולך לשאול דעת תורה. יש לו שאלה, בדרך משל, בענין שידוך, שאם יסגרנו, עלול צד שלישי להפגע ממנו. רוצה הוא לדעת אם נכון הדבר לעשותו אם לאו. קשה לו ללכת לשאול, ובכל זאת הוא שואל, אבל הוא אינו לומד את התשובה היטב כדי לדעת לפעם אחרת. הוא אינו מרגיש שהוא נמצא באמצע לימוד התורה, ושעליו לברר מה זה לפגוע ביהודי ומה זה אמונה ומה זאת השתדלות. הוא אינו לומד כפי שהקב"ה

תבקש שתוכל ללמוד את התורה ולהבין מה יש לך לעשות בעתות מצוקה.

ואם האדם יודע שהוא תועה ביער ונמצא מחמת כן בשברון לב, אדרבה! **הלא זה דוחף אותו אל המהלך הנכון**, וכה יאמר: "אם כן אני זקוק לישועה גדולה. אני הוא זה שעליו מדברים שהוא זקוק לישועה. הסתכל עלי. אין זה תכלית ככה. אני טוב ורץ וכמעט שאיני לומד כלום, ואף כשאני לומד, אין לי שום ישוב הדעת. וכי תכלית היא זו?! כשהקב"ה ברא את העולם, אלי התכוון?! כשירצה להראות למלאכי השרת חזו בניי, האם יוכל לקחת אותי כדוגמא?! לא כל-כך נראה לי. אולי יוכל לקחת את אחי כדוגמא. אותי בוודאי לא". **ואז יתפלל ויתחנן על נפשו שהקב"ה יפתח את מוחו ולבו ויאירם באור תורתו**.

יישב בישיבה ויבקש רחמים

אכן כלל הדברים הוא שבכל מה שהאדם מתפלל, הוא עוסק מצדו במה שיוכל, ועל זה הוא מתפלל לקבל סיוע ממרום. למשל, אם האדם מתייגע בהבנת דברי התוספות ואין עולה בידו, מתפלל הוא למי שהחכמה שלו, ואז שני החלקים משלימים זה את זה, וכמו שאמרו חז"ל ישב בישיבה ויתפלל למי שהחכמה שלו. הוא יושב על דברי התוספות ומנסה להבינם, ותוך כדי כך הוא זוכר שהחכמה היא של הקב"ה - כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, ולכן הוא מתפלל להבין את דברי התוספות. הוא מנסה להבין ומתפלל, ושוב מנסה להבין. ואם צריך להוציא דף ועט ולרשום כדי לסדר את מוחו, הוא עושה זאת. הוא עושה את כל חלקי המעשה הנצרכים להבנת דברי התוספות, אך הוא יודע שהוא צריך שהקב"ה יאיר לו את ההבנה במוחו.

במשך השנה ללמוד מהם. רק חשבתי איך להסתדר ואיך לדחות אותם מעל פניי".

כשהאדם עוסק בזה בין בתשובה ובין

ברצון, שהוא באמת רוצה להבא ללמוד מכל מצב מצב את מהלכי הבריאה, **הרי הוא יכול לבקש מהקב"ה שיעזור לו ויפתח לו את מוחו ולבו**. אחר שהוא מקיים את החלק של 'ישב בישיבה', הוא יכול לקיים את החלק של 'ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו'. **הוא מבין שעכשיו פותחים דף חדש וחלק ועל כן הוא מבקש שמענתה יצליח להבין את התורה**. ומי שמתחנן לפני ה' **להבין ולהשכיל, הקב"ה בוודאי עוזר לו**.

רוצה שילמדו את מהלכי הבריאה. הוא רק מברר לגופו של ענין ומיד מוחק את התשובה ממוחו כדי שלא להעמיס עליו ח"ו בדברים ישנים.

ובכן, איך תרצה שהקב"ה יפתח את לבך בתורה אם אתה מסיח את דעתך מזה? אכן מפני כך צריך לחזור בתשובה על זה תוך כדי בקשה - "התעלמתי. הקב"ה הראה לי מה נכון ומה לא נכון ואני התעלמתי. אני חוזר בתשובה על זה. אני חוזר בתשובה על שלא התעניינתי לשמוע מה תוכניתו של הקב"ה בשבילי. אני חוזר בתשובה על שלא ניצלתי את הקשיים שהקב"ה שלח לי

יום ראשון פרשת נצבים כ"ב אלול תשפ"ד

אמירת הסליחות ליצירת קירבה המיוסדת על שיח פתוח

הכנה להמלכת ה'

אחת מההכנות שאנו עושים לראש השנה, היא אמירת הסליחות, ויש להתבונן בזה, שהרי ידוע שהכנה ליו"ט עושים על-ידי לימוד הלכות היו"ט ועל-ידי הבנת חשיבותו ועבודתו, ומכאן שעל-ידי שאנו מרגילים את עצמנו לבקש סליחה מה', אנו מכינים את נפשינו להמלכת ה', אשר זוהי עבודתו ומהותו של ראש השנה.

נתבונן נא בענין הסליחה בין שני חברים. האחד מרגיש שהעליב את חברו או פגע בו או עשה לו עוול, ניגש הוא אליו ואומר: "כנראה לא חשבתי מספיק לפני שדיברתי... צריך הייתי לעצור ולחשוב מעט לפני שאני מוציא מילים מהפה... לא הייתי צריך לומר מה שאמרת, לא הייתי צריך לעשות מה שעשית... מבקש אני את סליחתך". הרי אומר: כשהאדם בא לבקש סליחה מחברו, הוא מתבונן ברגשות חברו ויחד עם כן בהתנהגות שבאה מצדו, ומזהה הוא מבין שלא התנהג אתו כראוי.

כך הוא הדבר כשהאדם בא לבקש סליחה מהשי"ת. הוא מתבונן בעצמו ובהתנהגותו, ומבין שלא התנהג כראוי עם קירבתו אליו. הוא לא סתם מבקש סליחה על שעשה עבירה או על שלא למד מספיק, אלא הוא מתבונן הרבה יותר לעומק. הוא אומר כך: "הרי יש לי שייכות אל הרבוננו של עולם וצריך הייתי להרגיש קירבה גדולה אליו, ועכשיו שחטאתי, פגעתי בקירבה זו ועל זה אני בא לבקש מחילה סליחה

וכפרה". ודבר זה מענין המלכת ה' הוא, כידוע מה שכתוב בספרי הצדיקים **שבעיקר צריך האדם להמליך את הקב"ה על עצמו, והמלכת הקב"ה על עצמו אינה מתבטאת בהתנהגות נכונה בלבד, אלא היא מתבטאת בעיקר בשייכות ובקירבה שיש לו אליו.**

בקשת סליחה על ההתעלמות

בקשת הסליחה היא עבור התעלמותו ממנו, בדומה לשני חברים שהאחד התעלם מהשני, כידוע שההתעלמות פוגעת יותר מכל שאר דרכי הביזיון. הוא נמצא אתו באותו בית כנסת, הוא עובר לידו, אבל הוא ממשיך בדרכו כאילו לא ראהו ולא הכירו מעודו. היש לך פגיעה גדולה מזה? וכשמדובר בשני חברים טובים שמדברים כל יום יחדיו, אם יקרה פעם אחת שהאחד לא ידבר עם השני, תהיה הפגיעה חמורה שבעתיים. ואף כאן אמרו **חז"ל** (ברכות ו, ב) שאם האדם מגיע כל יום בבוקר לבית הכנסת ופעם אחת אינו מגיע, הקב"ה שואל עליו: "היכן הוא? הרי כל יום היה משכים קום ומגיע לדבר אתי". ואם מתברר שהלך לעסקיו מפני שחסר היה לו בבטחונו, הקב"ה מתבטא כנגדו בחריפות. הוא השפיל אותו כביכול. זה לא רק שהגיע באיחור אל התפילה, זה לא רק שנחסר לו חמש עשרה דקות מלימודו, אלא הוא עזב את הידידות.

כשאנו מבקשים סליחה מהקב"ה, אנו בונים בחזרה את הידידות ואת הדיבור הפתוח עמו. באים אליו ואומרים לו בגילוי

מהותו, והקב"ה הרי חפץ קירבה הוא. הן **זוהי הסיבה שעיקר עבודת האדם היא להגיע לאמונה ובטחון אמיתי, כי על-ידי אמונה ובטחון נעשה האדם תלוי רגשית בהקב"ה. אכן כן, תכלית כל התורה והמצוות היא להגיע לדביקות - ולדבקה בו.** יש שחושבים שדביקות היא מדרגה גבוהה מאוד השייכת אך ורק לצדיקים, ולמען האמת מצות הדביקות היא שהאדם יחשוב על הקב"ה ויהיה בקשר אתו, וכשאינו מצליח במשהו, ידבר על זה עם הקב"ה.

ידוע המעשה עם הגה"צ ר' אלעזר צדוק טורטשין זצ"ל^א שהיה מקורב מאוד אצל ה'חזון איש' והיה נכנס ויוצא אצלו. באחת מביקוריו אצל ה'חזון איש', אמר לו ה'חזון איש': הבה ואציג בפניך חקירה אחת שעלתה ברעיוני. פעמים הרבה אנו רואים אנשים שבבחרותם הם נראים כתלמידי חכמים ואפילו כיראי שמים, ולאחר נישואיהם הם משתנים עד שאין רואים בהם לא התמדה ולא עבודת התפילה, והרי הם נעשים כפשוטי העם, מה אירע להם? שני צדדים יש לי בדבר. הצד הראשון שבצעירותם היו באמת יראי שמים, אלא שכיון שיצאו אל העולם הגדול, התקלקלו מהרוחות הנושבות בחוצות והתקררו מיראתם. והצד השני שבצעירותם לא הייתה להם כל יראת שמים בלבבם, אלא שכל זמן שהיו נמצאים בין כתלי הישיבה, היו עושים הכל כדי ללכת בתלם ולרצות את צוות הישיבה, וכיון שיצאו והשתחררו, מיד התגלה קלונם.

ר' אלעזר צדוק היה בטוח שה'חזון איש' מתכוון להוכיחו על כי נפל לאחר נישואיו ממדרגותיו ומעיו התהפכו לו בקרבו. לא ידע מה לענות ונאלם דום. ה'חזון איש'

לב: "רבונו של עולם! לא התנהגתי כשורה. התעלמתי..."! אנו מדברים אתו כפי שהאדם היה מדבר עם חבירו. הנה בין אדם לחבירו מצויים אנשים חברים שיכולים לדבר ביניהם רק על דברים חיצוניים, כגון על מזג האוויר או על חדשות המדינה, אבל אם האחד מתחיל לחדור לחייו הפרטיים של השני, מיד הלה עוצר את השיחה באמרו לעצמו - "עד כאן! על הדברים האלה אני לא מוכן לדבר אתו. אני לא מרגיש מספיק קרוב אליו שארצה להיפתח לו לדבר אתו על מצפוני לבי". אם הקשר של האדם עם הרבונו של עולם הוא קשר כזה, שיש דברים שאינו רוצה לדבר אתו, הרי הקשר שלו לקו. **האדם צריך שיוכל לדבר אתו בגילוי לב** - הגוף משך אותי לשם... זה לא היה צריך לקרות... אבל מה אעשה... רצוני לעשות רצונך, אבל שאור שבעיסה מעכב (ברכות ז', א)... אדרבה, עוזר לי שמעתה אוכל להתגבר על יצרי..."

זהו השלב הראשון הנדרש כדי שכאשר נבוא להמליך את ה', תהיה זו המלכה אמיתית ולא רק מן השפה ולחוץ. הפחד הוא שהאדם יכול לעבור את ימי ראש השנה כשהוא עושה הכל באופן רשמי - הוא קונה מקום בבית הכנסת ומגיע אל התפילות מרישא עד גמירא ומתנענע בחזקה - אבל מעולם לא יצר שיח פתוח עם הרבונו של עולם ונמצא שהמלכתו אינה אמיתית. לכן זקוקים לאמירת הסליחות יום אחרי יום כדי ליצור שיח כזה.

דביקות - תכלית התורה והמצוות

כך כתוב מצדיקים שעשיית התשובה אינה שינוי המעשים בלבד, כי אם תהיה מיוסדת על שינוי המעשים בלבד, יתכן לפעמים שיתקן את מעשיו ולא תשתנה

א. תלמיד ישיבת 'שער התורה' של מרן רבי שמעון שקאפ זצ"ל בגראדנא. חיבר ספר 'שונה הלכות' ביחד עם מרן רבי חיים קנייבסקי זצ"ל.

ה'חזון איש' התכוון להסביר לו שאם האדם מתרגל לחיות עם הרבונו של עולם ולדבר אתו בגילוי לב, אזי כשהוא מגיע לשלבים הבאים בחיים שבהם הצרכים כמו גם ההתמודדויות משתנים, הוא יכול להמשיך לדבר עליהם עם הרבונו של עולם כפי שהורגל. הבעיות גדלות עם הזמן רק כשהאדם הוא זה שצריך לפתור אותן, אבל אם הוא מדבר עליהן עם הרבונו של עולם ויודע שהוא זה שפותר אותן בשבילו, אין אצלו שום חילוק בין בעיות קטנות לגדולות.

ולכם לא נכון עמו

בתהלים כתוב (עח, לו-לז) "ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ולכם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו". הטענה החזקה ביותר שיש על האדם הוא, שהוא מתעלם ושוכח מהקב"ה. אמירת הסליחות היא דרך פשוטה להתחיל - "הבה נתרגל לדבר בגילוי לב". כשיש שני בני אדם שאין להם שייכות זה אל זה ורוצים לעשות איזו עסקא ביחד או להשתדך ביניהם, איך הם מתחילים? הם אומרים זה לזה: "הבה נשב ביחד עם כוס קפה ונדבר, ואז נראה אם יש מה להתקדם". אי אפשר להתחיל לבנות שום דבר יחד, אם אין מתחילים תחילה לדבר. ובכן, אם מעולם לא הכירו זה את זה, ידברו על דברים צדדיים רק כדי להתקרב זה לזה, אבל אם כבר הכירו זה את זה אלא שגבה טורא ביניהם מחמת איזו מחלוקת, כשיישבו לדבר יאמר כל אחד: "מה שהיה היה, זה לא הפנימיות שלי, לא התכוונתי לזה באמת. למען האמת רצוני להיות קרוב אליך, רצוני להיות בשייכות אתך ולבנות אתך ביחד". זהו ענין הסליחות. האדם צריך לבנות שיח פתוח עם הרבונו של עולם כל שהוא רוצה לבנות קירבה. הוא צריך לדבר על מה שהיה ולהתרגל לחיות באופן זה.

ברכו לשלום והוא יצא את ביתו. מרוב בלבול וצער על תוכחת רבו התחיל לפסוע בכיוון ההפוך מזה המוליך אל ביתו. ויהי בדרך הליכתו, פגש את אחד מידידיו. הלה שאל אותו למה נפלו פניו, והוא השיב: "ה'חזון איש' שאל ממני כזאת וכזאת וביקש להוכיחני על פניי וכי לא יפלו פניי על כך?! כעת אני בורח לביתי כדי להתאושש מעט!".

צחק ידידו ואמר לו: ר' אלעזר צדוק, ראשית כל, אינך בורח לביתך; אתה מתרחק ממנו. שנית, אם תשמע לעצתי, תחזור לבית ה'חזון איש' ותשאלנו למה התכוון בהצעת החקירה. סבר ר' אלעזר צדוק וקיבל. חזר לבית ה'חזון איש' ושאל אותו מה היתה כוונתו בהצגת החקירה. ענה לו ה'חזון איש': לא אליך התכוונתי, ולענין החקירה, לא פשטתי לך אותה כי לא ביקשת. עכשיו שאתה מבקש, אפשר לך. התשובה היא כצד השני שהצגתי בפניך. בהיותם בשיבה לא האמינו בה' ולכן הם נראים היום כפי שנראים. אנשים חושבים שהאמונה מונחת בכיס, אך טעות גדולה היא בידם, כדי לקנות אמונה צריך לעמול מידי יום ביומו ומי שלא יעמול מידי יום ביומו, בוודאי ישכח שיש אלוקים בעולם.

והוסיף ה'חזון איש': אם תרצה לדעת איך קונים אמונה, אומר לך. מה אתה עושה כשאתה רוצה לקנות מנעלים לרגליך? אתה צועד מביתך אל חנות הנעליים, מוציא מעות מן הכיס וקונה, נכון? אך לא זו הדרך. צא מביתך! עמוד ליד הפתח ושא תפילה לה' יתברך שיהיה בעזרך לקנות מנעלים לרגליך. בקש ממנו שיכוון אותך אל המוכר הנכון ושתמצא את הנעליים הנכונות שמתאימות לרגליך ושיהיה לך לשלם עבורן, ואז תצא וה' יצליח דרכך. כן תעשה כשתצא לקנות לחם וחלב וכל שאר צרכיך, וכך יהיו כל חייך באמונה.

אשת חיל מי ימצא

הרב חיד"א זצ"ל כתב (וכן הוא ברמז בנועם אלימלך פרשת וישלח): **כשהאדם רואה שאין שלום בביתו, יידע שזה מפני שאינו מתנהג כראוי עם הרבוננו של עולם ועם התורה** שהיא אשת חיל, **ואם יתקן את קירבתו עם התורה, יחזור השלום לשרות בביתו ואשתו תסייע לו** להגות בתורה. הנה פעמים שהאדם אומר: "רצוני להתעלות יותר בעבודת ה' בכל מיני אופנים, אבל אשתי אינה נותנת לי, כי קשה לה עם זה..." מציב הרחי"ד א יסוד גדול שהשייכות והקירבה שצריך שתהיה לו לאדם עם התורה, היא תוכנית של שלום בית.

האדם למד לו את הקביעות עתים שלו, סיים לו את תפילתו, אמר את מזמורי התהלים השייכים לאותו יום, אולי גם פרשת המן, ואז סגר את הסידור, נתן לו נשיקה חזקה והניחו בצד, ויחד עם כן הניח את הרבוננו של עולם בצד, ויצא לו לדרכו כשסגר את הפלאפון כדי שלא יוכלו לתפוס אותו. הוא לא קיים יותר. כשיופיע בחזרה - יופיע. עכשיו אין ידוע מתי יופיע בחזרה. הן כשהאדם עושה כן בביתו, הוא עושה בזה עוול גדול לאשתו - "תודיע שבמשך שעותיים לא יוכלו לתפוס אותך ואח"כ תחזור". כל אחד מבין שאם הבעל ייצא מהבית בלי להודיע מתי יחזור ובשעה שלא יהיה בבית יתעלם לגמרי ולא ישא בשום אחריות, כשיחליט לחזור ביום בהיר אחד, לא יהיה מי שיקבל את פניו בשלום. לא יתכן שיברח האדם ויתעלם ולא ידאג לאשתו ולבני ביתו ואח"כ ירצה שתהיה אוריה נעימה בביתו והשכינה תשרה שם. הרוצה שיהיה שלום בביתו, בטרם ייצא לבית המדרש לעסוק שעות הרבה בתורה ועבודה, יאמר לאשתו: "כך וכך שעות לא אהיה בבית. אולי אוכל לעזור משהו, אולי אוכל לקנות בדרך כמה

דברים החסרים בבית", וכך ימשיך לישא באחריות ולדאוג לביתו, כי בזה יטפח את הקירבה ושלום ביתו לא יתערער.

מסבירים לנו הצדיקים שהיהדות מסודרת על דרך זו. **האדם שומר תמיד על השייכות שלו עם הרבוננו של עולם.** אין מושג שהוא מנתק את הקשר לכמה רגעים. הוא אמנם צריך ללכת לעבודת הפרנסה, וכן הוא צריך לאכול ולשתות, אבל **גם אז הוא מברך ונותן הודיה בכל עת. הוא לא מתעלם.**

ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו

האדם אינו רוצה בזה. הוא לא רוצה שכל פעם שיאכל וישתה, יצטרך לא רק להוציא ברכה מפיו, אלא גם להרגיש ולהביע הכרת תודה. האדם לא רוצה להרגיש עבד. הוא לא רוצה להרגיש תמיד תלוי ברבוננו של עולם ומשועבד אליו, הוא אינו רוצה להרגיש תמיד מחויב ליתן דין וחשבון ולהודות על כל מה שיש לו. הוא מעדיף להתחבא מדי פעם במקום שאף אחד יכול לתפוס אותו. אכן כן, **זוהי הסיבה שהאדם אינו מודה מספיק לרבוננו של עולם, כי הוא לא רוצה להרגיש תלוי.**

אכן כשאין האדם מרגיש תלוי ואין לו קשר זה עם הרבוננו של עולם, לא יתכן שיהיה לו שלום בית. השלום בית הוא דבר שנתן לנו הקב"ה כדי שנבין איך צריך לחיות עמו. **הקב"ה בנה את העולם באופן שנצטרך ליצור קירבה עם בני אדם וללמוד מה נחשב כהתמסרות נכונה לבני אדם ומה לא, מה נחשבת כהבנת רגשי הזולת ומה לא, מה נקראת התעלמות. הוא נתן לנו מציאויות כאלה רק כמשל כדי שנוכל להבין את הנמשל שכן צריך היהודי לחיות.**

ראינו יהודים שהיו זהירים בכל עת בכבוד בני ביתם. לעולם לא פגעו, תמיד

שאין שום בחור בכיתה זו שיש לו אהבה וקשר עם אביו כפי שיש לי עם אבי"...

ומה הסוד? מאין נובעת אהבה זו? מדובר בוודאי בדבר עמוק, אבל אחת מהנקודות שאפשר להוציא מזה, מובנת בפשטות. כשהאב אינו יכול להביע את עצמו במילים, זה דורש מסובביו להסתכל בעיניהם ולהתבונן ברמזיו - הוא רוצה או לא רוצה? ופעמים שעושים משהו ומגלים לאחר מעשה שהתכוון לדבר אחר. **וכשהאדם רואה שיש אחד שרוצה משהו ומכניס עצמו למצב של התבוננות - "מה הוא באמת רוצה?"**, ועומד היכון לשרתו באופן כזה ובאופן כזה, **נוצר ביניהם קשר עמוק, קשר שאינו מיוסד על חיצוניות, אלא על היכולת להבין האחד את השני ולנסות למלא את רצונותיו** והכל מבלי יכולת להשתמש עם לבוש חיצוני שיכסה על הדבר הפנימי.

על האדם להתבונן בשאלה זו: "הקב"ה הלא רוצה ממני משהו, מה אני יכול לעשות כדי להטיב לשכינה הקדושה? מה הקב"ה רוצה ממני?". הוא אמנם לא ישמע באזני הבשר שלו את קול האלוקים מדבר מתוך האש, אבל **הוא יכניס את עצמו למצב כזה שבו הוא מבקש לדעת רצון ה' ולמלא אותו, ועל ידי כן ייעשה הקשר בינו לבינו עמוק** בהרבה מכפי שהוא בין שני אנשים המדברים זה עם זה ושומעים זה את קולו של זה. כששני בני אדם מדברים יחד, יש דברים שיכולים לעכב בקשר הגם שהם אוהבים זה את זה, שהרי כל אחד חושב על עצמו, והחושים אף מסיחים דעתם לדברים אחרים. אבל **כשהקשר נבנה על הרצון העז למלא רצון ה', אין שום דבר המעכב.**

הן כולנו יודעים שהאהבה נולדת בלב על-ידי נתינה. כשהאדם נותן לשני, הוא מתקרב אליו. ולהיפך, כשהוא מבקש לקחת

דאגו לאחרים, תמיד היתה להם מילה טובה והארת פנים, והקריבו מעצמם הרבה, באמרו: "אם בני בייתי עלולים להפגע על ידי זה, איני הולך..." **כך צריך היהודי לחיות עם הרבונו של עולם. הוא מתבונן בכל עת מה היה הרבונו של עולם רוצה במצב כזה, וכשהוא מבין שפגע, הוא מדבר על זה ומבקש סליחה. הוא מדבר בגילוי לב ומבקש מה' שיעזור לו שזה לא יקרה לו שוב.** התעלמות לא קיימת אצלו. התעלמות היא מושג ילדותי. שואלים את האדם: "מה אתה חושב לעשות? הרי פלוגי מאוד מאוד נפגע ממך!". והוא משיב: "אני לא הולך לעשות כלום. הכנסתי אותו ברשימה השחורה בפלאפון כדי שלא יוכל להתקשר אלי ונגמר הסיפור". מהלך כזה אינו מהלך, ובסוף זה מתפרץ באופן לא נעים. **כשהאדם חי בגילוי לב עם הרבונו של עולם, זה עוזר לו לחיות חיים נעימים ומאושרים.**

אהבה של נתינה

יצא לי להכיר יהודי יקר שניטל ממנו כוח הדיבור ומתקשר עם אחרים על-ידי רמזים באמצעות תנועות ידיו. שמעתי מבני משפחתו מעשה נפלא: ליהודי זה יש בחור בישיבה שמאז שהתחיל לגדול, יש לו קשר עם אביו ולומד אתו, אבל הכל על-ידי רמזים וכתביה, ומעולם לא שמע את קולו, והקשר שיש לו עם אביו והאהבה שהוא רוחש לו, אינם ניתנים לתיאור. יום אחד שאל בחור אחד מחברי כיתתו את המגיד שיעור: "איך יתכן שתהיה לאדם אהבה לריבונו של עולם אם אינו רואה אותו בעיני הבשר ואינו שומע את קולו?". השיב לו המגיד שיעור: "כאן אתנו יושב בחור אחד שיש לו אהבה עצומה כל-כך לאביו הגם שמעולם לא שמע את קולו. הסתכל עליו ותבין שהדבר יתכן". קם הבחור מידוענו על רגליו ואמר: "אני מאמין

הטוב. **כשהאדם אומר ברכות השחר**, בפרט אם הוא אומר כשהוא כבר רענן מספיק ומיושב בדעתו, הוא יכול לאמרו עם רגשות הלב, לא רק עם פירוש המילות. כשהוא אומר העושה לי כל צרכי, הוא שמח באמרו: הקב"ה באמת ממלא לי כל צרכי, ואם יש איזה דבר שחסר לי, הלא אף זה שייך לברכה זו, כי אף חסרון זה מצרכיי הוא, וכמו שכתב מהר"ש קלוגר **בחכמת שלמה** (או"ח סי' מו) בבארו מדוע תיקנו לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" דווקא על נעילת הנעליים, וזה לשונו: הנה רמז גדול רמזו בזה, דהנה בברכת שעשה לי כל צרכי מקיים האדם תמיד מאמר **חז"ל** (ברכות נד, א) "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה", דהרי אומר בכל יום "שעשה לי כל צרכי", והרי יש ימים דהוי ח"ו רעה על האדם ואיך יברך שעשה לי כל צרכי, הרי הוי רעה ואיך יברך ברכה לבטלה, ובעל כרחך הוא אומר דגם הרעה הוי טובה ומודה גם על הרעה... ולכך נתקן בברכת מנעלים, כי כמו שהמנעלים הם צורך הליכה, דאם יושב במקום אחד אינו צריך מנעלים, רק לילך צריך מנעלים, כן הכי נמי צריך האדם ליסורין, כי על ידי כן יהיה הולך להתדבק בו יתברך לקיים התורה והמצוות, ולכך נתן הודאה על הרעה.

בורא נפשות רבות וחסרונן

וכעין זה כתב ה'חתם סופר' **ב'תורת משה'** (פרשת עקב) בענין הברכה שאנו מברכים "בורא נפשות רבות וחסרונן, על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, ברוך חי העולמים", שפירושו הפשוט שאנו מודים להקב"ה על שממלא את חסרונותינו, אך אם כן יש לשאול: מדוע הוצרך הקב"ה לברוא את החסרונות ואז למלא אותם? לא יברא את החסרונות ולא יצטרך למלאותם! מבאר ה'חתם סופר' **שהמתנה הטובה ביותר שיש לאדם היא חסרונו, כי כך הוא**

ממנו, הוא מפריד עצמו ממנו ומתרחק והולך. **מי שנותן ונותן ללא הרף, יוצר קירבה עמוקה מאוד, קירבה שחודרת למהות האדם.** הבחור הנ"ל, היות שהוא משמש את אביו תמיד וחושב עליו ודואג לו, אף גם במצבים קשים, זה מוליד אצלו אהבה נפלאה ביותר. אף אנו משנצטוונו ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, **מצווים אנו לעשות דברים שיוצרים קירבה ושייכות לריבונו של עולם**, ולא רק לעשות דברים טכניים. **על האדם להבין שכל העשיות שהוא מצווה לעשות, הן לא תכלית בפני עצמה, אלא ככוח כולן לעורר בו את ההרגשים הנכונים**, וזהו התכלית.

ושמחת בכל הטוב

ה'תפארת שלמה' (פרשת כי תבוא) הביא בענין הביכורים על הפסוק "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך". וזה לשונו: הנראה לי דהנה **הזוה"ק** (יתרו פב, ב) הוא קורא למצוות ופקודי אורייתא - עֵטְוִן (עצות). והוא כי אמנם **בכל מצוה ומצוה יש בה עצות ודרכים איכה להגיע אל עבודת הבורא וממנו יסייע לאהבת ה' יתברך ולדביקותו וליראתו** כל הימים, כמו שיש במצות ציצית סיוע וסגולה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ובמצות תפילין למען תהיה תורת ה' בפיך, וכדומה בשאר המצוות כמבואר לכל מבקשי ה'. והנה כן במצוה הזאת, **מצות ביכורים, יש בה ענין לימוד למידת הסתפקות בכל דבר** להיות שמח בחלקו, כמו שכתוב (אבות ד, א) איזהו עשיר השמח בחלקו.

מבואר שעל ידי הביכורים נעשה האדם איש אחר, כך שמעתה לא יצטרך בהכרח לבית המקדש ולתאנים ורימונים כדי שיוכל לקיים מצות ביכורים. **כוחה של מצות ביכורים היה ליצור אצל האדם קירבה המיוסדת על רגשות חזקים** של הכרת

והמצוות מסייעות לנו בכך. חלק מהן מעוררות בנו אהבה, חלק מהן מעוררות בנו יראה, חלק מהן מעוררות בנו רגשי שמחה והכרת הטוב, כגון מצות ביכורים או הלומד פרשת ביכורים ומתבונן בה בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו". כשהאדם מקיים את כל המצוות, הקירבה שלו אל הרבנו של עולם נעשית מושלמת.

לימוד התורה כנתינתה מסיני

זהו הטעם שצריך ללמוד תורה באימה וביראה ברתת ובזיע, כי בשעת הלימוד, צריך האדם לבנות את הקירבה שלו עם הרבנו של עולם. אם הוא משלב את לימודו בדברים אחרים - חלק מהזמן הוא שותה קפה, חלק מהזמן הוא מתבדח וחלק מהזמן הוא אומר איזו לומדות כדי לחזק את הרגשת הכוחי ועוצם ידי - קרבה לא תיווצר על ידי זה.

יש שאנו חושבים שיש איזה חיוב צדדי חוץ משאר כל המצוות ללמוד תורה לשמה, ועוד יש חיוב אחר ללמוד תורה ביראה. הלא הכוונה אחת היא - לבנות קרבה עם הרבנו של עולם. הקב"ה מסכים להיות חבורתא של מי שיושב ולומד, כמו שאמרנו חז"ל² שכל היושב ושונה, הקב"ה שונה כנגדו.

ב'שם משמואל' (פרשת יתרו) כתב שבלמוד התורה יש שני חלקים. חלק אחד הוא מה שהוא לומד לדעת איך להתנהג כיהודי, והחלק השני הוא מה שהקב"ה שיושב ושונה כנגדו מעניק לו כל יום בעת לימודו חיות חדשה שנותנת לו כח לעמוד בגבורה כנגד היצר הרע. ובשביל חלק זה צריך האדם להתאים עצמו היטב. אין הוא יכול לעשות ליצנות מהחבורתא. הן כל אחד מבין שאם האדם עושה ליצנות מחבורתא, הוא מאבד אותו. וכתב ה'שם משמואל'

מכיר את מקומו וזוכר שהוא נברא קטן הצריך לעזרת בוראו. אם לא היה לו חסרון, היה מתהלך כמת, כי היה מתנתק והולך מהקב"ה בהרגישו כל יכול. רק עכשיו שהוא יודע שיש לו חסרונות והקב"ה הוא זה שממלא אותם, הוא מרגיש באמת תלוי בו.

ונמצא מעתה שבברכה זו אנו מתכוונים להודות לה' על החסרון יותר מעל כל מה שהוא נותן לנו, כי החסרון הוא זה שיוצר את הקירבה עם הרבנו של עולם. האדם אומר להשי"ת: "בראת עולם מושלם, כי אותם דברים שדמייתי בנפשי שצריכים להיות אחרת, עכשיו אני מודה לך שהם לא כמו שהייתי רוצה שיהיו, כי בזכותם אני אדם. בלעדיהם הייתי דומה לבהמה".

אהבה ויראה משלימות זו את זו

האה"ח הק' (פרשת יתרו) ביאר שהקירבה אל הרבנו של עולם צריכה להיות מיוסדת גם על אהבה וגם על יראה. קירבה המיוסדת על אהבה בלבד אינה מספיקה, כי אז לא יתנהג האדם לפי הכללים הנכונים. מי שרוצה להיות בקירבה עם המלך, אבל אינו מתנהג כרצונו, הרי מאבד בזה את קירבתו.

לדאבון לב יש אנשים שבהגיע אלול ותשרי אינם יודעים איך מרגישים קרבת אלוקים על-ידי יראה. הם חושבים שאפשר להרגיש קירבה רק על-ידי אהבה. הם לא קולטים שהשייכות אל הרבנו של עולם שמביאה לאדם נעימות שאין כדוגמתה בעולם, זקוקה להרבה חלקי הלב. הקירבה נולדת רק כשהאדם מכיר את העומד לפניו ומדבר לפי הכללים המתאימים. לכן מוכרח האדם שיהיה לו יראה יחד עם האהבה, כדי שישמור על הכללים בשעת דיבורו עם הרבנו של עולם.

ג. תדבא"ר רפ"ח. ילקוט שמעוני איכה רמז תתרלד.

האדם בזה, כי הוא חי מהפירוד שבין הקב"ה לנשמות ישראל, וכשהאדם מתקרב אל ה', היצר הרע מאבד את כוחו. ועבודת האדם היא לפתוח את לבו ולדבר עם הרבנו של עולם: "אנא עזור לי להתקרב אליך". וכשהאדם יודע זאת, הוא מבין שאין לו מה להתעלם מחסרונותיו. אם הוא צריך להיות 'מוצלח', שיאמרו עליו שהצליח, שהגיע אל הפסגה, שהיתה לו נחת, שהיה מפורסם, וכיו"ב כל ההבלים שהיצר הרע מוכר לאדם, אזי אם יש משהו שאינו עולה יפה עם התמונה שצייר לעצמו, הוא עושה הכל כדי להסתירו, שאף אחד לא יידע מזה ואף הוא עצמו לא יידע מזה. אבל **אם הוא יודע שכל הדברים האלה שטותים והבלים הם, והוא צריך להגיע למקום אחד בלבד, לקרבת אלוקים, אזי אין לו מה להסתיר לו חסרונותיו, כי אדרבה, הם אלה שעוזרים לו להתקרב אל ה'.** הוא יכול לדבר עם הרבנו של עולם בענין העבירות שלו. הוא לא צריך לרמות את עצמו כאילו אין קיימות. כשהאדם סבור שהוא רשכבה"ג, אינו מצליח לקבל את המציאות שעשה עבירות, ולכן הוא צריך לומר שמותר היה לו לעשות מה שעשה. אבל אם הוא זוכר שהתכלית היא רק להיות קרוב אל ה', הוא יכול להיות פתוח ולומר: "זוהי המציאות... אני בוש ונכלם..." איך דיברו הצדיקים? אמנם היו להם עבירות מסוג אחר לגמרי, כגון שחלפה להם מחשבה של תורה באמצע חזרת הש"ץ, אבל איך דיברו? הם דיברו עליהן בשפה ברורה עם הרבנו של עולם.

התפילות בימי הרחמים והרצון הן על דרך זו, לדבר גלויות עם הקב"ה - "אינני שום דבר, מכך רגל ועד ראש אין בי מתום..." האדם אינו נשבר מזה. הוא נשבר מזה רק אם היה צריך להיות מותג. אבל אם הוא צריך להגיע לקרבת אלוקים, מדוע יישבר כשהוא

שבברכת התורה מתכוונים לחלק זה. הוא רוצה את הקירבה, הוא רוצה את הרבנו של עולם כחברותא, ולכן הוא ניגש באופן זה.

תכלית התורה והמצוות אינה דבר שניתן להתעלם ממנה. היא לא יכולה להישאר 'תורה של סעודה שלישית'. לא ולא! צריך לדעת שזוהי האמת וכשאין הולכים עם האמת, מועדים ונופלים בכל עת ומרוצצים את כל האברים. יש רק דרך אחת אותה סלל הקב"ה כדי להגיע אל ההצלחה. דרך זו היא דרך התורה והמצוות, וכדי לצעוד בדרך זו, מוכרח האדם לגשת אל התורה והמצוות בגישה הנכונה. השאלה צריכה להישאל: מה היעד שלך? לאן אתה רוצה להגיע? האם היעד שלך להיות תלמיד חכם מופלג או להיות מחבר ספרים או לקבל משרה נחשקת או לזכות לבנין וחתנין מצוינים? רבות! אף אחד מאלה. תוציאו אותם מהראש. הם לא התכלית. **התכלית אחת היא - ולדבקה בו. האדם צריך להשתמש עם כל התורה והמצוות כדי להגיע לקרבת אלוקים.** זוהי התכלית. זו ואין בלתי.

כך אמר לנו משה רבינו ע"ה: מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'. **ידיעת התורה,** אם היא באמת תהיה על הכוונה הנכונה, היא **תוביל אותך לאותה דביקות.** התפילה, אם היה תהיה בכוונה הנכונה ומתוך הכנעה וענוה, היא **תוביל אותך לאותה דביקות.** גמילות חסדים, אם תעשה אותה כדי לקיים אחרי ה' אלוקיכם תלכו, דהיינו להיות מרכבה לשכינה, **אף היא תוביל אותך לאותה דביקות.** אבל אם תקיים את כל אלה מבלי להכיר את תכליתן, הן יובילו אותך למקום אחר לגמרי.

כדלים וכרשים דפקנו דלתיך

אכן היצר הרע עובד קשה להכשיל את

הסליחות הוא הזמן שבו פותחים את הלבבות להתחיל לדבר עם הרבוננו של עולם בגילוי לב ובקירבה גדולה. עת רצון היא המסוגלת לתפילה ולבקשה.

זכר רב טובך יביעו

לסיום, כל הסליחות מתחילות באשרי, וכן תפילת נעילה פותחת באשרי. והנה יתכן שיאמר האדם שאינו העיקר שהרי אומרים אותו שלוש פעמים ביום. העיקר הוא הסליחות המרטיטות כל לב. אבל **במסכת ברכות (לא, א)** שנינו **שאינו עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה**, ופירש **רש"י** כגון תהילה לדוד. כשהאדם בא להתפלל, הוא צריך שמישהו יספר לו קודם מי הוא הרבוננו של עולם. האדם עומד בדלת ורוצה להכנס. אומרים לו: "אתה יכול כבר להיכנס, אבל קודם לכן אנו רוצים לומר לך מי הוא הרבוננו של עולם". אומר האדם: "לא, לא, אני ממחר. אני רוצה כבר לדבר אתו". אומרים לו: "לא תוכל לדבר עמו לפני שתדע מי הוא. אחרת לא תבין מה אתה מדבר". אומר האדם: "אבל אני רוצה לדבר על דברים שאינם נעימים, על עוונות חטאים ופשעים". אומרים לו: "אין זה משנה. מה שאתה רוצה לדבר, אתה מוכרח קודם לדעת מי הוא הרבוננו של עולם. תאמר כל יום מחדש שהקב"ה סומך לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים. תזכיר לעצמך שהוא נותן לכל אחד את אכלו בעתו, כל אחד מה שהוא אוהב בזמן הנכון וברגע הנכון. תזכיר לעצמך שהוא טוב לכל ורחמי על כל מעשיו. רק **לאחר שתבין כמה הקב"ה אוהב אותך וכמה הוא קרוב אליך, אז תוכל להתחיל לדבר אתו**". אכן **כשהאדם מדבר דיבורים כאלה, ממילא הוא כבר רוצה לחזור בתשובה**.

עומד ומדבר עם הרבוננו של עולם? אדרבה, הלא עכשיו התכלית מתקיימת מאחר שהוא עומד ומדבר עמו. מה הוא מדבר עמו, זה כבר לא משנה כל-כך, לעומת המציאות שהוא עומד ומדבר עמו.

אני לדודי ודודי לי

ובשהאדם מתקרב אל ה' על-ידי שהוא מדבר אתו בגילוי לב, הקב"ה מושיע אותו, כי מתקיים בו אני לדודי ודודי לי. **הצדיקים מסבירים שבעצם זה שהאדם מתקרב אל ה', הוא זוכה למחילה סליחה וכפרה**, כי ההתקרבות אל האור מסירה את החושך וגורמת לעבירות ליפול לתהום נשיה. כך כתב הגה"ק **רבי צדוק הכהן מלובלין** זיע"א שבכורי מצרים מתו בחצות הלילה על-ידי האור הגדול שהאיר אז כאשר נגלה אליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה, כי אור זה גרם לקליפות למות מאליהן. לא היה צריך לעבור מבית לבית ולהרוג בכור אחר בכור, אלא ברגע אחד, כיון שנגלה אליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה, לא נותר בהם שום חיות. כמו כן **כל יהודי, כשנגלה אליו מלך מלכי המלכים הקב"ה, העבירות שלו נעלמות ממנו כאילו לא היו**.

וכן מועילה ההתקרבות לאדם לענין הקבלה לעתיד, כי יאמר: "אם אני מרגיש קרוב כל-כך אל ה' ומכיר לו טובה, איך אוכל לצער את השכינה הקדושה?".

בני ישראל בכל קצוי תבל מתקבצים לאמירת הסליחות. מדובר בזמן כל-כך נפלא של התעוררות. הנה בתפילת ברין שמיאנו מבקשים שלבנו יפתח בתורה. מדוע אפשר לבקש אז על נפשתינו? כי עת רצון הוא מאחר שפותחים אז את הארון קודש להוציא את ספר התורה. ימי

יום שני פרשת נצבים כ"ג אלול תשפ"ב

אופן השארת הרושם מהמלכת ה' לכל השנה

כדי שתמליכוני עליכם

באמת חלחל בו, וכך הוא מחפש תמיד רק להטיב לאחיו, לעזרם ולסמכם, ונזהר בכל זהירות שלא לצערם. אצל אומות העולם מושג זה אינו קיים. שם המצב חמור ביותר, ה' ישמרנו ויצילנו. הא לנו **שדבר שהאדם שומע שוב ושוב ומבינו, הוא חודר לעומק נפשו והרי הוא משתנה על ידו לאיש אחר.**

כעין זה, האדם בצעירותו קשה לו מאוד לשמוח בהצלחת חבריו, אך יש לך אדם שכיון שהבין מימרא מסוימת, הוא נהפך לאיש אחר, והרי הוא שמח בכל לב בהצלחת חבריו. רואים אותו כשהוא נכנס לשמחת חבריו, איך הוא מאחל לו ברכת מזל טוב מכל הלב, רואים עליו שהוא שמח באמת. הוא נהנה שטוב להם ליהודים. כך יש דוגמאות רבות המראים לנו **שכאשר האדם מבין משהו, לא רק שומע, אלא מבין (דערהערט), לבו נשתנה והוא מתחיל לחשוב אחרת, לדבר אחרת ולהתנהג אחרת.**

הקב"ה רוצה שפסוקי המלכיות שאנו אומרים בראש השנה, יותירו על האדם רושם עז כל-כך, עד שנוכל לראות על האדם שנשתנה לאיש אחר. הוא שמע והבין את ענין המלכיות עד שהתנהגותו השתנתה לגמרי. רואים עליו שהוא תמיד נכנע כעומד בפני המלך.

אם רישומו ניכר

השאלה הנשאלת היא: איך באמת נוכל לומר את פסוקי המלכיות באופן שישאירו רושם חזק? הרי מצוי מאוד שהאדם יעבור את ימי ראש השנה, והגם שתהיה לו

במסכת ראש השנה (טז, א) שנינו: "אמר הקב"ה: אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם". פירושו של דבר שאנו נעשים מרכבה להתגלות מלכותו של הקב"ה בעולם, ואם כן אנו בוודאי צריכים לעשות את העבודה הנכונה, כדי שבאמת נוכל להיות כלים ראויים לזה. פעמים הרבה יש שהאדם לומד איזה מאמר חז"ל, אבל המאמר אינו נשרש אצלו מספיק בכדי שיגרום לו להשתנות. וכשאמרו חז"ל שהקב"ה מתבטא בלשון זה: **"כדי שתמליכוני עליכם", נתכוונו בזה שהאדם צריך להתהפך לאיש אחר, לאיש כזה שהקב"ה מולך עליו ועל כן הוא מתנהג אחרת לגמרי, התנהגותו שונה, דיבורו שונה, מהלכי המחשבה שונים. הוא איש כזה שכאשר מסתכלים עליו רואים עליו שיש לו מלך. שואלים אותו: "רואים עליך שאתה נכנע תמיד, את מי אתה עובד?", והוא משיב: "את האלוקים, מי שברא את השמים ואת הארץ ואת כל אשר בהם, אני עובד".** כך הקב"ה רוצה שהפסוקים שאנו אומרים בראש השנה יותירו על האדם רושם חזק עד שיתהפך לאיש אחר, לאיש שמלכותו של הקב"ה מתגלית על ידו.

אפשר לראות דוגמאות מהחיים שלנו, ממימרות ששמענו בילדותנו והותירו בנו רושם עז עד שהצליחו להפוך אותנו לגמרי. דוגמא אחת מיני רבות: מי שנתחנך במקומותינו, הרי שמע פעם אחר פעם שאסור לצער שום אחד מישראל, והדבר

חודש אלול, ולפי מה שדיברו ה**צדיקים**, היא כבר מתחילה בט"ו באב ועוד קודם לכן, כידוע שתמוז הוא נוטריקון זמני **תשובה ממשמשיין ובאין**, כי לראש השנה יש עומק גדול העוטף את האדם מכל צד, ולכן צריך הכנה גדולה אליו, ו**כשהאדם מקיים את כל חלקי ראש השנה, יש בכוח הימים לטלטל את האדם ולהותיר בו רושם לכל השנה.**

עוברין לפניו כבני מרון

נבוא אם כן לדבר בענין החלקים האחרים המרכיבים את התמונה. כל ילד יודע **שבראש השנה הקב"ה דן את כל העולם**, וכמו שאמרו חז"ל שכולם עוברים כבני מרון והקב"ה דן אותם. עוד ידוע **שכל מה שנעשה בעולם הוא בשביל ישראל**, ואפילו כשיש מלחמות בקצה האחר של העולם, הן בשביל ישראל. ולכן אם הקב"ה דן את העולם, זה ג"כ בשביל ישראל. **ומה תכליתם של בני ישראל בעולם? תכליתם להכיר את בוראם.** נמצא שהחשבון הוא כך: הקב"ה רוצה שהיהודי יבין מהו יהודי ומה תפקידו בעולם, וכדי שיגיע לכך, הוא צריך לעשות משפט בעולם. **תכלית כל המשפט היא, שהיהודי ייכנס למצב הנכון, כשהיהודי יזכור שיש משפט בעולם, תתעורר בו יראה, וכשיזכור שכדי לזכות בדיון הוא צריך להיות קרוב אל ה', תתעורר בו אהבה, וכן יתעוררו בו רגשי שמחה, וכדאיתא בשו"ע שצריך לערוך סעודה בר"ה כדי להראות שאנו בטוחים שהקב"ה יפסוק את דיננו לטובה.**

הקב"ה מעמיד ליהודי מצבים שונים כדי שיתהפך לאותו יהודי שהוא צריך להיות. אין הפירוש שיש משפט מפני שצריך משפט, וכיון שיש משפט, היהודי ירא, אלא כל מה שהקב"ה עושה את

התעוררות והתרוממות הרוח, לא יזכור את פסוקי המלכיות כל השנה. אולי יזכור את הנוסח, אך לא את תוכן הפסוקים שישנו את התנהגותו. קשה לנו לתפוס שאמירת פסוקים יש בכוחה להשאיר על אדם רושם הגורם לו להשתנות. אנחנו סבורים שרק כשהאדם חוזר על הדבר מאות פעמים, או כשמבין אותו בעומק עד שזה נוגע בנקודת נפשו, או כמו כן אם רואה איזה דבר מבהיל או כל דבר שמעורר הרבה הרגשים, רק אז ביכולתו לחולל בו שינוי (כך היא המציאות. האדם זוכר כל דבר שעורר בו הרגשים עוים. גם כשהאדם ראה בעיניו מחזה מזוויע או הוא עצמו עבר עליו אסון, זה נחרט במוחו והוא יכול לזכור אותו עשרות בשנים).

אכן אם התורה אומרת לנו שכך צריך ראש השנה להיראות, מוכרח הדבר **שיש מהלך מסוים איך לומר את פסוקי המלכיות באופן שישאירו על האדם רושם חזק**, והרי זוהי תכלית הימים שהאדם ישתנה ויגיע להשגה והבנה בהירה כל-כך שלא יוכל לעשות את מה שעשה עד כה.

השלמת הבנין

ובכן עלינו להבין שלראש השנה יש עוד חלקים ואמירת פסוקי המלכיות היא רק חלק אחד מהתמונה, וכפי שאיתא שם בהמשך המאמר: "ובמה? - בשופר". והרי תקיעת שופר היא מצות עשה דאורייתא כנאמר: "יום תרועה יהיה לכם". אמירת פסוקי המלכיות היא רק חלק אחד, ועוד עושים פעולות אחרות, כאשר יחד, באמצעות הדיבור, המחשבה והמעשה, יוצאת תמונה שלמה, ויחד יש בכוחם לשנות את האדם.

ראש השנה הוא בנין שלם. הן תראה שההכנה לראש השנה כבר מתחילה מתחיל

הולך לדבר דיבורים מלאי אהבה. הוא הולך לומר שומע תפילת כל פה, והוא הולך להודות בקרבה גדולה להקב"ה על כל הטובות שהוא עושה לו. **היהודי הוא ערבוביא של אהבה ויראה. זוהי מציאותו של היהודי.** הוא עומד בדיוק באמצע ואינו יכול להטות לא ימין ולא שמאל, אם יטה יותר מדי אל הימין - יטעה, ואם יטה יותר מדי אל השמאל - ג"כ יטעה.

האזה"ח הק' מדבר על זה בפרשת יתרו. הקב"ה מדבר אלינו דיבורים נפלאים של אהבה - והייתם לי סגולה מכל העמים ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. כאלה דיבורים של אהבה! ובכלל, הרי **כל ענין מתן תורה הוא ביטוי של אהבה שאין כדוגמתו.** אהבת עולם אהבתנו. כשהקב"ה נתן לנו את התורה, הוא נתן לנו חביות גדושות של אהבה. אולם **קרבה זו שקרבנו הקב"ה על-ידי נתינת התורה, חייבת היתה להיבנות גם על יראה,** ולכן הגבילנו מלעלות על ההר והזהיר שכל מי שיעלה - ימות. זה נקרא יהודי.

ושמן על ראשך אל יחסר

פעם שמעתי מיהודי הגדרה נאה: יש היום אנשים שיכולים ללכת על חבל דק הפרוס בגובה רב, והכלל הוא אצלם שאם האדם חושב שהוא מספיק נוטה לצד אחד והוא יכול להטות בהטייה חדה לצד השני - הוא נופל. ואיך הוא נשאר על החבל לאורך זמן? - כשאף פעם אינו בטוח אם הוא מספיק נוטה לאחד מהצדדים, ומפני כך אף פעם אינו סבור שהוא יכול להטות בהטייה חדה לכאן או לכאן, וכך הוא הולך ישר ואינו נופל. **המהר"ל** מדבר בענין מידת התפארת שהאדם צריך להיות כהוגן מכל הצדדים. הוא צריך להיות זהיר בבין אדם לחבירו, לבל יפגע בשום אדם, ויחד עם כן

המשפט, הוא כדי לעורר ביהודי את ההרגשים הנכונים. בעצם היה האדם צריך לחיות עם הרגשים אלה כל יום. הן כך אמרו **חז"ל** "אדם נידון בכל יום", וכבר דנו **הראשונים** ליישב זאת עם מה שאמרו שהאדם נידון בראש השנה, אך הפשטות היא שהקב"ה מעמיד יום אחד בשנה שבו יש מצב נורא של משפט. אמת לאמיתה היא, אך התכלית היא כדי לעורר ביהודי את ההרגשים הראויים. אמירת המלכיות נעשית ביום שמתקיים בו משפט. אין האדם קם ביום בהיר אחד ואומר פסוקי מלכיות. הוא צריך להבין באיזה מצב הוא עומד, וזה מעורר בו את ההרגש הנכון שהקב"ה מולך עליו.

אם כבנים אם כעבדים

נסביר זאת ביתר פשטות על-פי מדרגתנו: אנו אומרים ב"היום הרת עולם" - "אם כבנים, אם כעבדים. אם כבנים רחמנו כרחם על בנים, אם כעבדים עינינו לך תלויות". מה היא האמת? האם אנו כבנים או כעבדים? והתשובה ברורה **שאנו גם בנים וגם עבדים, והקב"ה מכניסנו למצבים מסוימים כדי שנוכרח להיזכר שאנו גם בנים וגם עבדים.** יש זמנים שהאדם שוכח בהם שהוא בן ויש זמנים שהוא שוכח בהם שהוא עבד, והרי אסור לשכוח אף אחד מאלה אף לא לרגע אחד. לכן הקב"ה מעמידו במצוקה. האדם רואה את עצמו עומד לפני משפט ואינו יודע לשית עצות בנפשו, ואז הוא חושב למי אוכל לפנות, וזכור **שיש לו אב אחד בשמים ורק אליו יוכל לפנות, ואז מתעוררות בו גם אהבה וגם יראה.** תכלית הבריאה היא שהאדם יחיה כל היום עם שני ההרגשים האלה. כשהוא נעמד להתפלל שמו"ע, הוא צריך לזכור שהוא עומד כעבדא קמיה מריה ותתעורר בו יראה, ותוך כדי כך יזכור שהוא

להמשיך לישון, מאחר שהוא יודע שהוא עתיד לעמוד למשפט, וזה יביא אותו אל המצב הנכון והראוי.

ואמרו לנו חז"ל שכדי שהיום יותיר רושם בדם, צריך האדם להתבונן בדבר זה ולהבין שעיקר התכלית אינו לחשוב על המשפט, אלא שהמשפט יביא אותו לחשוב שהוא גם בן וגם עבד. יתבונן אם כן בשייכות שיש לו עם הרבוננו של עולם, האם יש בה גם מבחינת בן וגם מבחינת מלך, או שמא אין בה לא מזו ולא מזו, או שמא יש בה אך מעט מכל אחת מהן. זהו עיקר התכלית וזה מהפך את האדם לאיש אחר. אכן חלק מזה נעשה על-ידי שהוא אומר את פסוקי המלכות. הוא נזכר שהקב"ה הוא מלך מלכי המלכים.

אין אהבה בלי יראה

ועכשיו נדבר באופן מעשי, לראות כיצד גורמים להשגה זו לחדור אל הלב. נפתח בשאלה: מה בא קודם, בן או עבד? אכן היות שבן ועבד הם אהבה ויראה, אין לנו אלא מה שכתוב בספרים שהדרך היא להתחיל ביראה ואח"כ באה האהבה. ודבר זה עמוק מאוד למתבונן. באמת השייכות שיש ליהודי אל הקב"ה, היא שייכות עמוקה וחזקה כל-כך עוד יותר מבחינת בן. אחותי רעייתי יונתי תמתי! אין לנו השגה כמה קרובה נשמה יהודית אל הקב"ה. אבל הדרך היחידה להגיע להרגשת נקודה זו, היא העבודות. רק אם האדם מכניע את עצמו ומתבטל אל תכניתו של הקב"ה ושואל בכל עת כעבד העומד בפני אדונו: "מה אני יכול לעשות למען אדוני?", רק אז מתגלית הקירבה הגדולה.

נוכל להסביר באופן פשוט מדוע הוא כך. הנה לכל קירבה הקיימת בעולם, יש

הוא צריך להיות זהיר בבין אדם למקום שחס ושלום לא יאמר דבר שאינו ראוי. וכן הוא הדבר לגבי אהבה ויראה. הוא מרגיש קירבה לריבונו של עולם. כזו חמימות. הקב"ה מקרבו בחודש אלול ואומר לו בוא ואראה לך את דודיי, אני לדודי ודודי לי. הוא לוקח אותו בעשרת ימי תשובה ומכבס את נשמתו, וביה"כ הוא נותן לו מחילה סליחה וכפרה. איזה גילויים של אהבה! ובאותו זמן האדם ירא, כי הוא מבין שהוא עובד את המלך הגדול, מלך מלכי המלכים, הקב"ה. מי שיש לו את שני ההרגשים יחד, אם כבנים אם כעבדים, זהו יהודי.

ואיך האדם מגיע לכך? לכן הקב"ה מעמיד לו מצב כזה, מצב שמעורב מאהבה ויראה. דומה הדבר למי שהקב"ה רוצה לחנכו במהלך חייו. הוא אדם נפלא וטוב, אברך חשוב, אבל הוא לקוי בגאווה ושרוי במצב של כוחי ועוצם ידי. מה הקב"ה עושה לו? הוא נותן לו איזו מכה קטנה, והנה משהו בחייו נעשה מפחיד מאוד. הוא מתחיל לומר תהלים ולהרהר בתשובה, ואז הוא הולך לשאול יהודים יראים איזו קבלה הוא יכול לקבל עליו. מעתה הוא הולך ומתיישר על דרך המלך, כי הוא כבר לא כל-כך בטוח עם עצמו. כך הקב"ה עושה עם כל אחד כשהוא רוצה לנשאו ולא ליתן לו להמשיך ליפול. זוהי התוכנית. זה מה שהקב"ה עושה עם כל אחד ואחד מאתנו, בין כשהאדם מצליח וסבור שהוא בסדר גמור, ובין כשהאדם רדום ואינו נוכח כלל, כי אז הקב"ה צריך לתת לו איזה מכה קטנה כדי שיתעורר ויתחיל לפשפש במעשיו.

דבר זה מתקיים בראש השנה. הקב"ה רוצה שנצליח, הוא רוצה שהיהודי ייראה כפי שיהודי צריך להיראות. על כן הוא עורך ביום זה משפט, ואז האדם אינו יכול

יחוד הנעשה בשכל

הרי על זה מיוסד כמו"כ ענין ההתקשרות לצדיקים, ענין הנסיעה אל הצדיקים עם כל הטורח והיגיעה, וההתבטלות לפניהם. הכל היה כדי להגיע למקום כזה. ואז התעוררה האהבה ממילא, כי חלק מהרב נכנס אל התלמיד. מה מעורר יותר אהבה, כשאחד נותן לך אוכל או כסף, או כשהוא נוטע את שכלו, שכל אלוקי, במוחך? הן כך אמר בעל התניא שהיחוד הגדול ביותר עם הרבונו של עולם נעשה כשהיהודי לומד תורה, כי אין יחוד גדול מהיחוד הנעשה בשכל, במקום שאין בו שום דבר המפריד.

הקב"ה נתן לנו את תורתו וצוה אותנו לנטוע אותה בתוכנו, ושנשתמש עם התורה כדי שתכניס אלוקות במוחנו. ולאחר שהאדם נעשה בטל ונכנע כל-כך לריבונו של עולם, ואינו מקשה עליו קושיות, ולומד כל יום איך להיות יהודי ומה עוד הוא יכול לתקן, ומחדש כל יום חידושים, לא סתם חידושים, אלא חידושים בדברים שהוא צריך לתקן, **הוא ממילא מגיע לידי אהבת ה',** כדברי הרמב"ם, **כי אינו יכול לחשוב על שום דבר אחר מאחר שנעשה אדוק כל-כך במחשבות אלה.**

יש שחושבים שדברי הרמב"ם אמורים רק לבעלי מדרגה, אך האמת שמי שיתנסה בזה, יראה שזה מתאים לכל אחד, יהיה מי שיהיה. אלא שצריך לדעת כיצד לעשות זאת. כשלוקחים מושג רחב ומשאירים אותו רחב, אינו יכול להיקלט מספיק בלב, אבל כשמפוררים אותו לחלקים ולומדים חלק אחר חלק, רואים עד כמה הוא פשוט. האהבה שמתעוררת אצל התלמיד כשהוא רואה כמה תועלת קיבל מרבו, היא לבלי לתאר. כעין זה, **כשהיהודי יתחיל לחשוב**

כללים ומהלכים כדי לבנותה. הכללים של הקירבה שבין תלמיד לרב, אינם אותם כללים של הקירבה שבין בן לאב. וכן יש כללים מיוחדים לקרבה שבין איש לאשתו. לכל קירבה יש את הכללים שלה. והנה **גבי תלמיד ורב אנו רואים שלאחר שהתלמיד נעשה תלמיד מובהק של אותו רב, קירבתם נעשית חזקה ועמוקה עד מאוד,** עד כדי כך שחז"ל אמרו (מכות י, א) שכאשר התלמיד גולה מפני שהרג את הנפש בשגגה, מגלין רבו עמו, כי אי-אפשר ליטול ממנו את חיותו. קירבתם חזקה עוד יותר מקרבה של בני משפחה. אבל **איך קירבה זו מתחילה? היא לא מתחילה מעצמה. צריך לבנות אותה.** התלמיד מכניע את עצמו. הוא מגיע אל השיעור עם מחברת ועט כדי לכתוב את חידושי רבו, הוא מתייגע להבין את דברי תורתו, ולעולם אינו מהרהר אחר רבו. כך **הוא מתבטל אליו בביטול גמור. ואז, לאחר שהוא כל-כך מכניע את עצמו לפניו, ולאחר שהוא מקבל ממנו את רוב חכמתו, היינו שהוא משתנה על ידו בכל ענייניו, נוצרת ביניהם ממילא קירבה עמוקה.**

לקרבה זו אי-אפשר להגיע בלי כל התהליך הזה. אותם בני אדם שמסתובבים סחור סחור סביב הצדיק, מוחאים כפיים ורוקדים, פועלים ומזיזים דברים, אין להם אותה קירבה. פשוט שלא, שהרי אינם תלמידים אמיתיים. הם לא שינו את כל מהלך החיים שלהם. אין להם בכלל מושג בכל מה שמדברים כאן. הם בטוחים שהקירבה היא קירבה חיצונית משום שלא טעמו מעודם טעמה של קירבה פנימית. **תלמיד אמיתי אינו צריך שיסבירו לו. הוא מרגיש זאת ממילא, כי היות שביטל את מוחו לשכל רבו, נתן לשכל רבו להכנס בו, וכששכל רבו נכנס בו, הוא מרגיש שהוא מקבל ממנו את חיותו.**

האדם בא אל הרבנו של עולם ואומר: "הנני! אני כאן, אעשה ככל אשר תצוני".

בקטן החל וממנו יתקדם

הנה בראש השנה קוראים את פרשת העקדה. לומדים שוב פעם איך אברהם ויצחק ניגשו לזה, והאדם חושב לעצמו: "הבה אקיים גם מעט מזעיר מענין זה. אולי אעשה היום דבר אחד שכבד עלי לעשותו". הוא משים עצמו עבד. **מי שיתרגל לעשות פעולות של עבדות, יזכה למתיקות ונעימות של קירבה. עבד הוא מי שעניו תלויות באדונו ויודע שחיי תלויים בו, אם ירצה להחיותו - יחייהו, ואם ירצה לגרשו מפניו - יגרשהו. מחשבות של עבדות, מביאה למחשבות והרגשות של בן.** זהו הכלל.

והנה ידוע שהתורה היא ללא גבול. דברי התורה הם ללא גבול, העבודה היא ללא גבול, ההשגה היא ללא גבול. כל מה ששייך לתורה, אינו נגמר לעולם. אכן זה אחד מהדברים שמוכיחים לנו שהתורה היא אלוקית. לפעמים מי שעדיין עומד מרחוק, אין דיבורים כאלה מנעימים את אזניו, כי יאמר: "אם כן, לאן אלך? הרי לעולם לא אסיים!". אבל כשהאדם מתחיל לטעום את הטעם של עבדות ה', זה מביא לו תענוג עצום. הוא מתחיל לראות בכל פינה חידושים נפלאים. הוי אומר: הוא רואה בכל עת שהתורה היא אלוקית ומלאה בניסים, כי הוא רואה שהיכן שהוא מניח את אצבעו, מתגלים אוצרות של חידושים. דבר זה מזכיר לו תוך כדי לימודו שיש אלוקים בעולם והרי זה מעורר אותו ליראת שמים.

והנה כלל יש שכאשר האדם מתחיל, הוא אמנם מתחיל בדבר קטן, אבל לא בגלל שהוא עושה דבר קטן, ירצה להסתפק בזה, אלא שאיפתו להתקדם הלאה והלאה

על הרבנו של עולם ולהתבונן ולו במצוה אחת שנתן לו בטובו, תתעורר בו אהבה עזה.

המוח חוזר אל עיסוקו

ניקח לדוגמא מצות חסד. האדם מקיים מצות חסד בגופו, אם זה הכנסת אורחים, אם זה ביקור חולים, אם זה עשיית טובות לאחרים. הוא עושה ומתבונן ותוך כדי כך הוא חושב איך לשפר את עשייתו. הוא רואה בספרים שהוא צריך לעשותו לא בשביל הרגשת סיפוק, ולא זו בלבד, אלא אף לא מחמת רחמנות, כי אם כדי להדמות לבוראו. הקב"ה גומל חסד, אף הוא גומל חסד. ואח"כ הוא מתרגל לעשותו בלי לקבל שום תמורה, ואף גם כשהלה צועק עליו או מראה לו פנים זעופות. כך הוא הולך ומוסיף במדרגות מצוה זו, עד שהוא נעשה דבוק בה וחושב עליה בכל עת איך יוכל לעשותה יותר טוב. הלא תראה שכל אלה שאדוקים במשהו, מוחם חוזר תמיד אליו, אם זה בני אדם שאדוקים בחדשות העולם, אם זה בני אדם שאדוקים בפוליטיקה, וכן הלאה. תמיד מוחם חוזר אל הדבר שהם אדוקים בו. כשהאדם יעסוק באיזה ענין בתורה באופן זה, מוחו יחזור תמיד לאותו ענין. אכן רבים המה הלומדים שאצים רצים מענין לענין ולכן אינם נעשים אדוקים בשום ענין מעניני התורה, אבל אם תראה מי שמחבר ספר על ענין מסוים, תראה שיתכן שייכשל להציץ באמצע חזרת הש"ץ בספר העוסק באותו ענין. מוחו אדוק לאותו ענין וחוזר אליו בכל עת.

האדם צריך להגיע למקום זה כלפי הרבנו של עולם כתוצאה מהעבדות. הוא מכטל את עצמו עוד פעם ועוד פעם, שוב ושוב הוא מתגבר על יצרו. הוא עבד. והעבדות הזאת מגלה את בחינת הבן. המפתח לקרבת אלוקים הוא העבדות.

נמצא שהוא מתקרב אל ה' באמצעות הקבלה הקטנה שהוא מקבל על עצמו, כי **הוא מקבל אותה על עצמו כדי שממנה יוכל להמשיך הלאה.**

אכן **הדבר תלוי בכוונת האדם.** מי שעושה את הקבלה רק כדי שייקרא הדבר שעשה קבלה, לא תהיה לקבלתו אותו כח סגולי להעלותו ההרה. אבל **אם יעשה אותה במחשבה 'שמתוך' קבלה זו יתקדם הלאה, הרי יהיה בה בקבלה זו משום ביטול להקב"ה ובאופן כללי ייעשה על ידה עבד לה', וממילא היא תעלה אותו למדרגה הבאה, מאחר שעשה פעולה כללית ביהדותו.**

תורת הקבלה

כעת ניתנה ראש ונשובה אל הענין שפתחנו בו. בראש השנה יש פרטים רבים, יש תקיעת שופר, יש משפט, יש המלכת הקב"ה באמירת פסוקי המלכות, וידע כל פעול כי אתה פעלתו, יש ברוב עם הדרת מלך, יש סדר שלם. **כל הפרטים האלה, הם חלקים שצריכים לפעול בנפשותינו, זה מימין וזה משמאל, כדי להפוך אותנו לעבדים.** "כדי שתמליכוני עליכם" פירושו כדי שנהיה עבדים. **כי הוא רוצה שנכיר ונבין שאנו בניו. הוא רוצה שהקרבה האמיתית תתגלה.** ודבר זה יכול לקרות רק כשהאדם עושה את השלב שעושה אותו כעין תלמיד לרב. **הוא צריך לעשות זאת במחשבה, בדיבור ובמעשה. בדיבור הוא עושה זאת על-ידי אמירת פסוקי המלכות ועל-ידי תקיעת שופר.** ובנוסף לאלה יש את חלק התשובה שהוא כולל גם את המחשבה וגם את המעשה. כל אלה ביחד מביאים את האדם לשנות את מהלכי מחשבתו, להכיר תמיד מה תפקידו בעולם ולזכור את ה'.

בעזרת השי"ת. וכלל זה נכון בין לענין האיכות ובין לענין הכמות. שהרי כך אמרו **חז"ל** (פסחים נ, ב) "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". כפי שאפשר ליקח דבר קטן באיכות, כך אפשר ליקח מדרגה קטנה באיכות. אומרים לו לאדם: "אל תיקח עכשיו את המדרגה הגדולה, כי תיפול ממנה. קח את הדרגה הקטנה, אבל תזכור כשאתה לומד שלא לשמה, שזה על מנת להגיע לתורה לשמה". וכמו כפירש הבעש"ט **הק' על-פי דקדוק הלשון** "שמתוך שלא לשמה בא לשמה", שילמד האדם תורה כזו שמתוך שלא לשמה בא לשמה, היינו תורה שבוודאי תביא אותו ללמוד תורה לשמה.

הבא ליטהר מסייעין אותו

כך מתחילים תמיד בדבר הקטן ומכוונים שדבר קטן זה יהיה בבחינת בא ליטהר, ושיסייעו אותו מחמת כן להגיע אל המדרגה היותר גדולה. האדם הרי אינו יכול לקחת את הכל בבת אחת, כי הגוף לפי טבעו אינו יכול לעלות בבת אחת את כל גרם המדרגות ולהתגבר על כל הנסיונות. וכבר כתב כן האוה"ח **הק' (סוף פרשת שופטים)** שכאשר הולכים במלחמה אי אפשר לכבוש את כל המדינה בבת אחת, אך כובשים חלק אחר חלק. התורה מיוסדת על אופן זה שהאדם יוכל לעלות רק במדרגה אחת כל פעם. אם יקפוץ כמה מדרגות בבת אחת יפול, והקב"ה אינו חפץ בזה. **עכ"פ כשהאדם עוסק בדבר הקטן, כבר יש לו שייכות לכל התורה כולה, כי כל תרי"ג המצוות תלויות בו.** מה הפשט? הרי קיבל על עצמו רק ללמוד רבע שעה! התשובה היא שהיות שקיבל על עצמו דבר זה כדי להתקדם הלאה, נעשה דבר זה כיד שאוחזים על ידה את כל התורה כולה.

קבלה בדבר הרגיל

היסוד הוא שעל האדם לבחור בדבר שהוא מבין בו ושיש לו שייכות ונעימות אליו, ואותו ינסה לעשות טוב יותר. יוסיף בו, ילמד את ענינו, ישנה דברים סביב לו. זה יכול להיות לפעמים אפילו הנחת תפילין. האדם אומר לעצמו: "תפילין? הרי כל יום אני מניח תפילין! לא נראה לי שבזה אני לקוי". לא, לא, בחר לך דווקא את מצות התפילין, למען תהיה תורת ה' בפייך. קבל על עצמך לומר "הנני מכוון בהנחת תפילין לקיים מצות בוראי" במחשבה, ולברך את הברכה כדבעי. למד את ההלכות, הבן שזה צריך לחזק בך את האמונה, הזוהר כמה שפחות להסיח את דעתך, עורר בך רגשי שמחה על הזכות להניח תפילין. הא לך קבלה נפלאה לשנה החדשה - תפילין. אבל שיהיה לך ברור, אתה פועל, חושב ולומד בענין זה, אתה עושה לעצמך כללים ברורים וגדרים וסייגים כדי שזה לא יהיה דבר שמחזיק יום אחד ומתפוגג.

כשהאדם בוחר בדבר שהוא כבר עסוק בו, יש לו תחזית יותר גדול שזה יוכל לשנות את ההולך ילך שלו. מדברים שטחיים רבים, נשאר אדם שטחי. עוד דבר שלא הותיר רושם, ומה יש לו מזה? מה שאין כן כשהאדם עושה דבר אחד עם כל אבריו וגידיו ונותן לקדושה להיכנס בו, יום אחר יום ברצינות גדולה. הוא בוחר במצוה אחת ואומר: "אדרבה, בגלל שאני כבר עסוק בה, הבה ואעשה אותו כמו שהצדיקים מלמדים אותנו לעשותה, עם אהבה ויראה". וכך הוא מוסיף בה בין בכמות ובין באיכות. הנה יש לזה כח עצום שאור המצוה יחדור לפנימיות נפשו.

ב'נועם אלימלך' (פרשת בשלה) כתב שכאשר הקב"ה שאל את משה "מה זה בידך" לימד אותו יסוד בעבודה. כל אחד הרי יכול לתקן דברים אין מספר, אבל רצון ה' שדייקא בדבר שכבר נדמה לו לאדם שהוא מתוקן אצלו, בו יתקן ויוסיף ללכת ממדרגה למדרגה. מבאר הרבי ר' אלימלך: אצל משה רבינו היה זה מדת הענוה, שהרי היה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה. אמר לו הקב"ה: "אני רוצה ממך יותר ענוה. דווקא מפני שאתה מבין ויש לך השגה לענוה, אני רוצה ממך שתעלה במדרגות הענוה עוד ועוד".

יסוד זה הוא כלי גדול למי שרוצה לקום ולהתחזק ולשנות את מהותו. וחשוב מאוד להבין זאת. הקב"ה אינו רוצה שאנשים יעשו קבלות חיצוניות. אמנם כל מה שהאדם עושה, חשוב אצל הקב"ה, אבל הקב"ה הרי רוצה תכנית סלולה, שהאדם ישנה לאטו את מהלך מחשבתו, את מהלך דיבורו, ואת מהלך פעולתו, שיהפך לאיש אחר. ובכן, כשהאדם רוצה לקבל על עצמו קבלה ושואל איזו קבלה לקבל והרי יש לו אלף דברים שהוא צריך בהם תיקון. אומר הרבי ר' אלימלך שעליו לבחור בענין אחד שאינו לקוי בו כל-כך.

קשה לו לאדם לתפוס זאת, כי בדרך כלל מחפש האדם את הדבר שהוא לקוי בו ביותר ואותו הוא רוצה לתקן ראשונה. אמנם אם יש לו דבר שהוא ממש איסור, אין מה לדבר שהוא צריך לתקנו תיכף ומיד, כי אסור לו להמשיך ככה אפילו שעה אחת. אך אנו מדברים במי שרוצה להתקדם מעט, שתפילתו תהיה יותר כראוי, שלימודו יהיה יותר כראוי, שהתנהגותו בין אדם לחבירו תהיה יותר ראויה, וכיו"ב כל אותם דברים שהאדם צריך להשתפר בהם כל ימות חייו.

בה השפה האישית להכיר בטובתו של הקב"ה ולהודות לו מקרב לב.

כשיבין האדם שזוהי התכלית, יגיע כל שנה להבנה חדשה בראש השנה, כי אין גבול לעומק ההכרה בבחינת בן ובבחינת עבד, והקב"ה רוצה שבמשך השנה יחיה האדם עם ההשגה שקיבל בראש השנה, ואז כשיגיע שוב ראש השנה, יגיע להשגה חדשה.

עבד ה' אנכי

הנה בפרשת והיה אם שמוע אומר לנו הקב"ה שאם נתנהג כשורה, הכל ילך לנו כשורה, ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירושך ויצהרך וגו', הכל יבוא על מכוננו וחיינו יהיו מאושרים ועליזים. אך זאת בתנאי שנקיים את מה שכתוב בפרשת שמע, היינו להסכים להיות עבד להקב"ה. **מי שמסכים להיות עבד ולבטל את עצמו, הוא זוכה לקבל את כל השפע שבעולם.** ולכן בתחילת השנה, היות שהכל נפסק על פיו, אומר הקב"ה: "לכל הפחות בראש השנה תזכור להיות עבד... זה יעזור אותך במשך השנה..." הקב"ה יודע כמה טוב לנו להיות בטלים אליו, הוא יודע שזה הדבר הטוב ביותר בשבילנו. כשהאדם רואה שמשוהו לא הלך כפי שרצה, יש לו הזדמנות לכופף את ראשו לתוכניתו של הרבונו של עולם. ואפילו השתובב בתחילה ונלחם עם המצב, כשאח"כ תופס את עצמו, יאמר: "אם הקב"ה רצה כך - שיהיה כך". לא יכול להיות דבר יותר נפלא מזה, כי זה מוליד אצלו קירבה עצומה. שכרו של מי שעושה עצמו עבד הוא להרגיש בן.

בכל עת ובכל שעה הקב"ה מביא את האדם לזכור את הכלל הזה. בראש השנה על-ידי פסוקי התורה, ובמשך השנה זה בא לידי ביטוי על-ידי-זה שהאדם נידון בכל

קומה על גבי קומה

ובענין זה צריך לדעת, כשהקב"ה צוה אותנו לומר בכל שנה ושנה סדר מלכיות 'כדי שתמליכוני עליכם, אין זו תכלית שכל שנה מתחילים ואח"כ במשך השנה שוכחים ואח"כ חוזרים ונזכרים במה שכבר נשכח, כי באופן זה נשאר האדם תמיד באותה מדרגה. לא בזה חפץ הקב"ה. **הקב"ה רוצה שהאדם יגיע לראש השנה ויתבונן: "איני יכול לחיות חיים שטחיים. חיים שטחיים אינם התכלית.** כלומר, אע"פ שאני לומד ומתפלל, אם איני מרגיש קרבת אלוקים, איני ממלא את תפקידי בעולם". **והקב"ה מכריח את האדם לדעת זאת, לפעמים על-ידי ימין מקרבת ולפעמים על-ידי שמאל דוחה. הקב"ה עוצר את האדם ממרוצתו שלא יוכל לעבור את שנות חייו ולהפסיד את הנקודה העיקרית. טוב ומטיב הוא ואינו נותן לו לחיות את החיים כפי שהם ולגלות לאחר מאה ועשרים שבכלל לא קלט את התכלית.** הוא הסתובב סחור סחור, קצת למד, קצת קיים מצוות, קצת ישן, קצת התחזק. חיים כאלה אינם התכלית. **חייבת להיות קרבה נפלאה, אשר זוהי תכלית בריאת העולם - ולדבקה בו.**

מעמיד הקב"ה לאדם ראש השנה שבו יתבונן ויבין שהוא צריך לשנות את מהלך מחשבתו. מעתה הוא צריך לחשוב כל היום על הרבונו של עולם, ועל כל צעד ושעל עליו לבקש מהקב"ה שיצליח את דרכו. הלא זוהי היהדות הטהורה! האדם מתרגל לבקש מה' ולהודות לו על כל צעד ושעל. כשהוא אוכל, הוא מודה לו בשפתו. תודה לך ה' שנתתי לי להשביע את רעבוני. הלואי שזה היה קורה אצלנו. לצערנו, יש שהאדם מברך ברכת המזון עם כל הכוונות, אך שוכח להודות לה'. ברכתו היתה עם חשבונות וגמטריאות וחסר היה

ישיש, שהחליק על הארץ ונפל, ובעודו שרוע על הארץ, דיבר בפיו. כשהיטו את האוזן לשמוע מה הוא מדבר, שמעו אותו אומר: "אני מודה לך ה'. תודה לך על שהפלת אותי". מאין זה נובע? הרי בדרך כלל האדם מתרגז תיכף ומיד ומתחיל להאשים את כל העולם - "מי עיקם כאן את הרצפה? מי העמיד כאן אבן? מי השאיר כאן כסא באמצע הדרך?". ולוקח לו זמן רב עד שהוא נרגע וחוזר לעצמו. ופעמים שהמצב חמור בהרבה כשהאדם נחבל בנפשו, היינו כשנפגע ונעלב או כשמרגיש שעשו לו עוול. אבל ירא אלוקים איך מדבר? - "אני מודה לך ה'. ממש טוב ככה. ממש נפלא". ואם קשה לו לאדם לדבר כך, כי רוגזו עולה לו, הלא יש לדיבור כזה ערך כפול ומכופל.

צריך לזכור שאין זה דבר צדדי, ואפשר לדבר כך על כל סוג של התמודדות. אפילו כשהאדם מתמודד עם נחת מהילדים, הוא מתמודד עם דברים שקשה לו עד מאוד לראותם בעיניו. דבר ראשון יאמר כך: "יש לי צער? יש לי עגמת נפש? אני מרגיש שיש לי בנוסף לזה גם בזיונות? היתה לי שאיפה ולא נתקיימה? - אני מודה לך רבוננו של עולם. אני עבד. לא הגעתי הנה כדי שיהיה לי משהו. הגעתי כדי לעשות מעשה עבדות וזהו העבודות שנתת לי ואני מודה לך על כך". לכמה קרבת אלוקים זוכה האדם בשכר זה!

זהו סוד המשפט של ראש השנה. הקב"ה מעורר את כל בני ישראל מכל קצוי תבל ואומר להם: "בואו ותעשו עצמכם עבדים, כופפו את ראשכם עלי, בטלו רצונכם מפני רצוני". תכלית האדם היא שיזכור במשך כל היום בכל ימות השנה שהוא עבד, אבל הוא צריך ללכת לאט, לכן הוא מקבל עוד ראש השנה ועוד ראש השנה. השופר מזכיר

יום, היינו שהקב"ה מעמיד לו מצבים שיזכירו לו ענין זה.

בטל רצונך מפני רצונו

ויש לנו כל-כך הרבה ללמוד מיראי האלוקים מהדור הקודם. היתה להם כזו פשטות, גם כשהיו במצבים קשים של חולי. כך סיפר לי יהודי אחד לאחרונה, שהגיע לבקר בבית החולים וראה שם יהודי קשיש שוכב במיטתו באפיסת הכוחות ומשנן לעצמו שוב ושוב - "בנים אתם לה' אלוקים, בנים אתם לה' אלוקים, בנים אתם לה' אלוקים". הוא לא ידע שאי מי שומע או רואה. ניכר היה בחוש שהוא חי מזה. הנה כי כן, הקב"ה מזמין לכל אחד מצבים שאינם כרצונו. יאמר בפשטות: "אם הקב"ה רוצה שיהיה כך, אני מסכים. לא מפני שאני הולך להרוויח מזה משהו, ולא מפני שיש בכך סגולה, אלא כפשוטו, אם הקב"ה רוצה כך, טוב לי כך".

הסתפקות במועט היא תכונה. היא לא תלויה בגודל דירתו של אדם, אלא היא תכונה שמוטמעת במהות האדם - טוב לי כך... אם זה לא כפי שאני רוצה, זה טוב גם ככה". וזה לא סתם תכונת הנפש, אלא תכונה היא שהאדם רוכש מתוך ידיעה שכך הוא היהודי. פעמים הרבה יש שאנו רואים ירא שמים מדבר בסגנון זה ואיננו קולטים מה רואים. אנו רואים אז את מהות היהדות, אנו רואים השתקפות של ראש השנה. כשאתה רואה יהודי שלא הולך לו כפי שרצה ואינו שוכח מהקב"ה, אלא אומר: "אם יהיו לי בזיונות, יהיו לי בזיונות, נמשך הלאה בחיים", אתה רואה התגלות אלוקית. אתה רואה כיצד יהודי עושה עצמו עבד. ואיך הוא מתקרב על ידי כן לה'.

לשמיע קול תודה

זכורני לאחד מזקני החסידים, יהודי

וכשהאדם מתפלל על רוחניות בראש השנה, זה בוודאי מותיר עליו רושם חזק.

כלל הדבר הוא שהאדם צריך לזכור שמדובר בזמן יקר מאוד, אשר מי שמשקיע בהם, מקבל סייעתא דשמיא שיתיריו בו רושם. אכן ראש השנה צריך להשאיר רושם, והקב"ה מסדר את הכל מסביב כדי שישאיר רושם, ואם הוא באמת משאיר רושם באדם, יש לו לאדם שנה טובה בהרבה הן בגשמיות הן ברוחניות. זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים. האדם מבקש שיזכה לחיים האמיתיים, תורת חיים ואהבת חסד. הוא מבקש שיזכה לקרבת אלוקים. כל תיבה ותיבה מתפילת ראש השנה, הן מחלק השבח, הן מחלק הבקשה, והן מחלק ההודאה, כולן פונות לענין זה, להכיר שיש אלוקים בעולם. האדם מבקש מה: "תן לי דבר אחד, עזור לי להכיר שיש אלוקים בעולם." הרי כשתהיה לו לאדם הכרה זו, ממילא יהיו לו כל צרכיו הגשמיים. כשהוא מבקש על פרנסה טובה וכו' הוא מבקש עליה רק בדרך אגב, אך עיקר תפילתו שיישאר רושם בלבו, שהיראה לא תישאר כל השנים באותה מדרגה, אלא תעלה משנה לשנה. הוא מבקש מה' שיאיר לו, כי אלמלא הקב"ה בעזרו אין יכול לו.

הקב"ה הרי נתן לנו את המתנה לעמוד בבית הכנסת ולבקש על כך, הוא נתן לנו את המתנה לעמוד בבית כנסת ולומר את הפסוקים ולשמוע את קול השופר אשר יחד יש להם את הכוח להשאיר בנו רושם. מבקשים אנו מהקב"ה שיביא את התוצאה הנחשקת. אם נעשה את חלק ההשתדלות בלי להבין שצריך לבקש מה' שיביא את התוצאה, יתכן מאוד שההשתדלות לא תביא את התוצאה. על כן צריך האדם להבין בנוסף לאמירת המלכיות ושמיעת

לו, אמירת פסוקי המלכיות מזכירה לו, ואף הוא עצמו נותן לזה לחזור אל נפשו. אין לזה גבול, כי אין זה נמדד בשעות בלבד, אלא גם במדת התבטלותו בתוך השעות הקיימות.

אך הדרך להגיע לזה היא על-ידי השאיפה שהקב"ה יעזור לו להתקדם הרבה ולהגיע רחוק. וכאמור, בתחילה יעשה פעולות קטנות של עבודות, פעולות בתחום שכבר יש לו שייכות אליו, לעשות עם יותר כוונה ויותר חיות והתלהבות. כשהאדם יודע שהמדרגה הראשונה תביאנו אל השניה, ויודע יחד עם כן שהוא צריך שהקב"ה יסייע לו כי אלמלא הקב"ה בעזרו אין יכול לו, והוא באמת מבקש ממנו שייסייע לו, הקב"ה מסייע לו להגיע אל ההשגה.

יודע כל פעול כי אתה פעלתו

כשאנו מבקשים "יודע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו", אנו מבקשים רחמים על עצמנו. זה שהגוי באפריקה יידע זאת, זה כבר יהיה התוצאה של חיזוק הידיעה אצלנו. אם בני ישראל יידעו שיש אלוקים בעולם, יתגלה כבוד מלכותו, ואז יבואו כל אומות עולם בריצה. זה לא עובד כשהאדם מבקש שאומות העולם יידעו בעוד הוא עצמו ימשיך להתנהג כפי שהתנהג. לא כך הדבר, אלא היהודי מבקש על עצמו. התפילה המלהיבה ביותר על רוחניות היא זו שמתפללים בראש השנה. האדם אומר בפה מלא בברכת מלכיות: "אני מבקש ממך רבונו של עולם! יש לי טמטום הלב. כנראה אכלתי מאכלות אסורות או עשיתי עבירות שמטמטמות אל הלב והטמטום מונע ממני להכיר שיש אלוקים בעולם. הסר ממני את הטמטום ועזרני להכיר שיש אלוקים בעולם, עזרני לקבל את ההבנה הפשוטה איך להיות יהודי".

בברכת החמה בשנת תשס"ט, היו מקומות שעשו כל מיני טצדקי כדי לגרום למעמד להיחרט בלבות הבנים למען יישאר חרוט אצלם עד שקנה ושיבה. היו שהכינו דגלים מיוחדים, היו שהוציאו ניגון חדש, היו שהעמידו את הילדים כולם כאחד. כעין זה יש שהאב לוקח את בנו הקטן אצל הצדיק ועושה מילתא דתמיהה כדי שפגישתו עם הצדיק תישאר בזכרונו לעד. אף כאן, יאמר האדם: אני צריך לעשות משהו שיגרום לראש השנה להשאיר בי רושם. לא המעמד החיצוני, אלא הענין הפנימי, הדבר שראש השנה מגלם בתוכו. מה אני יכול לעשות? ואז יעשה ככל האמור לעיל. **יעזרנו ה' שנוכל באמת להמליכו ולזכות לשוב בתשובה שלימה ולהכתב בספרן של צדיקים גמורים.**

קול שופר, שעליו לבקש מה' שיישאר בו רושם. אכן כדי להראות לריבונו של עולם שהוא רציני בבקשתו, הוא מתחיל לשנות את מעשיו. הוא עושה פעולה, ואל הפעולה הוא מוסיף שאיפה שהוא רוצה להגיע אל הפסגה. הוא יודע שהדרך ארוכה והוא מסכים ללכת אותה, אבל כעת התפקיד שלו לעשות את הצעד הראשון.

בראש השנה אנו רוצים לקבל אור פניו של הקב"ה, אור פשוט שפותח את הלב והמוח להכיר את הרבונו של עולם, דע את ה' אלוקי אביך. ועל זה צריך להתפלל קודם ראש השנה ובראש השנה עצמו שהאור באמת ייכנס ללב. כשהאדם יודע על מה הוא מבקש, כשהוא יודע שהוא צריך שהמלכת ה' תשאיר בו רושם, הוא זוכה לסייעתא דשמיא.

יום שלישי פרשת נצבים כ"ד אלול תשפ"ד

עבודת ראש השנה על חיינו המסורים בידי יתברך

צריך לדעת איך לקיים דבר זה על נכון. אמנם לדעת איך לאכול סעודה אינו דבר קשה, מה שצריך לדעת הוא לכוון אל המחשבה הנכונה, מחשבת הבטחון.

ואני בחסדך בטחתי

יותר מזה כתב מהר"ש קלוגר זצ"ל ב'חכמת שלמה' (סי' תקפ"ג) בענין אכילת הסימנים, וזה לשונו: הנה הטעם מה שכתוב בש"ס (הרויות יב, א; כריתות ו, א) ובשו"ע לאכול דברים טובים ומתוקים, אין הכוונה דרך תפילה, דאין מקום לתפילה בשעת אכילה, רק זה **הוא לבטחון ואמונה, כי מראה שהוא מאמין ובוטח שכן יהיה**. ובפרט לפי מה שכתבתי בדרושים לפרשת כי תבוא שנת תר"ב **דבראש השנה יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוא לטובה, ובוזה יהיה נהפך באמת לטובה**. ולכן מהאי טעמא נראה שיהיה אדם רגיל לומר **בראש השנה אחרי תפילת שחרית כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה**. ולכן מהאי טעמא תקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם כן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך, יהיה נהפך על-ידי אמירה זו לטובה, אמן כן יהי רצון. עכ"ל.

הא לך שמכל צד אנו צריכים לחזק את בטחוננו בראש השנה, הן מצד שאנו נמצאים אז בעת צרה, והן מצד שכל התנהגותנו צריכה להיות התנהגות של בטחון על-פי הוראת חז"ל, ולכן אנו צריכים לחזור על יסודות הבטחון כדי שנדע לבטוח כראוי, כי מהלכי המחשבה של הבטחון בעתות כאלה, עדינים מאוד, ובקל עלולים

אוכלים ושותים ושמחים

בימי ההכנה לראש השנה הממשמש ובא, הזמן גרמא לחזור על יסודות הבטחון, וזאת מכמה סיבות, הסיבה הראשונה, כי כמה שהיהודי צריך להכיר תמיד את יסודות בטחון ולחיות אתם, כשהוא שרוי בעת צרה, צריכים היסודות להיות הרבה יותר בהירים אצלו, כי כשהאדם שרוי בעת צרה, הוא עלול יותר לחשוב שלא במחשבת הבטחון, וראש השנה הלא הוא עת צרה במידה מסוימת, שהרי הוא עומד בו למשפט, והרי הוא צריך להשתמש עם היסודות שהאדם צריך להשתמש בהם כל אימת שהוא שרוי בעת מצוקה, ועליו לזכור את הכללים כדי שלא יבוא לידי בלבול.

והסיבה השנייה, כי הנה הטור בהלכות ראש השנה (סי' תקפ"א) כתב שבמיוחד צריך לעסוק בראש השנה בבטחון, ובלשונו: רוחצין ומסתפרין על-פי המדרש: אמר רבי סימון, כתיב כי מי גוי גדול וגו' ר' חנינא ור' יהושע אומרין: איזו אומה כאומה זו שיודעת אופיה של אלוקיה, פירוש מנהגיו ודיניו, שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין, לובש שחורים ומתעטף שחורים וכו' ואין חותך צפרניו, לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים וכו' ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בראש השנה, לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בערב ראש השנה ולהרבות מנות בראש השנה. עכ"ל. ואם כן

היה מאמין באמת שכעת חייו נתונים על כף המאזניים, היה מחליף את צבעיו, ואפילו היה מנסה לחזק את בטחונו בה', לא היה מצליח. הא לך שהוא משקר. מתכוונים אנו בזה, שבגלל שהאדם יודע שיש בזה היסח הדעת, לא נוח לו. כשהאדם הולך עם האמת בשלמות, נעים ונוח לו. רק כשהוא מרגיש שהוא קצת משקר, אין נוח לו, וכיון שאין נוח לו, מצבו מחמיר שבעתיים ונמצא שאין לו משלוות הבוטח.

הוא אשר אמרנו שמצוי מאוד שבראש השנה יתהפכו מחשבות האדם מצד לצד. מצד האחד הוא רוצה לחזור בתשובה, שהרי הוא רוצה להתברך בשנה טובה ומתוקה, ומצד שני אינו רוצה להתהלך מתוח. סוף דבר, צריך הרבה סייעתא דשמיא בשביל זה, כי הנקודה עדינה מאוד.

כי חדות ה' היא מעוזכם

מעניין לציין שה'חתם סופר' בדרשותיו^א כבר מעיר בענין זה. בתחילת דבריו הוא אומר שהבכיה מתוך צער אינה מועילה אלא מזיקה. **הבכיה צריכה להיות בכיה של שמחה ודביקות בלבד**, וכלשון הכתוב (נחמיה ה, י) "אל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם". והביא מהמדרש: השטן אומר בראש השנה בניך גנבים הם, וביום כיפור הוא אומר כמלאכי השרת הם. והביאור, כי הנה בראש השנה מצוה לשמוח להורות שאנו בטוחים כבנים שייצא לאור משפטינו. אך השטן טוען שחדוה זו, אינה חדות ה'. כלומר, לא מחמת הבטחון בה' הוא, אלא מפני שמתעלמים וכמו שאמרו **חז"ל** (בראשית רבה כב) על הפסוק (בראשית ד, טז) ויצא קין מלפני ה', כגונב דעת של מעלה. על כן מתענים בערב ראש השנה

לטעות בהם. הרי אנו רואים שהרבה אנשים מתוחים מאוד בראש השנה, וכנגדם הרבה שמחים ועליונים מתוך היסח הדעת, והמהלך הנכון הוא בוודאי לא זה ולא זה, אשר על כן אנו צריכים, כאמור, לחזור על היסודות הישנים.

בלבול הדעת

ובטרם נעבור אל היסודות, נסביר את הקושי. הבלבול בענין זה מצוי מאוד בהגיע ראש השנה, כי האדם מרגיש שאם יבטח יותר מדי בהקב"ה שיעזור לו, יהיה בזה משום העלמת עין מהמשפט. הרי המשפט נורא ואיום, ואילו היה זה משפט בבית דין של מטה על חמישים אלף דולר בלבד, הלא היה לבו בוודאי הולם בחזקה והיה עושה כל מיני השתדלויות כדי לצאת זכאי, ועכשיו שהולכים לשפוט אותו ולפסוק את דינו אם לחיים אם למוות, היתכן שיתהלך שמח וטוב לב תוך שיאמר שהוא בוטח שייצא זכאי?! האדם מרגיש אם כן את האמת שאין שלוותו נובעת מבטחון בה', אלא מפני שקל לו להתעלם מהמשפט מאחר שאינו רואה אותו בעיניו, ולתלות את התנהגותו במה שאמרו שבראש השנה צריך לבטוח שנצא זכאי בדין, או כאותם האומרים: "אצל החסידים היו שמחים בראש השנה. זהו זה".

מי שיש לו טיפת רצינות, הרי יודע שהוא משקר בעצמו, ולכן הוא מתוח, כי הוא יודע ששלוותו באה לו מהיסח הדעת ומהעלמת עין מכל האמת, והראיה, כפי שאמרנו לעיל, שאם היו דנים אותו בדיני דארעא, לא על חמישים אלף דולר, אלא על אלף דולר בלבד, היה מאבד את עשתונותיו ולא היה ניתן לדבר אתו, ואילו

א. דרוש לז"ך אלול שנת תקצ"ד (ד"ה ויהי מידי עלותה בית ה').

הראשונה והוצרך לברוח, וכשחזר אח"כ לווארשא, התברר לו שהנאמן כבר שבק חיים, וכשפנה אל טובי העיר לבקש את הדירות השייכות לו, נתברר לו שאותו נאמן היה נוכל ורשם את כל הבתים על שמו, וכך מצא הגרי"ז את עצמו בעירום ובחוסר כל. בשביל לחזק את עצמו, למד שער הבטחון מספר חובת הלבבות עשרות פעמים, ואח"כ אמר: "עד היום חשבתי שעשיר הוא מי שיש לו רחוב שלם בווארשא. כעת נתברר לי שעשיר אמיתי הוא מי שלומד עשרות פעמים שער הבטחון, כי אותה שלוות נפש ושמחה שהביטחון מביא, אין רחוב בווארשא יכול להביא".

הגרי"ז הבין שהקב"ה הטיב עמו, כי אילו היה נשאר עם הרחוב בווארשא, כשהיו שואלים אותו: "מה מצבך בעניין הפרנסה?", היה משיב: "נו", "נו", וכאותם שיש להם בימינו חמישים מיליון או מאה מיליון דולר, שהם עסוקים וטרודים יומם ולילה ושרויים בלחץ מתמיד שלא ירמו אותם, וכפי שאמרו **חז"ל** (אבות ב, ז) "מרבה נכסים מרבה דאגה". ועכשיו שרכש את שער הבטחון, טוב לו, איך לך מאושר ממנו, כדברי נעים זמירות ישראל (תהלים פד, ג): אשרי אדם בוטח בך.

והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך

ובשיעורי בנו הגאון רבי דוד זצ"ל הביא מאביו ששאל על הפסוק קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' (שם כז, יד), מדוע כפל פעמיים הלשון קוה אל ה'? והשיב כי הנה **מי שבוטח בה' יש לו תענוג גדול** כמו שכתוב (תהלים לו, ג-ד): בטח בה' ועשה טוב וגו' והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך. נמצא שמי שבטחונו חזק כל-כך עד שמרגיש אותו תענוג, זה רק מפני שאין לו רחוב בווארשא, כי אילו היה לו רחוב

ומאריכים בתפילות, לומר **אבל אנחנו חטאנו ודואגים על חטאותינו, ובראש השנה אנו שמחים מחמת הבטחון בה'**. וכן ביום הכיפורים, השטן אומר שלא מפני שנצטוו להתענות הם מתענים, אלא בטבע אינם יכולים לאכול מפני שהם יודעים שהם ראויים לעונש וכל אוכל תתעב נפשם, על כן **אובלים ושותים בערב יוה"כ, להראות שאנו בטוחים בדיננו ושאינו אנו מתענים ביוה"כ אלא מחמת גזירת המלך**.

נמצא שראש השנה מורכב מערב ראש השנה וראש השנה, וכן יוה"כ מורכב מערב יוה"כ ויוה"כ, והרי לנו שה'חתם סופר' כבר העיר בזה, **שאינו הוכחה מחדות האדם בראש השנה שהוא באמת בוטח בה', כי אפשר שהוא מתעלם ומסיה את הדעת, ורק כשהוא מאריך בתפילה ומתענה בערב ראש השנה, הרי זה מוכיח שחדותו בראש השנה נובעת מהביטחון**. אך האמת שאחרי כל זאת, עדיין צריך לדעת **איך יגיע האדם להרגשת בטחון אשר אין בה סתירה עם המשפט**, ובכן הבא נלמד שוב את יסודות הבטחון כדי שנהיה כבאים ליטהר ואז הקב"ה יקרין עלינו אור בראש השנה שנדע מה ואיך לחשוב.

איזהו עשיר? מי שאין לו רחוב בווארשא

ידוע שהגרי"ז **מבריסק** זצ"ל קיבל נדוניא מחותנו רחוב שלם עם דירות בווארשא כדי שיוכל להתפרנס בכבוד ולקבוע עתים לתורה. וכיון שראה הגרי"ז שההתעסקות עם גביית השכירות וכל שאר עניני הדירות מטרידים אותו הרבה מלימודו, שכר 'נאמן' אחד לטפל בהם בתקוה שהוא יוכל לשבת וללמוד בלי שום דאגה. תוך כדי כך פרצה מלחמת העולם

ימיי אני מצפה ומייחל לתענוג זה שהרגשתי פעם במשך כמחצית השעה בלבד".

לשאלתי על איזה תענוג הוא דובר, פתח וסיפר: בפולין גרתי בסמיכות ל'אמרי אמת' והסתופפתי בצלו. התפרנסתי שם ברווח ובכבוד מניהול חנות. היו לי שם ילדים, נחת וכל מה שיהודי יכול לאחל לעצמו. יום אחד שחור משחור, הגיעו הנאצים ימ"ש והודיעו לי כי עלי לעלות על הרכבת ולעזוב את כל רכושי מאחוריי. מזוודה אחת בת חמש קילו-גרם הניחו לי ליטול עמדי ותו לא. העמסתי מזוודה אחת בת חמש ק"ג בכסף וזהב ובחפצי הערך שהיו ברשותי ועליתי עמה על הרכבת.

ברכבת הרהרתי לעצמי: "הן גזלו ממני את חנותי ואת ביתי, אבל הנה הצלתי לי לכל הפחות את כספי וזהבי ב"ה ועוד ישנם עמדי אשתי וילדיי היקרים לי מפז". כשהגעתי לאושוויץ ושדדו ממני את המזוודה על כל תכולתה, הרהרתי לעצמי: "הן השאירו אותי ללא פרוטה לפורטה, אך הנה אשתי וילדיי עודם עמדי ובם אוכל למצוא נוחם לנפשי". כשעמד הד"ר מנגלה ימ"ש והפריד אותי בידו המרשעת מאשתי וילדיי, אני לימין ואלו לשמאל, הרהרתי לעצמי: "הן בדד נותרתי ואין עמדי כלום מעתה, אך לכל הפחות אני עדיין לבוש בבגדיי האהובים עלי".

אך כשהסרתי מעצמי את בגדיי בפקודת חיות הטרף כדי לשטוף את גופי מן הכינים במקלחות המים שהוכנו לנו מתחילה, עמדתי אז תחת כיפת השמים כשאני ערום כיום היוולדי, ואז כשכבר נלקח ממני כל מה ששייך ליקח מן האדם, הרמתי את עיניי לשמים ואמרתי בקול חנוק: "אבא שבשמים! את הכל לקחו ממני, אבל אותך,

בווארשא, היה בוטח קצת בזה, ורק מפני שאין לו מאומה, הוא בוטח לגמרי בה' ומתקיים בו והתענג על ה'. ולכן אין הקב"ה נותן לאדם זה רחוב בווארשא כדי שלא לפגום בתענוגו. וזהו והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך. מי שיש לו בטחון במדרגת והתענג אל ה', הקב"ה נותן לו משאלות לבו, ומה הן משאלות לבו? - שלא יהיה לו עכשיו פרנסה מסודרת עם כסף מספיק לארבעים שנה קדימה, כי האדם עצמו מבין שדבר כזה יגזול ממנו את התענוג שיש לו עכשיו. וזהו שכפל פעמיים קוה אל ה', לומר שמי שמקוה אל ה', הקב"ה מביא לו בשכר בטחונו מצבים שיכריחוהו להתחזק שוב ושוב, חזק ויאמץ לבך, ולהמשיך לקוות אל ה', כי כך יוכל להמשיך לחיות חיי תענוג עד סוף ימיו.

הנה יסוד זה הוא יסוד שצריך לשנון היטב ולהבינו לאשורו. כשהאדם מבין שאין לו שום עצה ומהלך, הוא מרגיש לגמרי תלוי בהקב"ה (כמו שפירש הרה"ק מרוזין זיע"א הפסוק "עד אנה אשית עצות בנפשי, יגון בלבבי" - כל עוד יש לי עצות, יש יגון בלבבי. רק כשאין לי שום עצה, שמחתי שלמה). הוא מרגיש שכל חיותו אינה אלא מהקב"ה, כי אין שום דבר אחר שיחייהו. אמנם מדרגות רבות יש בזה, כך שאינו שחור ולבן, מכל מקום כשהאדם מוצא את עצמו במצב שאין לו את צרכו וסומך לגמרי על הקב"ה, כשעיניו מְשֻׁבְּרוֹת אליו ומוחו ולבו תלויים בו, הרי הוא מתחבר להקב"ה, וכשהאדם מחובר להקב"ה, יש לו תענוג הגדול מכל התענוגים הקיימים בעולם.

התענוג על אדמת אושוויץ

הסופר הרב דוד זריצקי ז"ל סיפר: שח לי ידידי הרב שמואל בורנשטיין ז"ל יד ימינו של ה'אמרי אמת' מגור זיע"א: "כל

מאות מחשבות של עזרה עצמית, וכל רגע נשמע אותם אומרים: "אה! אולי הקב"ה עזר לי, כי נפל לי עכשיו איזו מחשבה איך לעזור לעצמי". הרפה! אל תחשוב עכשיו על פתרונות. אל תחשוב מה יהיה. בני אדם טועים במה שהם חוקרים אחר העתיד להיות במצבם. הם אמנם לא חוקרים אחר העתידות בעוד חמישים שנה, אבל הם חוקרים אחר עתיד מצב זה שהם שרויים בו, אם יהיה כך או יהיה כך. **עוזב לגמרי את התוצאה. אל תחשוב כלל וכלל מה תהיה התוצאה.** התבונן רק במצב זה שבו אתה נמצא ברגע זה. **"אני נמצא עכשיו במצב שחיי תלויים לגמרי ביד הקב"ה"**. כיון שירפה את עצמו, ירגיש חיבור עצום אל הקב"ה, וזה כשלעצמו יספק לו תענוג שאין כדוגמתו.

יצר מחשבות לבו

היצר הרע מנסה לגזול זאת מן האדם, ולכן כשהוא כבר עומד במפתן הדלת וכמעט שהוא מגיע להרגשה שהוא תלוי לגמרי בהקב"ה, היצר הרע מחדיר בו מחשבת אחרות. פתאום הוא מתחיל לחשוב איך להתחמק מכאן. הוא חוטף מבט צדדי לראות אם יש איזו דלת שיוכל לברוח בעדה, וכן הוא חושב אולי פלוני ופלוני יוכלו לעזור לו. או לחילופין הוא מתחיל לחשוב על התוצאה. הוא אומר במחשבתו: "אני מאמין שהקב"ה הוא טוב ומטיב, אבל האם יטיב עמדי בטוב נגלה או שמא רק בטוב נסתר? ואולי כדאי לי להתפלל שיעשה לי טוב נגלה!". סוף דבר, הוא נעשה עסוק במחשבה איך לצאת מהמקום שבו הוא נמצא. אל תחשוב כל-כך איך לצאת מכאן. תנצל את הרגע. **היכנס אל הרגע הזה שבו אתה מרגיש שאף אחד אינו יכול לעזור לך והנה אתה נמצא תחת כנפיו של הקב"ה.** זוהי המחשבה המחברת

אבא יקר, אותך לא יוכלו ליקח ממני בשום אופן". עיני צדו אז קומוניסט אחד, פניתי אליו ואמרתי לו בקול אמיץ: "האמן לי! אפילו סטאלין ימ"ש לא יוכל ליקח ממני את אבי שבשמים", וכשראיתי שהוא מאדים מרוב כעס, חזרתי ואמרתי ללא שום מורא: "אפילו סטאלין ימ"ש לא יוכל ליקח ממני את אבי שבשמים". עצמתי את עיני ועמדתי כמחצית השעה מבלי לזוז, במהלכה הרגשתי קרבת אלוקים מאין כמותה. לאחר מכן, כאשר כבר התלבשתי בבגדי האסירים והכנסתי מעט מרק דלוח לפה, פסק ממני תענוג זה.

מספר הרב זריצקי: כשהרב בורנשטיין סיים את סיפורו, עצר מעט ואמר לי: ניצלתי מאושוויץ על-ידי שרשרת של ניסים. כיום יש לי בית בארץ ישראל, יש לי אשה וילדים ויש לי ממון ורכוש, אך תענוג זה שהרגשתי באותו חצי שעה לא אוכל לתאר לפניך לעולם, וכל ימי אני מתגעגע אליו ומתפלל לזכות בו מחדש.

כגולם מוטל לפניך

כשמתבוננים בסיפור זה, מוצאים בו יסוד גדול בסוגיית הבטחון. **כל אימת שהאדם נמצא במצב שהוא באמת תולה את עצמו בה'**. הוא יודע שאין לו שום דבר בעולם ושהוא נמצא אך ורק בזרועותיו של הקב"ה, ואינו מנסה להלחם עם זה. הוא לא רוצה משהו אחר ואינו חושב לעזור לעצמו. **הוא רק חושב שהוא תלוי ברצון ה'**, כלשון דוד המלך ע"ה "כגומל עלי אמו" (תהילים קלא, ב), וכפירוש רש"י "כגולם מוטל לפניך". איני יכול לעזור לעצמי, אין לי מה לנסות לעזור לעצמי, איני מחפש עצות לנפשי, איני מנסה לעזור להקב"ה לעזור לי. בני אדם טועים בזה הרבה, כאשר תוך כדי שהם חושבים על הבטחון, הם מערבים

בידו של הקב"ה, חיי מסורים בידו של הקב"ה". אם היה האדם חי באופן זה, היה מרגיש אותו תענוג.

על כל נשימה ונשימה

כעת נתבונן. היהודי הנ"ל, ר' שמואל בורנשטיין, אמר שכאשר משמים סיבבו שיראה וירגיש שהוא מסור בכל רגע בזרועותיו של הקב"ה, כי אין לו שום כלום, ואינו יכול להשיג לעצמו אף לא בגד לכסות את גופו ואף לא טיפת מים להרטיב את שפתיו, הוא הרגיש אותו תענוג נפלא.

אכן עלינו לדעת **שמציאות זו שהאדם מסור בזרועותיו של הקב"ה היתה קיימת** לא רק במחנות ההשמדה של הנאצים ימ"ש, אלא **בכל מקום ובכל זמן**, וכן **היא קיימת עכשיו אצל כל אחד ואחד**. החילוק הוא רק שהוא היה לו יותר קל להתחבר אל האמת. כשיש לו לאדם דברים הרבה שתומכים בו, הוא שוכח מאותה אמת. הוא מרגיש שהוא מבוסס היטב - "ברוך ה', יש לי פרנסה ובית ומשפחה שתומכת בי", והרגשה זו מעכבת אותו מלחיות עם האמת הטהורה שהקב"ה מנשים אותו בכל רגע ורגע, כל הנשמה תהלל י-ה, על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה. "עכשיו הקב"ה נותן לי חיים, מה יהיה מחר? איני יודע". **המחשבה שאינו יודע מה יהיה מחר**, אינה מטרידה אותו. להיפך, **היא מביאה אותו אל הבטחון השלם, כי כך הוא מרגיש שהוא בזרועותיו של הקב"ה**.

תכלית התורה והמצוות היא שהאדם יחיה כל יום מימות חייו באופן זה. חז"ל תיקנו לנו מאה ברכות כדי שהאדם יתבונן מיד בקומו משנתו - "הנה הקב"ה נתן לי בגדים ללבוש. אני מודה לך ה'. אולי עוד מעט לא יהיו לי בגדים, אולי לא מגיע לי

את האדם אל הקב"ה ומביאה לו תענוג עצום, וכל אחד יכול להגיע לתענוג זה (אם כי בוודאי יש בזה מדרגות על גבי מדרגות), כך שאין צריך להיות בשביל זה בעל מדרגה גדול. צריך רק להסיח את הדעת מכל הקיים בעולם ולהתחבר לגמרי אל הקב"ה.

מצוי מאוד שאנשים הנמצאים ברגעים מאוד נעלים בחייהם, מאבדים את ערכם על-ידי המחשבות המנוויות לעיל. למשל, החתן ביום חתונתו וביום שמחת לבו. במקום לחשוב על המציאות שהוא זוכה להשלים את עצמו ולנצל את הזמן להודות לה' ברוב שמחה, הוא עסוק בחשבונות מחשבונות שונים - עם מי אני צריך לרקוד, עם מי אני צריך לסגור חשבון. ועוד יש מי שנעשה עסוק עם התמונות, כשהוא מעמיד עצמו כל פעם בתנועה אחרת לפי פקודותיו של הצלם. וכן מי שעושה סיום מסכת. הוא לא נוכח שם. לו היה חושב על זה שזכה ללמוד תורת ה' ולסיים מסכת שלמה, מבלי להתעסק כלל, לא במי הגיע ומי לא הגיע ואיך יצא טעמו של האוכל, היה מרגיש אותו תענוג גדול שמקורו בחיבור עם הקב"ה.

אכן מצבים יש שבהם יותר קל לו לאדם להתחבר, וכן היו מקומות שהחשיכו מסיבה זו את המאור בעת רעוא דרעווין. כשעיני האדם פתוחות, הוא מסיח את דעתו, כי הוא רואה דברים אין מספר ומתחיל לחשוב חשבונות - "מה עם פלוני ומה עם פלוני? אולי פלוני מסתכל עלי!". כך הוא עובר ממחשבה למחשבה ותוך כדי הוא מתענענע ואומר "ידיד נפש". חבל! למה לא תהיה שם? כשהאדם עוצם את עיניו, יותר קל לו שלא להסיח את הדעת. אבל אין די בעצימת העיניים. הרעיון הוא לסגור את טרדת המחשבות המתרוצצות לכל מקום אפשרי. עזוב את הכל! "אני נמצא עכשיו

"לא מעניין אותי כלל מה תהיה התוצאה. אני נהנה מהמציאות שאני מרגיש שהקב"ה נמצא אתי ומנשים אותי. מה יהיה בעתיד? לא רוצה לחשוב על זה. חבל לחשוב על זה".

כבר שביא דמתחנן לשבוייה

בסליחות אנו אומרים: "מרוך דבשמיא לך מתחנן, כבר שביא דמתחנן לשבוייה". אלוקים שבשמים לך אנו מתחננים, כשבוי שמתחנן לשבוי. השבוי הלא מבין שאינו ברשות עצמו, אלא בכל רגע יכולים להרגו. בהרגשה זו אנו מתחננים לפני ה'. "כולהון בני שביא בכספא מתפרקין, ועמך ישראל ברחמי ובתחנוני. הב לך שאלתין ובעותין דלא נהדר ריקם מקדמך". וכן אנו חוזרים ואומרים בהמשך: "כעבדא דמתחנן למריה, עשיקי אנן ובחשוכא שרינן". מדובר במילים מאירות ביותר המציפות את האדם בתענוג. כשאנו אומרים שאנו מתחננים לפני ה' כשבוי לפני שבוי, מעורר תענוג עצום. **אין לי שום דרך החוצה. אני מסור בזרועותי של הקב"ה, ובוזה אני מחובר אל מקור הטוב.** והריני מתחנן לפניו: רבונו של עולם! אני רוצה להמשיך להיות אתך. אני לא אומר לך מה תעשה וכיצד תעשה. אחת שאלתי ממך, שאמשיך להיות אתך".

ידוע גם בעולם שכאשר שבויים נמצאים זמן רב אצל שוביהם ומקבלים מהם בכל אותה עת את מזונם, לאחר מכן, כשפודים אותם, הם חוזרים אל שוביהם². וסיבת הדבר, כי מי שתלוי בזולתו, נעשה מחובר אליו. וכן יש אנשים שיוצרים 'תלות'³ באנשים אחרים, מפני שהם מרגישים שהללו מעניקים להם מילים טובות

מצד הדין בגדים, אבל הקב"ה ברוב טובו וחסדו נתן לי". וכשהאדם אוכל, אינו מסתח את דעתו להתעסק בחדשות העולם ושאר ההבלים, אלא הוא מרגיש שהקב"ה יושב אתו ומאכיל אותו בכף, והרי מטעם זה כתב הש"ל"ה הק' לומר מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר בתחילת הסעודה. ובכוונה זו הוא מברך ברכת המזון. "הקב"ה נתן לי לחם לאכול, מה יהיה מחר? איני יודע. אני אפילו לא חושב על זה. לא נחוץ לי לדעת מה יהיה מחר".

היסורים הנוראיים ביותר

הרה"ק רבי אשר מסטאלין זיע"א, אבי ה'בית אהרן', אמר על משקל דברי הגמרא במסכת ערכין (טז, ב): "**היסורים הנוראיים ביותר הם כשעברו על האדם ארבעים יום בלי יסורים**", כי אדם כזה מרוחק ביותר מהאמור לעיל. אין לו שום שייכות לזה. הוא כל-כך לא מרגיש תלוי בריבונו של עולם. כל מה שהוא רוצה, הוא עושה. רק מי שבמשך היום יש לו כמה דברים שאין הולכים כפי שהיה רוצה, מוחו מתחיל לחשוב שהוא מסור בזרועותיו של הקב"ה, ומחשבה זו כשלעצמה מספקת לאדם כל-כך הרבה חיות, כל-כך הרבה תענוג, וזה מה שהקב"ה רוצה ליתן לנו.

בני אדם הרבה בחשבם על הבטחון, נעשים מאוד עסוקים בתוצאה. יש לי בטחון שהקב"ה יעזור ויעשה... את ההמשך הם ממלאים כפי רצונם. יש לי בטחון שיקרה כך וכך. עוזב את התוצאה. **בטחון** פירושו שהאדם מרגיש כי עיניו תלויות אל ה', עיניו לך תלויות עד שתחננו, וזה כשלעצמו מוליד את החיבור עם הקב"ה.

ג. נקרא בשפה המדעית: תסמונת סטוקהולם, stockholm syndrome.
ג. dependency.

לחיות כך תמיד. היה אחד מגדולי התורה שנסתלק לאחרונה, שהרופא אמר לו בסוף ימיו: "בדקתי את ערכי הדם של הרב ואני חייב לומר לו שהוא חי ממש על ניסים". הרים הרב את עיניו בתמימות ואמר לו: "וגם אתה! אין שום חילוק ביני לבינך! שנינו חיים על ניסים". אכן כן, כולנו חיים על ניסים, אלא שאיננו מחוברים לזה.

עיני עמך לך מייחלות

והנה הקב"ה גילה לנו שבראש השנה הוא מעביר לפניו את כל הברואים ודן אותם לחיים או למוות, וידיעה זו כשלעצמה, יש ביכולתה להביא תענוג עצום לאדם. לא פחד ולא היסח הדעת. עינינו מייחלות אל ה', כמו שאומרים בתפילת מוסף של ראש השנה: "ועינייהם לך מייחלות". המוח והלב פונים אל הקב"ה, בכל מהותנו אנו מתחננים אליו: "עזור לנו להיות אתך... אנו מסורים בידך..." מי שיעביר את ימי ראש השנה במחשבה זו, יהיה לו ראש השנה נלבב ביותר.

גם בתפילות ראש השנה, כגון: זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכו'. מי שיש לו את ההכנעה ומסכים לקבל שאין הדבר מוכרח שיחיה, ואינו נלחם, משרה עליו רוגע נפלא. הוא לא צריך להלחם. הרוגע שלו נובע מהבנת המציאות. "המציאות שלי היא שאני תלוי בהקב"ה. ומה אני צריך לעשות בשביל זה? אני צריך לבקש מהקב"ה שלא יוציאנו מתחת צל כנפיו. עזור לי להיות אצלך. זכרנו לחיים. פירוש, שאמשיך להיות מחובר למקור החיים".

לא ארפך ולא אעזבך

כשהאדם חי עם המחשבות האלה, אינו רוצה לעזוב את הרבונו של עולם, אינו רוצה לומר לאחר התפילה בראש השנה:

ומאשרים את פעולותיהם. כשמדובר בתלות חולנית, פועלים לנתק אותה. אבל כך היא המציאות, האדם מפתח חיבור וקרבה למי שמספק לו את צרכיו ורוחש לו אהבה כבן לאמו. זה הרי מה שקורה לתינוק קטן. אין לו עדיין אותיות לבטא את האהבה שלו, אבל הוא תלוי בכל מהותו ומציאותו באמו ונעשה מחובר אליה. **כשהאדם מרגיש חיבור זה מול הקב"ה, מאחר שהוא באמת מקור החיות, הוא מקבל מזה תענוג עצום שאין בדומה לו.**

מן המצר קראתי י-ה

ובחזרה לראש השנה. אנו מבינים כבר שהתענוג הבא מן הבטחון אינו תלוי כלל בתוצאה, אלא בעצם היות האדם במצב זה ובכך שהוא מרגיש שהוא מסור לגמרי בזרועותיו של הקב"ה. אך מה? כשהאדם קם בבוקר ורואה שיש לו מכל העניינים הגשמיים די והותר, הם מונעים ממנו הרגשה זו. חוץ מצדיקים גדולים שהגם שהיו להם גשמיות לרוב, זה לא נגע ללבם כלל ונשאר עם ההרגשה שהם תלויים בחסדו של הקב"ה כאילו היו חסרי כל. וכפי שאמר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א בהיותו בבית האסורים: "מה לי הכא מה לי התם?". לא היה אצלו חילוק בין תקופת היותו בבית האסורים לבין התקופה שישב בראש השולחן עם המוני החסידים ועם כל העשירות שהיתה אצלו, כי גם כשהיה לו כל, לא השיג את תענוגו מהגשמיות, כי אם מההרגשה האמיתית שהוא תלוי לגמרי בהקב"ה.

אכן המצוקה יש בכוחה להביא גם את האנשים הפשוטים להרגשה זו. **כשהאדם שרוי בצרה ואינו יודע מה יהיה בעוד דקה אחת בלבד, לו ישיכיל להתבונן כראוי, יזכה לאותו תענוג.** וכאמור לעיל, העבודה היא

ממך אליך אברח

יש בפיזטים הלשון "ממך אליך אברח".
הוי אומר: **יש לו לאדם יראה גדולה. הוא לא מסיח דעת, אבל הוא בורח לזרועותיו של הקב"ה.** כשהאדם מסיח דעת, לעולם לא יוכל להשיג אותו תענוג. אלו שמסתובבים בחוץ בראש השנה מתוך היסח הדעת ומציצים בכל עת בשעון וסופרים את הדפים במחזור, יש להם צער גדול. מי שיש לו יראה בראש השנה ויודע מה לעשות אתה, היינו להנציח את רגעי היראה האלה מבלי לחשוב על העתיד - "כל-כך הרבה אנשים מתו השנה ואולי הגיע גם תורי". לא ולא. הן אמנת שהקב"ה מטלטל את העולם, וכפי שראינו בשנה זו כיצד נתקיים "על המדינות בו ייאמר איזו לחרב". אבל **התכלית היא לא שהאדם יפחד מהעתיד, אלא שהאדם יבין עד כמה הוא תלוי בהקב"ה.**

גם כשהאדם מתפלל לחיים טובים, מבואר **בספרים**, שהכוונה אחת היא, שיהיה מחובר להקב"ה מקור החיים, וכיון שיהיה מחובר אליו, יהיה לו הכל ברוחניות ובגשמיות. ואפילו כשהאדם מתפלל על הצרכים הגשמיים, אבינו מלכנו שלח רפואה שלמה לחולי עמך, אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה, וכן הלאה, **הוא יותר נוטל חיות מעצם המציאות שהוא יכול לעמוד לפני המלך בהכנעה גדולה ולבקש עליהם, מהחיות שהוא נוטל מהמחשבה שבאמת יתמלאו בקשותיו.** הוי אומר: כל הדברים החסרים לאדם, אך אמצעים הם להביאו למצב זה, וגם כשמדברים עליהם, זה רק כדי להרגיש תלויים ומסורים בידיו של הקב"ה.

ברם האמת היא שכמעט שלא מדברים על הצרכים הגשמיים בראש השנה. **רובא**

"סיימנו עם התקיעות, עכשיו הולכים לאכול בשר... עזוב אותי! עמדתי שש שעות על הרגליים, עכשיו מותר לי לתת לעצמי דרוור... הרי כתוב בשו"ע שצריך לסעוד..." הוא לא רוצה לעזוב. טוב לו. המצב שבו הוא נמצא כעת, הוא המצב הטוב והנעים ביותר בשבילו והוא רוצה שיימשך. גם כשהוא אוכל את הסעודה, הוא נשאר במצב זה. הוא לא מתוח. האדם נעשה מתוח רק כשהוא נלחם עם המצב.

בענין זה כדאי לדעת: **מתי מרגיש האדם שלא בנוח? כשהוא נמצא במצב שנפשו צריכה להרגיש הרגשה מסוימת אך אינה יודעת מה היא צריכה להרגיש, כי לכן הוא מתבלבל.** דבר זה מצוי מאוד בין אדם לחבירו. האדם אינו יודע אם הוא צריך להיות עכשיו קשוח לפלוני או נחמד, האם הוא צריך לצעוק? האם הוא צריך להסכים לכל דבר? עקב כך הוא עושה את הדבר השגוי ונעשה מבלבל לגמרי ואינו יודע מדוע. כשהנפש יודעת בדיוק מה היא צריכה לחשוב ולהרגיש, היא שלוחה ורגועה עד להפליא.

יש אדם שכאשר שופטים אותו, הוא נשאר בשלוות הנפש. למה? כי הוא יודע בבירור שאין לו עכשיו להלחם כי אם לכוון שאין עוד מלבדו. **"אני נמצא בידי של הקב"ה והוא יכול לעשות אתי ככל שיחפוץ".** הנה רבים המה האנשים שאינם יודעים כדת מה לחשוב בעת אמירת "ונתנה תוקף". הם יודעים שבאופן רשמי זה נקרא קטע מאוד מאיים שנועד להפחידנו. אך לא, זה הזמן שהאדם יבין שהוא מסור בידי של הקב"ה. **אתה מסור בידי ואינך אומר לו מה לעשות.** אתה לא מגביה את הקול בימי יעשר' ואף לא רוקע ברגליך בימי יעני' כאומר - 'רק זה לא'. אתה יודע שיש לך רק דרך אחת - לברוח אל תוך זרועותיו של הקב"ה.

ואתן לך את כל צרכיך, אבל אקבע יום אחד בשנה שבו תעמוד לפני במשפט, ובעצם זה שתדע שאני יכול לקחת ממך הכל, כולל את נפשך, בין רגע, תוכל להגיע להרגשה זו."

וכאמור, כדי שהאדם יגיע בראש השנה להרגשה זו, הוא צריך להשתמש בו נכונה ולחשוב את המחשבות הנכונות, וכשיבקש ויתחנן על נפשו, יזכור שאינו יכול לומר להקב"ה מה לעשות, ושאפילו יבקש בכל הכוח, לא יוכל לשנות מאומה. מדובר בנקודה עדינה ואמיתית מאוד. כשהאדם עומד מרחוק ומבקש מתוך אי הבנה וריחוק, השפעת תפילתו פחותה (אם כי בוודאי יש לה השפעה ותועלת, כי כל מי שפונה להקב"ה, כמה טעויות שרק יעשה, תפילתו תועיל לו ללא שום ספק). **רק כשהוא מתפלל מתוך הכרה שהוא בזרועותיו של הקב"ה ושוה כשלעצמו נותן לו חיים, השפעת תפילתו גדולה ועצומה.** מתבונן אם כן האדם במציאות זו ומבקש מתוך הכנעה גדולה: **"רבנו של עולם! החזק אותי בחיים וספק לי את כל צרכיי".**

לחזות בנועם ה'

והנה כשהאדם מבין זאת, הרי הוא מבין שאי-אפשר לקבל גשמיות בלי רוחניות. הוא מבין שהעולם בנוי על-פי פרשת והיה אם שמוע. אם יהיה קרוב להקב"ה, יהיו לו כל צרכיו, ואם יהיה רחוק ממנו, לא יהיו לו צרכיו. וכיון שכן הוא מבין שכל בקשותיו על הרוחניות, הן בקשות על עצם החיים, כי בלעדי ההצלחות הרוחניות - ימות. כשהוא מבקש מהקב"ה בראש השנה שיפתח את לבו ומוחו בתורה כדי שיוכל לשמור ולעשות ולקיים, הוא מבקש על כך מתוך הכרה שברגע אחד של טעות, יוכל לאבד את הכל. הוא מבין שהיצר הרע אורב

דרובא מהתפילות בראש השנה הם רק תפילות על קרבת אלוקים, וסדר הזכרונות הוא הראיה הברורה ביותר לכך, כי שם מדברים על כל הדברים שהקב"ה מטלטל ומרעיד בהם את העולם, ומה אומרים על זה? אומרים "אשרי איש שלא ישכחך וכן אדם יתאמץ בך". כמה מאושר הוא האדם שלא שוכח מהקב"ה ומחזיק בו חזק. בני אדם טועים בזה וחושבים שהתכלית היא להפחיד את האדם כדי שיבין שאין לו ברירה כי אם להתחיל להתנהג כמו שצריך. אך מי שלומד את הענין באופן זה, בדרך כלל אינו מותיר עליו רושם לאורך זמן. אם היתה לו לאדם רגע אחד וקיבל אז על עצמו להתנהג כשורה, לאחר זמן כשתפוג יראתו, לא יהיה לו מה שיחזיקו ולא יוכל לעמוד אז בעת נסיון. אכן מסיבה זו אנו רואים הרבה שבהגיע חודשי טבת ושבת, הם כבר נופלים. ואלה שאינם נופלים אז, זה רק מפני שיש להם עוד משהו במוחם שתומך בהם עכשיו. כלומר, לא היראה שהיתה להם בחדשי אלול תשרי מחזיקה אותם עכשיו, שהרי כבר פג תוקפה של יראה זו, אלא התענוג של קרבת אלוקים הוא זה שמחזיק אותם. הם מבינים שרק כשהם מחוברים להקב"ה, הם זוכים לאותו תענוג, ואינם רוצים להתנתק. היראה גורמת להם שלא ירצו לנתק את הקשר. האהבה והיראה משמשים בעירוביאי.

היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים

נמצא לענין מעשה, הקב"ה קבע יום של משפט מפני שהוא רוצה לקרבנו אליו, הוא רוצה שנוכל להרגיש תלויים בו. הקב"ה אמר: "במקום שאצטרך לקחת ממך את הכל ולהביא עליך יסורי איוב עד שתרגיש תלוי בי לגמרי, אאריך את ימך בנעימים

זה הוא משנן. וכל האסונות המפחידים שהיו במשך השנה, רק גורמים לחיזוק ההכרה שהוא מסור בידיו של הקב"ה.

הבא לטהר מסייעין אותו

הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א כתב בספקו **"צדקת הצדיק"** (אות קט): **מיד שאדם רוצה לשוב הרי הוא בא ליטהר, והמשפט** (פירוש: הדין נותן) **לסייע אותו,** כמו שאמרו **ביומא (לח, ב), וכשמסייעין, אז ממילא ניתוסף בו רוח טהרה והוא מוסיף לבוא ליטהר, ואז חוזר הסיוע מלמעלה ביתר שאת, וממילא מוסיף למטה לבוא ליטהר, וכך חוזר חלילה, עד שמפְתַח כחודו של מחט, נעשה כפתחו של אולם, כמו שאמרו ז"ל (שיר השירים רבה ה, ב).**

הוי אומר: כשהאדם מצמצם את מוחו לחשוב שהוא מסור בידיו של הקב"ה ושאינו יכול לעזור לעצמו, ומתוך כך הוא מתחנן אליו שיתן לו חיים, הוא נקרא בא ליטהר, וכיון שהוא בא ליטהר, מסייעין אותו, והיינו שיכניסו ללבו הרהורי תשובה שלא ירצה לעזוב את הקב"ה, וכשינצל הרהורי תשובה אלה לחשוב שהוא באמת רוצה להיות קרוב, יהיה זה בא ליטהר מחדש, ועל ידי כך יסייעו אותו להכניס ללבו יותר הרהורי תשובה, וחוזר חלילה.

ושבת עד ה' אלוקיך

מעתה אם לחשך אדם לומר: היתכן שהמחשבה שאנו מסורים בזרועותיו של הקב"ה, היא קיומה של מצות ראש השנה? הרי בראש השנה צריך לחזור בתשובה! בראש השנה צריכים להרגיש שהולכים ליענש ולהתייסר, ומתוך כך לקבל החלטה נחושה לעזוב את המעשים הרעים! התשובה תהיה שזו נולדת מזו, **התשובה נולדת מההכרה,** ואם יעשה האדם רק את

לו תמיד ושהוא שרוי תמיד בסכנה גדולה, ולכן הוא מבקש שלא ישכח את האמת שהוא זקוק תמיד בכל עת ובכל רגע לסייעתא דשמיא להצליח ברוחניות. הוא מבקש בראש השנה שבמשך השנה יזכור זאת, כי הוא יודע שאם יזכור זאת בכל עת, יהיה לו טוב, ולעומת כן, אם ישכח מזה, יהיה לו נורא ואיום.

נמצא שבנוסף לזה שהאדם חושב ומרגיש בראש השנה שהוא מסור בזרועותיו של הקב"ה, הוא גם מתפלל אליו שיזכור זאת כל השנה. "עזור לי שאצליח ברוחניות, כי אני רוצה לחיות". האדם אומר ככה: "אני יודע שאני אוהב גשמיות, אני יודע שאני רוצה להצליח גם בעולם הזה, אבל אני יודע שאין שום דרך לזה רק על-ידי הצלחה ברוחניות, ולכן אני מבקש על הרוחניות".

תפילה כזאת אינה נקראת שלא לשמה, שהרי האדם צריך ומחויב להתפלל על צרכיו הגשמיים, ואדרבה, הקב"ה תלה את הגשמי ברוחני, כדי שידע האדם שעל-ידי שיבקש על הרוחני, יסופקו לו צרכיו הגשמיים. יתירה מזו, הרי **בספרים** כתוב להדיא שצריך להתפלל בראש השנה על הצרכים הגשמיים, ויש שכתבו להתפלל ביום הראשון על הרוחני ובשני על הגשמי. הא לך שהאדם מחויב להתפלל על צרכיו הגשמיים, כי אם יחשוב שאינו צריך להתפלל עליהם, ירמה את עצמו. אבל יחד עם כן מבין האדם שאין דרך אחרת. יש רק דרך אחת. **אם אהיה קרוב לה' - יהיה לי טוב, אם לא - לאו.**

נמצא שתכלית היראה היא כאמור, להביא את האדם אל ההכרה שהוא מסור בידיו של הקב"ה, ועל זה הוא חושב ואת

מיטתו, יש לו ישוב הדעת, ואם אין לו את כל אלה, אין לו ישוב הדעת.

אולם אם ישכיל האדם, יוכל לנצל מציאות זו ככלי להתקרבות לה', ולהפוך אותה גופא לעבודת היום. מה יעשה? - ימסור את עצמו אל ה', וכה יאמר: "איני יודע מה יהיה, איני יודע אם יהיה לי מקום בבית הכנסת, איני יודע מי יעמוד לידי ומי ידחוף אותי, איני יודע כמה זמן תיארך התפילה, איני יודע היכן תהיה לי כוס מים לרוות את צמאוני, איני יודע כשאצטרך לברכת אשר יצר לאן אלך. איני יודע כלום, אבל הקב"ה יעזור". כשהאדם עושה כן, חוסר הנוחות אינו מבלבל את דעתו, אלא להיפך, הוא גורם לו להרגיש שהוא מסור בידיו של הקב"ה, והרי זה משתלב הפלא ופלא בעבודת היום. "אני עייף, איך אוכל להתפלל כל התפילה? אינני יודע. הקב"ה יעזור לי". בני אדם נלחצים. מה לכם כי תילחצו? - "אני לא יודע, אבל הקב"ה יעזור. הרי כל החיים תלויים בהקב"ה, ואם כן הוא כבר ידאג גם ללגימה. אני לא יודע, אבל אני מסור בזרועותיו". הרי אנו אומרים שאנו מתחננים כשבוי המתחנן לשוביו, ובכן, השבוי אין לו לגימת מים. אין לו כלום, והוא מתחנן לשוביו שיתן לו ויש לו הנאה מעצם היותו במצב זה. צריך לזכור שהמצב מסביב נקבע בהשגחה פרטית מדוקדקת, אבל מי שמכניס את עצמו לידיו של הקב"ה, זה עוזר לו, ומי שאינו מכניס את עצמו לידיו של הקב"ה, זה מפריע לו...

השניה בלי הראשונה, לא תהיה לה קיום, ורק אם יעשה את הראשונה שהיא הבסיס, והשניה תבוא בעקבותיה, אז תהיה לה קיום.

בזה שהאדם מצמצם מחשבתו להרגיש שהוא מסור בידיו של הקב"ה, הוא עובד את עבודת האמונה, שהרי הוא משנן את יסודות האמונה שהקב"ה מחיה אותו בכל רגע ושהוא מסור בידיו, ועבודה זו תוליד בו הרצון שלא לעזוב את הקב"ה ושלא לחזור בשום אופן לדרכיו הנושנות. וכשיחשוב על כך שאינו רוצה לחזור לדרכיו הנושנות מפני שהוא רוצה להשאר תחת כנפיו של הקב"ה, הוא יהיה שוב כבא ליטרה, וזה יתן לו עוד סיוע, וכך יגיע לאן שהוא צריך להגיע.

חוסר נוחות בראש השנה

ובענין זה נזכיר עוד פרט אחד כעצה מעשית לראש השנה: הרי בראש השנה יש הרבה מאוד יהודים שאין להם את כל הנוחיות. רבים אינם נמצאים כלל בבתיהם, ואף אלה שנמצאים בבתיהם, בדרך כלל הם מוצאים בבית הכנסת המולה גדולה כאשר מתקיים בו ברוב עם הדרת מלך עם כל הפירושים, וכן רבים מוצאים את עצמם עייפים מפני שקמים בהשכמה ועוד צריכים לעמוד על רגליהם שעות ארוכות מבלי להכניס כלום לפה ברוב שעות היום. כל זה ועוד, גוזלים מן האדם את ישוב דעתו. כשהאדם יש לו את מקומו, את מרחבו ואת

יום רביעי פרשת נצבים תשפ"ב

עבודת ראש השנה מתוך יישוב הדעת ולא מתוך לחץ

אחד מי לחיים ומי למוות. ומאידך אומרים לנו שצריך להיות בשמחה, איך זה עובד.

ובאמת הרבה חלקים יש בתשובה לשאלה זו, יש מי שמתחבר לחלק זה ויש לחלק זה, והכל אמת. **הרבה מהספרים** מבארים שהשמחה היא על שבטוח בהקב"ה, **במכתב מאלהיו** (מאמרי ר"ה עמ' קלא) מביא את דברי **הספורנו** הנ"ל וכותב: **ביאור הדברים, כיון שדין ראש השנה הוא על רוחניות האדם עד כמה יזכה לסייעתא דשמיא לפי מצבו הרוחני, שעל פי זה נחתכים כל ענייני הגשמיות שלו, לכן בעל התשובה המכיר את גודל חסדי השי"ת על השב, בוטח בה'. ובהיות שישראל הובטחו על נקודה פנימית שלעולם לא תיכבה בקרבם, כהבטחה לאבות 'לא מאסתים' וכו' (ויקרא כו מד) כידוע, לכן גם במדרגה השפלה בוטח להיאחז לכל הפחות בנקודה זו שמשם ישיעו השי"ת ברוב רחמיו, שה' שם הרחמים ישפוט אותנו, ולכן ישיענו, ומתוך בטחון זה כבר שמח בישועתו. היינו שאדם בוטח בהקב"ה בראש השנה לא רק שבוודאי יזכהו בדיון כמו שכתב הטור, אלא הוא יודע ובוטח וברור לו כשמש שהקב"ה יעזור לו, כי הקב"ה אוהב את הרוצה להתקרב אליו, וברוב אהבתו מסייע לכל הבא ליטרה, לכן עתה שהוא נכנס בגדר בעל תשובה, יש לו שמחה ובטחון בהקב"ה הרוצה להיטיב.**

הלחץ רק מזיק

כדי להבין איך לעשות זאת, איך לעבוד על הלוח המחשבה שלנו, עלינו להעמיק

בעומדנו לקראת בוא יום הדין, נתבונן בענין מה שמבואר **בספרים הק'** שהגם שראש השנה הוא יום הדין עם כל זה צריכים להיות בו בשמחה, והרבה מספרי החסידות עסוקים בכך לבאר את הענין. ובאמת כבר איתא כן **בטור** (או"ח תקפא) שישראל אינם כאומות העולם שעצבים ביום דינם, אלא הם אוכלין ושותין ושמחין בר"ה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס. והספורנו כתב **בפרשת אמור** על הפסוק 'זכרון תרועה' (ויקרא כג כד): זכרון תרועת מלך, בה יגילו במלכם, כאמרו (תהלים פא ב) 'הרגינו לא-להים עוזנו הריעו' וכו', **וראוי לנו לשמוח אז יותר על שהוא מלכנו שיטה כלפי חסד ויזכה אותנו בשפטו אותנו**, כאמרו (ישעיה לג כב) 'כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא ישיענו'. ובדרשות **חתם סופר** (ז"ך אלול תקצ"ד) איתא: **הבכיה של צער בראש השנה מזיק, כי אם על דרך בכיה של שמחה ודביקות, כמו שאמר עזרא (נחמיה ח י) 'אל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם'. דהיינו בכייה של שמחה ודביקות מרוב התרגשות כן, אך בכייה מתוך צער ולחץ לא, וזה הענין ששרים הרבה בתפילות ראש השנה, וככתוב (תהלים צח ו) 'בחוצרות וקול שופר הריעו'.**

אלא שיש לשאול מה הספרים רוצים ללמדנו בזה וכיצד יתכן הדבר, הרי מצד אחד אומרים בתפילת 'ונתנה תוקף' 'מלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזו ויאמרו הנה יום הדין, ומעוררים אותנו שצריך לעשות תשובה תפילה וצדקה כדי להעביר את רוע הגזירה, לזכור ולדעת שהיום נגזר על כל

השנה שעבר לא העלו על דעתם שעשכשוי כבר לא יהיו פה, מכל מקום עלינו לדעת **שהלחץ לא יעזור ולא יועיל מאומה, כי על האדם לעשות מה שיש לו לעשות, תשובה תפילה וצדקה**, וזה לא עובד מתוך לחץ.

הענין הזה שלחץ רק מגרע ומקלקל הוא ענין מציאותי, משום שהוא גורם שהמוח וכל החושים נעשים מצומצמים, וכפי שכתוב **במשלי** (יז כב) 'רוח נכאה תיבש גרם', ולהיפך **כשאדם שמח ורגוע המוח מתרחב וכל החושים עובדים**, כפי שכתוב (שם טו ל) 'שמועה טובה תדשן עצם', וכסיפור הידוע **בגמרא** (גיטין נו:): ברבי יוחנן בן זכאי עם אספסינוס. אדם לחוץ המוח והלב שלו לא עובדים, זה לא פרה ורבה, הוא שוכח מה צריך לעשות, אלא שמאידיך צריך לדעת את הרצינות ועד כמה צריך להתכונן.

דבר נוסף שצריך לדעת, כשרוצים להבין את המשמעות של ראש השנה ושה ישאיר עלינו רושם, אזי אם ניכנס ללחץ זה יחלוף ויעבור כאבק פורח וכחלום יעוף. **אדם שמכניס ידיעה במוחו כשהוא ביישוב הדעת, זה מתיישב אצלו ומשנה אותו**, יכול להיות שאדם שמע עצה אחת בשעה שחושיו עבדו והיה מוכן לקבל וזה מתיישב בעומק ליבו ומלווה אותו כל חייו. אך כשמנסה להכניס ידיעה למוחו בכוח זה לא עובד, כשהוא לחוץ לא נקלטים ומתיישבים דברי תורה במוחו. יש אנשים שלפני בחינה עוברים על החומר הנלמד ומצליחים במבחן, אך כשתדבר איתו כמה שבועות אח"כ לא יזכור כלום ממה שלמד, כי זה מן השפה ולחוץ, לא ביישוב הדעת. אותו דבר יש לפעמים מגיד שיעור שעובר מהר לפני השיעור על מה שהולך ללמד, תדבר איתו

יותר ביסוד הדברים. כי הנה כלל פשוט הוא הן בתחום חכמת החיים והן בתחום עבודת ה', שכדי לצאת זכאי במשפט צריך להיות ברוגע וביישוב הדעת. שהרי כל בר דעת מבין שאדם המתייצב למשפט צריך לסדר את דבריו, לדבר לפני השופט בצורה טובה, להסביר את עצמו היטב מה חשב ומה עשה, ולדקדק בדבריו שלא יגרום לו את ההיפך. ולכן אף שהוא מבין שחייו תלויים תוצאות משפט זה, הוא גם מבין שלא יעזור לו שיהיה אז בלחץ*, ולכן הוא מסיח דעתו מהפחד הנורא שמסביב, ומשתדל לדבר ברוגע וביישוב הדעת.

כך זה בכל דבר, למשל בעל תפילה בראש השנה שמוציא ידי חובה אלפי מתפללים, ובאים ואומרים לו דע לך שסומכים עליך שכולם ישמעו אותך, ונותנים לו רשימה שלימה של אזהרות, ואף מוסיפים ומציינים בפניו שפעם שעברה לא שמעו אותך מספיק טוב, אזי כמה שיותר יכנס ללחץ פחות יצליח בתפקידו. גם בעל תוקע אם הוא נכנס ללחץ, זה לא עובד, הוא לא יצליח לתקוע, אפשר לחפש אחר במקומו, ואף כי הוא יודע שעומדים אלפי יהודים ורוצים לצאת ממנו מצות תקיעת שופר דאורייתא, כולם סומכים עליו, והוא גם יודע שיש מקטרגים, ואת כל ההפלגות שכתוב בזהר וכל דקדוקי ההלכה, הרי שאם זה מכניס אותו ללחץ זה לא יעבוד.

וככל החזיון הזה הוא גם אצל כל אדם בבוא יום הדין, שאמנם אומרים לנו שמגיע משפט שבו יפסקו בשמים החלטות גורליות על כל החיים שלנו ושל משפחתנו, 'ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות', זה לא פשוט. הרי כל אחד בסביבתו שומע בשורות קשות, כל אחד מכיר כאלו שבראש

ולעשות תשובה, וכפי שיש נוסח מיוחד שהבעל תפילה אומר לפני תפילת מוסף 'הנני העני ממעש' וכו'.

ונתן להשוות זאת עם הנאמר משמו של הגרי"ז מבריסק זצ"ל, שאמנם יש הלכות מי ראוי להיות בעל תפילה, שצריך להיות בן שלושים שנה ונשוי ועוד, אך אם אין לו קול הרי שזה לא שייך אליו בכלל, לא מתאים לומר לו את התנאים. כך גם בענין לב נשבר, אם אין לו את זה הרי שהוא לא תפס את מהות התפקיד שלו בכלל.

הן הן הדברים גם לגבי עצם ההכנה לקראת יום הדין, **שמבלי חרדת קודש להבין את רצינות וגודל היום, לא יתכן כלל לגשת אל הקודש, ולנצל נכון את הזמן הגדול והקדוש.** צריך לדעת שיש משפט נורא, כמו שמפרטים בתפילת 'ונתנה תוקף', וכמו שמעוררים אותנו מאמרי חז"ל והספרים הק' שזה לא פשוט, רק תשובה תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה. **אלא שבד בבד עלינו להעמיד את יישוב הדעת שלנו על המשקל,** שלא יטה הכף למצב של לחץ ובלבול שיפגע במה שצריך ונכון לנו לעשות, כי למעשה **מה שבא מתוך לחץ לא ישכנע ולא ישנה בני אדם.** התכנית של חז"ל היא **לדעת את הדברים אך לעבוד עם זה ביישוב הדעת, כי רק כך זה יוכל להתיישב במוחו של האדם ולשנות אותו.**

לא להיתפס רק לדברים חיצוניים

נוסיף עוד דבר שמאוד מצוי אצל מי שלא רוצה להחמיץ את ראש השנה, מי שיודע שחיי תלויים בזה, אלא שהוא לא באמת יודע מה עליו לעשות בימי ראש השנה, הוא אמנם רציני ולא הולך לדבר שיחות בטלות, הוא מנסה להתכונן, אבל הוא לא יודע איך ממלאים את החמישים

אחרי כמה שעות והוא לא יזכור בכלל מה הוא אמר. מאידך אדם שלומד ומשתעשע עם סברא, הוא מתחבר וחי את הסברא, הרי שהוא יכול לזכור זאת גם כעבור עשר שנים.

גם בסוגיית התשובה זה כך, יש אנשים ששינו את כל דרך החיים שלהם לטובה, וכשתשאל אותם מה יותר עשה להם את השינוי, בדרך כלל יתברר שממה שעמדו והזהירו אותם והכניסו אותם ללחץ לא נהיה כלום, זה לא שינה את מהלך המחשבה שלהם. אם המשגיח גער בהם ואמר שכל דקה שלא יגידו שהם משנים את הלך המחשבה ישלמו קנס, אזי גם אם הבטיחו להשתנות זה יחזיק לשעתיים בלבד. מה שאין כן **אם יש קצת התעוררות בלב, על ידי לימוד ספר מוסר בחבורות ברוע בלי לחץ, כשאף אחד לא מכריח, זה יכול לשנות את החיים פי עשר ופי מאה, כי זה יורד למוח לאט לאט ומתיישב בלב, יש זמן שיכולים לחשוב ולהתחדש.**

מוכרח שתהא חרדת קודש

מעתה ישאל השואל, אם כן לשם מה אומרים לנו את כל הדברים הנוראיים על משפט ודין, למה מכניסים אותנו ללחץ, וכי רוצים לקלקל לנו ח"ו. על זאת נשיב עם המשלים הנ"ל בבעל תוקע ובעל תפילה, כי הרי זה פשוט שבעל תוקע שחושב שתקיעת שופר זה משחק אינו יכול להיות בעל תוקע, ואם יש הערות על אופן תקיעותיו לא יתכן לומר לו שהכל בסדר, משום שהוא צריך להכיר באמת, ולדעת את הרצינות של התקיעות וכמה צריך לפני כן לשוב בתשובה. אותו דבר אצל בעל תפילה, אם אין לו לב נשבר הוא לא הבין את התפקיד שלו ואז בוודאי איננו ראוי להיות בעל תפילה, הוא צריך להתכונן כראוי

בקבלת התורה מובא בספרים שהיו דרגות שונות בבני ישראל, היו שהתעלו והתרוממו עד מאוד, והיו שהתעסקו עם הקולות וברקים שמסביב. גם כשמושיח יגיע יהיה כך, שיהיו שיתחילו לרוץ ולצלם תמונות, להודיע לכולם מה קורה, ויאבדו את העיקר. במרבית הפעמים הסיבה שמהלך המחשבה הוא לא נכון, משום שאדם לא יודע מה כן לחשוב, לכן הוא בא ומסתכל על השעון ומנסה לחשוב מה לעשות.

היוצא מכל האמור, **העיקר בראש השנה ובכלל בלהיות יהודי, זה לשנות את מהלך המחשבה**, לחשוב אחרת, לעשות שינוי בראש, וממילא משתנים המעשים. היהדות בנויה על שינוי מהלכי המחשבה, **בראש השנה התכלית היא שיהודי ישתנה לטוב, שתמליכוני עליכם, ובשביל זה צריך לשנות ברוע את מהלכי המחשבה, שיוכלו להביאו לתשובה עמוקה יותר.**

מהלך המחשבה שמביא שמחה

עתה נשובה נראה איך מתיישב מה שהקשינו בתחילה, שמצד אחד צריך אדם להבין מה נורא הוא היום הזה, אך מצד שני צריך הוא להיות בשמחה, כי כשאדם נכנס ללחץ זה לא ישנה אצלו את מהלך המחשבה, זה לא יעשה אותו יהודי אחר.

והאמת שצריך לדעת שאין אפשרות שלא לעבוד עם הדרך של 'זהה אם שמוע', דהיינו להבין שאם לא נטיב מעשינו לא יהיה טוב לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. בעולם הבא, כמו שמכוננים באות ח' של 'אחד' בקריאת שמע על הז' רקיעים והארץ, ואחת מן ההבנות הפשוטות בזה היא שהארץ היא רק שמינית, והעיקר הוא הז' רקיעים שזה ההמשך של הנשמה והנצחיות, ואדם שלא ישנה את מהלכי

שעות הללו של שני ימי ראש השנה ותוספתן מלפניה ומלאחריה. ואז מצוי שאדם מנסה כאילו לקנות זאת עם כסף, הוא אומר לעצמו מה צריך? צדקה, או אני נותן צדקה, צריך ליסוע לצדיק, או אני נוסע, והוא אף מוכן לשלם הרבה כסף עבור זה, צריך לומר את כל התהלים, אז הוא אומר. אלא שזה עדיין רחוק מהאמת, הוא לא יודע מה לעשות עם עיצומו של יום, מה לחשוב, אז הוא מחליף זאת בסגולות, לסמוך על תפילת הצדיק, לגמור פעמיים תהלים, לקום בהשכמה, וכהנה וכהנה. לא שחס ושלום אנו מזלזלים בדברים הללו, שהם בוודאי נכונים ומסוגלים, אלא שיחד עם זה **צריך גם לשנות את מהלך המחשבה של האדם.**

נמשיל זאת לאדם שבא אליו איזה מוכיח בשער ואומר לו אתה לא במצב טוב, אתה במצב רוחני נורא עד מאוד, והוא נרעש ואינו יודע מה לעשות, והמוכיח עוד מרחיב ואומר לו זה הרבה יותר גרוע ממה שאתה חושב, עד שההוא מתפלץ ואומר, בסדר, אני מקבל, אבל תגיד לי מה לעשות בשביל זה. הפתרון הפשוט של מי שמבין שצריך לעשות משהו אך אינו יודע מה, הוא להיתפס לדברים חיצוניים מבלי לשנות ולהשתנות בפנימיותו, הוא אומר אסע לצדיק פלוני שבצילו אהיה מכוסה ומוגן, אלא שזה רק כלים ותוספות. **המהלך שצריך לקרות בראש השנה הוא בעיקר במחשבה של האדם, עליו לדעת מה לעשות בשעת תקיעות שופר ובשעת התפילות, מה כל זה אומר לו.** אם אדם במחשבה שלו אין לו שום מושג בפנימיות היום, יכול הוא להיתפס לדברים חיצוניים, לומר לכולם 'לשנה טובה', ולחשוב על מספר האנשים שהתאספו, יש מסביב הרבה דברים, אבל כל זה לא פועל אצלו כלום. גם

עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה, ומבאר רש"י: כגון דברי תנחומים של תורה, כגון סמוך לגאולת מצרים, או סמוך לתהלה לדוד שהוא של שבח ותנחומין, כגון 'רצון יראיו יעשה', 'שומר ה' את כל אוהביו', וכגון מקראות הסדורות בתפילת ערבית 'כי לא יטוש ה' את עמו', וכיוצא בהן. ב'אשרי' מדברים רק טוב, איך שהקב"ה נותן לכולם, 'סומך לכל הנופלים' 'קרוב לכל קוראיו', גם ב'עזרת' בשחרית כל מילה זה חתיכת חיזוק, 'אשרי איש שישמע למצוותיך', 'ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע', ועוד.

גם בסליחות מתחילים לומר 'אשרי' ו'לך ה' הצדקה', בשני הפסוקים הראשונים של 'לך ה' הצדקה' זה נראה כאילו כל ההמשך הוא תוכחה על העבירות, אבל לא, הכל מדבר שם על גדלות הבורא, כמה שהוא טוב ומטיב, איך שברא עבורנו עולם כזה נפלא. **אי אפשר לעמוד להתפלל מתוך עצבות.** עם הרגשה שהמצב מיואש, לא בסליחות לא ביום כיפור ולא אף פעם. **גם הרשע הכי גדול וגם מי שצריך את הישועה הכי גדולה, צריך להתפלל מתוך שמחה.** אמנם עבירות זה דבר נורא, ומי שאדוק בעבירות זה מצב נורא ואיום, אבל כשעומדים להתפלל זה לא שייך לעבירות, כך הולך הבנת הדברים, לפני התפילה לשוב בתשובה כדי להסיר את טמטום הלב, וכמה שיותר יעדן את לבו יהיה יותר מחובר לדיבורים אח"כ, אבל בשעת התפילה זה רק שירים ותשבחות.

נְדָמָה בעצמנו מה היה קורה אילו הבעל תפילה שהוא יהודי ירא ושלם, במקום לומר מה שצריך לומר, יתחיל למנות בפנינו את עבירותיו, ויתוודה בקול על ריחוקו ושפלותו, הרי היינו אומרים לו סליחה אתה

המחשבה שלו יסבול בעולם הבא. ואף בעולם הזה, אדם חייב לשנות את מהלך מחשבתו, לדעת שיש משפט של 'והיה אם שמוע'.

אלא שהאמת היא **שעצם המחשבה, אם היא במהלך נכון והתבוננות ישרה, הרי היא מביאה שמחה ורוגע.** כי כשאדם נכנס למהלכי המחשבה של התורה, אזי הוא נכנס ממילא למהלך של טוב, כשהוא מבין שיש רק מהלך אחד הוא נעשה רגוע, כי הוא יודע שהוא צריך זאת בכדי שיוכל לשנות את מהלכי המחשבה, זה עצה של חכמת חיים, זה תמיד כך וגם בר"ה.

ולמעשה, מה שצריך לעשות בראש השנה לפני התפילה ובשעת התפילה, לפני התפילה צריך לעשות תשובה, וגם בשעת אמירת הקרבנות, 'ושחט אותו' וגו', זה זמן להרהר בתשובה, להעביר את טמטום הלב. אבל בשעת התפילה זה זמן של 'יגילו במלכם', שרים לרבש"ע ומתבוננים בגדלותו, כמו שירת המלאכים, זה לא הזמן לחשוב על העוונות, בתפילה מתבוננים על גודל הזכות שאדם שהוא כ"כ קטן ואפסי, ובגוף כ"כ שפל, יכול לשיר לפני השי"ת, והשירה שלנו נחשבת אף יותר מהמלאכים כיון שיש לנו נסיונות והולך לנו קשה. כל בקשת הצרכים בתפילה זה רק עצה שנבין את שפלותנו, שאנו זקוקים לבקש על שכל על בריאות על פרנסה ועוד.

ההתבוננות בשפלות עצמו זה לא עצבות אלא הכרת האמת, אדם יכול להנות ולהתענג כשהוא קולט כמה הוא קטן ויחיד עם זה הוא בוטח בהקב"ה שיעזור לו. סדר הדברים הוא לא להיות שבור בשעת התפילה, הבעל התניא מדבר על כך שהעצבות הבאה בשעת התפילה היא עצת היצר. הגמרא בברכות (לא). אומרת אין

כוונה פותחת שער אחד, אבל עם לב נשבר ונדכה פותחים את כל השערים. זה העומק של תשובת הבעש"ט, אך יש בזה גם פשטות המשולבת בעומק, שבשעת התקיעה צריך לתקוע ולשכוח מהכל, צריך לצייר שזה טוב, קשה לומר מה לצייר, אבל ברור שלא מתוך לחץ.

חז"ל הרי אומרים (ר"ה כט): שתקיעת שופר היא חכמה ואינה מלאכה, ויש הרבה שאינם יודעים לתקוע, אבל גם מי שכן יודע קורה שהוא נכנס ללחץ ולא מצליח לתקוע. יש לפעמים שכל התקיעות הולכים חלק ויפה כמו כינור, אבל בתקיעה אחרונה הוא מתגרש ולא הולך לו, זו נקודה כל כך עדינה, זו נקודה שבלב. **הספרים** אומרים שקודם על האדם להבין את המושג ואח"כ לעבוד על זה, אך כשיש איבוד עשתונות זה מכניסו ללחץ ואז כבר לא יכול לעשות כלום.

היו בעלי תקיעה שאחרי הברכה לא יכלו לתקוע, כי כל כך התלהבו בברכה עד שלא יכלו לתקוע, ולכן כדי שיוכל לתקוע צריך ליישב את דעתו. גם חתן בחופה, לפני כן הוא מבולבל, אבל על פי רוב כשמגיע שעת החופה הוא מצמצם את עצמו לעשות מה שצריך באופן מסודר וביישוב הדעת.

השי"ת רוצה שנבין את הרצינות של המצב, שנתכונן בחודש אלול ובערב ראש השנה **מתוך הבנה שאין וותרנות בדיון, ומתוך הבנה שרק עם מהלך של 'והיה אם שמוע' מתקרבים לרבש"ע. אבל בשעה שכבר עומדים בראש השנה יש לנו תפקיד להמליך את השי"ת, לחשוב על גדלות הבורא**, לא איפה אני בתמונה, אדרבה, בראש השנה יש מושג חזק של שכחה מהעניינים שלך, רק להסתכל על התמונה הגדולה, שמחדשים את הבריאה 'זה היום תחילת מעשיך', והשי"ת בחר בנו שנמליך

עכשיו בעל תפילה, אם לא תאמר מה שעליך לומר נקח בעל תפילה אחר. ולמעשה אנו כולנו בעלי תפילה ובפרט בראש השנה, ועל כן מותר וצריך לחשוב שרוצים להיות קרובים לרבש"ע, אך לא להיכנס לעצבות, לזה היה זמן באלול, ולכל היותר כששוהין שעה אחת לפני התפילה.

תקיעת שופר מתוך יישוב הדעת

המושג הזה של לחץ ורוגע יש בו הרבה נמשלים, זה לא רק בקשר לתפילה, דיברנו על בעל תוקע, הוא הרי צריך לדעת את כוונת התקיעות, ללמוד את הסודות שבהן אם הוא ראוי לזה, וכמובן להתכונן כראוי ע"פ הלכה, להרהר בתשובה, ללכת למקוה. אבל כל זה הוא רק עד שהוא נעמד בבימה, כי מכאן ואילך עליו לעזוב הכל ולומר רק אני רוצה לקיים את המצוה, רחמנא אמר תקעו.

ידוע המעשה בהרה"ק ר' זאב וואלף **קיצעם** זי"ע שהיה מגדולי תלמידי הבעש"ט זי"ע, והוא היה הבעל מקריא אצל הבעש"ט בתקיעות, ולפני ראש השנה לימד אותו הבעש"ט את הכוונות שצריך לכוון בעת התקיעות, ור' וואלף רשם זאת לעצמו על דף מחשב שמא ישכח, ונתן את הדף בתוך המחזור של ר"ה. אך כשהגיע זמן תקיעת שופר לא מצא את דף הכוונות שרשם לעצמו וכן גם לא זכר זאת בעל פה, והיה צריך לקחת את המחזור ולהקריא התקיעות בלא שום כוונות כמו כל יהודי פשוט, ומחמת זה נשבר לבו בקרבן מאוד, ובא לידי בכייה. **הבעש"ט הק'** הרגיש בזה וניחם אותו ואמר לו שפעל הרבה יותר עם הלב נשבר שלו, והטעם, כי לכל היכל בשמים יש מפתח מיוחד שרק הוא יכול לפתוח את ההיכל ההוא, אבל אם לוקחים גרון ודופקים עם זה הרי זה פותח את כל השערים וההיכלות, וכך הוא הדבר בכוונות, שכל

ולכך זמן הקיטרוג בראש השנה [שנקרא 'בהמצאו' ו'עת רצון'] עיין שם, ורצה לומר בקיטרוג היינו אם מגיעו על פי משפט לסייעו, בטענות שונות שיש לו. ולכך צריך לבקש רחמי שמים - בעת שבא ליטור - על הסיוע.

ביאור הדברים, שברגע שאדם בא ליטור הרי הוא כמכניס לשמים פתק של בקשה לסייע, ובשמים מסכימים לעזור לו, אבל עושים על כך משפט, וזה מעורר קטרוגים, ואף שהבא ליטור פועל שהשפע רוצה לבוא, אבל זה מעורר את המקטרגים. והעצה לזה היא שבנוסף לפתיחת פתח כמחט גם יתפלל שהש"ת יפתח את מוחו, ויתבטל ויבקש שהש"ת יתן לו את הכוח, ואז התפילות הללו מבטלים את המקטרגים ויוכל להתקיים המסייעין אותו' שהביא לו מה שהיה בא ליטור.

על דרך זה איתא גם במאור עינים (ריש פרשת ואתחנן), שברגע שמתחיל השפע לרדת לעולם הרי הוא יכול לבוא רק דרך צמצום, כי דבר רוחני מוכרח להצטמצם, והצמצום הזה הוא בשורש הדינים, וזה מעורר דינים שרוצים להפריע, לכן כשעושה פעולה טובה מתחיל קטרוג, מדת הגבורה שמצמצמת השפע, אלא שהביטול והתפילה לרבש"ע מבטלים המקטרגים.

לשנות את מהלך המחשבה

כשאדם יודע מה צריך להיות מהלכי המחשבה שלו בראש השנה, הוא משתמש במוח שלו ברוע ובשלווה, שהרי ראש השנה זה ה'ראש' של השנה, ואז בכל רגע פנוי, כשמתינים, או בשעת הסעודה וכדו', הוא מתבונן ומגיע להבנה של 'תמליכוני עליכם', לא צריך לרדת לפרטים לחשוב איך הוא ייטיב מעשיו מהיום, מה בדיוק

אותו. וזה לא רק על ידי אמירת הפסוקים, אלא להבין שהש"ת רוצה שנהפוך את המחשבות ונדע איך לעשות נכון את הדברים, להבין מה התפקיד שלנו. לא להיות עסוק לסחוב את הצרכים שלנו אלא לעשות דברים נכונים והש"ת כבר יעמיד לנו את הצרכים, להתרגל לשנות את מהלכי המחשבה ולבטוח ברבש"ע שיעשה עבורנו את הטוב ביותר. על האדם להכיר בכך שהוא בסך הכל נברא אחד מתוך כלל הבריאה והתפקיד שלו הוא לחשוב מה הש"ת רוצה ממני, לחשוב ברוע איך צריך להיראות יהודי, ולהתפלל שימצא את הדרך הנכונה.

התעוררות הקטרוגים למנוע התשובה

המהלך הראשון של תשובה הוא שכאשר אדם רוצה להיטיב ולהתקרב הרי זה מביא לעוד ועוד תשובה, כי הבא ליטור מסייעין אותו (יומא לח:), והסיבה שיש אנשים שמתחילים לשוב בתשובה אך לא מגיעים עד הסוף, זה משום שמתעוררים עליהם קטרוגים. וכפי שביאר זאת רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בספרו צדקת הצדיק (אות קכט): מיד שאדם רוצה לשוב הרי הוא בא ליטור והמשפט לסייע אותו, כמו שאמרו ביומא (שם), וכשמסייעין אז ממילא ניתוסף בו רוח טהרה, והוא מוסיף לבוא ליטור, ואז חוזר הסיוע מלמעלה ביתר שאת, וממילא מוסיף למטה לבוא ליטור, וכך חוזר הלילה עד שמפתח כחודו של מחט נעשה כפתחו של אולם כמו שאמרו ז"ל (שיהש"ר ז"ב). ומאין בא שפעמים אדם רוצה לשוב ואין נגמר, וכדרך שאמרו (עי' חגיגה כז.) פושעי ישראל מלאין חרטות, רצה לומר היינו כמו שמובא במדרש הנעלם בזוהר חדש סוף פרשת בראשית כי בשעה שאדם רוצה לשוב אז הוא הקיטרוג הגדול מִצָּר,

לעשות, זה לא תמליכוני עליכם, הרעיון כן אבל זה רק הרקע.

בנוסף לזה כשאדם מכניס בעצמו דבר אמיתי, אזי קושטא קאי ומשאיר רושם, זה מתיישב אצלו, הוא שוכח מעצמו וחושב על גדלות הבורא, כשמתיישב בדעתו זה מביא אותו קרוב אל האמת, והכל בא ממילא, כמו בפרנסה שאדם חושב שצריך לעשות יותר מידי השתדלות, גם בתשובה הוא חושב שצריך לגמור, אבל האמת אינו כן אלא **שצריך לחשוב איך העולם צריך להיראות ולבקש מהשי"ת שיסייע**. המדרש בשיר השירים הנ"ל פתחו לי פתח וכו' מדבר על תשובה, ולכאורה למה רק כמחט ולא כאולם, אלא שזה לא שייך אליך, אתה תתחיל לחשוב על האמת, תאמר 'אני מאמין' עם התבוננות, כך זה התפילות, העולם כל כך יפה כשחיים נכון, לא כמו האנשים שחיים עקום.

כמו שרבינו יונה אומר שכשאדם נעמד להתפלל והוא צריך להתבונן ולכוון, **ההתחלה היא לדעת ולהכיר את המצב עוד לפני פירוש המילות**, בלי לחץ, רק ביופי של 'בחצוצרות וקול שופר', לדעת שאני נברא ויש לי זכות לעבוד את ה' ואני רוצה לעובדו, השי"ת רוצה לראות באיזה עולם אתה. מי שנשאר בעולם הישן ולא מתחדש, יש לו רשימה שלימה שהוא רוצה שהשי"ת יתן לו, אבל זה חבל, כי הוא מצמצם את הראש השנה לעצמו. אדרבה, תיכנס לתוך הראש השנה, גם בתשובה תצייר לעצמך שיצאת מהחור, והשי"ת יסייע לך. לכן אומרים 'אשרי' לפני סליחות, כי 'אשרי' זה חלק חשוב להבין מה גדול

וטוב השי"ת, וככל שהאדם יותר מתבונן בגדלות ה', יכול הוא אח"כ לומר שרוצה להתקרב אליו. כשהוא מתבונן מתי שיש לו רוגע ומגיע להכרה שכל כך טוב לעובדו, אז זה מביאו ליותר ויותר תשובה, וזה מתיישב על הלב ומשאיר רושם.

וכפי המסופר שפעם בא הרה"ק ר' מנחם נחום דוב בער מסאדיגורא זי"ע² אל הקלויז לתפילת שחרית, הניח את הטלית על כתיפו כמנהגו הק' והלך אנה ואנה, ופנה אל המקום שעמדו כמה חסידים ודיברו עניני חסידות ואמר להם, אני אומר שצריך כל אחד ליהזר שלא לשכוח לעולם את ארבעת פסוקי ה'מה', דהיינו 'מה אדיר שמך בכל הארץ' (תהלים ח ז), 'מה אנוש כי תזכרנו' (שם פסוק ד), 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך' (שם לא כ), 'מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה' (דברים י יב). והכוונה בזה, **לזכור מי הוא המבקש**, 'מה אדיר שמך בכל הארץ', ומי הוא המתבקש, אדם קרוץ מחומר 'מה אנוש כי תזכרנו', **מה הוא מבקש**, 'מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה', ומה שכר ישיג, 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך'.

לפעול בדרך שיר ושבח

זה מה שהספרים אומרים שמצד אחד צריך לדעת את הרצינות, אבל כשמגיע ר"ה מאחלים 'לשנה טובה' ואוכלים את הסימנים ושרים ניגונים, כי אז כבר נמצאים בהיכל המלך. ומה מאד ינעם להזכיר שוב את דברי ה'בית אהרן' בתחילת מאמרי פסח (ז:), זה לשונו: **כי זהו דרך העולם כשאדם נצרך לאיזו בקשה מהקב"ה, היינו**

ג. ר' נחום בערניו זי"ע היה בנו של הרה"ק ר' שלום יוסף מסאדיגורא וחתנו של ר' אברהם יעקב זי"ע. היה לו כעין 'חצר' משלו בצל חותנו, היה מדריך ומחנך את המסתופפים בצל חותנו בדרכי החסידות ומסביר להם את דברי חותנו.

רוגע של 'וגילו ברעדה', שזה לא מביא לקלות ראש ולדבר דברים בטלים.

בברכת אבות יש י"ג לשונות של שבח, וצריך להתבונן בהם, להבין מה זה 'גומל חסדים טובים', להגיע להכרה שהכל כל כך טוב, לעזוב את הבעיות הפרטיות שלנו, להכיר שהשי"ת הוא א-ל-עליון השורש של הכל, וכל הבעיות זה כלום כלפי הטוב. כך גם בברכת מחיה מתים אומרים 'סומך נופלים' דהיינו הכי נפול ושפל שיכול להיות, וכן 'מחיה מתים' אף המצב הכי פחות, שאדם מת לגמרי, להבין שהכל זה טוב ומהכל אפשר להתרומם.

מקובל לומר שחסידיים בראש השנה עסקו יותר בהמלכת השי"ת מאשר באימת הדין, לא הכוונה לחיצוניות הדברים, אלא שהם עסקו יותר להכניס את מהלכי המחשבה במוח ובלב ולעשות תשובה, לא לחשוב בראש קטן אלא לרצות להיות קרוב לרבש"ע, וכשאדם קרוב הוא עושה תשובה. כך בתפילה, בחלק השבח צריך לחשוב על גדלות הבורא ולהודות על הזכות לעובדו, הודאה זה בכלל עצה טובה להתקרב לרבש"ע כי אדם יכול מאוד להתחבר לזה, להודות עוד ועוד. וגם בחלק הבקשה לא לבקש כי אני צריך, רק בעיקר להתבונן מתוך זה כמה אני צריך להגיע לרבש"ע, כעבדא קמי מאריה. זה משנה את התפיסה, ובראש השנה יש את הסגולה הזאת לעשות שינוי במחשבה. לכן יכולים להיות בשמחה גדולה בראש השנה, ושהר"ה באמת יביא אותו לשינוי בחייו.

רפואה, או שיצליח לו הקב"ה בעסקיו, אזי אומר תהלים, ובשעת אמירת תהלים הוא מחשב הבקשה הנצרך לו שיעזור לו הקב"ה. אבל דוד המלך ע"ה אמר 'מהולל אקרא יי' (ש"ב כב ד), היינו כשהיה צריך לבקש מהקב"ה שיעזור לו מהשונאים שלו לא חישוב זאת כלום, רק אמר שירים ושבחים ומהלל ומקלס להקב"ה בגודל דביקות, וממילא 'ומאויבי אושע' (שם). כלומר, דוד המלך אמר בגלל שיש לי אויבים אני הולך לשיר ולהתבונן עוד חלק בגדלות הבורא, להכיר שהמצב הרבה יותר עמוק ויותר טוב.

ה'בית אהרן' ממשיך לבאר לפי דרכו גם את מה שהיה בקריעת ים סוף, זה לשונו: כתיב (שמות יד טו) 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו' וכו'. איתא במדרש (ילקוט רמז רלג), אמר משה להקב"ה ומה לנו לעשות, אמר לו הקב"ה עליך ליתן שיר ושבח למי שהמלוכה שלו. כך אמר הקב"ה למשה, אתה לא תחשוב כלל שום דבר, רק תאמר שיר ושבחה, ולראות לדבק ולייחד את ישראל לאביהם שבשמים, וכשידבקו עמך אלי, אזי ממילא אקרע להם את היים. כלומר, אל תחשוב ותתבוסס בתוך המצב, אלא תאמר שיר ושבח, ומזה תהיו נושעים. אפילו מי שאומר תהלים, חבל להיות עסוקים רק עם הסגולה של זה, לא רק לחפש ישועה, אלא להתבונן בגדלות ה', להבין שהשי"ת רוצה שתיקח את הרצינות ואת היראה, ותשתמש בזה לשיר לרבש"ע. לא ח"ו בפריקת עול, אלא להיפך, מתוך

יום חמישי פרשת נצו"י תשפ"ב

התעוררות השופר דמתן תורה והשופר דלעתיד

ממש כמו בבית סוהר, היה עירוב של רע ולא היה טוב לעצמו, ואז יצא ונתחזק כוח הטוב בעולם והרע נחלק ועומד בפני עצמו, ושוב לא מוכרח להיות הטוב מעורב ברע. אבל לעתיד לבוא יושלם התיקון והטוב יכבוש את כל הרע, ואז 'ויהי ה' למלך על הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד'.

וממשיך הרמח"ל וכותב: ואמנם החיזוק האחד שנעשה לטוב נעשה על ידי השופר דמתן תורה, והוא ענין 'יהי קול השופר' וכו' (שמות יט ט), והשלמת התיקון לעתיד לבא שהטוב ינצח נצחון גמור גם הוא יהיה על ידי השופר, והוא ענין 'יתקע בשופר גדול' (ישעיה כז יג). ולפי שתיקון זה יהיה גמור מה שלא היה במתן תורה, נקרא שופר גדול. ואולם נצטוינו לתקוע בשופר בראש השנה, לחזק התיקון העשוי כבר במתן תורה, ולהזמין העתיד ליעשות לעתיד לבא, וכן כנגד זה נסדר הסדר בתפילה לעורר אותו כראוי.

כלומר, החיזוק שנעשה במתן תורה שהטוב יתחלק מהרע ולא יהיה הרע שולט, נהיה על ידי השופר שהיה אז, כמו שכתוב 'יהי קול השופר הולך וחזק מאד', זה הביא את העולם לדרגה מרוממת שהטוב כבר לא יהיה מעורב ברע. וגם השלמת התיקון לעתיד שהטוב ינצח לגמרי אף הוא יהיה ע"י השופר, כמו שכתוב 'ויהי ביום ההוא יתקע בשופר גדול'. ולכן נצטוינו לתקוע בשופר בראש השנה, להוציא ולחזק את

השופר בר"ה מחזק את שהיה ומזמין את שעתיד להיות

יש מאמר החכמה להרמח"ל על סדר תפילות ראש השנה, שם הוא מבאר על פי דרכו את טעם התקיעות בראש השנה, ובתוך הדברים מבאר את ענין פסוקי השופרות, וזה נותן מבט חדש על כל עבודת ר"ה, זה לשונו: ועוד ענין גדול יש ביום זה, והוא ענין השופר שנצטוינו בו. וזה, כי סגולת השופר בתקיעתו למטה וכח שרשו למעלה, הוא להחזיק הטוב ולכפות הרע. ותראה שמאחר חטאו של אדם הראשון הנה נתערב הטוב ברע ונכבש תחתיו, ובזמן המתן תורה הנה יצא הטוב מתוך הרע ונתגבר ושלט. ואמנם לא הגיע עדיין להיות הוא כובש את הרע תחתיו, אבל הגיע לצאת ממאסרו ולהתחזק בעצמו, ונשאר הרע נפרד ממנו עומד בפני עצמו. אך לעתיד לבא הנה ישתלם התיקון הזה, והטוב יכבוש את הרע לגמרי, ויהיה הטוב שולט לבדו.

כלומר, אחרי חטא אדם הראשון נגרם בעולם שהתערב טוב ברע, שהטוב נכבש תחת שליטת הרע, וזה הגורם שמלכות שמים לא נראית באתגלייא, לא ניכר בגלוי ה'יודיע כל פעול כי אתה פעלתו', כי הרע שולט הרבה יותר ומעורב בכל דבר, אבל בזמן מתן תורה יצא הטוב מתוך הרע והחל לשלוט שוב, אלא שלא הגיע עדיין לכבוש את הרע תחתיו, עדיין יש רע בעולם, רק שעד אז היה הטוב מכוסה

שלימדונו הבעש"ט הק' ותלמידיו של 'ראות טוב', תחשוב טוב אז יהיה טוב. אומרים שלוש פעמים בכל יום 'אשרי', שזה מלא עם פסוקי שבח והודאה שהכל טוב, שהקב"ה הוא טוב ומטיב, צריך לחזור על זה ולחיות את זה, לא להיות מודאג, כי **כדי להמשיך טוב על העולם צריך להידבק בטוב ולהודות עליו, ואם משהו לא הולך כשורה לחשוב מה יכול לצאת מזה טוב.** זה נראה קצת סתירה לדברי ר"ת, כי אפשר לומר לאדם בשני אופנים, או תתכונן לכל מיני מאורעות כי זו המציאות בעולם, או לומר לו שהכל טוב, וגם מה שנראה לך אחרת הוא בעצם טוב ויצא מזה טוב. **אלא שהאמת היא שאין זה סתירה, כי אחד משלים את השני, זה שני דברים שצריך לדעת ולחיות איתם, וכך זה מביא רוגע ושמחה לאדם.**

אפשר להמשיל זאת לאדם שעולה בפעם הראשונה על מטוס, שמכינים אותו לפני כן ואומרים לו תבין שזה מאוד צר ולא נוח, יושבים על כסא אחד ונוסעים שעות רבות, הכסא לכל היותר נשען קצת לאחור, אבל גם היושב לפניך יכול להשעין את הכסא לאחור, וממילא לא נהיה מרווח יותר, זה כמו לשבת בבית סוהר שעות ארוכות, אל תדמיין שהולך להיות מיוחד. וכך באמת יותר קל לו אחר כך בנסיעה עצמו, כיון שהוא בא לזה מוכן נפשית. ודבר זה נוהג גם בכל הענינים בחיי האדם, שטוב להיות מוכן לכל מצב שיהיה. זה לא רק חכמת חיים, אלא השי"ת רוצה כך שנבין אין העולם עובד.

אולם בד בבד אומר לנו השי"ת, **דעו לכם שיש בית שאדם יכול להיכנס ולשבת**

התיקון שכבר נעשה במתן תורה, ולהזמין ולהתכונן שיוכל להגיע המצב של התיקון השלם לעתיד לבוא. גם כל סדר פסוקי השופרות 'אתה נגלית בענן כבודך' מיוסד על זה, הכל מדבר על מתן תורה, ואח"כ בפסוקי הכתובים אומרים 'ביום ההוא יתקע בשופר גדול', מדברים על מתן תורה ועל לעתיד לבוא.

להכיר במציאות העולם ולדעת שהכל טוב

ולכשנתבונן בדבר נראה כי ענין זה מוציא לנו ברור את עבודת היום, ומלמד אותנו מה לחשוב במלכיות זכרונות שופרות. ונקדים את דברי **ספר הישר לרבינו תם** שהזכרנו כמה פעמים, כי **אדם שרוצה לשמוח ולא להישבר מכל מיני בעיות וצרות, עליו להתבונן ולראות תחילה איך העולם עובד,** לדעת מלכתחילה שזו המציאות שיש חיים ויש מות, יש בריאות ויש חולי, יש כסף ויש רעב ומחסור, לדעת שבאים לכאן רק לתקופה ותוך התקופה **באים כל מיני מצבים, כך השי"ת מנהיג את העולם.** ואדם שעושה כך, אז גם אם קורה לו **משהו הוא אינו נעשה מבוכלב, שום דבר לא תופס אותו בהפתעה, הוא יודע שכך זה עובד,** הוא אינו מרמה את עצמו לחשוב שחיים כאן לעולם ושההצלחות ימשיכו תמיד, אלא הוא יודע שיש גלגל החזור, ולפעמים השי"ת לוקח את הכסף, זה מביא אדם לרוגע, שלא יהיה בעצבות כשקורה משהו, כי **הוא הכין את עצמו נפשית.**

נמצא שר"ת מלמד אותנו שנכיר את המציאות בעולם העשייה, להבין שיש דינים, שזה המהלך של העולם, ולא לחיות בשקר. מאידך, ידוע המושג

המציאות ללא יוצא מהכלל, שה' מטיב עם החיים בבית הזה.

המהלך המרומם שהחל ממתן תורה

אלא שמהלך כזה של לחיות בתוך הבית של הקב"ה התחיל רק ממתן תורה, כי מאז שאדם הראשון חטא החל הרע לשלוט בעולם, וכיון שעוד לא היה את התורה בעולם, התורה היתה עוד בשמים, היה אז רק את מהלך העולם הזה, היו צריכים להתמודד באופן זה שהרע שולט, אמנם האבות הק' יכלו כבר קודם מתן תורה להידבק בתורה, אבל שאר בני אדם לא היה להם את מהלך התורה. דוגמא לזה אפשר להביא מגלות מצרים, שזה היה הסתרה בכל מיני אופנים, כמבואר בספרים שגם הדעת היתה בגלות והדיבור היה בגלות, אמנם עדיין ידעו שיש רבש"ע ולא שינו את לשונם, אבל הכל היה בהסתרה, לא ראו בהתגלות את אור ה' ולא חשו בקרבת אלוקים. ואז השי"ת הוציאנו ממצרים כדי לתת לנו את התורה, פסקה זוהמתן, **שנוכל להשיג את האנכי בעולם הזה, להרגיש שיש רבש"ע עם המהלך של התורה, ולחיות עם זה.** במתן תורה העולם נכנס למצב חדש, **שאדם יכול לומר אני חי עם השי"ת, לומד את התורה שלו, והכל מסביב לא מעניין אותי,** כמו שכשיש רעש מבחוץ סוגרים את החלון וממשיכים הלאה.

ממתן תורה ואילך ירד אור בעולם, **שיהודי שלומד תורה כראוי ומוציא מפיו את המילים ביראה וחיות נעשה בשמחה, ואף שעובר עליו איזה צער או עגמת נפש, זה רק בחיצוניות, אבל בפנימיותו התורה מחיה אותו,** יתכן שמפעם לפעם נכנס לו איזה מחשבה שיש לו בעיה, אבל

שם בצורה הרבה יותר נוחה, כמו ה'בינועס קלאס' שיש במטוס, וזה בחינת 'אשרי יושבי ביתך', **שנכנסים לתוך הבית של הקב"ה ומחליטים לא ליסוע עם מהלך העולם הזה, אלא להתנהג בכל דבר בדרך התורה.** זה צורת חיים של טוב באתגליא, ואז אין בעיה עם כל המאורעות שקורים בעולם, **גם כשלא הולך כמו שרוצים יודעים איך להתבטל לתכנית של השי"ת, ולא יוצאים מהכלים. בחובות הלכבות** כותב טעם מדוע צדיק עובר יסורים, כדי שאחרים ילמדו איך מחזיקים מעמד ואיך נעשים נכנעים לרבש"ע, איך ממשיכים את סדר היום בשמחה, זה מביא התעוררות לסובבים. הרבה פעמים זה ממש להפליא, כשרואים איך יהודי עובד את השי"ת באהבה ויראה תוך כדי שעובר צרות, זה ממש כזה ראה וקדש, זה העולם של 'אשרי יושבי ביתך', יושבי הבית עושים בהתבוננות פסוקי אשרי, לפרש כל דבר בביטול לרבש"ע ושה' קרוב, לחיות עם אלו הענינים. זה לא רק טוב הנסתר, חיים מאירים בזה ובוודאי בבא.

זה אמת לאמיתה שני הדברים, השי"ת רוצה שנבין כמה חשוק למי שלא חי בבית הזה, זה הרבה יותר מלא נעים, זה לא פשוט, יש בעיות שהנפש צריכה להתמודד ולהתרומם מהם, ולא תמיד זה הולך. אבל מי שמתבונן בטוב התורה ונכנס לתוך הבית של 'והייתם לי סגולה', הוא חי את ה'ממלכת כהנים וגוי קדוש', הרי זה אצלו טוב הנגלה, הוא חי עם השי"ת בכל הדברים, אף בתקופה קשה יש לו תענוג שאדם פשוט לא יודע מה זה, ובנוסף לזה כשהוא יוצא מהמצב משפיעים עליו כמה מיני טובות, זו

אדם הוא גדל כך בראש האיל, מבואר **בספרים הק'** ששורשו ממידה גבוהה הנקראת דין העליון, **וכשתוקעים בו מעוררים את שורש הבריאה שהיתה בדין והכל חוזר לתכנית המקורית של בריאת העולם.** וכמו בתקיעת היוכל ביום הכפורים שכתוב בתורה שזה החזיר את השדות לבעליהן ואת העבדים לעצמם, **הרי שהשופר עורר מציאות של חזרה לשורש ולמקום הטבעי.** וזה גם הענין שהשופר מעורר בתשובה, **כי זה מחזיר את האדם למצבו הקודם.**

באופן כללי במתן תורה היה 'ייוחדר כל העם', היראה שהתגלתה אז נענעה את העולם מתרדמתו, במציאות היה יראה גדולה עד שפרחה נשמתן של ישראל, וממילא גם העולם חזר לשורשו. כמו שכאשר רוצים להעיר אדם משנתו, והוא יושן עמוק ולא מתעורר, מפחידים אותו והוא מתעורר, כך היה גם אז בעולם.

לחזק כל שנה את המצב של מתן תורה בעולם

בראש השנה נברא העולם, ומתחיל שוב סדר הבריאה 'זה היום תחילת מעשיך', ולכן מבאר הרמח"ל שזה הזמן לחזק את התיקון העשוי כבר במתן תורה שיחול עוד הפעם, ולהזמין את העתיד להיעשות לעתיד לבוא, כי צריך כל שנה מחדש לנענע שוב את העולם. **בזוהר הק'** ובמדרש כתוב שהשופר מהפך את הדין לרחמים, ולפי הרמח"ל הביאור הוא שהעולם כשהוא נברא הוא בבחינת דין, הוא עולם שאין בו מתן תורה ויש לו כללים בשיטת ר"ת, דהיינו שהוא עולם של דין ולא של רחמים, וצריך להכיר בכך ולהיות מוכן לקבל כל מה שקורה. אמנם זה לא עד כדי כך שכשהעולם נברא חוזר המצב של חטא אדם הראשון, אך על

בעיקרון הוא חי בטוב. במתן תורה נהיה מצב חזק שכל יהודי יכול להידבק בטוב, וכבר לא מוכרח להיות מעורב ברע כמו מקודם.

ולעתיד לבוא יהיה הרבה יותר מזה, אז השי"ת יזעזע את העולם 'ביום ההוא יתקע בשופר גדול', ויחזירנו לשורשו שהרע יכנס תחת הטוב, אז הפשטות של העולם תהיה להימשך לטוב, ואף הגויים יבואו לבית המקדש, כי יהיה כזה אתגלייא של אור ה', ויהיה חידוש אם מישהו ירצה לפגום.

ומה שבעיקר יביא את השינוי הזה הוא קול השופר, כי השופר יש בכוחו להחזיר את העולם לשורשו, העולם נברא 'בהבראם' - בה"א בראם (מנחות כט:), ועל כן שורשו הוא ברוחניות. וכמו שלגבי האדם כתוב (קהלת ז ט) 'אשר עשה הא-להים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים', כך העולם בכללותו היה בבחינת ישר, ונפגם ע"י חטא אדם הראשון, שמאז כל הבריאה החלה לא לעבוד כראוי, וכעין דאיתא בסוף **מס' סוטה** (מה). לגבי חורבן הבית, שמאז בטל טעם הפירות, כי נהיה 'בקשו חשבונות רבים' שקלקל את הישרות שהיתה מתחילה. והכוח של השופר הוא להחזיר את המצב לשורשו, שהטוב ישלוט שוב.

ועומק הענין שהשופר יש בכוחו להחזיר לדברים לשורשן, הוא משום שכלל ידוע הוא **שכל פעולה שעושים בעולם מעוררת הנהגה או מדה עמוקה יותר,** כמו למשל פעולה של עשיית חסד מעוררת השי"ת יעשה חסד עם העולם, כך גם בשאר הענינים איך שאנו נתנהג גם השי"ת יתנהג עם העולם בכזו הנהגה. לכן השופר שהוא בעיקרו בידי שמים, כי בשונה משאר הכלים שנעשו בידי

השופרות, ומבקשים שהשי"ת יעשה **העולם לא יהיה רק חיצוני, שהמתן תורה יכנס בנו**, נזכרים במעמד הר סיני ובמה שהשי"ת אמר לנו אז, **ורוצים להיכנס למצב של מתן תורה. קודם כל בעשרת הדברות עצמם**, למשל **זכור את יום השבת לקדשו' עם כל פריטה ודקדוקיה**, להבין ששבת היא מקור הברכה. וכן **הביטול הנפלא שיש במצות כיבוד אב ואם שזה שורש ליראה**, ובאמת מצוה זו צריכה הרבה חיזוק ותיקון אצלינו, ויש לנו ללמוד מההלכה שבין הפרקים של קריאת שמע ושאל בשלום אדם נכבד, דהיינו אביו או רבו (ברכות יג. שו"ע או"ח סי' נא ס"ה), הרי לנו כמה יש לכבד אותם עד שמותר להפסיק ולשאל בשלומם. כהיום יש בלבול בנושא זה, אין ביטול להורים ולרב, אומרים להם דעות, ומפקפקים בדבריהם. צריך להבין שהשי"ת אומר שעם כל החכמה שיש לאדם, כשהרב או האב אומר משהו לא חושבים כלל אלא מתבטלים ועושים את רצונם. צריך שתהיה יראה אמיתית, להיות בטל ומבוטל, אני כלום, מורא רבך כמורא שמים, וגם 'איש אמו ואביו תיראו', צריך להבין כמה קירבת אלוקים אפשר לקבל מזה.

אבל **מתן תורה זה לא רק מה שכתוב בעשרת הדברות**, אלא **זה המצב שהיה אז**, כל פעם בשעת הלימוד צריך לצייר את מעמד הר סיני, וכמו שאמרו (ברכות כב.) **מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע**. בזוהר הק' כתוב שבקריאת התורה בשבת בבוקר חוזר המצב של מתן תורה, זה יראה נוראה, ומובא **בספרים הק'** שאם במתן תורה לא היה 'ויחרד כל העם' ולא היו קולות וברקים, אז היהודים לא היו מקבלים כראוי את התורה, יתכן שהיו מהם שהיו מתעסקים בדברים צדדיים, היו משוחחים ומסתכלים סביב. השי"ת נתן לעולם מתנה שנקראת

כל פנים זה עולם בלי מתן תורה ובדרך ממילא זה דין, כך עובד העולם שאנשים מתים ויש הרבה מקרים לא קלים שצריך להתמודד איתם. בלי מתן תורה אין העצות של התורה, אין את הכוח להשיג 'אנכי', אין העצה של תשובה שאדם שחטא יכול לחזור לרבש"ע, כי לא נאמר עדיין 'כי המצוה הזאת לא נפלאה היא ממך'.

העולם נברא כל שנה מחדש בדין ואח"כ עובר לרחמים, כמו בבריאת האדם שתחילה נברא הגוף ואח"כ ניתנת בו הנשמה, לכן בראש השנה צריך להכניס את הנשמה, וזה הבחינה של לחזק את התיקון העשוי כבר, מה שכבר היה במתן תורה. יש כלל המובא **בספרים הק'**, **בנועם אלימלך** (פ' חיי שרה ד"ה או יאמר ואברהם זקן), **ובאוהב ישראל** (פ' בחוקות ד"ה ונפלו) ועוד, שכל דבר שכבר היה לו מציאות פעם אחת בעולם, נפתחו כבר השערים שיוכלו להשיג ענין זה עוד פעם.

אומר לנו הרמח"ל, בראש השנה נעמדים להתפלל, וזו **הזדמנות לפרסם ברוב עם שיש בורא לעולם, שהדיבור והמחשבות שחושבים יהיו מחשבות של מתן-תורה, מהלך של אתגליי וקרבת אלוקים**. אך זה לא נעשה ממילא, יש כאלו שח"ו מוצאים את עצמם כמו לפני מתן תורה, וכמו שלהבדיל יש נשמות של צדיקים שהן בבחינה כמו קודם חטא אדם הראשון, כך יש שהם כמו קודם מתן תורה, לא מעונש, אלא שפשוט חסר להם בהכרה ש'אהבת עולם בית ישראל עמן אהבת' שזה מביא ממילא ל'תורה ומצוות חוקים ומשפטים אותנו לימדת', **האהבה הכי גדולה אלינו ניכרת במתן תורה. זה המהלך הנכון לחיות עמו, ומי שחי כך יש לו חיי תענוגים**, וזה היסוד שלומדים בראש השנה.

נעמדים בר"ה ואומרים את פסוקי

הקב"ה בלי הוספות, בלי לחפש היתרים, שומע שאסור לאכול מאכלות אסורות ולא מחפש שום היתר. כשהתורה בלי יראה מחפשים היתרים, אבל עם יראה לא מוסיפים כלום, רק כזה ראה וקדש, הפחד והיראה מביא לאדם שלימות הנפש נוראה, שאדם שלם עם עצמו. מה עושה אדם מבולבל כשיש לו סתירה, אני אומר כך והוא אומר אחרת, הוא חושב אולי אני צודק, וזה היפך שלימות הנפש, כשיש שתי כוחות, אחד אומר כך ואחד כך זה להיפך, זה הפוך ממדת תורה. צריך להתבטל ולדעת שכך השי"ת רוצה, וזהו זה, כך חיים עם נעימות.

הכרת האמת מביאה שלום

והדברים מבוארים **באוהב ישראל** (ריש פ' שלח), זה לשונו: ששמעתי בשם הרב הקדוש כו' **מורנו דוב בער ז"ל מגיד מישרים ממעזריטש**, שאמר על מאמר חז"ל (דב"ר ה) 'עושה שלום במרומיו' (איוב כה ב), מיכאל המלאך הקדוש הוא שר של מים, וגבריאל המלאך הקדוש הוא שר של אש, ואע"פ שהמים מכבין את האש עם כל זה השלום ביניהם וכל אחד על מקומו ומדריגתו יבוא בשלום. וגם כי ישנם מלאכים קדושים שהם חצייים של אש וחצייים של מים ואעפ"כ יש להם קיום ושלום. היינו כדאיתא בירושלמי (ר"ה פ"ב ה"ד) שהמלאך עצמו חציו מים וחציו אש.

וכשלומדים דברי חז"ל בפשטות זה נראה שמספרים לנו שזה נס כמו במכת ברד, אבל בכל זאת צריך להבין למה הקב"ה עשה כך, מה הלימוד מזה. ואמר הרב הנ"ל טעם והסברת שכל בענין זה, והוא, להיות כי כל נאצ"ל ונבר"א ונוצ"ר ונעש"ה כשמבין ומביט ומקשיב בסוד אצילתו ובריאתו, ורואה שאינו יכול להשיג אמיתות המצאו

יראה, דהיינו שפוחת לנו את האזניים שנקלוט מה שחשוב שנדע, מתעורר בנו פחד, יראת הרוממות, לא מעצבות או מבבלול, שזה רק כשאדם לא יודע מה לחשוב, רק כי משיגים ומבינים משהו.

בדרך כלל, כשאדם נרעש כי ראה טרגדיה, זה משום שאין לו את הכלים להכיל את זה, הוא לא מסוגל לקבל את מה שראה, ואז המערכת והמוח נעשים אבודים, והוא צריך עזרה לצאת מזה. אבל ההיפך המוחלט מזה הוא כשאדם רואה צדיק ומרגיש יראה, הוא מגיע להשגה שזה מביא ליראה. זה כמו שאדם מבין דבר טוב ומתיישב בליבו שיש לו הרגשה טובה, כך זה כשההשגה מביאה לו יראה. יש לפעמים מושג שיהודי אפילו פשוט התנהג בשעת נסיון באופן מפליא ומתחילים לירא ממנו יראת הרוממות, מתפלאים איך הוא עושה זאת, רואים אדם שכשמביישים אותו הוא נשאר בהכנעה זה מביא יראה, או שרואים עבודה של יהודי אחר, זה מביא געשמאק והרגשה שהעולם מרומם. במתן תורה זכו לאיתגלייא, פרחו נשמתן מתוך הדבקות הגדולה, מתוך ההשגה, הריחו ריח של בשמים מגן עדן. פשט אחד של כפה עליהם הר כגיגית הוא שלא היה להם בחירה, כי נמשכו ברוב אהבה אל התורה.

מתן תורה מביא לאדם שיכניס בקרבו את אור התורה, ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד, **זה מעורר את האדם שיתפוס מה שמדברים אליו, זה נכנס ללב כשהוא מבטל עצמו לגמרי ולא מביא איתו את כל המחשבות שלו,** לא כמו אדם שיש לו איזה יסוד ומחפש בספר להכניס בו את היסוד שלו, כי אז הוא לומד את עצמו, מתן תורה הכוונה שמצידי אני מת, רק השי"ת מביא טל תחייה ומזה אני חי, אני שומע את דברי

ואז אדם מבין שהשי"ת יודע מה קורה בעולם, הוא מבין יותר ממני, אני צריך רק לעשות מה שאני צריך, וזה מביא גאולה, נזכרים באמת. כל אחד שומע קול שופר לעורר אצל עצמו מה המהלך האמיתי, 'אתה נגלית' חדש לעצמו, הוא עושה בעצמו רואים את הקולות, עושה 'ביום ההוא יתקע בשופר הגדול', לכן השטן מפחד מזה.

זה אחד מהטעמים הפשוטים במאמר חז"ל (ר"ה טז:) שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה, רש"י מבאר שרשה בתחילתה - שישראל עושים עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה. אבל צריך גם להבין איך נראה העולם בלי התורה ואיך עם התורה, זה לא רק כמו הוספת סוכר בקפה שיש מי שאומר אני לא צריך את זה, אלא עולם בלי תורה זה בלתי אפשרי, רשה בתחילתה היינו שבתחילת הבריאה העולם בלי תורה, זה לא רק בלי המתקה, אלא זה רע מאוד.

בפסוקי המלכויות מעוררים את הבחינה הזו של רשה בתחילתה בלי התורה, ומתחילים להמליך את הקב"ה בפשטות, וכך לאט לאט מכניסים את הנשמה. כבר במלכויות מדברים על לעתיד, כי גם הגוף אי אפשר לו בלי נשמה בכלל, מבינים שעם מעט אמונה מתכוננים בפרודור לטרקלין. ואז מגיע שופרות שמעוררים חזק את כוח מתן תורה שזה מתעשרת בסופה, לבנות את החיים ע"פ התורה, וכך יחד עם זכרון הגאולה השלימה, מגיעים לתכלית של השופרות, לשלימות העשירות בסופה.

האהבה שבזכרונות

אלא שבאמצע יש פסוקי הזכרונות, להבין שיש האהבה שהקב"ה אוהב כל

יתברך ויתעלה אשר לית אתר פנוי מיניה והוא ממלא כל עלמין ומופרש ומובדל מכל עלמין ואין סוף ואין תכלית לגדלות רוממותו יתברך ויתעלה, והוא ברוך הוא בראנו לכבודו יתברך לסיבת הרצון הקדום הפשוט האחדות האמיתי, ואז ממילא נתמלא פחד ורעדה ויראה מפחד ה' ומהדר גאונו, והנאצל והנברא הוא כאפס ואין נחשב אז בעיניו. ולאשר הוא בעיניו באמת כאי"ן לזאת השלום ביניהם, כי איך יוכל לעשות איזה דבר לחבירו אשר הוא אפס ואין בעיני עצמו, ובפרט כי גם חבירו נאצל ונברא ברצונו יתברך לסיבת מדריגתו הצריך אליו. כלל הדברים כי בחינת ומדת אין, הוא הגורם להיות שלום בפמליא של מעלה. ודפח"ח.

דהיינו כשמסתכלים על שורש הדברים מבינים שכל מה שמסביב הוא שטויות, כמו למשל כמה בני אדם גבירים שנתפסו על איזה עבירות והושמו בבית הסוהר יחד, הם יושבים שם כמה שנים, ומתקוטטים ביניהם על חתיכת לחם או כוס מים, ויכוח שלם מי תפס ראשון, אח"כ כשנשלם עונשם והם יוצאים משם ויש להם את כל העשירות כמקודם, הם צוחקים על המריבות של עצמם. כך גם כשחוזרים לשורש ותופסים מי אני ומי הוא ואיך הגענו לכאן, יוצאים מהצמצום הנורא, אי אפשר להתקוטט ולריב כי אין לזה שום פשט, מבינים שאנו בידי של הקב"ה, מגיעים ליראה מתוך הרוממות, מתנערים ומגיעים למציאות האמיתית, שהשי"ת ברא את העולם יש מאין, ומבינים את המציאות של העולם, וממילא אין מקום לכל הקטנות.

ואת הידיעה הזאת מעוררים עם השופר, שהוא מסוגל להביא יראה של הכרת האמת, להזיז קצת את השקר, להתחיל להתבונן על הדברים בשורשם.

לעובדו. והוא אומר 'זכר עשה לנפלאותיו',
 'וינחם כרוב חסדיו'. זה התפקיד שלך, קח
 את העולם ותהפוך אותו למצב של מתן
 תורה, וכך זה יגיע לגאולה השלימה.

אדם אומר כל מיני מחשבות רודפים
 אותי, **עכשיו זו ההזדמנות להיכנס למצב**
אחר, לזכור שהקב"ה בחר בי להפוך את
המחשבות למתן תורה, וכך מביאים אור
בעולם, ותהיה שנה טובה, ותבוא הגאולה
 השלימה במהרה.

יהודי בכך שהוא מכניס את המציאות
 הראויה בעולם, המילים של 'הבן יקיר לי
 אפרים' זה גילוי אהבה, שהשי"ת יודע כמה
 קשה המלחמה בנשמה, יודע שקשה לו
 במלחמת היצר, **וגודל השעשועים שלו**
כשאדם מתייגע ללמוד ומתייגע לא להיות
 בכעס. הזכרונות מביא ומגלה כמה השי"ת
 אוהב כל מי ש'אשרי איש שלא ישכחך ובן
 אדם יתאמץ בך, כי דורשיך לעולם לא
 יכשלו', הוא לא נזרק בשני עולמות, **השי"ת**
יודע וזוכר זאת, כל מחשבה שהיה לאדם

- עשרת ימי תשובה -

יום חמישי פרשת וילך ד' תשרי תשפ"ג

דרכו של בעל תשובה לבקש ולחפש

דרשו ה' בהמצאו

כתוב **בישעיה** (נה, ו): "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", ופירושו **חז"ל** (ר"ה יח, א) שהפסוק עולה על עשרת ימי תשובה, שבהם אף תפילת היחיד מתקבלת. ברם המתבונן בדברי הגמרא מסיק **שקבלת התפילה תלויה במדת חיבורו של האדם אל הקב"ה**, כך שקבלת התפילה בעשרת ימי תשובה, מורה על החיבור החזק שיש לנו בימים אלה אל הקב"ה. ביאור הדבר **שהיות שהימים האלה הם תחילת הבריאה, האדם נמצא אז יותר קרוב אל מה שהיה בתחילה**, כנאמר (קהלת ז, כט) "האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים", ולכן **קל לו להתקרב אל ה' על-ידי דיבורו עמו, וכיון שכן, תפילותיו מתקבלות**.

ומזה נבין שכפי שיותר קל להתקרב אל ה' בימים האלה על-ידי תפילה, כך יותר קל להתקרב אליו בימים האלה על-ידי תשובה. לא לחינם הם נקראים עשרת ימי תשובה, אלא מפני שהימים האלה מסוגלים לכך וסייעתא דשמיא מיוחדת ניתנת בהם לכל הבא להתקרב.

הזמן קצר והמלאכה מרובה

ידוע מה שכתוב בסידור האר"י ז"ל

(בעש"ת)^א שעשרת ימי תשובה הם בגדר חול המועד ואין עושים בהם מלאכה אלא לצורך דבר האבד, כי אין נכון לו לאדם לעבוד בימים האלה כהרגלו, אלא נכון לו לפנות את זמנו ומחשבתו כדי שיוכל לעסוק במחשבת התשובה.

כן מסופר שבתקופת זמנו של הרה"ק **רבי אברהם מקאליסק** זיע"א אשר קבע מושבו בעיה"ק טבריא ת"ו, היה פעם שמוכרי הסכך הפקיעו את השערים. ביקשו טובי העיר להורות הוראה שאף אחד לא יקנה שם סכך עד שיוכרחו המוכרים להוריד את המחיר, וכשבאו לשאול את חוות דעתו של הצדיק, אמר: "לפי החשבון צדקתם, אבל עכשיו?! היתכן לעסוק עכשיו ביוקרא וזולא?!". והוסיף: "הלא ידוע לכם איזו דחקות שוררת כאן בביתי. האמינו לי שאם הייתי הולך ברחוב ורואה מטבע זהב על הארץ, לא הייתי מתכוּפף לקחתה כדי שלא להסיח את דעתי מן התשובה".

ונתתי לך מהלכים

ובכן, **הגם שאיננו במדרגה זו שלא להסיח את הדעת מן התשובה, יכולים אנו עכ"פ לנקוט בגישה זו כל אחד לפום דרגא דייליה**. אילו היה האדם חושב יותר מה הוא

א. וז"ל: כתב בעל ראשית חכמה (בספרו תוצאת חיים אות ו) בשם הרמ"ק ז"ל, כי המימים שבין ר"ה ויוה"כ הם כמו חול המועד, ואסורים במלאכה, רק בעסק התורה והתשובה והתבודדות. וכ"כ הרב רבינו יונה ז"ל (בשערי תשובה שער השני אות יד).

הלבנת פנים גדול מזה. הקב"ה הלא שולח סימנים לאדם כמה פעמים ביום ויותר - "עכשיו צריך ללכת ימינה, עכשיו שמאלה", ולפעמים הוא נותן לו מכה כדי שיבין, שהרי כך אמרו (מדרש משלי כב, ו) "לחכימא ברמיזא, לשטיא בכורמיזא", שפירושו שכל אחד מקבל רמזים לפי חכמתו. האחד די לו בקריצת עין והשני צריך שירעידוהו, ויש מי שהגם שירעידוהו בארבע כנפות הארץ אלפי פעמים, לא יבין מה מדברים אתו. הלא זה נורא ואיום. זה מוכיח עליו שהוא באמת מכונה שבורה ומקולקלת.

מי שיש לו תכונה קשה, אינו מכונה שבורה. הוא רק צריך להשקיע בתיקון מדותיו. כמו כן מי שאמר דבר שאין צריך להיאמר, כשלוך היה לו. אולי שגג בדבר, אולי הסיח את דעתו. אבל שהאדם לא ישתנה כלל? שיחיה את חייו יום אחרי יום, יום הולך ויום בא, ויישאר כפי שהיה? הלא בוודאי הוא מכונה מקולקלת.

שמחת העוסק בהמצאת רפואת

אכן פעמים הרבה אין האדם משתנה מפני שאינו יודע איך ומאיפה להתחיל, אך בגלל זה הוא מפסיד את הדבר הנחמד והנעים ביותר שקיים בעולם, דבר שנברא עוד לפני שנברא העולם, והוא - מהלך התשובה. הדבר המתוק ביותר הוא. אין מתוק ממנו.

צדיקים היו מדברים על כך שצריך לחזור בתשובה בשמחה. והנה לכאורה אין הדבר מובן, כי הסברא נותנת שאם יתבונן האדם בחסרונותיו החמורות כדי לתקן, יתעצב אל לבו. אך הביאור הוא על-פי משל שהקב"ה המציא תרופה חדשה שמרפאת את המחלה הידועה, ונבחר איש אחד לייצר את התרופה באופן הטובה ביותר, שמצד אחד תרפא את המחלה ומצד

צריך לתקן ואיך יוכל לתקנו, היה מתקדם הרבה ועולה ומתעלה ממדרגה למדרגה. אלא שהשטן מבלבל אותנו למען נסיח את דעתנו ולא נתבונן כלל איזה דברים אנו צריכים לתקן. הוא מתנהג אתנו כפי שהאב מתנהג עם בנו הקטן שאינו מפסיק להטרידו בבקשת מיני מתיקה, שאומר לו: "אתה רואה שם ציפור עפה?!" כך הוא מסיח את דעתנו כדי שלא נמשיך לחשוב במה שהתחלנו. **אם לא היינו נותנים לו לבלבל אותנו, אלא ממשיכים היינו לחשוב בישוב הדעת ובשמחה מה עלינו לתקן, היינו זוכים לסייעתא דשמיא מרובה.**

האדם במהותו הוא מי שהולך ומתקדם ללא הרף. יש שפוגשים ידיד מנוער לאחר עשר שנים או יותר שלא ראוהו, וכשמתחילים לשוח אתו ורואים שנשאר עם אותן תכונות הנפש, מיד פוסקים ואומרים: "אתה רואה? שום דבר לא השתנה אצלו... אני זוכר אותו מהישיבה, הוא נשאר עם אותו סגנון דיבור... אתה רואה אותו עם הזקן הצחור? כך בדיוק הוא היה כבחור".

הנה אמרה זו קשה ביותר. אולי פלוני באמת נשאר עם סגנון וחיתוך הדיבור, אולי גם נשאר עם תכונות הנפש היסודיות מאחר שהן מרכיבות את מהותו, אבל לפסוק עליו בגלל זה שהוא נשאר כפי שהיה בערותרו? הלא הלבנת פנים ברבים הוא שאין כדוגמתו. כשהאדם אומר על פלוני שהוא קם באיחור, הוא מדבר רק על פרט אחד, ואילו כאן, כשאומרים על האדם שלא השתנה אלא נשאר באותו מקום גם עכשיו לאחר ארבעים שנה, מדברים על האדם בכלל, וכאילו אומרים שהוא מכונה מקולקלת.

אמנם כן, פעמים יש שנראה מבחוץ שהאדם לא התקדם כי הוא זה, אבל עלינו להזהר שלא לומר זאת בפה מלא, כי אין לך

הטוב ומטיב לרעים ולטובים

הנה פיוט "וכל מאמינים" שנאמר בהתעוררות רבה ושעת אמירתו נחשבת לאחד מרגעי השיא בראש השנה ויום הכיפורים, כשמתבוננים בה, רואים שרובה ככולה הוא חיזוק למתפלל. הקב"ה מדבר אל האדם ואומר: "בוא, בוא אלי, התקרב מעט ונחשוב מה אפשר לתקן". חיזוק פשוט הוא. הקצר בזעם ומאריך אף, הטוב ומטיב לרעים ולטובים, וכן הלאה, כל הדיבורים שם, כולם דברי חיזוק הם, לומר לאדם גם בדור שלנו, שהקב"ה מחכה לו ורוצה שיחשוב על מהלכי מחשבה שיעלוהו על דרך המלך.

תשובה מתוך שמחה

יש בספרים² ש'מחשבה' היא אותיות 'בשמחה', וכן רואים בחוש שכאשר האדם שרוי בשמחה, מחשבתו פועלת ומוחו פרה ורבה. ובכן, כשהאדם בא לחזור בתשובה, הא"ב הוא שיהיה שמוחו יפעל כראוי. איננו מדברים עכשיו על מה שהיה ענין אצל החסידים לעשות תשובה בשמחה, כי אין רעה כרעת העצבות. לא על זה אנו מדברים עכשיו. אנו מדברים עכשיו על ענין מעשי. רק כשהאדם שרוי בשמחה ומוחו פועל כראוי, הוא יכול להתבונן ולראות איזה דברים יוכל לעשות שיעמידו אותו במקום יותר טוב, מה הם המצבים בחייו שמחזירים אותו לאחור. אולי השיחה עם פלוני אינה מטיבה עמו, כי תמיד עולים בה דיבורים של לשון הרע ורכילות, ואולי אין עולים בשיחתם דיבורים אסורים, אבל תמיד מתעוררת אצלם התחרות שניהלו ביניהם בהיותם בחורים בישיבה. הוא כבר משיא את נכדיו, ועדיין הוא מוצא את עצמו פעם אחר פעם נופל לאותו בור, כשהוא צריך להוכיח לחבירו כמה הוא עוקף אותו

שני לא תחליש את הגוף, כך שהחולה הלוקח את התרופה, יוכל להמשיך בסדר יומו כרגיל. אומרים לו לאיש זה: "דע לך במה אתה מתעסק. תחשוב כמה חולים מעבירים עד כה את חייהם בבתי החולים, כמה אלמנות ויתומים מתווספים בגלל מחלה זו. תבין שאתה מתעסק בדבר שהולך לעצור את כל זה ולהביא תיקון לבריאה, ועל כן תעשה אותו בשיא הרצינות". וכדי שיבין זאת היטב, מביאים אותו לבתי החולים, כדי שיראה אנשים מתייסרים ביסורים קשים, יסורי הגוף והנפש, הכל כדי שיבין כמה חשוב דבר זה שהוא מתעסק בו...

עכשיו כשהוא מתחיל לעסוק בעבודתו, תארו לכם שיאמר לחבירו: "אינני יכול לעבוד. אולי מחר. היום אינני יכול". חבירו שואל אותו למה, והוא משיב: "לו היית רואה מה שאני ראיתי היום, אף אתה לא היית יכול לעבוד. ה' ירחם מה שראית!". ומה האמת? הלא כך בחרו להתעסק ביצירת התרופה שתביא מזור ומרפא לכל החולים ההם. הדבר צריך למלא אותך שמחה גדולה ועצומה וליתן לך כח ומוח לעשות את עבודתך במרץ, ולא להיפך...

תשובה היא רפואה לכל הצרות והקשיים ואף גם למחלות הקשות. לדאבוננו, היו אצלנו כל-כך הרבה אסונות בשנה החולפת. הלב נקרע מצער. אבל הקב"ה נתן לנו פתרון. על האדם להבין שיש דרך לתקן כדי שלא נזדקק יותר לזעזועים חזקים כל-כך כדי להעירנו מתרדמתנו. כשהאדם מתבונן לראות ולהבין כמה הוא יכול לתקן את העולם על-ידי התשובה וכמה רפואות הוא יכול להביא לחולי בני ישראל, הוא מתמלא שמחה גדולה ומקבל כח ומוח לחזור בתשובה שלמה.

2. שורש הדבר בתקוני זהר תקון כב (סו. א) והובא בספרי קודש רבים.

היהודי להרגיש". לעומת כן, כשהוא משוחח עם חבריו זמן מה, יש שכאשר הוא מסיים, הוא מריח שהשיחה לא הטיבה עמו, ואז יתבונן - "אינני יודע מה, אבל משהו לא מריח כאן טוב... אולי פגעתי בו בלי שימת לב, אולי ביטלתי את זמני..."

כשהאדם משתמש בכוח ההרחה שלו ומתבונן בקורה מסביבו, הוא קולט דברים הרבה, ואין זה שובר את רוחו, כי הוא מבין שיש לו דרך ארוכה ללכת, אבל בוטח הוא בה' שיהיה בעזרו. בעת פתיחת הארון בימים הקדושים, אנו מתפללים בימים אלה על "חיים ארוכים וטובים בעסקי תורתך". הנה כי כן, האדם מתפלל לאריכות ימים כדי שיוכל לתקן כל מה שהוא צריך לתקן. הוא מסתכל קדימה ורואה שיש לפניו חמישים שנות עבודה, מבקש הוא מהקב"ה שיוכל להספיק. הוא לא רואה שביום אחד יוכל לתקן את הכל, לכן הוא מבקש מהקב"ה שיעזור לו לתקן עוד קצת ועוד קצת. אם רואה אדם שיש לו לתקן דברים לרוב, עליו להבין שזה סגולה לאריכות ימים. אל לו להיבהל, אלא ייצא לדרך ויתקן דבר אחרי דבר כאשר האחד גורר את השני.

תשובה הרי אינה ענין טכני של חכמת חיים, אלא ענין של קרבת אלוקים היא, ולכן אפילו יעבוד האדם, לדוגמא, על אמירת מאה ברכות בכוונה, זה יועיל לו להזהר בכבוד חבריו, כי קרבת האלוקים שהוא מקבל על-ידי דבר אחד, מסייעת לו לתקן כל מה שמסביב.

ככל שהאדם מפשפש במעשיו בימים האלה, היינו שפותח את עיניו ומשתמש בחוש הריח שלו, הוא מגלה מה עליו לתקן. אם יקליט האדם את עצמו במשך יום אחד בלבד, ועדיף שהוא עצמו לא יידע מכך, אלא חבריו יצמידו לו מכשיר הקלטה ליום

בהצלחתו. כך יתבונן בחלקים בסדר יומו שצריכים להשתנות, ובחלקים שנפשו שאינם מתוקנים ומצפים לשינוי. הוא עדיין אינו יודע מה לעשות כדי לשנותם, אבל אם יתבונן בכל זה מתוך שמחה של מצוה, הקב"ה יאיר עצות במחשבתו.

ימים הם שעוסקים בה הרבה במחשבה. לא במחשבה שמדכאת את האדם, אלא במחשבה שמביאה את האדם לידי שמחה בהבינו שהוא יכול להשתנות. היהודי הוא בריאה שיכולה להגיע רחוק מאוד, אלא שהיצר הרע אינו רוצה שנהיה מודע לזה, ולכן הוא מעסיק את האדם בכל מיני הבלים. אילו היה באמת עובד לתקן את הכל, אפילו את תאוה האכילה (אולי היה מניח את תאוה האכילה בצד, מתוך הבנה שעדיין לא הגיע אליה, אבל מצפה היה שיבוא יום ויתקן גם אותה), היה מגיע רחוק מאוד. הן כך אמרו חז"ל (פסחים טו, ב) "ישראל אם אין נביאים הן, בני נביאים הן", היהודי הוכשר לכך שברגע שיעסוק בכל עניני הרוחניות, תחול עליו נבואה. אמנם לא במדרגת הנבואה שהיתה בתקופת הבית הראשון, אבל הביטול שיש לו ליהודי כאשר הוא מוותר על עוד ועוד דברים בשביל הרבונן של עולם, מסייע לו להשתנות.

הדודאים נתנו ריח

האדם צריך להתבונן. יש שהאדם תקוע במחשבה אחת עקומה ואינו ממשיך הלאה. התבונן, שנה מה שצריך לשנות, והמשך הלאה אל המדרגה הבאה. כפי שהאדם יכול להריח מאכל ולהבין מזה אם הוא טוב לאכילה או שהוא מקולקל, כך יהודי יכול להריח מתי הוא במצב טוב ומתי לא כל-כך. כשהוא עובר את ימי הרצון והרחמים ומרגיש שברון לב ומדבר מתוך זה אל הקב"ה, הוא מריח - "אה! כך צריך

יותר בענוה ולקבל תמונה יותר ברורה על מצבו.

בני אדם שולחים כתבי ידות של אחרים לגרפולוג כדי להכיר את תכונות נפשם. האדם יכול לעשות זאת לעצמו מבלי לשלוח את כתב ידו לגרפולוג. יישב עם דף ועט ויכתוב תוך כדי שהוא מתבונן בתכונותיו: "אני אוהב כבוד, אני אוהב שאומרים לי מה לעשות", כך יצרף עוד ועוד תכונות אל הרשימה ויראה שאין צריך להיות נביא גדול כדי לראות מה הן תכונות נפשו שמעוררות אצלו קשיים, וכיון שיעשה כן, יקבל תמונה יותר ברורה על עצמו. ודבר זה נחוץ מאוד, כי כשהאדם חי בשקרא, אין בכלל מה לדבר אתו. מה שאין כן כשהאדם מכיר את עצמו ויודע כמה הוא לקוי, אז אפשר לדבר אתו ואף הוא עצמו מחפש עצות להשתנות.

הכרת תמונת המצב - תחילת הפתרון

בימינו יש ארגונים שעוזרים לאנשים לסדר את חובותיהם הכספיים. הם מבררים אצל האדם מה סך חובותיו, מה סך הוצאותיו ומה סך הכנסותיו, היכן הוא מפזר ממון בלי חשבון, וכך מחלצים אותו מן הבור. ישועה גדולה היא לאדם. ופעמים הרבה אופן הפעולה הוא כמבואר לעיל. בתחילה אין האדם יודע כמה חובות יש לו. אומר הוא תמיד: "איני רוצה לבדוק, איני אוהב לחשוב על זה... הרי כך כתוב - אין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין... כפי הנראה חובותיי מסתכמים בכשלושים או ארבעים אלף דולר. מתיישבים אתו לספור ולמנות את חובותיו, ופתאום מתגלה לו שחובותיו מגיעים למאה ושבעים אלף דולר. הוא עצמו משתומם. ומה קורה אז? קורה אז דבר פלא. עד עכשיו הציעו לו לקחת עבודה בשעות הערב, עד עכשיו

אחד בלי ידיעתו, ואח"כ יתיישב עם דף ועט וירשום כל מה שעבר עליו מתוך ההקלטה, יוכל ללמוד מזה הרבה מאוד.

דמיפרע לא דייק

במסכת כתובות שנינו (פז, ב) שהפוגמת כתובתה, היינו שאומרת שכבר קיבלה קצת מכסף כתובתה ותובעת את השאר והבעל אומר שכבר פרע את כולה, אינה יכולה להוציא את השאר אלא בשבועה, וטעם הדבר מבואר שם: "דפרע דייק, דמיפרע לא דייק". כשהאדם לוקח כסף מחבירו, כגון שמבקש ממנו להשתמש עם כרטיס האשראי שלו לכמה דברים קטנים, אח"כ כשהוא שואל אותו בכמה כסף השתמש, עונה לו חבירו: "כנראה עם מאתיים או שלוש מאות שקל". נסה להיזכר בכמה השתמשת. "אה! אולי בארבע מאות חמישים". וכך הוא הולך ומוסיף עד שאומר: "הן, הן שכחתי. השתמשתי באלף ושש מאות שקל".

דמיפרע לא דייק הוא תכונת הנפש הקשורה להתנהגותנו. שואלים את האדם: "כמה בעיות היו לך היום?". הוא משיב: "אולי אחת, אולי שתיים". "אתה יכול להישבע על זה?". אכן זה מה שעושים, ממשפחת הדברים הוא שאין בני אדם מדייקים בהם. כמה זה עלה לך? - בערך מאה שקלים. מתי תגיע ללמוד עם החברותא? - בערך בשעה תשע. אתה יכול להשבע שתהיה שם בשעה תשע? - לא, לא, אולי אהיה שם רק בתשע ועשרים. כל היום אנו חיים באופן זה. **כשהאדם יפשפש במעשיו**, היינו שיתבונן סביבו ולו במשך שעה אחת ביום, **לראות איך הוא מדבר ואיך הוא חושב, יבין מהר מאוד שהוא 'תיק' קצת יותר גדול מששיער קודם לכן**. הוא לא נבהל מכך, אבל זה עוזר לו להיות

הוא חייב לסחוט אותו קצת. אבל קודם לכן הקב"ה כבר שולח לו סימנים, ואם יקלוט את הסימנים, יחסוך מעצמו יסורים, וכאמור, **כשהאדם יפשפש במעשיו, ימצא הרבה מאוד סימנים שיש לו כל מיני מצבים שהוא צריך לתקן, ואז יחפש עצות ומלהכים, והקב"ה בוודאי יעזור לו.**

היה רגיל לקרות דף אחד יקרא שנים

חז"ל (ויק"ר כה, א) אמרו בענין הבעל תשובה, שזה כולל כל אחד מאתנו, שאם היה רגיל לקרות דף אחד ביום, יקרא שני דפין, ואם היה רגיל לשנות פרק אחד, ישנה שני פרקים. הכלל הוא שעליו להוסיף בלימוד התורה. ויש בזה הבנה פשוטה. מדרכו של עולם שאם רופא שגה בטיפולו ופגע בחולה, נוטלים ממנו את רשיונו ואין מחזירים אותו לו עד שיחזור וילמד חכמת הרפואה ויבחן על לימודו. וכן מי שפגע ברכבו דרך נסיעתו באופן המורה שאינו יודע לנהוג, נוטלים ממנו את רשיונו ואין מחזירים אותו לו עד שייבחן שוב על כל הוראות נהיגת רכב. כן הוא הדבר ממש בענין הבעל תשובה. עד כה נתקל ונכשל בכל עת. כאן פגע בבין אדם לחבירו, כאן פגע בין איש לאשתו, כאן עשה איזה דבר שמנע מהשפע להגיע לעולם. הוא התהלך בעולם ופגע על ימין ועל שמאל. קוראים לו ואומרים לו: "בוא ונלמד איך צריך להתנהג בזה העולם". משיב הוא: "אני לומד כבר". אומרים לו: "כפי הנראה אתה צריך ללמוד יותר. אין ברירה, עליך לדעת מה עושים ואיך מתנהגים כשמתהלכים כאן בעולם".

בצוואת הריב"ש (אות קיז) איתא: "אין היצר הרע מפתה את האדם שלא ילמוד כלל, כי ידוע לו שאין שומע האדם לזה, כי כאשר לא ילמוד כלל, לא יהיה חשוב בעיני הבריות ולא ייקרא למדן. אך **היצר הרע**

הציעו לו ללמוד חובת הלבבות, הציעו לו לחיות יותר בחשבון, הציעו לו לבקש עזרה וסיוע, אך את כולם דחה בקש. סבור היה שאינו זקוק לכל אלה. מעכשיו הוא מתחיל כבר להתעניין. "אמור נא לי! אמרת לי פעם שיש איזה ארגון. אתה זוכר אולי את מספר הטלפון? לא בשבילי, בשביל גיסי".

כך הוא גם ברוחניות. **כשהאדם מתחיל להכיר את תמונת מצבו יותר טוב, אין הוא צריך להישבר בגלל זה, אלא מעכשיו כשישמע איזה דיבור מצדיק, יטלנו בשתי ידי, כי יאמר בלבו: "הרי אני מחפש עצה בשביל זה".** פעמים הרבה כשהאדם שומע עצות מצדיקים, הוא אומר בלבו: "אלי כל זה אינו נוגע. אני מסודר ברוך השם". הוא לא מרגיש שאינו מסודר, משום שלא פשפש במעשיו, הוא לא הקליט את עצמו לראות שהוא נמצא באותו בור. מה שאין כן כשהאדם מתבונן במצבו, אז הוא מתחיל להבין שכל עצות הצדיקים נוגעות אליו ואז הוא נעשה מקבל. כל-כך נחמד להיות מקבל. אפשר לראות לפעמים בעל תשובה ששותה בצמא כל דיבור שנובע ממקור קדוש ורושם אותו בפנקסו. למה? כי הוא יודע ומרגיש שהוא נצרך לכך.

מי שאינו חי עם פשפוש תמידי במעשיו, כשלומד גמרא, אינו מוצא שם כלום. הוא לומד איזה ספר חסידי שמדבר בענין הנחוץ לו מאוד, אך באמצע הוא נזכר באיזו גימטריא. הוא לא נוכח כאן. הוא בכלל לא שם לב שהצדיק מדבר בענין שנוגע לו. **פשפש המעשים פותח את לב האדם,** מאחר שממילא לומד גמרא וספרי חסידות ושומע דיבורים מצדיקים, **שישים לב שכולם עצות הן בשבילו, עצות שיועילו לו.** הקב"ה אינו רוצה בדווקא ללמד את האדם בכוח שיתבטל אליו. כשאין ברירה,

מלימודה". יש דברים שאי-אפשר למצוא אותם בספר, ורק לאחר שרואים אותם אצל יראי ה', אז אפשר למצוא אותם גם בספר. **אין תחליף ללימוד כזה הבא מההתחממות לאורם של חסידים** אנשי מעשה ויראי אלוקים, כאשר רואים אותם מתבטלים לגמרי לריבונו של עולם - "אם הרבונו של עולם רוצה כך, שיהיה כך. מי אני שאומר לו מה לעשות?". הרי מאה פעמים ביום אנו צריכים לשמוע זאת.

יהודי אחד מספר שניגש אל סבו שעבר את מוראות השואה ונשאר אדוק ואיתן באמונתו, ואמר לו: "סבא! כמה בנות יש לי ועדיין לא זכיתי לבן זכר, האם תוכל להאציל עלי ברכה שאזכה לבן זכר?". הסתכל עליו סבו כאילו נפל מהירח - "מה?! לא מתאים לך מה שהקב"ה נתן לך?! עד שלא יהיו לך בנים, לא תהיה מאושר!". איננו מדברים עכשיו לגופו של דבר, שהרי אנו באמת מוצאים תפילות שניתקנו על בנין דכרין. אנו מדברים על המחשבה שמונחת בתשובה זו, על הגישה - "וכי אחלק דעות לבורא כיצד לנהל את בריאתו?!". הרי האדם חי הרבה יותר טוב אף גם מבחינה גשמית כשהוא חי עם ביטול כזה. "פלוני עשה לי כך, פלוני עשה לי כך, שיהיה כך". "קבלת יסורים באהבה" לא עולה דווקא על יסורי שמים ואף לא על יסורים בכלל. אלא **העיקר הוא שהאדם יהפוך עצמו לאיש כזה שמקבל כל אשר נעשה**. "אם הקב"ה רצה שיהיה כך - שיהיה כך; אם פלוני פגע והצליף בי בדיבורו - שיהיה כך; אם משהו לא הולך כפי שתכננתי - שיהיה כך". הוא לא נלחם. הוא לא צועק על בני אדם. לא מפני שהוא מתגבר שלא לצעוק, אלא מפני שהוא חושב לעצמו - **"מי אני כאן בכלל? הלא רק עבד אנכי, ואם הקב"ה רוצה עכשיו כך, שיהיה כך"**.

מפתה אותו שלא ללמוד איזה דבר שיבוא לו יראת שמים מזה, כמו ספרי מוסר או שולחן ערוך לידע הדין על בוריו, אך מפתה אותו שיעסוק תמיד רק בגמרא עם כל המפרשים".

אכן כן, היצר הרע אינו אוהב שהאדם לומד להיטיב את דרכיו, או לומד את אומנות התפילה, או לומד הלכות ממונות שחס ושלום לא יפסיד ממון לזולתו, או לומד איך לשמור על פיו לידע מה לומר ומה לא לומר, או לומד באופן כללי איך להתבטל לריבונו של עולם ולעשות עצמו עבד. אמנם **ודאי שלימוד גמרא הוא חלק מכל זה, כי הוא מביא את האדם אל הביטול** כפי ששום דבר אחר יכול אינו יכול לעשותו. עוד יגיעה בסוגיית הגמרא ועוד יגיעה בהבנת דברי התוספות, והכל במטרה להתבטל לה'. אך בנוסף לזה, **אחד ממהלכי התשובה הוא שהאדם ישווה עצמו לומד, וכפי שנתבאר לעיל שמי שיודע שהוא זקוק לעצות, לא רק כשהוא יושב עם הגמרא הוא לומד, אלא הוא נהפך לאדם שרוצה לדעת עוד ועוד. הנה המשגיחים בישיבות דיברו כמה נחוץ הוא שכן ישיבה יהיה שקוע בלימוד - "בעת הארוחה בחדר אוכל יחזור על דברי הקצות, בערב לאחר סדר שלישי יכתוב ויחדש, וכן הלאה". גישה מעין זו צריכה להיות אצל כל אחד, אך לאו דווקא לחשוב על קצות נתיבות, אלא **לנצל כל רגע פנוי בלימוד דברים המביאים לידי מעשה**.**

גדולה שימושה יותר מלימודה

מטעם זה היו החסידים משתוקקים תמיד להיפגש עם עוד חסידים ואנשי מעשה, כדי שיוכלו ללמוד ממעשיהם, שהרי על זה נאמר "גדולה שימושה יותר

מהליכותיו של חסיד

הרמב"ם הרי פוסק שאם האדם יכול ליתן סכום גדול לצדקה בפעם אחת או סכומים הרבה קטנים בהרבה פעמים, עליו לבחור באפשרות השניה. איזה ביטול נפלא יש בזה! שהרי זה כולל את כל מה שמסביב, כאן פלוני מטריד אותו באמצע התפילה, כאן פלוני סתם מעצבן אותו. יש לך מושג מה זה עושה מהאדם אם אינו נלחם עם זה?! אם האדם נלחם עם זה, סגולה הוא לו להזדקן בטרם עת. הוא לוחם כל היום עם בני אדם. כולם נעשים בעיניו אנשים מאיימים ומטרידים. אין לו כח לאף אחד. אבל **אם הוא מכופף את ראשו, הוא נעשה על ידי כן יהודי**, ואח"כ נעשית תפילתו שגורה בפיו.

הפליא עצה הגדיל תושיה

האדם צריך לפקוח את עיניו ולמצוא יהודים עם התנהגויות כאלה, ועליו לנסות לחקות אותן התנהגויות, ואם עדיין אינו במדרגה זו, יתחיל עכ"פ להחשיב אותן ולהעריכן. אם בעל תשובה אתה, אתה צריך ללמוד יותר. זה לא רק ללמוד עוד דף גמרא, אלא העיקר הוא התלמוד המביא לידי מעשה. אם הודיעו לנו **חז"ל** מה תורה לשמה יכולה לעשות מן האדם, מה היתה התוכנית? האם היתה שרק שלושה אנשים בדור ילמדו תורה לשמה וכל האחרים יסתפקו בלימוד תורה שלא לשמה?! התוכנית בוודאי היתה שכל אחד יחפש מהלכים איך ללמוד יותר לשמה, ולכן יש אלפי מדרגות בתורה לשמה. **האדם מחפש כשהוא לומד למצוא בו דבר אשר יוכל לקיימו**. זה הרי הענין של לימוד ספרי חסידות. אפשר ללמוד אותם ואפשר להתפלל אותם. כל-כך חבל! הרי מדובר בצדיקים שהקב"ה נתן להם רוח הקודש והשאיר את דיבוריהם שנאמרו ברוח הקודש לנו למחיה. עצות ומהלכים הם

ישבתי אצל יהודי בא בימים וראיתי שפעם אחר פעם באים להטרידו בעיני צדקה, והוא פותח את כיסו לכל אחד ונותן בסבר פנים יפות. לא יכלתי להתאפק ושאלתי: "איך אתם סובלים דא? אינני מדבר על הכסף. אני מדבר על כך שמטרידים אותך שוב ושוב וגוזלים ממך את ישוב דעתך". ענה היהודי ואמר: בעיה זו קיימת רק אצל מי שחושב שנתנית צדקה שייכת לכסף בלבד, כי לכן הוא אומר - "אתן לך את הכסף, אבל אל תטריד אותי בבקשה, אל תפגוש אותי לא בבית מדרש ולא בבית, אל תתקשר אלי ואל תשגע אותי... קח את הכסף ומלט מכאן..." ואם אחד בא אליו ומבקש לדבר אתו בענין חשוב, זה לגמרי מוציאו מן הכלים. הבעיה אינה קיימת אצל מי שמבין שחלק מנתינת צדקה הוא הביטול. רצית לאכול משהו ופתאום אחד דופק בדלת? הנח את המזלג מידך. הן, הן, הנח את המזלג, וגש אל הדלת לפתוח אותה. וכן תעשה בשנית ובשלישית, ואפילו במצבים המוזרים ביותר, כפי שהיה אצל הלל הזקן. מי שמבין שחלק הוא ממצות צדקה, כשבאים להטרידו, הוא שואל את עצמו: "רצוני לקיים מצות צדקה או לא?". הוא מבין שאי אפשר להפריד בין חלקי המצוה.

ומדוע הוא כך? פשוט מאוד, כי **תכלית הצדקה היא לבטל את האדם אל הרבונ של עולם. האדם צריך לעשות עצמו עבד לריבונ של עולם**. אחד מטריד אותי עכשיו? איני רוצה לענות לו? אני ברוגז? בסדר! אבל על רגשותיי **ועכשיו אלך ואעבוד את הרבונ של עולם**. אחד עשה לי עוול, ברגע הראשון כעסתי על פלוני שאינו בקי במנהגי הנימוס ודרך ארץ, ועכשיו אקום לעבוד את הרבונ של עולם.

איזה מין רוח הקודש ודביקות היה לו שקולמוסו היה יכול לכתוב כאלה ניצוצי אור ולצמצמם אותם במילים?". כשאנו לומדים את דבריו הקדושים, אנו מתדבקים לא רק באותיות, אלא גם בנשמה ובאש קודש שהביא את האור הזה לעולם.

המהמורות הן חלק מהדרך

כשהאדם מחפש ללמוד, הוא נכנס למצב אחר. הוא שרוי בשמחה. הוא יודע שהדרך ארוכה ושמדי פעם יש בה בורות, אבל אינו נשבר מחמת זה, ואינו הולך בגלל כן לישון. הוא יודע ממה שלמד בספרי החסידות שהבורות הם חלק מהדרך. קשה לומר, אבל פעם הדבר צריך להיאמר, וה' הטוב יכפר: האדם עומד בתחילת השנה ורוצה לתקן את עצמו, צופה הוא אל השנה החדשה ומבין שללא ספק יעשה עבירות במשך השנה. הוא מכיר את עצמו ויודע שהוא לא הולך להיהפך לצדיק גמור בין רגע. הוא מבין שבדרך הליכתו, עד שילמד ללכת ישר, ימעד מדי פעם.

הן כך מסופר שהרה"ק **רבי משה צבי מסאווראן** זיע"א היה פעם בשבת אצל הרה"ק **רבי ברוך ממעז'יבוז** זיע"א וראה אותו בוכה בשעה שאמר "מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי", שאל אותו לפרש הדבר, והרה"ק ממעז'יבוז השיב לו: "הטעם שמוזים כבר עכשיו על טובות העתיד, הוא מפני שחוששים שמא ישכחו ההודות עליהם כשיבואו, וזה גופא שאנו עלולים לשכוח דבר כזה, גורם לי למרר בכי".

כעין זה יתכן שכאשר האדם יתבונן בעתידו, יבכה מעכשיו בהבינו שזה לא הולך לעבור חלק, כי עד שיבקע את החומה, לא יהיה נחמד. אבל **הוא יודע**

לאדם שלא יתעה בעיר כל ימי חייו ושלא יהיה כל מה שהוא עושה מצות אנשים מלומדה. הספרים הרי נותנים עצות כל-כך מאירות. צריך ללמוד אותם בעיון רב. אם ייצא לכם לראות את ספרי החסידות שנמצאים ברשותם של החסידים הספוגים בחסידות ויראת שמים, תראו שהם מלאים בסימניות וקימוטים, כי הם מצאו בהם את שאהבה נפשם.

היום, לדאבון לב, האדם מקמט את הדף רק במקום שמצא איזו סגולה. למה אינך מקמט את הדף בכל מקום שיש בו עצה לעבודת ה'? אכן התשובה היא כי אינך מחפש, וכשאינ מחפשים, אין מוצאים. אבל מי שמחפש עצות, נעשה מלא שמחה כל פעם שהוא מוצא אחת כזו. הוא מרגיש כאילו מצא איזה מטמון יקר, ולכן הוא מציין אותו מיד כדי שיוכל לחזור עליו. החסידים היו לומדים את האוה"ח הק' פרשת אחרי, שם הוא מבאר איך הקב"ה פודה את האדם מכל קשייו בעניני תאוה. כל יום היו מתייגעים בדבריו. מוציאים היו את דיבוריו מפייהם והתלהבו והתלהטו בהם. מאות פעמים. הרי דבר כזה יכול לכבס את הנשמה, בכוחו לעשות מן האדם יהודי מלא אור. הלא מצאתי כאן עצה! על מי האוה"ח הק' מדבר? עלי ממש הוא מדבר! ניסיתי להיחלץ ולא הצלחתי, ניסיתי שוב ושוב לא הצלחתי. למה זה כל-כך קשה? יש עצות לזה! וזה לא סתם עצות מעשיות, אלא זה הסגולה והאור שבאותיות הקדושות, וכך הוא בכל ספרי החסידות מאחר שנכתבו בקדושה ובטהרה.

אנו מתמיהים על דברי האוה"ח הק' בפרשת אחרי: "איזה מין קדושה היה לו לאוה"ח הק' שזכה להביא אור כזה לעולם?

סביבתו. הן על-פי חכמת חיים הוא כך, כי הבנים מסתכלים על אביהם ולמדים ממנו, והן באופן סגולי כי האב מוליד בדומה לו.

שמעתי פעם מיהודי אחד אשר בנו הצעיר נלקח ממנו בחטף מבלי שום הכנה מוקדמת, שהתמונה הראשונה שצפה לו במוחו כשמתו היה מוטל לפניו היתה איך אביו מטפל באחיו במסירות. אחיו היה פגוע נפש וכל יום היה אביו מלבישו ומטפל בו ומחייך בו ושולח אותו אל מוסד לימודיו. יום יום היה עושה כל זאת בשמחה ובישוב הדעת הגם שהילד היה כבר בגיל שלא נעים כל-כך להלבישו ולנקותו. וכעת היתה זו התמונה הראשונה שצפה לו במוחו של אותו יהודי ועזרה לו לקבל את הדין בהכנעה.

אביו לא לימדו הכנעה באותיות ומילים, אך הוא עצמו התנהג בביטול והכנעה והתנהגותו חרשה תלמים בנפש בנו - "עבד אנכי לה' ואני עושה עכשיו מה שהקב"ה צוה אותי לעשות. זה לא נעים, אבל עבד עושה גם דברים בלתי נעימים". הדבר כל-כך נחרט בנפשו, שכאשר הוא עמד בעת נסיון, זו היתה התמונה הראשונה שצפה לו במוחו. אף אחד לא אמר לו שזה מה שצריך לחשוב עכשיו ואף אחד לא הורה לו לקשר את מצבו עם התנהגות אביו. מוחו הבין זאת לבד, כי הנשמה הבינה זאת, שהרי ראתה יהודי שמבטל עצמו לריבונו של עולם ואומר: "אני עושה מה שהקב"ה רוצה שאעשה ואין לי שום טענה חלילה".

מי שמתנהג באופן זה, נעשה קרוב כל-כך אל האלוקים. בתחילה זה קשה. בוודאי. עבודה קשה היא לשבר את הגוף. לגוף יש הרבה מה לומר. אני לא רוצה, אני

שהתוכנית היא למצוא עצות בתורה הקדושה, והתורה הרי נותנת עצות, וכשהאדם בא ליטרה, מסייעין אותו. אשר אתה עתיד לעשות עמי. **הוא יוצא לדרך התשובה.** ראשית **הוא נעשה אדם כזה שמפשפש במעשיו,** היינו שמביט בתוכו וסביבו לראות מה צריך אצלו תיקון. ברגע שהוא מכיר את תמונת מצבו, הוא פותח את עיניו ואזניו ומתחיל לחפש עצות, וכיון שהוא מחפש, הוא גם מוצא.

ואח"כ **הוא מתחיל להוסיף בלימודו,** והיינו לא רק להוסיף במסכת לימודו, אם כי בוודאי גם זה נצרך לו, כי סוג של ביטול הוא והקב"ה רוצה שהאדם יתבטל אליו בכל סוגי הביטול. ביטול שעל-ידי לימוד כשהעניינים נעצמות, ביטול שעל-ידי ירידה למדרגת האחר ללמדו בסבלנות, ביטול שעל-ידי קבלת יסורים באהבה, וכן הלאה. **תרי"ג המצוות מזככות את כל חלקי הנפש של האדם, והאדם זקוק לכולן.** מכל מקום **הוספה בלימוד התורה שגורמת לו לאדם שיוכל להשתמש בתורה כמורה דרך,** היא לא רק להוסיף ללמוד בעת יושבו עם הספר, אלא גם לשנות את לבו שירצה ללמוד ולשמוע. רואים יהודי ירא שמים איך הוא ניגש לדבר מצוה עם ביטול והכנעה. מתאבקים בעפרם של יהודים כאלה כדי ללמוד מהם. "אני גם רוצה להיות יהודי כזה. איך עושים את זה?". מבקשים מהם עצות - "איך הגעת למדרגה כזו?".

ומל' ה' את לבבך ואת לבב זרעך

ודבר זה מותיר רושם גדול גם על בני ועל בני סביבתו. ומל' ה' את לבבך ואת לבב זרעך. האדם נושא אם כן באחריות גדולה מאוד, וכמו שכתב האוה"ח הק', שכאשר האדם מכניע את עצמו, זה מותיר רושם על

תשובה אינו מי שמקבל עליו איזו קבלה. בעל תשובה הוא מהות. הסתכלו על מי שנקרא בעל תשובה בלשון העם ותראו כמה פעמים הוא מנשק את הפרוכת ואת ידו של הרב. מהיכן זה נובע אצלו? - מכך שהוא מחפש לשמוע וליתן לנשמתו עוד ועוד. כל אחד מאתנו צריך להיות כך. אין צריך את הלבוש של הבעל תשובה. צריך את הלב של הבעל תשובה, הלב שמרגיש שחסר לו. "אני רוצה להבין יהדות. באיזה ספר אפשר לקרוא על כך? איפה אני יכול להרשם כדי שאוכל להבין קדושת לוי?". הוא מחפש ומחפש.

איש את רעהו יעזורו

הקב"ה פותח שער לדופקי בתשובה. הוא מחפש יהודים כאלה. הוא כל-כך שמח עם כל יהודי כזה, ואע"פ שהוא טועה עדיין ועדיין לא תיקן את הטעון תיקון, **בעצם זה שהעמיד את עצמו בדרך הישרה ומבקש ללמוד עוד ועוד איך להיות יהודי, הוא נעשה קרוב מאוד לה'**, וכפי שכתב הרמב"ם שברגע אחד נהפך האדם לידיד ה'. **הקב"ה נותן לנו ברוב רחמיו וחסדיו את הימים האלה, ימי התשובה, כדי שנוכל לשפר את החיים שלנו.** והרי זה משפר הן את העולם הבא והן את העולם הזה, הישוב הדעת והפרנסה ונחת הילדים כל מה שהאדם יכול להעלות בדעתו, משתפר כשהוא חי חיים כאלה. ובכן, בימים האלה איש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק, שהרי כולם עוסקים בענין זה. לפעמים הבעל תשובה נכנס לבית הכנסת, נעמד מאחור, ומסתכל איך כולם כבר מתפללים כזקנים ורגילים ורק הוא עדיין צריך ללמוד. אבל עכשיו כולנו נמצאים באותה סירה, כך שאף אחד אינו צריך להתבייש. **יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנחזור בתשובה שלמה ונוכה לגמר חתימה טובה.**

כן רוצה, פלוני אשם, אלמוני אשם. יש לו טענות על כל העולם ברצונו לשפר את מצבו. אבל **כשהאדם מכופף את ראשו, הוא נעשה יהודי אמיתי ומוותר רושם חזק על כל סביבתו.**

האדם צריך להתבונן איזה מין אדם הוא צריך להיות. יש שהאדם טועה לחשוב שהוא צריך סך הכל להתרגל לקום מוקדם, וכיון שיתרגל בכך, הכל יהיה טוב ונפלא. הוא מסתכל על עצמו כעל מכונה שזקוקה לתיקון קטן בלבד. **המבט הנכון של היהודי צריך להיות - "איך אני מעבד את פנימיותי ליהיפך ליהודי אמיתי, יהודי שיש לו הרגשים גם של בן וגם של עבד?".**

היכי דמי בעל תשובה

זה נקרא **תשובה**. הוא מתבונן בכל עת **איך יוכל להשתפר עוד יותר ועוד יותר.** אין לזה גבול. כפי שאין גבול לעבודת ה', כך אין גבול לזה, כי הא בהא תליא. **ככל שהאדם מתבטל יותר, כך הוא נעשה יהודי יותר.** פתיחת המוח גורמת לו לאדם לשים לב לעוד דברים ולעורר התשוקה להשתפר. ובל נשכח שהקב"ה רוצה מאתנו את ההתחלה. הוא אומר לנו: "שובו אלי ואשובה אליכם". עסוק בענין, התבונן סביבך, למד, התעניין, למד ספרי חסידות, תעשה היכרות עם יסודות הדת, שלא יישארו אצלך מצות אנשים מלומדה, שהבנתך לא תישאר כפי שהיתה בהיותך בן חמש. תתחיל להבין ההבנה של כל מצוה כפי שהיתה מוכרת לחסידים ואנשי מעשה. כך יוכל האדם ללמוד שעות ארוכות, כי יחשוב הרבה מה היא ההבנה הנכונה, וכן תהיה לו יותר סייעתא דשמיא בלימודו והקב"ה יזמין לו לשמוע את מה שהוא צריך לשמוע.

האדם צריך להיעשות בעל תשובה. בעל